

ÜÇÜNCÜ YIL SAYI: 31 MART 1990 5000 TL (KDV'li)

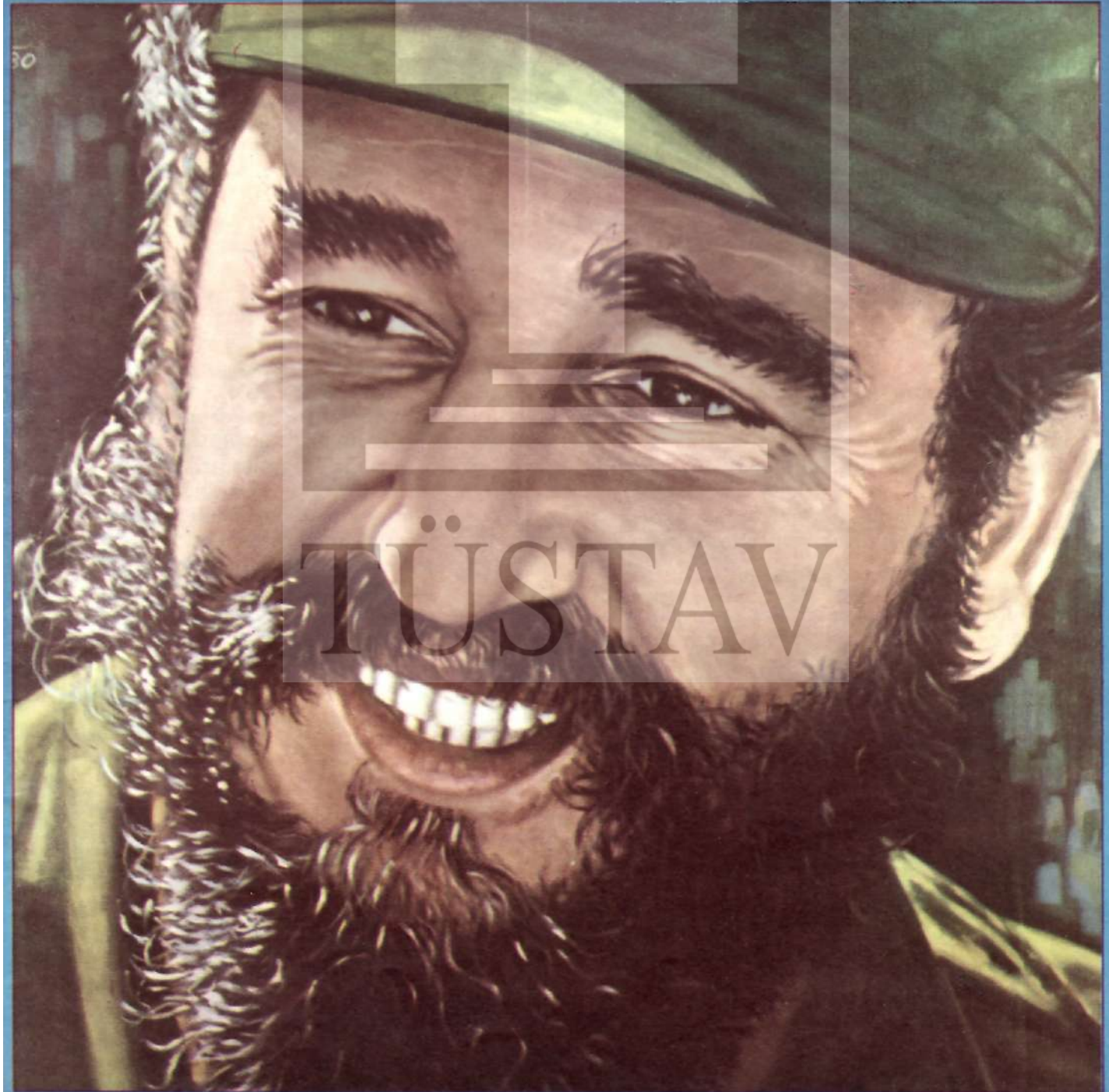
KÜRT TARİHİ ÜZERİNE
TEZLER Y. Küçük
E. KÜRKCÜ BİRLİK
SÜRECİNİ ANLATTI
B. Erenus

TOPLUMSAL KURTULUŞ

AYLIK

TEORİK-PRATİK SOSYALİST DERGİ

SOSYALİZMİN BAYRAĞI TESLİM EDİLMEZ
Fidel Castro

BU SAYIMIZ

Merhaba. Ocak-Şubat sayımız Sovyetlerde Kürt Aydınlanması adıyla yayımladığımız Celil kardeşlerle söyleşi ve Can Kardelen'in Salyaları Akıyor adlı yazıları gerekçe gösterilerek toplatıldı.

Dergimizi genel dağıtıma vererek yaygın bir biçimde okuyucularımıza ulaştırmayı vadedmiştik. Elimizde olmayan nedenlerle yapamıyoruz. Özür diliyor bu sorunu aşacağımızı umud ediyoruz. Yaygın bir dağıtım için çaba göstereceğimizi duyuruyoruz.

Bu sayımızda yer verdiğimiz yazılardan biri, Castro'nun geçen Aralık ayında Afrika'da ölen Kübalılar için düzenlenen törendeki konuşmasının tam metnidir. Castro dünya olaylarını, sosyalist ülkelerdeki gelişmeleri ve sosyalizmi savunma kararlılıklarını dile getirdi. İçinde bulunduğumuz günler ve olaylar konuşmayı çok güncelleştiriyor. Sevinerek iletiyoruz.

Pekçok sayıda kaynağa başvurarak Kürt tarihi üzerine çalışmalar yapan Yalçın Küçük'ün incelemelerinin yalnız bir bölümünü özetle sunuyoruz. Bilinmeyen ya da baskılar sonucu aydınlığa ulaşmayan gerçeklikleri öğrenerek birlikte sevineceğiz.

1989 Ağustosunda Kuruçeşme'deki Mülkiyeliler Birliği lokalinde başlayan "birlik tartışmaları" sürecinin, başlamadan önceki ve sonraki gelişimiyle ilgili olarak arkadaşımız B. Erenus, Ertuğrul Kürkçü ile uzun bir söyleşi yaptı. Söyleşide, ülkede o ana değin

yaşanan sol içi ilişkilerden ve birlik oluşturma eğilimlerinden farklı olarak, yeni sürecin temel özellikleri anlatılıyor. Bu bağlamda politik-pratik görevlerin dayatması ve politik-teorik eksenin etkilenmeleri, "reformist kanat"-devrimci kanat etkileşimleri, eksiksiz katılımın sağlanamaması, sürecin tıkanma ve açılma olasılıkları konularına değiniliyor.

Çelik Bilgin rahatsız olduğu için Saptamalar-5 yazısını yetiştiremedi. Bundan sonraki sayıya koyabileceğimizi ümid ediyoruz.

Dergimiz çevresinde yoğunlaşan ilgi ağını daha verimli kılmak için Genel Yazı Kurulu oluşturduk. İlk toplantısının ürünlerini bu sayımızda verebildiğimizi düşünüyoruz. Bu yönde çalışmalarımızı artıracacağız.

Künyemizi koruyarak sizleri nöbet değişiminden haberdar ediyoruz. Genel Yayın Yönetmenliğini Onur Erk yerine Candan Baysan, Sorumlu Yazı İşleri Müdürlüğünü Sedat Yılmaz yerine Hasan Kara üstleniyor. Candan Baysan'ı yandaki sayfadan tanıyacaksınız. Hasan Kara askerlik öğrenimi yaptı. Jandarma Üsteğmen iken 1976 yılında görevine son verildi. Ankara Belediyesi'nde ve bakanlıklarda çalıştı. 1983 yılında 1402'lik oldu. Danıştay kararıyla görevine döndü. Yayın hayatında çalışıyor. Geçen yıl yazından bu yana, dergimizin Merkezinin İstanbul'a nakledilmesiyle birlikte, derginin İstanbul çalışmalarını da yürütüyor.

Gelecek sayıda buluşmak üzere.

Candan Baysan Hasan Kara

Sahibi: Dönem Yayıncılık
Adına Yalçın Küçük Genel
Yayın Yönetmeni: Can-
dan Baysan Sorumlu Yazı
İşleri Müdürü: Hasan Kara
Merkez: Cemal Na-
dir Sokak Hacı Fazlıoğlu İş-
hanı 17/89 Telefon: 5284372
Cağaloğlu/İstanbul **Ankara**
Bürosu: Konur Sokak, 73/9
Ankara Telefon: 1259378
Abone Koşulları: Yurtiçi
Yıllık 50 bin TL Posta Çeki
Numarası: 28155.7 Ankara
Yurtdışı: Yıllık 60 DM
Dönem Yayıncılık Döviz
Tevdiat Hesap Numara-
sı: 1380 İş Bankası Akay
Şubesi **Frankfurt Temsil-**
cisi: Mustafa S. Silar
Schichau Str. 7-9 6 Frankfurt
1 Tel: 069/495743 **Hamburg**
Temsilcisi: Yüksel Er
Bilsen Str. 24 a 2000 Hamburg
60 Tel: 040/5117632 **Dan-**
marka Temsilcisi: Fadil
Ölmez Bellingevej 128/B
5250 Odense SV Telefon: 65
961562 **Stuttgart Temsil-**
cisi: A. Kanber Resu-
loğlu Postfach 40 02 61
7000 **Stuttgart 40 Paris**
Temsilcisi: A. Yalman
Poste Restante Paris Bonne
Nouvelle, 75010 Paris,
France **Köln Temsilcisi:**
A. Araç C/O Beratunqs-
stelle Manstalter Str. 30/32
5000 Köln 51, Batı Almanya
Bonn Temsilcisi: İmam
Zeynel Aslan İsviçre
Temsilcisi: Baran Fırat
Postfach 87 4123 Allschwil 2

1967 yılında ODTÜ İdari İlimler Fakültesi'ni bitirdi. Akademik standartları yüksekti, benim de öğretim üyesi olduğum Ekonomi ve İstatistik Bölümü'ne asistan olarak girdi. Derhal Amerika Birleşik Devletleri'ne Johns Hopkins Üniversitesi'ne yüksek li- sans çalışmaları için gönderildi.

Türkiye İşçi Partisi'nin yükseldiği dönemde üniversiteye girdi. Bu dönemde ODTÜ, SBF ile birlikte solculuğun kalesiydi. Ancak Candan mezun olurken, üniversite gençliği arasında İbre, TİP'ten, Doğan Avcıoğlu ile Mihri Belli'nin başını çektiği Milli Demokratik Devrim Partisi'ne kayıyordu. Bana, Türkiye'ye ya da İngiltere'ye yazdığı mektuplarda ibrenin hareketini görüyordum.

Yetmişli yılların ortasında Türkiye'ye döndü. Artık akademik kariyerden uzaklaşıyordu. Benim yönetimimde çıkan Yürüyüş dergisine katıldı ve Melin Çulhaoğlu, Mehmet Aközer ile birlikte Yürüyüş'ün en büyük yükünü taşıdı. DİSK'e bağlı Sosyal-İş'te eğitim uzmanı olarak çalışmaya başladı ve şimdi TBKP'li Osman Sakalsız'ın başkanlığında, yine TBKP'li Umur Coşkun, Abdurrahman Atalay ve Metin Çulhaoğlu, İlhan Akalın ile birlikte TİP Ankara İl Yönetim Kurulu'nu oluşturdu. TİP-Sosyalist İktidar ayrışımında Çulhaoğlu, Akalın ve Candan Baysan, merkezden ayrıldılar.

"TİP Planı" olarak da bilinen "Demokratikleşme Planı'nı" bütün ekonometrik ve istatistik yükünü aldı. Bu plan, birkaç kişiyle birlikte Candan'ın imzasını taşıyor.

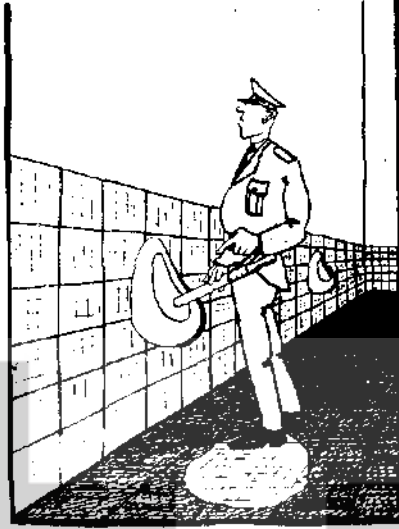
Daha sonra Sosyalist İktidar dergisinin kuruluşuna katıldı. Ancak 1980 yılına doğru, arkadaşlarının zoru ile aktif mücadeleden ayrılarak İslam Konferansı çerçevesinde Ankara'da kurulan ve kısa adı "İslam Merkezi" olan İslam Ülkeleri İstatistik, Ekonomik ve Sosyal Araştırma ve Eğitim Merkezi'ne geçti. Bir uluslararası kuruluş niteliğindeki bu merkezde başkan yardımcılığı ve istatistik bölümü başkanlığı yaptı.

Ekin'in daha sonra Ekin-Bilar'ın kurucuları arasında yer aldı ve en büyük maddi katkıyı yaptı. Öğretim Üyeleri Derneği'nin kurucusu ve Dönem Yayıncılık AŞ'nin kurucu hissedarı oldu. Kuruluşundan itibaren Toplumsal Kurtuluş'a başta maddi olmak üzere en fazla katkıda bulunanların birisiydi. İlk zamanlarda Kurtuluş'u en çok Bilgesu Erenus, Erhan Tezgör ve Candan Baysan finanse ettiler. Şimdi diğer bütün uğraşlarını bıraktı, Toplumsal Kurtuluş'un Genel Yayın Yönetmeliği'ni üstleniyor. Bütün arkadaşlarıyla birlikte "Hoş başladın" diyorum.

Candan kompüter ve ekonometri uzmanıdır. Bundan böyle hesaplarımızın ve kayıtlarımızın daha düzgün olacağına inanıyorum. Alacaklarımızı kompüterden izlemesini bekliyorum.

Cömert, affedici ve hoşgörülü, herkeste beğenilecek yanı bulmada üstün uzmanlığıyla Candan'ın bürolarımızdaki yoldaşlık ruhunu arttırmasını ve geçmiş kırgınlıklara merhem sürmesini diliyorum.

Hoş Gekdi.

4

Yorumlarıyla Olaylar

23

**Kürt Tarihi Üzerine
Tezler**

Yalçın Küçük

41

Ulusal Sorun

S. Erdem

47

Gençlik Yazısı

14

**Devrimin Bayrağı
Savaşmadan Teslim
Edilmez**

Fidel Castro

51

**Romanya Devrim ve
Demokrasi**

Mesut Hastürk

24

**Devlet Terörü
Yoğunlaşıyor**

55

**Birlik ve Ayrılığın
Sınır Çizgilerini
Doğru Çizelim**
Haluk Yurtsever

Karikatürler Sedat Simavi
Vakfı Karikatür Yarışması
Albümü'nden alınmıştır

Basıldığı Yer: MAPSAN 513 55 35

64

Bakış
Mustafa Silar

66

**Bir Hukuk Virtüüzü
Öldürüldü**
Y. K.

65

Tünel
Azar Gök

67

**Parti İktidarı
Hedeflemelidir**
Ertuğrul Kürkçü ile Söyleşi

76

12 Mart ve Dev-Genç
A. Veli Yıldırım

79

**8 Mart Dünya Kadınlar
Günü**
Nuray Bayındır

TÜSTAV

TÜRKİYE'DE İNSAN HAKLARI DA HAYVAN HAKLARI DA SÖKMÜYOR

Hukuk savunucusu Profesör Aksoy öldürüldü.

Yalçın Küçük, Kürtçülükten dört yıl iki aya mahkum oldu.

TBKP'liler kendilerini açıklamaya özendirildikten sonra toptan gözaltına alınmaya ve tutuklanmaya başlandı.

İHD Ankara Başkanı Erdost yazmadığı önsözden dolayı gözaltına alındı.

Amerika Birleşik Devletleri'nde Sovyetler Birliği'ni çözmek için Kissinger'in Dışişleri Bakanlığı sırasında bir dış politika maddesi yapılan "İnsan Hakları Programı" sosyalist sistemi kemirdikten sonra, Türkiye'de kıraç topraklara saçıldı-

ğını göstermeye başladı. Kapitalist dünya sosyalist sistemin çözülmelerini bir "İnsan Hakları Bayramı" olarak sevinç çığlıkları ile karşıladılar. Türkiye rejimi, büyük bir korku krizi ile katılma yolunu seçti.

Toplumsal Kurtuluş okuyucuları için bu oluşum bir sürpriz olmalıdır. Çünkü Kurtuluş, Türkiye'nin tabanında bir yumuşama bekleyenlerin sadece inançlarını yumuşattıklarını haber veriyordu. Buna rağmen gelişmelerin, inançlarını sürdürenler ve tövbe edenler için şaşkınlık kaynağı olduğunda da kuşku yoktur.

TEKELLERİN SALDIRISI VAR

Bir hukuk sorumlusu Profesör Muammer Aksoy'un katledilmesi, Kürtçe üzerinde yasakların kaldırılmasını savunduğu gerekçesi ile Yalçın Küçük'ün dört yıl iki ay hapse mahkum edilmesi kendilerini bir bir açıklamalarına müsaade edi-

irken su yüzüne çıkma toplanmalarından sonra gözaltına alınıp bırakıldıktan aylar sonra TBKP'lilerin toplanması Muzaffer İlhan Erdost'un yazmadığı bir önsözden dolayı gözaltına alınması, 141 ve 142. maddelerin değiştirilmesi vaadinin rafa kaldırılması tekin olaylar değildir. Bunlar bastığı topraklardan emin olmayan tekellerin saldırıdır.

Tekeller, dünyayı ileriye çeken sosyalist sistemde kapitalist restorasyon uygulamalarından cesaret alıyolar. Tekeller, Batı dünyası hükümetleri "İnsan Hakları Programı"nın bir ikiyüzlülük olduğunu biliyorlar. Bu nedenle Türkiye'yi ileriye götürmek isteyenlere bir haber vermek istiyorlar:

Türkiye de insan hakları da hayvan hakları da sökmüyor.

PROFESÖR AKSOY'UN KATİLLERİ

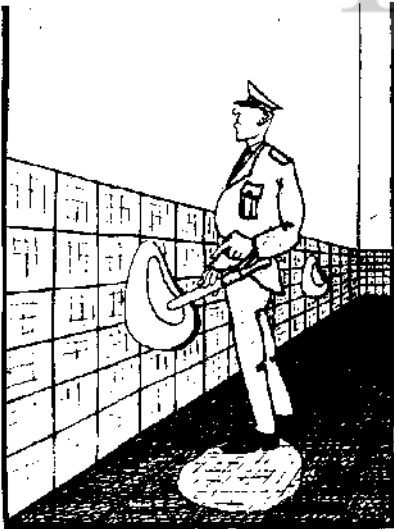
Profesör Aksoy bir hukuk savunucusudur. Ölümünden sonra gazetelere cinayeti üstlenmek için yapılan telefonlarda, verilen isimler birbirini tutmamıştır. Cinayet son derece profesyonelce işleniyor. Şeriatçıların şu anda Profesör Aksoy'u veya "Atatürkçüleri" hedef almaları için makul bir neden bulunmuyor.

Eğer Atatürkçüleri hedef alsalar bile daha büyük Atatürkçüler var.

Kemalistler Profesör Aksoy'un öldürülmesinde kendilerini hedef göstermekle toplum içindeki ağırlıklarını abartmak istiyorlar. Aksoy, en büyük "Atatürkçü", Evren zamanında bir göreve getirilmemiştir ki Atatürkçülük adına öldürülsün. Evren, döneminde hapishanelerde copla Atatürkçülük tedrisatı yapıldı, bir tepkiyle karşılaşılmadı.

CİNAYET DEVRİMCİ SOLCULUĞA İLK MESAJDIR

Aksoy cinayetinin muhatabı Atatürkçüler değil, solculardır. Aksoy cinayetinin amacı, solu korkutmak ve sağı yüreklendirmektir. Aksoy cinayeti, 141-142. maddeleri değiştirme "edebiyatı" ile vaktini

geçiren, "Avrupacı" politikacılara uyardır.

Aksoy cinayeti, gizli güçlerin yolu kısaltma hareketidir.

Diğer gelişmelerin Aksoy cinayeti ile aynı zamana gelmesi de, Profesör Aksoy'un ölümünün tekelilerin ahtapotlarının marifeti olduğunu göstermektedir.

YASA KİŞİLİĞİNE RED VE YALÇIN KÜÇÜK'E CEZA

Tek başına değildir. Özal'ın "Dem de Kürttür" veya "Kürtçe konuşulur" sözleri havada kalmaya mahkum görünüyor. Meclisin Anayasa Komisyonu Kürtçe üzerindeki yasağın kaldırılması yollu yasa önerisini reddediyor.

Malatya DGM'si 1988 yılı Eylül ayında Gaziantep'te yapılan bir siyasal toplantıda Kürtçe konuşulmasını savunduğu için DAL'da kötü muamele gören Y.Küçük'e gördüklerinin az olduğunu haber vermek için Profesör Aksoy'un öldürülmesini bekliyor ve cinayetten bir hafta sonra önemsiz buldukları ve ciddi bulmadıkları için Yalçın Küçük'ün ve avukatlarının hiçbir celsesine katılmadıkları bir dosyayı gerekçe yapıp dört yıl iki ay hapis cezasını basıyor.

Böylece Aksoy'un ölüm haberini pekiştirmiş oluyor.

ERDOST'UN YAZMADIĞI ÖNSÖZ

Edip Polat 1985 yılında Dönem Yayıncılık'a geldi ve "Diyarbakır Gerçeği" adlı kitabını bastırarak istedi. Anlaşmaya varıldı ve Polat, kitabına Muzaffer Erdost'tan önsöz aldı. Kitap ve önsöz Dönem'de dizilirken o sıralar her ay gelen Ankara siyasi polisi tarafından bütün belgelerle birlikte alınıp Ankara Emniyeti'ne götürüldü ve mahzene kilitlendi.

Kitabı Dönem Yayıncılık basamadı ve Muzaffer Erdost da bir daha önsöz yazmadı.

Buna rağmen Erdost, Profesör Aksoy'un öldürüldüğü ay, yazmadığı önsözden dolayı gözaltına alındı.

BU KAÇINCI ALDANMA?

Nihat Sargın ve Nabi Yağcı 1987 yılında tekel politikacılarının sözlerine güvenerek, bir yıl önce açık bir sol parti kurmaya çalışmanın emperyalizmin oyununu oynamak olduğunu söylediklerini unutarak Ankara'ya geldiler. Hükümet kuvvetlerine teslim oldular, hala hapisteler.

İki yıl sonra aynı aylarda bu kez birtakım insanlar TBKP'li olduklarını ve çoğu eski TKP'li ve TIP'li bulduklarını söyleyerek kendilerini ilana başladılar. Türkiye'de TIP ve TKP üzerine 141. maddeden kesinleşmiş mahkeme hükmü bulunuyor ve bu durumda TKP'li veya TIP'li olup da TBKP'yi kurduklarını söyleyen herkes bu hükümlerle karşı karşıya geliyor.

Ancak TBKP'liler tekeli rejimin vicdanına güvendiler. Bir süre de

güvenleri doğru çıktı. Kendilerini açıkladıklarında gözaltına alındılar ve serbest bırakıldılar. Ancak Aksoy cinayeti ayında toptan gözaltına alınmaya ve bir kısmı da hapse konulmaya başlandılar.

TEKELLER DIŞLERİNİ GÖSTERİYOR

Ocak sonu ve Şubat başında tekeller dışlerini göstermeyi tercih ettiler. "İnsan Hakları" haftalarını bir kenara attılar. Bu dış gösterme politikasının nedenleri çeşitli nedenlerden olabilir ve üzerinde düşünmeye değer. Ancak nedenlerden birisi şu anda da son derece açık olarak ortada duruyor. Esen rüzgarlar Türkiye'de devrimci kararlılığı bozmuyor.

Türkiye'yi yönetenler bir darbe ile en çok on yıl kazandıklarını görüyorlar. ■

ÖZAL YURTTAŞLIK BİLGİSİ ÖĞRETMENİ

ANAP'ın pili bitti.

Özal zirveye çıkınca, darbe üzerine darbe yapmaya başladı. Avrupa'da AET ve Washington'da Ermeni kapısı yüzüne kapanınca televizyondan yurttaşlık dersleri vermeye başladı.

Akbulut başbakan olunca, İnönü Abdurrahman Çelebi seçildi. Vatandaşlar İnönü'nün Akbulut'tan daha anlamlı konuştuğuna inanıyorlar.

Özal, Çankaya tepesine çıkınca çırılçıplak kaldı ve ne yapacağını şaşırmaşa döndü. Washington'a ve Paris'e yaptığı iki davetsiz ziyarette bir miktar başbakanlık oynadıktan sonra, yurttaşlık bilgisi öğretmenliğinde karar kıldı. Her gün bir veya birkaç dernek yönetim kurulunu Çankaya Köşkü'ne çağırarak yurttaşlık konusunda tutum, bilim ve Ecevit'in buluşu dış satım alanlarında üstün bilgileriyle bilgilendiriyor ve eğitiyor.

ÇANKAYA'DA DERS VEREN BİR MÜHENDİS

Dünyanın hiçbir yerinde devlet başkanları bu kadar konuşmaz ve bu kadar anlatmazlar. Kişiler ve heyetler devlet başkanlarına, IMF raporlarındaki reçeteleri dinlemek için değil, dertlerini ve sorunlarını, görüşlerini anlatmak için giderler. Kişiler ve heyetler, devlet başkanlarının genel görüşlerini zaten bilir.

Özal alışılmamış bir devlet başkanı olduğunu iddia etti. 1980 Eylül darbesiyle Çankaya Köşkü'ne oturan orgeneralini taklit etmekten ileri gidemedi. Orgeneral Evren daha

rında dersler veriyor, bazen de kahve sohbetlerini yazan gizli raporlara dayanarak halkın nabzını tuttuğunu gösterecek politik dedikodular açılıyordu.

ELEKTRİK MÜHENDİSLERİ İKDİSAT KALFASIDIR

Elektrik mühendisleri, sulama ve barajlarla ilgilendikleri için ikidiseda meraklıdır ve hep iktisatçı kompleksi yaşarlar. Çoğu bir iktisat kalfası olmalarına karşın kendisini iktisat profesörü sayar. Turgut Özal, iktisatçı kompleksini, Çankaya Köşkü'ne çıktıktan sonra bol bol tatmin edebiliyor. Köşke giderek artık biat törenlerine benzeyen bir masanın etrafında dizilen dernek heyetlerine bol bol İngilizce sözlü, "step by step" diyerek, ikinci elden aldığı iktisat bilgisini aktarıyor.

Özal, politikasının iflas ettiği bir zamanda köşkteki. AET'nin 1993 yılına kadar Avrupa kapısını sınıksız kapaması, Doğu Avrupa'daki gelişmelerin Avrupa'ya yepyeni özellikler getirmesi, Financial Times'ta çıkan haritalarda Türki-

çok temizlik ve Atatürkçülük üzerinde duruyor, eline geçirdiği heyetlere temizlik ve Atatürk konula-

ye'nin yönünün Orta Asya'ya doğru çizilmesi, Ermenistan ve Azerbaycan arasındaki çatışmalarda Amerika'nın Ermenistan çizgisine katılması, bir ara dönemi politikası olan Özal'ın ayağının altındaki toprağı kaydırmışa benziyor. Özal artık ne Türkiye ne de Batı için önemlidir.

Şimdiye kadar hep kendisine sunulan reçeteler ile harekete geçti. Şimdi yeni reçete gelmediği için günlerini çağırıldığı heyetlere yurttaşlık dersleri vererek geçiriyor.

AKBULUT İNÖNÜ'YÜ PARLATTI

Özal, kendisine güvenemediği için yakın çalışma arkadaşları arasında en kuzu olan Yıldırım Akbulut'u başbakan seçti. Bu seçim ise en çok Erdal İnönü'nün işine yaradı.

Yıldırım Akbulut, ağzını açarken Erdal İnönü'den daha korkak bir politikacı olduğunu gösterdi. Tıpkı Erdal İnönü gibi her cümleye başladığında devamını unutacak izlenimini veriyordu. Erdal İnönü gibi konuşmalarında politik vurguyu hep ters tutuyordu. Böylelikle Anavatan Partisi ile ana muhalefet partisi liderleri, yuvarlanıp birbirini buluyorlar.

ALTMİŞ YILLIK BİR BAŞBAKAN

ANAP'ın artık pili bitmiştir. Özal-Akbulut çifti ile ANAP batağa saplanıyor. Özal, dernek yönetim kurullarını "Second-hand" bilgilerinden yararlandırırken Akbulut sanki altmış yıldan beri başbakanlık yapmış yorgun ve isteksiz bir hükümet başkanı görüntüsünü veriyor.

Hiçbir angajmana girmeyen sözünün anlaşılacak taahhüt kabul edileceğinden korkan, söylediği her cümleyi bir sonraki ile değiştiren bir politikacı olarak ortaya çıkıyor. Özal-Akbulut, değil yönetememek artık yönetmekten korkan bir ekip olarak ortaya çıkıyor.

Geldikleri yerlerden pişman olmuş olabilirler. Bu nedenle pişmanlık yasağını hem uzattılar hem de iyileştirdiler. ■

MUHALEFET MUHALEFETİ UCUZLATTI

Süleyman İnönü, yığınların yeniden biliclenmesini önlemek için Özal'a biten bir muhalefet programı oluşturdu.

Bazı yayın organları da fırsattan yararlanıp Atatürkçülüğü canlandırmaya hız verdiler.

Fakat Azerbaycan olayları muhalefeti böldü. SHP-ANAP ve Demirel-Cumhuriyet blokları ortaya çıkıyor.

Türkiye'de en zor işin devrimci sosyalizmi savunmak olduğu bir zamanda en kolay iş de burjuva muhalefeti oldu. SHP ve DYP, bü-

tün görevinden ayrıldığı zaman İnönü ve Demirel, hiçbir muhalefet yapmamış duruma gelecektir. Süleyman İnönü böylece hükümet ka-

masını aralamaya çalışıyorlar.

ÖZAL MECLİSE GELMESİN VE DIŞARIYA GİTMESİN

Erdal İnönü, uzun süre Özal'ın meclise gelişini diline doladı. Süleyman Demirel, Özal'ın davetsiz olarak gittiği her yurtdışı gezisinde, Özal ile Dışişleri Bakanlığı arasında büyük ihtilafları yakalamaya başladı. Böylece muhalefet Özal protokolü yörüngesine oturdu.

Gününtü gün eden ve muhalefet noktalarına gazete manşetlerine çıkaran Süleyman İnönü'nün tek hedefleri siyasal mekarizmaları Kenan Evren'den miras kalan ve ekonomik senaryosu IMF tarafından yazılan Türkiye'yi Özal'sız yönetmek olduğu ortaya çıkıyor. Pili biten ANAP yerine darbe kalıntısı bu sistemi olduğu gibi işletmeye talip oluyorlar.

ÖZAL'SIZ TÜRKİYE VE ATATÜRKÇÜLÜK

SHP ve DYP, Özal'ın çıkarılması halinde mevcut yapıdan memnun dururlar. Ancak bazı akhevveler, bunun yerineceğini görüyorlar. Bir ideoloji arayışı içine giriyorlar. Buldukları ideoloji Kenan Evren'in darbeyle birlikte copla talim ettirdiği Atatürkçülüktür. Bazı akhevvel fikra yazarları, dünyada sosyalizmin yıkıldığını kabul edip Türkiye'deki gelişmeleri görmemezlikten gelerek ve Türkiye'deki devrimci sosyalizmin kapanıp Atatürkçülüğü yeniden piyasaya sürüyorlar.

"KOMÜNİSTLER ANKARA'YA"

1960 yıllarında, gericiiler Türkiye solculuğuna "Komünistler Moskova'ya" diye bağırıyordular. Şimdi Türkiye'de Akbulut fikraları ile birlikte bir başka fikra anlatılıyor. Moskova sokaklarında, Moskova gericilerinin artık "Komünistler Ankara'ya" diye bağırdukları ileri sürülüyor.

Demirel ise Türkiye gericiliğini Azerbaycan'a götürmeye çalışıyor. Azerbaycan'daki gelişmeler Türkiye yönetiminde tekellerin olduğunu

bir kez daha gösterdi. Tekeller şimdilik mal ihracının "barışçılık" dönemini yaşıyorlar ve Sovyet sistemini büyük bir ihracat alanı olarak görüyorlar. Bu nedenle Sovyetler Birliği'ni rahatsız edecek gösteriler istemiyorlar.

ANAP-SHP TEKELLERİN DÜMEN SUYUNDA

Anavatan iktidarı ve ana muhalefet, tekellerle tam uyum içine girdiklerini bir kez daha gösterdiler. Azerbaycan olaylarına Moskova'ya memnun edecek tepkiler sergiledil-

er. Bunun dışında Demirel'in DYP'si bir esnaf partisi davranışı içinde, Türkiye'yi kışkandıracak bir ırkçılığa heves etti. "Soydaş" edebiyatı ile şoven duyguları tahrik etme yollarını aradı

SHP'nin bu tutumunun Washington'da ve Türkiye Genel Kurmay'ında not edileceğinden hiçbir kuşku olmamalıdır. Washington, SHP'nin ANAP kadar uysal ve söz dinler kimliğinden emin olma yolundadır. ANAP, Özal ve Akbulut ile tatile girmişlerken, belki Özal-Akbulut ikilisinden daha Amerikancı ve uysal İnönü-Baykal ikilisine yol açılacaktır. ■

ANAP'TA WASHINGTON-BONN İKİLEMİ

*Mesut Yılmaz'ın istifa ettirilmesi
Çankaya Köşkü'yle uyumlu olmamasından değil,
Beyaz Saray'la uyumlu bir Dışişleri Bakanı
İsteğinden kaynaklanıyor.*

● ANAP şirketindeki çelişkiler Dışişleri Bakanı Mesut Yılmaz'ın istifa etmesiyle daha da arttı. Başını Çankaya Köşkü'nün çektiği Amerikancı kanat daha liberal görünen Almancı kanada galip geldi.

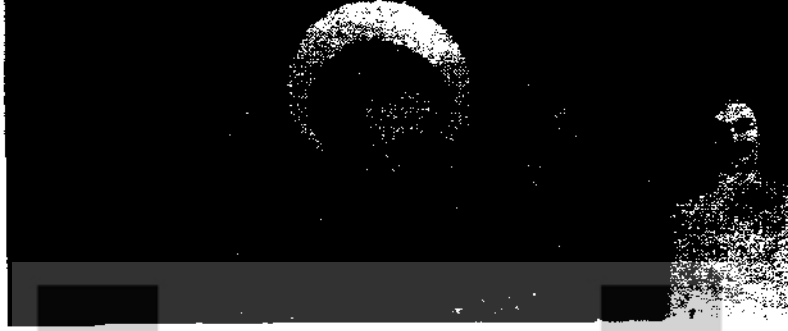
Mesut Yılmaz'ın istifası yazdıklarımızı doğruluyor: Türkiye'de Dışişleri Bakanı olacak kimsenin rüşdünü ispatlaması, bunun için de CIA sınavından geçmiş olması gerekiyor. Sınav yeri: Moskova. Birçok kez Türk Dışişleri Bakanlarının gökten zem-bille değil de Moskova'dan uçak ile gelip bakanlık koltuğuna konmaları, ABD'ye olan bağımlılıklar ile açıklanmıştı. Selim Sarper, İlder Türkmen, Vahit Halefoğ-

lu'nun milletvekili olmadan Dışişleri'ne oturmaları görevleri sırasında Türk Hükümetlerine ilemedikleri bilgileri bilinen kanallarla Amerika'ya iletmelerinden kaynaklanıyor muydu?

Mesut Yılmaz'ın istifaya zorlanması, sanıldığı gibi Çankaya Köşkü ile uyuşmamasından değil, Beyaz Saray'la daha uyumlu bir Dışişleri Bakanı isteğinden kaynaklanıyor. Yılmaz, Amerikancı olmadığı için ANAP Genel Başkanı olamadı. Bu Mesut Yılmaz'ın daha önemli bir adam ya da yurtsever olduğundan değil, Türkiye'nin dış politikasını Washington'dan çok Bonn'a göre ayarlamasından kaynaklanıyor.

"BEŞİ BİR YERDE" GİTTİ

Sedat Celasun,
Nurettin Ersin,
Kenan Evren,
Tahsin Şahinkaya,
Nejat Tümer,
darbe generalleri.
IMF ve NATO'cu
politikaların en
sadık uygulayıcıları.
İdamlar, işkenceler
ile toplumu

gözyaşına boğdular
Kimisi, dünyanın
en zengin
generallerinden
olurken, kimisi de
"küçük
tasarruflarıyla" tatil
beldelerinde villa
kuruyordu. Gittiler.
Ya yerlerini
alanlar?

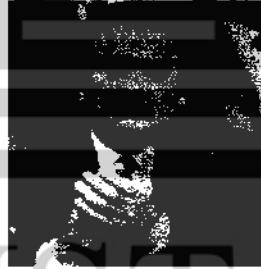
"BEŞİ AYNI YERDE" KALDI

Elektrik mühendisi, Demirel'in müşaviri, müsteşarı, sanayi işçilerinin kanını emen MESS Başkanı, MSP mebus adayı, IMF reçetelerini 24 Ocak kararı yapan müsteşar, darbenin bakanı, bütün idam layihalarında imzası var, ABD generali Haig'in aracılığıyla 83 seçimine giren Eylülüst.

CHP Hükümeti'nin Hazine Genel Sekreteri, MC Hükümetlerinin yüksek bürokrati, darbenin Maliye Bakanı, bütün idam layihalarında imzası var, banka skandallarını hazırlayan Eylülüzizm ürünü politikacı.

Kasaba avukatı, AP il başkanı, ANAP il başkanı, Eylülüzizmin destekçisi, darbe olmasa mebus bile olamayacaktı.

YÖK profesörü, 12 Mart'tan sonra ODTÜ'yü bırakıp Boğaziçi'ne geçti Eylülüzizme hiçbir itirazı yok, muhafazakar bir Amerikalı kafasına sahip, her hafta MIT'le görüşerek SHP'yi yönetir, darbe olmasaydı politikaya bile girmeyecek bir Eylül savunucusu

İdamcıdır, Cozmuş, Aslan ve İnan'ın idamı için haçlı seferi açmıştı. Irkçılıkta Türkes'le yarışır, 141-142'nin bekçisidir, darbeye itirazı darbeden sonra koltuğun verilmemesindedir, Özal'a düşmanlığı Çankaya'ya çıkamamaktır, Eylül Anayasası'nın Evren'den daha inançlı savunucusudur.

FOCUS

THE DEATH PENALTY IN TURKEY

Adaletsizlik darağacına götürüyor

'Simdi ben bunu yakaladıktan sonra mahkemeye vereceğim ve ondan sonra da idam etmeyeceğim, ömür boyu ona bakacağım. Bu vatan için kanını akıtan bu mehmetçiklere silah çeken o halini ben, senelerce besleyeceğim. Buna siz razı olur musunuz?"

Bu alıntı, ülkenin güney doğusunda güvenlik güçleriyle Kürt gerillalar arasındaki şiddetli çatışmalardan sonra, Ekim 1984'de, Türkiye cumhurbaşkanı Kenan Evren'in yaptığı konuşmadan yapılmıştır. Bundan dört yıl sonra, Ekim 1988'de Berlin duvarını ziyareti sırasında cumhurbaşkanı Evren gene ölüm cezası konusuna değinecekti: "ölüm cezasına karşıyım. Türkiye'ye dönünce, bu konuyu başbakan Turgut Özal'la görüşeceğim".

Eylül 1989'da Strasburg'da Avrupa Konseyi genel kurulunda Turgut Özal, Türk Ceza Kanununda ölüm cezası gerektiren suçları yarı yarıya azaltmak isteginde olduğunu bildirmiştir.

Türkiye 1980'lerde ölüm cezası uygulayan Avrupa Konseyi üyesi tek ülkedir. Beş yıl infazsız geçtikten sonra, şimdi ölüm cezasını yasalarından kaldırılması zamanı gelmiştir.

Ölüm cezası yüzyıllar boyunca Türkiye'de en ağır ceza oldu. Kısa aralar dışında 1923'te cumhuriyetin kuruluşundan son kez uygulandığı 1984'e kadar bu cezaya başvurulmuştur. 1937-1984 arasında en az 415 kişi idam edilmiştir. Bunların 14'ü kadındır.

Son dönem Türkiye tarihinde askeri darbeleri idamların izlemesi eğilimi görülüyor. İktidara gelen askerler, önderlerini asarak muhaliflerini sindirmeye çalışıyorlar. 1960 askeri darbesinden sonra başbakan Adnan Menderes ve iki bakan asılmışlardı. 1971 askeri müdahalesinden sonra, 1960'larda gelişen köktenci öğrenci hareketinin önderleri Deniz Gezmiş, Hüseyin İnan ve Yusuf Aslan asılmışlardı.

1973-1980 arasında idamlar de facto (fiilen) durduruldu. Ölüm cezaları gene veriliyordu fakat yasama organı TBMM tarafından onama işlemi yerine getirilmiyordu. 12 Eylül 1980 askeri darbesinden hemen sonra bu durum değişti.

12 Eylül'de Milli Güvenlik Konseyinin beş generali iktidara el koydular ve bütün ülkeyi sıkıyönetim altına soktular. Darbe, beşbinden fazla insanın öldürüldüğü 70'lerin siyasal şiddet eylemlerini izlemişti. Ölenlerin çoğunluğu, o zaman acımasız bir kavgaya girişmiş olan sol ve sağ siyasal örgütlenmelerin üyeleriydiler. Bozkurtlar olarak bilinen sağcı militan örgüt devlet güvenlik güçlerine yardımcı olduğu iddiasındaydı.

Generallerin iktidarı altında ölüm cezası yalnız solcu

veya sağcılara karşı değil fakat adi suçlulara karşı da uygulandı. Ekim 1980'den Ekim 1984'e kadar elli kişi idam edildi; 27'si siyasal kaynaklı suçlardan, 23'ü adi suçlardan mahkum olmuştu. Ekim 1984'deki son iki ölüm cezası sivil hükümet zamanında infaz edildi.

Aralık 1978'de sıkıyönetim uygulamasının başlamasından bu yana askeri mahkemeler 800 kadar insanı ölüm cezasına mahkum ettiler. Ve gerek askeri gerek sivil mahkemeler ölüm cezası vermeye devam ediyor. Ekim 1984'ten bu yana infaz gerçekleşmedi, fakat yasal her işlemin tamamlandığı ölüm cezası sayısı 1989'un sonunda 255'e ulaştı. Bu ölüm cezalarının her an uygulanabilmesi için, yalnızca TBMM'nin ve cumhurbaşkanının onayı gerekiyor.

Türkiye'de idam cezası oransız biçimde siyasal suçlulara uygulanıyor. Mahkum olan 800'den fazla erkek ve kadının çoğunluğunu siyasal suçlular oluşturuyor; bunlar şiddet eylemlerine katılmaktan dolayı mahkum oldular. Çoğu askeri mahkemelerde yargılandılar ve adil yargılanmadan yoksun kaldılar. Askeri mahkemeler "sıkıyönetim ilanına" neden olan suçlarda sivilleri yargılama yetkisine sahip. Temmuz 1987'de bütün Türkiye'de sıkıyönetimin kaldırılmış olmasına karşın, bu mahkemelerin bazıları çalışmaya devam ediyor.

Askeri mahkemelerdeki yargılama dört ana nedenle uluslararası standartların tanımladığı adil mahkemeye niteliğine uyum göstermiyor:

□ Askeri mahkemeler yasal olarak ve uygulamada bakımından yürütme erkinden bağımsız değil;

□ Askeri mahkemeler, davalarda kanıt olarak kullanılan ifadelerin işkence altında alındığı iddialarını incelemeyi ısrarla reddediyorlar;

□ Sanıkların savunma hakkı sınırlandırılıyor. Çoğuyla savunmalarını hazırlamaları için yeterli zaman ve olanak sağlanmıyor; sanıklar avukatlarıyla özel görüşme yapamadıkları gibi bazıları gıyaben mahkum ediliyor.

□ Siyasal sanıkları savunan avukatlar baskı ve engellemelerle karşılaşılıyorlar. UAO siyasal mahkumların doğru dürüst yasal temsilcileri olmadan ölüme mahkum edildikleri veya avukatlarının bile bulunmadığı bir çok olay biliyor.

Ölüm cezası talebiyle açılan siyasal davalarda işkence altında alınan ifadeler sürekli aleyhte kanıt olarak kullanıldı, oysa Türkiye 1988 Ağustosunda Birleşmiş Milletlerin İşkenceye Karşı Sözleşmesine taraf olmuştur ve bu durum sözleşmenin 15. madde hükümleriyle uyusmamaktadır. 15. madde işkence altında alınan ifadelerin mahkemede sanık aleyhinde kanıt olarak kullanılmayacağı hükmünü getirmektedir. □

1961'de asılan başbakan Adnan Menderes

TİP AYRILIYOR TBKP TKP KALİYOR

Nabi Yağcı ile Cumhuriyet'in komünist masasının olgunlaşmadan su yüzüne çıkardığı TBKP dağılıyor.

TİP'liler TBKP kurullarından ayrılmaya başladılar. TBKP yine TKP oluyor.

TBKP ancak bir kısım basında tutuldu. Bunda Özal'ın indirmeyi yerine Demirel'i çıkarmayı amaçlayan ve Şili'yi örnek alan uzun dönemli bir "Cephe" programının rolü büyüktür. Bu cepheye şevk katmak için Moskova'da da akredite bir "resmi" komünist partisine ihtiyaç duyuldu.

UMUR COŞKUN VE CELAL BAŞLANGIÇ

Çoğu bilinen kimselerin TBKP olarak kendilerini ilan edişlerinde Cumhuriyet'in Komünist Masası şefi Celal Başlangıç'ın katkıları inkar edilemez. TİP'ten gelen Umur Coşkun, Nabi Yağcı'nın ısrarlarına karşın etkin bir TBKP ilanını doğru bulmuyordu ve bu nedenle Adımlar'ın yönetiminden ayrıldı. Celal Başlangıç ise Cumhuriyet'te röportajında bir gazeteciden daha çok, ihtilafın üzerini örtmeye çalışan bir masa şefi gibi davranıyordu.

TİP AYRILIYOR

Cumhuriyet gazetesinin çabaları meyvalarını vermedi. Tek özellikleri 1951 tevkifatı ile mahkum olmuş kimseleri öne sürerek bir komünist partisi tezgahlanmaya çağrı ortaya çıktı. TBKP büyük bir yalnızlıkla doğdu ve Gorbacov, komünizm adına utanç veren programlara doğru çekiyordu. Moskova'da geçerli olabilecek bir çizgiyi Ankara'da tutturmanın imkansız-

lığı anlaşılıyordu.

Bütün TİP'liler TBKP'nin en üst ve diğer kurumlarından ayrılma kararı aldılar. Gözaltına alındıklarında çoğu TBKP'li ile kurul ilişkilerini kesmişlerdi. Durum, yurtdışındaki TİP'ten gelen yeni TBKP

şefi Osman Sakalsız'ı zor duruma soktu. Sakalsız, ikidebir, "Yapmayın, birliği bozmayın yahu" diye telefon ediyordu. Ancak artık bir adım atılmıştı.

TİP'LİLER: "TKP İLE BİRLİK YANLIŞTIR"

TİP'liler İstanbul'da bir sendika bürosunda toplanarak değerlendirme toplantısı yaptılar.

Genel eğilim TKP ile birliğin yanlışlığı konusunda birleşti. TİP'liler bir birleşmenin olmadığını, sonunda TİP'in TKP'ye katılması sonucunun doğduğunu ileri sürüyorlardı.

Toplantıda alternatif politikalar üzerinde duruldu. Genç Öncü'den gelen kesim, başka birlikleri ve TKP'nin zıddı hareketleri önerdiler. TİP içinde bir eğilim, yeni beraberliklerle, kendisini yeniden doğurmanın yollarını arıyor. ■

KAPİTALİZMİN ŞUBAT'I EMEKÇİLERİN ÖLÜM AYI OLDU

Yeni Çeltik Linyit İşletmeleri'ne bağlı maden ocağında 69 işçi öldü.

Polonyalı maden uzmanlarının köpek bile sokmak istemediği maden ocağına gönderilen işçiler ocağa kalması istenmeyen aletler için kurban edildi.

Kampanyalarla yönetilen Türkiye'de, ölümleri de kampanyalara alet ediyorlar. Ölümler, şirketler için iyi bir reklam aracı oluyor.

Merzifon Yeni Çeltik Linyit İşletmeleri maden ocağında meydana gelen grizu patlaması sonucu 69 işçi yaşamını yitirdi. Olay televizyondan kamuoyuna bir kaza olarak

yansıtılırken, olaya cinayet deme cesareti gösteren burjuva basını sözünü ettiği cinayetin sorumluluğunu birkaç görevliye yıkarak onları mahkum ettirdi. Kamuoyunun

tepkisini üç görevli üzerine çeken yöneticiler ve basın kapitalizmin iğrenç yüzünü maskeleyemeye çalıştı.

CİNAYETTE 12 EYLÜL'ÜN PARMAGI

1980 Eylül darbesinden önce işçilerin sendikal mücadelesini yürüten ve bu alanda önemli hak ve kazanımlar elde etmiş olan Yeraltı Maden-İş Sendikası, işçi sağlığı ve iş güvenliği açısından işvereni denetleyecek bir faaliyet geliştirmişti. Bu mekanizmalardan biri de iş güvenliği komitesidir. İşçilerin kendilerini iş güvenliği konusunda korumalarına olanak veren bu komite ve Yeraltı Maden İş Sendikası kapatılmış ve cezalandırılmıştı. Çağdaş ücretli köle olan işçi tam köleştirilip kapitalizmin cadı kazanına atılmıştı.

İŞÇİ CİNAYETLERİ TABLOSU

Tarih:	Yer:	Ölen İşçi Sayısı:
1942	Kandıllı	40
1947	Kozlu	47
1965	Gelik	55
1960	Kozlu	22
1965	Çeltek	72
1967	Kandıllı	17
1972	Kozlu	23
1983	Kandıllı	103
1990 (Şubat)	Çeltek	69

Son on yılda sadece madenlerde toplam 112.000 iş kazası olurken 700 işçi meslek hastalığına tutulmuştur. Bu süre içinde 2496 işçi

ölürken, 2731 işçi de iş göremez hale gelmiştir. Türkiye'deki yıllık "iş kazası" ortalaması 1170, buna bağlı olarak yıllık ortalama işçi ölümü 249 olmuştur.

Sadece Maden işçileri açısından geçerli olan bu tablo, diğer iş kollarının da katılmasıyla defalarca büyümektedir. Tüm bunlar için kaç görevli ihmal ve dikkatsizlikle suçlanabilir?

MUHALEFETİN TEPKİSİ

Türkiye'de öldürülen, ezilen, hapse atılan emekçi ve aydınları oyalamak ve kandırmak dışında tabela fazlalığı olan partiler Çeltek katliamında bulunan sorumlu görevlilerin cezalandırılmasını yeterli gördü. SHP Başkanı İnönü, Çeltek katliamını "Ciddi hatalar yapılmış" diye açıklama yapıp, ölenlerin yakınlarının yüreğine su serpmeyi denerken, çok katliam görmüş deneyimli liderlerden Demirel sessizce üzüldüğünü haykırmıştır. Ecevit ise son çareyi dua etmekte bulurken, "Başbakan" Akbulut şalvarlı resim çektirip oy toplamakla ünlü Çalışma Bakanı İmren Hanım Çeltekli kadınların yanına taziyet bildirmeye gönderdi.

BASININ TEPKİSİ

Basında en büyük tepkiyi Hürriyet gazetesi gösterdi. Hürriyet ulusal yas ilan ettikten sonra, maden şehitleri için yardım kampanyası başlatarak, şirketlere el attı. Kaza diye haber verdiği Çeltek cinayetinde bulunan sözde üç kurbanı hapse attırma işini üstlenen gazete, ihbarçılık, hedef gösterme,

yanılma ve anti-sol sıfatlarına savcılığın da eklediğini gösterdi.

Cumhuriyet dahil diğer basın ise sömürünün böylesine değil ama iş güvenliğinin istediklerini yazdılar.

CİNAYETİN NİTELİĞİ

Çeltek cinayetini, işçi sağlığı ve iş güvenliği gibi, sonuca bağlı görüşlerle açıklamak, cinayeti örtbas etmekten öte bir anlam taşıyor. İşçi sağlığı ve iş güvenliği sömürünün insana verdiği meta değeri üzerinden hesaplanmaktadır. Türk kapitalisti pratik olarak kaybedeceği sermaye ve işçiyi karşı karşıya koyduğunda, işçiyi kaybetmenin maliyeti daha ucuz. Yeni Çeltek'te işçiler, Avrupa'dan getirilmiş pahalı araç ve gereçleri patlamadan önce kurtarmak üzere zorunlu olarak madene indirilmiştir. İşten atılma korkusu olan işçiler inmeye razı olmuştur. Kapitalizm için işçinin değeri, kullandığı aracın karşısındaki parasal değeri kadardır. Çeltek'te 69 işçinin değeri de o kadar olmuştur.

İşçi katliamlarının, kaza ve ihmal diye geçiştirilen tüm cinayetlerin sorumlusu, insan sömürüsünü vahşice arttırma çabası güden kapitalist sömürü ve onun yöneticileridir. Bunun içindir ki son zamanlarda polisiye tedbirleri arttırılmış ve giderek asker gücüne başvurmaya başlamıştır. 1980'li yılları andıran bu baskı politikası artarken, Egeli bütün emekçisi tepkisini dile getirmekten çekinmedi. 200 kadar üretici gözaltına alındı, 48'i tutuklandı. İktidar emekçilere anarşist diyecek kadar ileri gitti. ■

ERNK'nin yayın organı Berxwedan'dan aktarıyoruz:

KÜRTÇENİN YASALLAŞTIRILMASINDAKİ AMAÇ

Kürtçe üzerindeki yasak kaldırılacak mı, kaldırılmayacak mı ya da Kürt halkına verilen bir hak mıdır şeklinde yaklaşmak, rejimin yaratmak istediği imajın mengenesine sıkışıp kalmaktır.

Kürtçenin yasaklı dil olmaktan çıkarılıp yasallaştırılması için, geçen yılın 7 Eylül'ünde, içinde Erdal İnönü'nün de bulunduğu bir grup SHP'linin hazırladığı bir yasa tasarısı, önümüzdeki aylarda meclis gündemine geliyor. Meclis Başkanlığı'na verilen ve şimdilerde Adalet Komisyonu'nda incelenmekte olan söz konusu yasa tasarısına, kabul edilecek gözüyle bakılıyor. TC yetkililerince Nisan 1990'da meclis gündemine alınacağı belirtilen bu yasa, sömürgeciliğin ikiyüzlülüğünü bir kez daha gözler önüne serecek.

Anayasa'nın kapsamına giren 2932 sayılı yasak maddesi, 1983 yılının Ekim ayında yeniden gözden geçirildi. O dönemde toplanan Milli Güvenlik Kurulu, yasadaki "Resmî dil Türkçedir" ibaresini yetersiz gördüğünden, bunu "Türk vatandaşlarının anadili Türkçedir" biçiminde formüle etme gereğini duyuyor. Böylelikle TC'nin söven ve inkarcı yaklaşımı daha da çağdışılaşıyor.

Bu olaya, acaba Kürtçe üzerindeki yasak kaldırılacak mı, kaldırılmayacak mı ya da Kürt halkına verilen bir hak mıdır şeklinde yaklaşmak, rejimin yaratmak istediği imajın mengenesine sıkışıp kalmaktır. Kaldı ki bu, sadece uygulanamayan bir yasağın yasallaştırılması girişimidir. Nitekim, Ada-

let Komisyonu Başkanı Alpaslan Pehlivanlı bunu, "Türk vatandaşlarının anadili Türkçedir bölümünün Anayasa'ya aykırılığı tartışma götürür. Ve bu madde şu anda uygulanabilirliği olmadığı gerekçeyle kaldırılabilir" şeklinde açıktan dile getiriyor. Bu yasağın kaldırılıp kaldırılmaması, halkımız açısından yeni bir uygulamayı gündeme getirmeyecektir.

"Kürtçenin konuşulması serbestleşirse, insanlar Kürtçe konuştukları için yargılanamayacak" denebilir. Türk sömürgeciliğinin Kürt düşmanlığı gözönünde bulundurulursa kendisi açısından yargılanmanın, cezalandırmanın gerek-

çelerinin bol olduğu kabul edilecektir. TC'ye göre, onu kabul etmeyen her Kürt bir suçlu; kabul eden ise ıslah olmuş ve kullanılmasında yarar olan bir suçludur. İşte bu şekilde değerlendirilen bir halkın dili üzerindeki yasak kaldırılıyor veya kaldırılmıyor, ne farkeder!

SHP'nin girişimiyle bu yasağın kaldırılmak istenmesi de tesadüf değildir. Bu, rejimin "sosyal demokrat" fikirli SHP'ye atfettiği rol gereğidir. Bu söven partinin, ülkemizdeki anti-sömürgeci potansiyeli potansiyelin yaratıcı gücü PKK'yı etkisizleştirme gibi bir görevinin olduğu biliniyor. Tabii ki, bu görevin başarıyla yerine getirilmesi için de, baz göz boyamalarda bulunmak gerekiyor! Aslında SHP'nin Kürdistan politikasının ikiyüzlülüğü de ortaya çıkmamış değil; ancak koparılabildiği kadar birşeyler koparılmaya çalışılıyor. SHP Diyarbakır Belediye Başkanlığı kazanmak için, 61 yaşındaki Saliha Şener'i mitingde konuşturmuştu. Daha sonra Saliha Şener, Kürtçe konuştuğu gerekçesiyle 1 yıl cezaya çarptırılınca aynı SHP neredeydi?

Kürtçenin yasallaştırılması, TC'nin Avrupa'daki imajına da yarar sağlayacak. Rejim, AT'ye üye olmanın bitmeyen çabası içerisinde. Üyelik önündeki engellerin en büyüklerinden biri de Kürt sorudur. Bırakalım ilerici ve demokratını, sıradan her Avrupalı için, bir dilin üzerindeki yasak, çağdışı bir uygulamadır. TC politikacılarının, uluslararası işbirliği toplantılarında en çok zorlandıkları konulardan biri bu çağdışı uygulamadır. Kürtçeyi duruma göre serbestleştirilerek, bu engel atlatılmak isteniyor.

TC, Kürdistan sorununda karşı karşıya kaldığı çıkmazı biraz da olsa hafifletmede, zaten işlenmeyen bu yasağı değiştirmeyi bir araç olarak kullanacak. Bu nedenle, TC açısından sorun, bu politikaları nasıl başarıya ulaştıracağıdır. Bu yasa kaldırılır veya kaldırılmaz; bir değer ifade etmiyor. Olay, sömürgeci emeller kapsamında değerlendirilmek zorundadır. Önemli olan, buradaki ikiyüzlülüğü ve bununla ulaşılmak istenen hedefi görmektir. ■

*Fidel Castro 7 Aralık 1989
günü devrimin 31. yıl
dönümünde El
Cacahual'da düzenlenen
törende, ülke dışında
sürdüreilmekte oldukları
enternasyonalist mücadele
sırasında düşmüş
Kübalıların toprağa
verilmeleri nedeniyle, bir
konuşma yaptı. Törene bazı
başka devrimci ülkelerden
gelen temsilciler ve bu
arada Angola Devlet
Başkanı Dos Santos da
katıldı. Castro'nun
konuşması Devlet Konseyi
tarafından İngilizceye
çevrildi ve Küba'nın
yabancı dillerde
yayımladığı haftalık
gazetesi Granma'nın 17
Aralık 1989 tarihli
nüshasında verildi.
Konuşmayı gören, okuyan
dostlarımız bize haber
verdiler, özetleyip, çevirip
gönderdiler;
okuyucularımıza
ulaştırmamızı istediler.
Toplumsal Kurtuluş zaten
bu hazırlık içindeydi.
Konuşmanın eksiksiz
çevirisini çeviri büromuz
hazırladı. Uluslararası
duruma, bu arada sosyalist
ülkelerdeki gelişmelere de
değinen konuşma
Granma'da
"Enternasyonalist
savaşçıların ulusal cenaze
töreninde Fidel: Bugün
ölümsüzlüğe
gönderdiğimiz kadın ve
erkeklerimiz tarihimizin
ve devrimimizin en yüce
değerleri için hayatlarını
verdiler" başlığıyla
yayımlandı.*

DEVİRİMİN BAYRAĞI SAVAŞMADAN TESLİM EDİLMEZ

Fidel Castro

Yoldaş Başkan Jose Eduardo dos Santos ve konuklar;
Şehit yoldaşlarımızın yakınları;
Silahlı Kuvvetler üyeleri;
Vatandaşlarımız;

Askerlerimizin en gösterişlisi Antonio Maceo ve kıta arkadaşının öldürüldüğü tarih olan 7 Aralık tüm Kübalılar için her zaman çok anlamlı olmuştur. Burada yatıyorlar. Başta Maceo'nun atalarının doğduğu ve çoğumuzun köklerinin bulunduğu Afrika olmak üzere dünyanın çeşitli yerlerinde ölen kahraman enternasyonalist savaşçılarımızın ölümlerini toprağa vermek için bugünü seçmekle onu, ülkelerini ve tüm insanlığı savunmak için yaşamlarını veren tüm Kübalıları onurlandırdığımız bir gün yapıyoruz. Böylece insanlığın en yüce iki değeri olan vatanseverlik ve enternasyonalizm sonsuza dek Küba tarihinde bütünleşmiş olacaktır.

Belki bir gün buradan çok uzak olmayan bir noktada onların arasına bir anıt dizeceğiz.

● Şu anda Küba'nın her yanında kendi memleketlerinde, görevlerini yerine getirirken ölmüş olan tüm enternasyonalistler toprağa verilmektedir.

Emperyalistler o karmaşık ve 14 yıllık uzun görev sırasında ölen insanlarımızın sayısını, sanki devrimi onursuzlaştıran ve itibarsızlaştıran birşeymiş gibi, gizli tutacağımızı düşündüler. Uzun bir süre, yitirilen yaşamların bir amaç için olmadığı, sanki haklı bir dava için ölenlerin boşuna ölmüş oldukları rüyasını gördüler. Eğer insanların haklı mücadelelerinde gösterdikleri fedakarlıklarının değerinin ölçüsü muzaffer olmak bile olsa, onlar geriye muzaffer döndüler.

İspartaklar savaşçılarına kalkanları ile ya da kalkanlarında taşınarak gelmelerini söylediler. Bizim birliklerimiz geriye kendi kalkanlarını kendilerini taşıyarak dönüyorlar. Yine de, bu gururlu fakat acılı günümüzde, başarılarımızla övünmek ya da başkalarını, hatta hasımlarımızı dahi aşağılamak gibi bir amacım yok. Ülkemiz ne zafer ne de askeri prestij peşinde değildi. Her zaman amaçlarımızı mümkün olan en az zayıf ile gerçekleştirmek ilkesini uyguladık. Bunu güçlü olarak, duygusalığa kapılmadan ve daima yapabileceğimizin en çoğunu yapma azmine sahip olarak başardık.

Askerlerimizin her biri tüm ülkenin kendilerini desteklediğini ve hepimizi onların sağlığını ve güvenliğini düşündüğümüzü biliyordu.

Siyasi ve diplomatik araçlar nihai amaçları sağlamak için uygun olduğu zaman siyasi ve diplomatik kanalları kullanmaktan geri durmadık ve gerekli olan katliğı kullanmakla birlikte müzakere süreci boyunca hiçbir

zaman şımarıklığa ve gurura kapılmadık. Esnekliğin tavsiye edilir ve adil olduğu durumlarda esneklik gösterdik.

Angola'daki savaşın son aşaması en zor bölümüydü. Angolalı kardeşlerimizin desteklenmesi için tüm ülkemizin kararlılığına, cesaretine ve savaşçı ruhuna ihtiyaç vardır.

Devrim sadece Angola için değil aynı zamanda orada zor koşullarda savaşan birliklerimize karşı da bu dayanışma görevini yerine getirmek için herşeyi gözden çıkarmakta bir an bile tereddüt etmedi. Kendi ülkemize karşı emperyalist tehdit çok ciddi bir boyut kazandığı zaman en modern ve gelişmiş askeri malzememizin büyük bir bölümünü Angola Halk Cumhuriyeti'nin güney cephesine sevk etmek konusunda tereddüt geçirmedi. Mesafenin uzunluğuna ve ülkemizin boyut ve kaynaklarına kıyasla gerçekten etkileyici bir rakam olan 50 binden fazla asker o kardeş ülkedeydi. Bu, devrimci silahlı kuvvetlerimiz ve halkımız için gerçek bir başarıydı. Bunun gibi fedakarlık ve uluslararası dayanışma örnekleri çok seyreklerdir.

Dolayısıyla, Jose Eduardo dos Santos'un bu törene bizzat katılmış olmasının önemini bilincindeyiz. O tümüyle kendiliğinden bir jestti: "Bu vesile ile sizinle birlikte olmak istiyorum" dedi. Yine Etyopya, SWAPO ve öteki ülkelerle devrimci örgütler, kendiliğinden, bu töreni topu topu birkaç gün önce duymuş olmakla birlikte burada bugün Afrika ve başka ülkelerde şehit olan enternasyonalistlerimizin toprağa verilme törenine temsilcilerini göndermek istediklerini bildirdiler.

Hiçbir şeyin ve hiç kimsenin unutturamayacağı tarihi olaylar vardır. Ülkemizde ve dışarda gelecek nesillerin en iyi insanların her zaman hatırlayacağı devrimci örnekleri vardır. Bu da onlardan biridir, yine de bu yargıya varanlar biz olmayacağız; yargıyı tarih verecektir.

Angola silahlı kuvvetlerindeki askerlerin savaşta yoldaşlarımız olduklarını asla unutmayacağız. O ülkenin en iyi oğullarının ve kızlarının onbinlercesi yaşamlarını bu mücadelede yitirdiler. Birliğimiz ve yakın işbirliğimiz zaferi mümkün kıldı.

Biz aynı zamanda Namibya'nın cesur oğulları ve kızları, Gine Bisau'nun yurtseverleri ve eşsiz Etyopya askerleri ile yanyana savaşmanın onurunu taşıdık. Yıllar önce, Cezayir'in bağımsızlığını izleyen zor dönemde enternasyonalist savaşçılarımız onun yanındaydılar, aynen bir başka kardeş Arap ülke olan Suriye dış saldırıya uğrayıp bizim işbirliğimizi istediği zaman ona yardım ettikleri gibi.

Afrika'daki tüm haklı davalar halkımızın desteğini görmüştür. Che Guevara ve büyük bir Kübalı devrimci grubu, bugün Zaire olan toprakların doğusundaki topraklarda beyaz lejyonerlere karşı savaştı ve şimdi de Saharawi Cumhuriyeti'nde doktor ve öğretmenler, özgürlükleri için çarpışan halka yardım etmekte.

Tüm bu ülkeler ya o zaman özgürdüler ya da şimdi özgürlüklerine kavuştular ve henüz kavuşmamış olanlar da er ya da geç kavuşacaklardır.

Sadece birkaç yıl içinde savaşçılarımız halkımızın gurur duyacağı bir dayanışma tarihi yazdılar. Bizim kendi bağımsızlık mücadelemizde başka ülke insanları da bizim yanımızda savaştı. Dominik Cumhuriyeti'nde doğmuş olan Maximo Gomez bunların en önde geleniydi ve olağanüstü özellikleri nedeniyle Özgürlük Ordumuz'un başına geçti. Devrimimizden önceki yıllarda ilk Komünist Parti tarafından örgütlenen bin Kübalı İspanya'da cumhuriyeti korumak için çarpıştı. Onlar orada erken ölüm yaşamına son verinceye kadar parlak bir devrimci gazeteci olan Pablo de la Torriente Brau tarafından kaydedilen unutulmaz kahramanlık öyküleri yazdılar.

Enternasyonalist ruhumuz işte böyle pekişti. Zirvesine de sosyalist devrimimiz ile ulaştı.

Kübalı enternasyonalistler her nereye gittilerse bu ülkelerin onur ve egemenliklerine saygı örnekleri oluşturdular. Bu ülke insanların onlara duydukları güven işte bu leke sürülemez davranışlarından dolayıdır. On-

**HER ASKERİMİZ TÜM
ÜLKENİN KENDİLERİNİ
DESTEKLEDİĞİNİ
BİLİYORDU**

**HER HAKLI
AFRİKA DAVASI
HALKIMIZIN DESTEĞİNİ
GÖRDÜ**

**KAZANILAN BARIŞ
ONURLUDUR ÖZVERİ VE
ÇABALAR CÖMERTÇE
ÖDÜLENDİRİLMİŞTİR**

THIS REVIEW
is published
in English,
French,
Spanish and
Portuguese

Havana, December 17, 1989
Year 31 of the Revolution
Year 24 / Number 51

GİZLİ

**KAPİTALİZM VE
YÖNTEMLERİ SOSYALİZMİ
BUGÜNKÜ
ZORLUKLARINDAN
KURTARAMAZ**

ların örnek özverileri ve fedakarlıkları her yerde hatırlanmaktadır.

Tanınmış bir Afrikalı devlet adamının bölge liderlerinin bir toplantısında söylediği gibi, "Küba savaşçıları ülkelerimizin özgürlükleri için yaşamlarını vermeye hazırdılar. Bizim özgürlüğümüz ve halklarımızın ilerlemesi için yaptıkları yardımlara karşılık geriye kendileriyle birlikte götürecekleri tek şey özgürlük için savaşırken ölmüş olan yoldaşlarının vücutlarıdır." Asırların sömürü ve yağmasını tanımış olan o kıta bizim enternasyonalist katkımızın özverili doğasının tüm boyutlarını anlamıştır.

Artık bizim savaşta pişmiş birliklerimiz muzaffer olarak geriye dönmektedirler. Analarımızın, eşlerimizin kardeşlerimizin ve çocuklarımızın, kısaca tüm halkımızın, neşe dolu, mutlu ve gururlu yüzleri onları sevgi ve sıcaklıkla karşılamaktadır. Barış onurlu bir biçimde elde edilmiştir ve onların fedakarlıkları ile çabaları cömert bir biçimde ödüllendirilmiştir. Artık uykularımız ülkelerinden binlerce kilometre ötelede çarpışan askerlerimizin kaderleri için duyduğumuz endişe ile bölünmemektedir.

Düşman, birliklerimizin geri dönmesinin, hepsi için iş olanağı bulunmasının imkansızlığı nedeniyle, toplumsal sorunlara yol açacağını düşündü. Askerliği meslek edinmiş olanların dışında bu insanların çoğunun burada, Küba'da, işleri vardı ve onlar eski işlerinin başına dönecektir, eğer daha iyileri verilmezse. Birçoğu, geri gelmeden önce bile nerede çalışacak olduklarını zaten biliyordu.

Liseden mezun olduktan kısa bir süre sonra Angola'ya bir enternasyonalist göreve gitme onuru için gönüllü olan genç askerlerimizin hepsi vakit geçirmeden ya eğitimlerine ya da emekçi halkımızın saflarına geri dönmüşlerdir.

Görevlerini yerine getirirken şehit olan ya da ağır şekilde yaralananların yakın akrabalarının hiçbiri unutulmamıştır. Sevdikleri tarafından yapılan fedakarlık ve kendi inanmış, özverili, cömert, hatta destansı davranışları nedeniyle gerekli bakım ve anlayışı görmüşlerdir, görmektedirler ve görmeye de devam edeceklerdir.

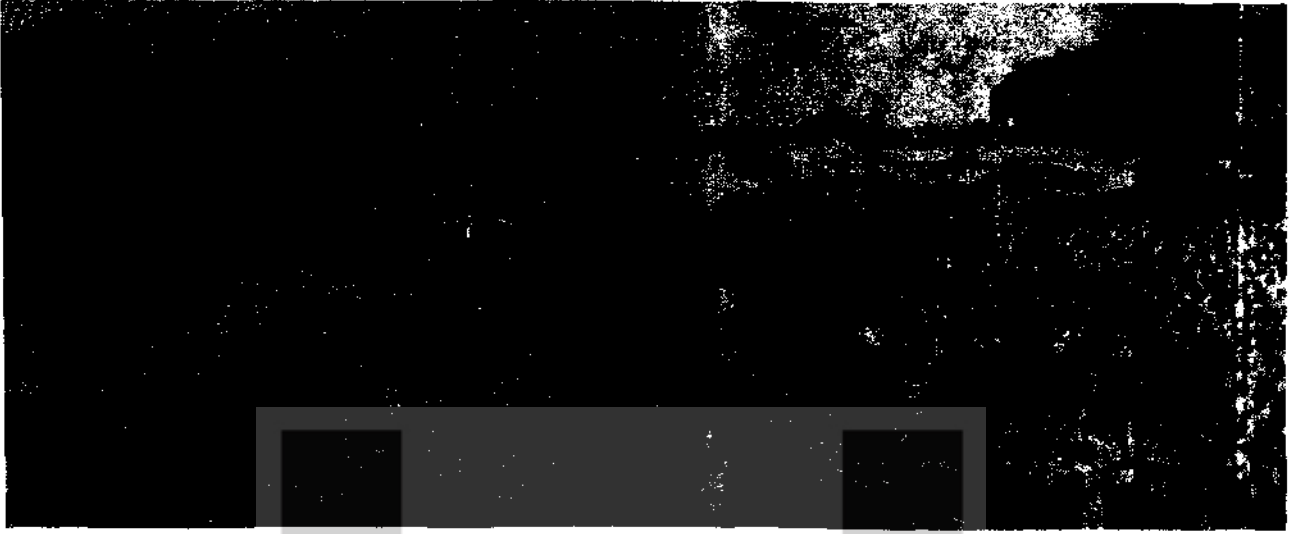
Askeri ve sivil enternasyonalist görev yüklenmiş yüzbinlerce Kübalı bugünkü ve gelecekteki nesillerin saygısını kazanmışlardır. Onlar halkımızın parlak mücadelecisi ve enternasyonalist kalenliğini onurla taşıdılar.

Dönüşlerinde ülkelerini muazzam bir gelişme mücadelesi içinde ve canı emperyalist ablukaya karşı dimdik ayakta buldular. Buna, ülkemiz için sadece olumsuz ekonomik etkilerini görebileceğimiz, sosyalist kamptaki bugünkü bunalımı da eklemeliyim.

Bu ülkelerin çoğundaki insanlar anti-emperyalist mücadele ya da enter-nasyonalizm ilkelereinden söz etmiyorlar. Bu sözler günlük basınlarında geçmiyor bile. Bu türden kavramlar oradaki siyasi jargondan hemen neredeyse çıkartılmıştır. Aynı zamanda, bu ülkelerde kapitalist değerler bugüne kadar duyulmamış bir güç kazanmaktadır.

Kapitalizm Üçüncü Dünya halkları için eşitsiz ticaret hadleri, bireysel bencilliğin ve milliyetçi şovenizmin azgınlaşması, yatırım ve üretimde ir-rasyonallitenin ve kaosun egemenliği, kör ve acımasız ekonomik kurallar için halkların amansız feda edilmesi, gücünün bekası, insanın insan tarafından sömürülmesi ve herkesin sadece kendisi için varolduğu bir düzen demektir. Toplumsal yaşamda kapitalizm çok daha fazlasını ifade eder: Fuhuş, uyuşturucular, kumar, dilencilik, işsizlik, vatandaşlar arasında inanılmaz eşitsizlik, doğal kaynakların ziyarı, havanın, denizlerin, nehir ve ormanların zehirlenmesi ve özellikle de gelişmekte olan ülkelerin endüstrileşmiş kapitalist ülkeler tarafından talan edilmesi. Geçmişte sömürgecilik demektir; şimdi ise, aynı zamanda en ucuz, en etkin ve en acımasız da olan, en gelişmiş ekonomik ve siyasi araçların kullanılmasıyla milyarlarca insanın yeni sömürgeciliğe kurban edilmesi demektir.

Kapitalizm, onun piyasa ekonomisi, değerleri, kategorileri ve yöntemleri sosyalizmin bugünkü zorluklarını çözemez ya da yapılmış hataları var-

sa, onları düzeltmez. Bu zorlukların birçoğu sadece yapılmış hataların sonucu değildir, aynı zamanda sömürgeleri talan ederek, işçi sınıfını sömürerek ve gelişmekte olan ülkelerden büyük çaplı beyin göçlerini kışkırtarak dünya nimetlerinin ve ileri teknolojilerin çoğunu tekeline almış olan emperyalizm ve belli başlı kapitalist güçlerin uyguladıkları kati abluka ve tecridin de sonucudur.

İlk sosyalist devlete karşı, milyonlarca yaşama mal olan ve üretim araçlarının çoğunu tahrip eden, yıkıcı savaşlar düzenlenmiştir. Mitolojideki kuş misali, ilk sosyalist ülke birden daha çok kez kendi külleri içinden yeniden doğmuştur. Faşizmi yenerek ve sömürge yönetimi altındaki ülkelerin özgürlük hareketlerini kararlı bir biçimde destekleyerek insanlığa büyük hizmetlerde bulunmuştur. Şimdi tüm bunlar unutuluyor.

SSCB'de bile ne kadar çok insanın o destansı halkın tarih yapan başarılarını ve olağanüstü özelliklerini inkar ve tahrip etmekte oluşları iğrençtir. Çarlık baskısından ve büyük fakat geri ve fakir bir ülkeden çıkmış bir devrimin inkar edilemez hatalarını düzeltmek ve yenmek böyle olmaz. Bugün Lenin'i tarihin en büyük devrimi için Rusya'yı seçmiş olmasından dolayı suçlamamalıyız.

Bundan dolayı, SSCB ve sosyalizme zehir kusan bazı Sovyet yayınlarının ülkemize girmesini yasakladık. Bu yayınların lafzından emperyalizmin, gerici güçlerin ve karşı-devrimin sorumlu olduğunu görebilirsiniz. Bu yayınlardan bazıları daha şimdiden, Küba devrim süreci sırasında kurulan SSCB ve Küba arasındaki adil ve eşitlikçi ticari ilişkilerin sona erdirilmesi talebinde bulunmaktadır. Onlar SSCB'nin, aynen Birleşik Devletlerin Üçüncü Dünya ülkeleri ile yaptıkları gibi, Küba ile eşitsiz ticari ilişkilere girmesini, kendi ürünlerini artan fiyatlarla satarken bizim tarımsal ürünlerimizi ve hammaddelerimizi sürekli düşen fiyatlarda almak istiyorlar. Kısaca SSCB'nin Küba'ya karşı ABD ablukasına katılmasını istiyorlar.

Emperyalizmin mayınlayan eylemleri ve sosyalizm değerlerinin sistematik tahribi, yapılmış olan hatalarla da birleşince Doğu Avrupa'nın sosyalist ülkelerindeki dengesizleştirici süreci hızlandırmıştır. Birleşik Devletler, her ülkeyi değişik yollarla ele alan ve sosyalizmi içinden mayınlayan uzun dönemli bir politikayı oluşturdu ve uyguladı.

Emperyalizm ve kapitalist güçler olagelmekte olan olaylar karşısında duydukları coşkuyu gizleyemiyorlar. Şu noktada, haksız da olmadan, sosyalist bloğun varlığının sona erdiğine inanıyorlar. ABD vatandaşı gruplar, başkanlık danışmanları da dahil olmak üzere, bazı Doğu Avrupa ülkelerinde kapitalist gelişimi bugünden programlamaktalar. Yeni bir haber bülteni bu "heyecan verici deneyim"den duydukları hayranlığı duyurdu. Onlardan biri, bir ABD hükümet görevlisi Polonya'da, Roosevelt'in kapita-

**SOSYALİZM
MARKSİZM-LENİNİZMİN
EN TEMEL İLKELERİNDEN
VAZGEÇİLEREK
GELİŞTİRİLEBİLİR Mİ?**

lizmin ciddi bunalımını tedavi etmek için önerdiği 'Yeni Düzen' programının uygulanabileceğini belirtti. Böyle bir program 1990'da işsiz kalacak olan 600 bin Polonyalı işçiye ve ülkenin, pazar ekonomisi uygulaması nedeniyle yeniden eğitilecek ve işleri değiştirilecek 17.8 milyon işçisinin yarısına yardım edecekmiş.

Emperyalizm ve NATO'lu kapitalist güçler şu noktada Varşova Pak-tının sadece isim olarak varolduğuna ve içlerinden çürütülmüş ve mayınlanmış toplumların direnme güçlerinin olmayacağına inanıyorlar; haksız da değiller.

Sosyalizmin geliştirilmesi gerektiği söylenmiştir. Bu ilkeyi kimse inkar edemez; insan çabasının tümüne içerilmiştir ve daima uygulanacaktır. Fakat, sosyalizm Marksizm-Leninizmin en temel ilkeleri feda edilerek geliştirilebilir mi? Neden reform olarak adlandırılan girişimler kapitalist doğrultuda olsun? Eğer bu görüşler, bazılarının söylediği gibi, gerçekten devrimci ise neden emperyalist liderlerin eksiksiz ve heyecanlı desteğini görüyorlar?

Birleşik Devletler başkanı, inanılmaz bir konuşmasında, kendisini sosyalist kampta uygulanan doktrinlerin bir numaralı taraftarı olarak ilan etti.

Tarih asla insanlığın tanıdığı en güçlü, saldırgan ve obur bir imparatorluğun liderinin gerçekten devrimci bir görüşü heyecan duyarak desteklediğini yazmamıştır.

Yoldaş Gorbaçov'un, kendisiyle içten ve derinlemesine bir fikir teatisinde de bulunduğum ve bu yılın Nisan ayında gerçekleşen Küba gezisi sırasında Ulusal Meclis'te, eğer bir sosyalist ülke kapitalizmi kurmak istiyorsa bunu yapma hakkına saygı duyulması gerektiği, aynen herhangi bir kapitalist ülkenin de sosyalizmi kurma hakkına saygı duyulması gerektiği konusundaki görüşümü açıkça ifade ettim.

Devrimin ithal ya da ihraç edilemeyeceğine inanıyorum; sosyalist bir ülke suni dölleme ya da cenin transplantasyonu ile kurulamaz. Devrim toplumda belli koşulların oluşmasını gerektirir ve bu koşulları ancak her ülkedeki halkın kendisi yaratabilir. Bu görüşler, her devrimcinin birbiri ile dayanışma içinde olabileceği ve olması gerektiği görüşü ile çatışmaz. Bunun da ötesinde, devrim ilerleyebilecek ya da gerileyebilecek, hatta tıkanabilecek bir süreçtir. Fakat, hepsinin ötesinde, komünistler cesur ve devrimci olmalıdır. Komünistler, koşullar ne denli olumsuz olursa olsun, tüm koşullar altında mücadele etme görevi ile bağdırlar. Paris komüncüleri görüşlerinin savunması için mücadele ettiler ve öldüler. Devrimin ve sosyalizmin bayrağı savaşmadan teslim edilmez. Sadece korkaklar ve umutlarını yitirenler teslim olurlar; Komünistler ve öteki devrimciler asla.

Şimdi emperyalizm Avrupalı sosyalist ülkeleri fazla sermayesini kabul etmeye, kapitalizmi geliştirmeye ve onları Üçüncü Dünya ülkelerinin talanına katılmaya zorluyor.

Çok iyi bilinen bir gerçektir ki, gelişmiş kapitalist ülkelerin servetlerinin büyük bir bölümü onun Üçüncü Dünyü ülkeleri ile sürdürüldüğü eşitsiz ticaret hadlerinden kaynaklanmaktadır. Asırlarca bu ülkeler sömürgeler olarak yağmalanmıştır. Evlatlarının milyonlarca köleleştirilmiş, altın, gümüş ve öteki madenleri tüketilmiş, acımasızca sömürülmüş ve geri bırakılmışlardır. Azgelişmişlik, sömürgeciliğin en açık ve dolaysız sonucudur. Şimdi böyle ülkeler bir yandan kendi mallarına komik derecede düşük fiyatlar verilirken ve ithal ettikleri sanayi ürünlerine her geçen gün daha yüksek fiyat ödemeleri gerekirken sonu gelmez ve ödenmesi imkansız bir borç yükü altında sadece faizlerini ödeyerek sıkılıp suları çıkarılmaktadır. Mali ve beşeri kaynaklar bu ülkelerden sermaye kaçışı ve beyin göçü yoluyla sürekli olarak çekilmektedir. Ticaretleri dampedler, yüksek gümrük vergileri, ithal kotaları, ileri teknik süreçler ile üretilmiş sentetik almasıklar ve rekabet gücüne sahip olmadığı zaman gelişmiş kapitalist ülkelerin kendi mallarını destekleme politikaları sonucu tıkanmaktadır.

Şimdi, emperyalizm Avrupa'daki sosyalist ülkeleri bu muazzam yağmaya, kapitalist reform teorisyenlerinin de rahatsız olmadıkları anlaşılır

bir biçimde davet etmektedir. Böylece, bu ülkelerin çoğunda hiç kimse Üçüncü Dünya'nın trajedisinden söz etmemekte ve tatminsiz yığınları kapitalizme ve anti-komünizme, bir ülkede de pancermenizme güdülmektedir. Böyle gelişmeler faşist eğilimlere kadar bile gidebilir. Emperyalizm tarafından vaadedilen ödül, kapitalist tüketim toplumlarının kurulmasının tek yolu olan, halklarımızın sırtından sağlanacak yağmanın bir parçasıdır.

Şu anda Birleşik Devletler ve öteki kapitalist güçler dünyanın herhangi başka bir yerinden çok Doğu Avurupa'da yatırım yapmaya ilgi duyuyorlar. İnsanlığa yakışmayan koşullar altında yaşayan milyarlarca insanın barındığı Üçüncü Dünya'daki kaynaklar böyle gelişmelerden ne bekleyebilirler?

Bize barış lan ediyorlar, fakat nasıl bir barış? Belli başlı güçler arasındaki, emperyalizmin Üçüncü Dünyü ülkelerine açık müdahale ve saldırı hakkını saklı tutan bir barış. Bunun birçok örneği var.

Birleşik Devletler emperyalist hükümeti Salvador'daki devrimcilere kimsenin yardım etmemesini talep ediyor ve SSCB'ye Nikaragua ve Kübaya yaptığı ekonomik ve askeri yardımı durdurması için şantaj yapıyor. Çünkü biz, egemen ülkelerimiz arasında imzalanan anlaşmalar gereği SSCB'den aldığımız silahlara ilişkin taahhütlerimize sıkı sıkıya bağlı kalmamıza karşın Salvador devrimcileri ile dayanışmamızı dile getiriyoruz. Aynı zamanda, Salvador devrimcileri ile dayanışmaya son verilmesini talep eden aym emperyalist hükümet jenosidçi Salvador Hükümeti'ne yardım ediyor ve El Salvador'a özel savaş birlikleri gönderiyor; Nikaragua'daki karşı-devrimi destekliyor; Panama'da darbeler düzenliyor; Güneybatı Afrika'daki başarılı barış anlaşmasına karşın Angola'da faaliyet gösteren UNITA'ya askeri yardım gönderiyor ve Cenevre Anlaşmasını görmezlikten gelip, Sovyet birliklerinin de geri çekilmiş olmasına karşın Afganistan'daki asi güçleri ikmal etmeyi sürdürüyor.

Sadece birkaç gün önce ABD askeri uçakları küstahça Filipinler'deki bir iç çatışmaya müdahale etti. İsyanıcıların davalarının haklı olup olmadığından bağımsız olarak ki, bunu yargılamak bize düşmez, ABD'nin bu ülkeye müdahalesi çok ciddi bir olaydır ve günümüz dünya durumunun tam bir yansımasıdır. Birleşik Devletler sadece, her zaman kendi özel alanı olarak gördüğü Latin Amerika'da değil fakat tüm öteki Üçüncü Dünya ülkelerinde kendisine jandarmalık payesini biçmiştir.

Bir büyük güç tarafından evrensel müdahale ilkesinin takdis edilmesi

*Kapitalizm,
onun piyasa ekonomisi,
değerleri, kategorileri
ve yöntemleri sosyalizmin
bugünkü zorluklarını
çözemez
ya da yapılmış hataları
varsa, onları düzeltmez*

*Birleşik Devletler,
her ülkeyi değişik yollarla
ele alan ve sosyalizmi
içinden mayınlayan
uzun dönemli bir politikayı
oluşturdu ve uyguladı*

*Sosyalizm
Marksizm-Leninizmin
en temel ilkeleri
feda edilerek, kapitalist
doğrultuda geliştirilebilir mi?
Bu görüşler, gerçekten
devrimci ise neden
emperyalist liderlerin
desteğini görüyorlar?*

**Komünistler,
koşullar ne denli
ölumsuz olursa olsun,
tüm koşullar altında
mücadele etme görevi ile
bağlıdır.
Devrimin ve sosyalizmin
bayrağı savaşmadan
teslim edilmez**

dünyada bağımsızlığın ve egemenliğin sonu demektir. Kendi kahramanlığımızla elde edebileceğimiz başka, halklarımız nasıl bir barış ve güvenlik bekleyebilirler?

Nükleer silahların yok edilmesi mükemmel bir fikir. Eğer sadece ütopyik olmasa ve bir gün sağlanabilse kuşkusuz yararlı olur ve dünya güvenliğini artırır; fakat sadece insanlığın bir bölümü için. Üçüncü Dünya ülkelerine barış, güvenlik ya da umut getirmez.

Emperyalizm halklarımıza saldırmak için nükleer silahlara gereksinme duymaz. Dünyanın her yerinde üslenmiş güçlü donanmaları, her yerdeki askeri üsleri ve her geçen gün daha sofistike ve öldürücü olan silahları onun dünyanın ağası ve jandarması olmasını sağlamaya yeter.

Bunun da ötesinde, dünyamızda her gün, kurtarılabilecek olan 40 bin çocuk az gelişmişlikten ve yoksulluktan dolayı ölmektedir. Daha önce de söylediğim gibi ve yinelenmeye değer bu durum dünyadaki yoksul çocukların tepesine her üç günde bir, Hiroşima ve Nagazaki'ye atılan gibi, bir bombanın düşmesine bedeldir.

Eğer bu gelişmeler bugünkü minval üzerine sürerse ve eğer Birleşik Devletler bu kavramları takbih etmeye zorlanmazsa, nasıl yeni bir biçimden söz edebiliriz? Bu yolun izlenmesi savaş sonrası ortaya çıkan çift kutuplu dünya yerini kaçınılmaz olarak ABD egemenliğinde tek kutuplu dünyaya bırakacaktır.

Küba'da biz bir sağlama sürecinden geçiyoruz. Güçlü, disiplinli ve saygı duyulan bir parti olmadan devrim de olmaz, sosyalist sağlama da. Böyle bir süreç sosyalizme hakaret ederek, değerlerini yıkarak, partiye küfrederek, öncülerinin şevkini kırarak, partinin öncü rolünü terk ederek, toplumsal düzeni yok ederek ve her yere kaos ve anarşi tohumları serpererek sağlanamaz. Bunlar karşı-devrimi besler, devrimci değişimleri değil.

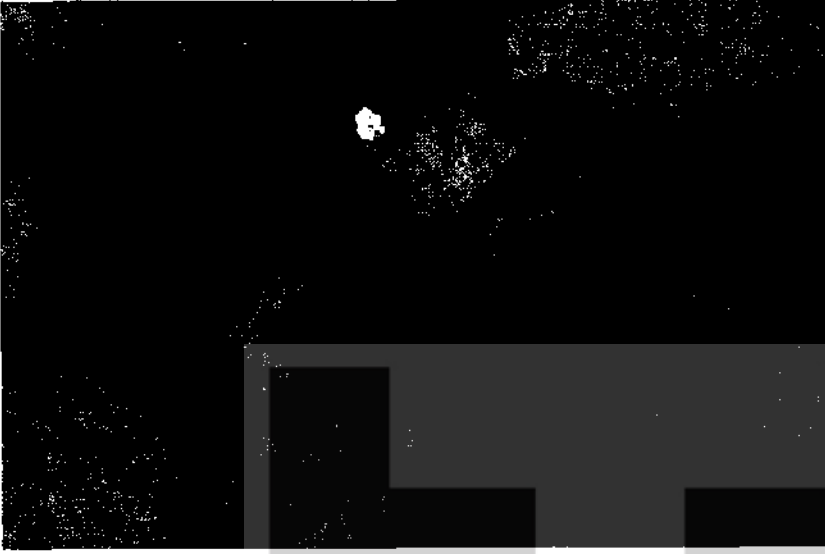
ABD emperyalistleri Küba'nın dayanamayacağını ve sosyalist ülkelerdeki yeni durumun kaçınılmaz olarak devrimimizi dize getireceğini düşünüyor.

Küba, sosyalizmin muzaffer Kızıl Ordu tümenlerinin ertesinde gelen bir ülke değildir. Küba'da sosyalist toplumu kendi halkımız haklı ve kahramanca bir mücadele sonucu yarattı. Devrimimizi yıkmaya çalışan dünya yüzündeki en güçlü imparatorluğun karşısında 30 yıl boyunca dimdik ayakta duruşumuz, siyasi ve moral gücümüzün kanıtıdır.

Ülkemizin liderliğinde bulunan bizler mevki ve sorumluluklarına acemi bir avuç kekeme mirasyedi değiliz. Mella ve Guiteras izinden giden eski anti-emperyalistlerin safından gelen; Moncada'ya saldıran ve Granma ile gelen; Sierra Maestra'da, yeraltı mücadelesinde ve Domuzlar Körfezi'nde çarpışan; Ekim Füzeleri Bunalımı'ndan sarsılmayan, 30 yıl boyunca emperyalist saldırıya karşı koyan, büyük emek başarıları ortaya koyan ve muzaffer, parlak enternasyonalist görevler yerine getiren biziz. Kübalı üç neslin kadın ve erkekleri savaşta sınanmış partimizin üyesi ve sorumlu mevki sahibidir, harika öncü gençlik örgütlerinin üyesidir, güçlü kitle örgütlerimizin, devrimci silahlı kuvvetlerimizin ve içişleri bakanlığının safındadır.

Küba'da devrim, sosyalizm ve özgürlük ayrılmaz biçimde perçinlenmiştir.

Biz bugün ne isek onun tamamını devrime ve sosyalizme borçluyuz. Eğer Küba kapitalizme geri dönse özgürlüğümüz ve egemenliğimiz ebediyen yok olurdu; Miami'nin bir uzantısı olurduk, ABD emperyalizmine bir yama. 19. yüzyılda bir ABD başkanının, o ülkeye Küba'yı ilhak etmeyi düşünürken, söylediği gibi "adamızın onun ellerine olmuş bir meyva gibi düşeceği" kehaneti gerçekleşmiş olurdu. İnsanlarımız bunu önlemek parasına hayatlarını vermeye hazırdır ve her zaman da hazır olacaktır. Burada, Maceo'nun mezarı başında onun ölümsüz sözlerini hatırlıyoruz: "Küba'yı kim zaptetmek isterse onun sadece kanla sulanmış toprağını elde edebilecektir, eğer mücadelede ilk yok olan o olmazsa."

Biz, Küba komünistleri ve halkımızın milyonlarca devrimci askeri bize tarih tarafından verilen, sadece Batı yarımküresinin ilk sosyalist ülkesi olmak değil fakat aynı zamanda tüm dünyanın çaresiz ve sömürülen halklarının soylu davalarının yılmaz cephe savunucuları olmak rolünü taşı-maktan geri durmayacağız.

Biz hiçbir zaman devrimci mücadelenin destansı ve ilham veren tarihi boyunca savunduğu ilke ve ideallerin emanet edildiği merci olmaya aday olmadık. Fakat, eğer kader bir gün bizi ABD emperyalizminin Hitler'in rüyası olan dünya egemenliği karşısında sosyalizmin son savunucuları arasına koyarsa bu kaleyi kanımızın son damlasına kadar koruruz.

Bugün burda doğdukları topraklara verdiğimiz kadın ve erkeklerimiz yaşamlarını tarihimizin en yüksek değerleri ve devrimimiz için verdiler.

Onlar sömürgecilığe ve yeni sömürgecilığe karşı savaşarak öldüler.

İrkçılığa ve apertide karşı savaşarak öldüler.

Üçüncü Dünya halklarının maruz kaldığı yağma ve sömürüye karşı savaşarak öldüler.

O insanların özgürlükleri ve egemenlikleri için savaşarak öldüler.

Dünyadaki tüm halkların mutluluk ve gelişme hakları için savaşarak öldüler.

Açlık ve dilenme olmasın; tüm hastalar doktora; tüm çocuklar okula; tüm insanlar işe, barınağa ve yiyeceğe sahip olsunlar diye savaşarak öldüler.

Ezen ve ezilen, sömüren ve sömürülen olmasın diye öldüler.

Tüm insanların onuru ve özgürlüğü için savaşarak öldüler. Tüm ülkelerin gerçek barış ve güvenliğe kavuşması için savaşarak öldüler.

Cespedes ve Maximo Gomez'in ülkelerini savunarak öldüler.

Marti ve Maceo'nun ülkelerini savunanak öldüler.

Marx ve Engels ve Lenin'in ülkelerini savunarak öldüler.

Ekim Devriminin ülkeleri ve dünya için oluşturduğu örneği savunarak öldüler.

Sosyalizm için öldüler.

Mağrur ve devrimci vatan, yani Küba için öldüler.

Örneklerini izleyebiliriz.

Zafer sonsuza dek onlarla olsun.

Ya sosyalizm, ya ölüm!

Ya vatan, ya ölüm!

Venceremos!

**Kader bir gün bizi
ABD emperyalizminin
Hitler'in rüyası olan
dünya egemenliği
karşısında sosyalizmin
son savunucuları arasına
koyarsa bu kaleyi
kanımızın son damlasına
kadar koruruz**

DEVLET TERÖRÜ YOĞUNLAŞIYOR

YALÇIN KÜÇÜK'ÜN MAHKUMİYETİ

"İşçi ve emekçi iktidarında herkes kardeşçe yaşayacak. Kürtlere Kürt, Türklere Türk diyebileceğiz. Kürt kardeşlerimiz kendi dillerini kullanıp geliştirebilecekler. Eğer bugün Kürt kardeşlerimizin bazı tepkilerinden rahatsızlık duyuluyorsa bunun sorumlusu Diyarbakır zindanını büyütenlerdir."

Yalçın Küçük, iki yıl aradan sonra 2932 sayılı yasanın kaldırılmasına ilişkin yasa önergesinin reddediği bir dönemde Kürtçe üzerindeki yasakların kalkmasını savunduğu için yıl iki ay hapis cezasına çarptırıldı. Malatya Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde görülen davada Bilgesu Erenus, Mehmet Emin Sert, Sait Üner, Yılmaz Ekşi ve Nuray Güvenilir beraat ederken Yalçın Küçük, Türk Ceza Kanunu'nun 142/3. maddesinden, "İrk mütalaasıyla milli duyguları yok etmek ve bu amaçla propaganda yapmak" suçundan mahkum oldu.

18-19 Eylül 1988 tarihinde Emek Dünyası dergisinin Gaziantep'te, Burç Sineması'nda referandumla ilgili düzenlediği panelden hemen sonra Yalçın Küçük ve diğer arkadaşlar gözaltına alınmış ve "normal sorgulama yöntemlerinden" sonra Mehmet Emin Sert tutuklanırken Küçük, Erenus, Üner, Ekşi ve Güvenilir serbest bırakılmıştı.

Yalçın Küçük'ün, önemsemediği için hiçbir duruşmasına katılmadığı, hatta sorgu seferlerinin bile "Bundan birşey çıkmaz" dedikleri davadan ceza alması bir tesadüf değildir. Yalçın Küçük'ün mahkumiyeti düzenin sınırlarını zorlayan devrimci çıkışları boğmaya yönelik bir çabadır. Tekellerin çıkarlarının tehlikeye girdiği dönemlerde toplumsal başkaldırışı engellemek için uyguladıkları siyasal zorun belki de başlangıcıdır. Ülkelerimizin yakın geçmişinden alınacak birçok ders var. Dünyadaki son olumsuz gelişmelere karşı sosyalizm halklarımız için daha da cazip hale gelmiştir. Böylesi bir dönemde devlet terörüne karşı bir güç oluşturmak devrimcilerin önünde duran önemli bir görevdir.

İKİ YENİ DAVA DAHA

Dergimizin Eylül ve Ekim 1989 tarihli 25 ve 26. sayılarında yayımlanan Yalçın Küçük-Abdullah Öcalan söyleşisinden dolayı İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde iki yeni dava daha açıldı. 11 Şubat 1990'da ilk duruşma oldu. İstanbul 2 Nolu Devlet Güvenlik Mahkemesi talimat yoluyla Yalçın Küçük'ün ifadesinin alınmasını istedi. 16 Şubat'ta Ankara Devlet

Güvenlik Mahkemesi'nde yapılan duruşmada Yalçın Küçük'ün ifadesini İstanbul DGM'de verme istemi mahkeme heyetince kabul edildi. 2 Mart'ta Yalçın Küçük Bekaa Vadisi'nde yaptığı söyleşiden dolayı İstanbul DGM'de yargılanacak.

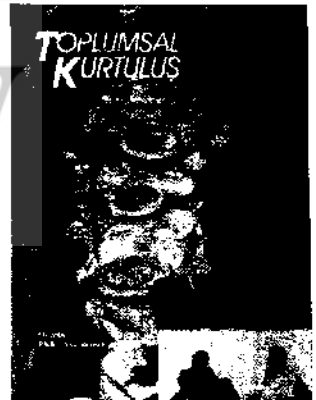
Küçük bu davada tümü Abdullah Öcalan tarafından söylenmiş sözlerden dolayı TCK'nın 142/3 maddesine göre iki kez cezalandırılmak isteniyor. Ayrıca o sayılarımızın Yazı İşleri Müdürü Metin Ağaçgözü de yargılanmaktadır. Ancak Ağaçgözü henüz ifade vermediği için dosyası ayrılmıştır. Savcılık iddianamesini gelecek sayımızda yayımlayacağız.

OCAK-ŞUBAT SAYIMIZ TOPLATILDI

Dergimizin Ocak-Şubat tarihli 29-30. sayısı toplatıldı. İstanbul DGM'nin verdiği toplatma kararına gerekçe olarak dergide yayımlanan "Sovyetler'de Kürt Aydınlanması" adlı röportaj gösterildi. Söz konusu röportajı Yalçın Küçük, Leningrad Üniversitesi Kürt Akademisi Başkanı Ordixan Celil, Erivan Üniversitesi Tarih Bölümü Başkanı Celile Celil ve Erivan Radyosu Kürtçe Yayınlar Müzik Bölümü Yöneticisi Cemile Celil ile yapmıştı.

Kürt kökenli bu üç Sovyet bilim adamıyla yapılan röportaja o sırada Lahey'de konser vermek amacıyla bulunan Bilgesu Erenus ve Haluk Yurtsever de katılmıştı.

Ocak-Şubat sayımızda Yazı İşleri Müdürü olan Arkadaşımız Sedat Yılmaz da 20 Şubat 1990'da İstanbul DGM Savcılığı'nda ifade verdi. Yılmaz, aynı sayıda yayımlanan Haluk Yurtsever'in "1990 başında Sosyalizm Üzerine Tezler" ve Can Kardelen'in "Salyaları Akıyor" adlı yazılardan dolayı da sorgulandı.

25 ve 26. sayılarımızda yayımlanan Yalçın Küçük-Abdullah Öcalan söyleşisi nedeniyle İstanbul DGM'de iki yeni dava açıldı. Küçük, Öcalan'ın sözlerinden dolayı yargılanacak. Ayrıca 29-30. sayımız da toplatıldı.

KÜRT TARİHİ ÜZERİNE TEZLER

Yalçın Küçük

Değerli Başkan ve Üyeler,

"Toplumsal Kurtuluş" ana davasında savunma yapmak üzere huzurunuzda gelmiş bulunuyorum. Bu süreçte önce Ankara Emniyet Müdürlüğü'nün ünlü DAL'ında hücreye ve hemen sonra da Ankara Merkez Cezaevi'nde bu kez onurlu olarak ünlü dördüncü koğuşa kapatıldım. Başında Bilgesu Erenus, Hüsnü Öndül, İlhan Akalın ve Orhan Gökdemir ile birlikte beş sanıktık; sonra çoğaldık. Savcılık makamı esas hakkındaki görüşünü belirtti, hepimize istenen hapis cezalarının toplamı birkaç yüzyıla ulaşıyor.

Yüklenen suçlar, bölücülük ve komünizm propagandası üzerinde toplanıyor. Ancak Türkiye'yi yönetenlerin, Eylülist darbe ile komünizm tehlikesini bertaraf ettikleri inancına kapılmaları nedeniyle suçlamanın komünizm propagandası bölümü daha az önemli görülüyor, daha çok Kürteçülük yaparak bölücü olmakla suçlanıyoruz. Dolayısıyla davamız Kürteçülük ya da bölücülük davasına indirgenmiş oluyor.

Bizler, birlikte yayımladığımız Toplumsal Kurtuluş dergisinde "Kürdistan" sözcüğünü telaffuz ederek ve Türkiye'ye karşı savaşıyor yasadışı Partiye Karkeren Kürdistan, PKK ya da Kürdistan İşçi Partisi'nin görüşlerini yansıtarak Kürteçülük ve bölücülük yapmakla suçlanıyoruz. Esas suçlama budur; her birimize bu temel suçlamanın çeşitli uzantıları ya da somut fiilleri yükleniyor.

Başında yoktu; kovuşturmanın davaya dönüştüğü aşamada benim ve Bilgesu Erenus'un işlediği suçlarda bir değişiklik oldu. Her ikimiz de dostumuz İsmail Beşikçi'yi övmekle suçlanır olduk; ben üniversite yıllarımdan arkadaşım Beşikçi Hoca'ya "biz Türklerin onuru" ve Bilgesu da "Sarı Hoca" dediği için, İsmail kumral ile sarı arası bir tene sahiptir, Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde yargılanır olduk.

Gece evimizden alınıp Ankara Emniyet Müdürlü-

Yalçın Küçük 1988 yılında Ulucanlar Merkez Kapalı Cezaevi'nde çıkarıldığı Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde, ilerde, zamanı olduğunda Kürtler üzerine çalışmalar yapacağını ve savunma aşamasında bu çalışmalarını mahkeme heyetine de sunacağını belirtmişti. 6 Şubat 1990 tarihli duruşmada mahkemeye verilen tezlerin, yer darlığından ancak birkaç bölümünü yayımlayabiliyoruz. Tezlerin tamamı yayınevimiz tarafından hazırlanan "Kürtler Üzerine Tezler" adlı kitapta yer alacak. Tezlerin önemli bir boşluğu dolduracağımı düşünüyorum.

ğünün hücrelerine kapatılmamızdan itibaren DGM Savcılığı ile siyasi polis, en çok benimle Bilgesu'yu nasıl suçlayacağı konusunda tereddüt gösterdi, sürekli görüş değiştirdi; bu şimdi kesinlikle anlaşılıyor. PKK Genel Sekreteri Abdullah Öcalan'ın yakın arkadaşı, mütefiki ve benzeri suçlamalardan sonra İsmail Beşikçi'yi övmekten dava açıldı; daha sonra DGM Savcılık makamı, esas hakkındaki iddiasını okurken Bilgesu Erenus hakkında görevsizlik ve benimle ilgili olarak da "sehven" tutuklandığımı da kaydederek beraat istedi. Ben bu büyük davada, Savcılık makamı tarafından hakkında beraat istenen tek sanık oldum.

Genç devrimci arkadaşla-

rımla birlikte kaldığım Ulucanlar'da Ankara Merkez Cezaevi Dördüncü Koğuşu'nda DGM Savcılığı iddianamesini alıp okumaya başladığım zaman büyük bir şaşkınlığa düştüm. Savcılık makamının beni suçladığı ve bir bilirkişinin suçlu bulduğu sözler bana ait değildi. Dergiler elimde yoktu; ancak ben her sözümü hatırlamıyordum ama görünce bana ait olup olmadığını ayıralıyordum. Bu sözler bana ait değildi. Bu sözler Aziz Nesin'e aitti. Savcı ve bilirkişi Aziz Nesin'in sözleriyle beni hapis yatırıyordu.

İlk duruşmaya Başkan Vehbi Benli izinde olduğu için Değerli Yargıç Albay Mehmet Bostancı başkanlık yapıyordu. Başkasının yerine hapis yattığımı ifade ettiğimde, kürsüde dayanamadı ve "Yani siz başkasının yerine tutuklandığınızı iddia ediyorsunuz!" diyerek tepkisini belli etti. Hiç inanmıyordu. Kanıtlayacağımı söyledim. Şimdi DGM Savcılığı benim "yanlışlıkla", eski dilde "sehven", tutuklanmış olduğumu hazırlamış olduğu esas hakkındaki mütalaasına geçirmiş bulunuyor. Ben hapse girip çıkmaktan daha çok doğrulanmaktan haz alıyorum.

Böyle yer yer acılı bir sürecin belli bir noktasında beni doğrulamış oldukları için Savcılık makamına teşekkür ediyorum.

BEŞİKÇİ BENDEN DÜRÜSTTÜR

Bir insan, ben, *sevgi* duyduğu, kendisinden dürüst bulduğu bir *Hoca Arkadaşına* "biz Türkelerin onuru" derse, nasıl Kürtçülük ve bölücülük yapmış olur; bunu anlayamıyorum. İsmail Beşikçi, saflık anlamında, benden çok dürüsttür; İsmail, benim kitaplarımı yayımlamadan önce Sevgili Hukukçularıma inceletmemi, denetletmemi, dürüst bulmuyor. Tümüyle katılmadığımı söyleyemem; ancak ben daha çok pratiğin içindeyim. Daha çok pratikle içiçeyim; koruma mekanizmalarını bulmam ve çalıştırmam gerekiyor.

İsmail Beşikçi, aynı fakültede benden iki yıl sonra, ancak bir yolda, Kürt araştırmalar ve çalışmalarında benden öncedir. Kütüphanemde bulunan ve şu elimde tuttuğum kalın ve büyük boy cilt, Kürdoloji çalışmalarıyla ilgili küçük bir bibliyografyadır; çeşitli ulustan bilgin ve araştırmacıların Kürtler hakkında çalışmalarının isimlerini ve bibliyografik bilgilerini topluyor. Yalnızca 1988 yılına kadar olanlar bu kalın ve büyük boy ciltte yer alıyor. İsmail, bu alanda ve benim bilgime göre, ilk Türktür. Ben bu yola zorlandım; DGM Savcılarının en az her ay bir kez beni hücreye kapatma emirleri ve tutuklama talepleri karşısında, kendimi korumak ve savunmak için, Kürdolog olmaktan başka çare bulamadım.

Hem Kürdolog oldum ve hem de Kürt kardeşlerime sevgimi arttırdım.

Araştırdıklarına vurgun ve dava ortaklarına aşık bir insan oldum.

Araştırdıklarımın sonuçlarını size sunmak istiyorum. Ancak zamanınızı çok almamak için sadece "tezler" olarak sunmak durumundayım. Üstelik bunu yapmaya bir vadam var. Tutuklu olarak ilk kez heyetinizin karşısına çıkarıldığımda savunma aşamasında ve bu alanda bir kitap yazmış olacağımı söylediğimi hatırlıyorum. Şimdi böyle bir imkana sahibim.

Ayrıca bunu yapmaya mecburum. Yine huzurunuzca bir gün, başka bir davam nedeniyle, tüm halktan seven bir Türkofil olduğumu söylediğimi hatırlıyorum. Bu toprakları giderek daha çok seviyorum; çirkin beni hep zorluyor. Bu ülke beni hep mecbur

İsmail Beşikçi, saflık anlamında, benden çok dürüsttür; İsmail, benim kitaplarımı yayımlamadan önce sevgili hukukçularıma inceletmemi, denetletmemi, dürüst bulmuyor

ediyor ve ben mecbur ettiklerini seviyor ve yaşıyorum. Araştırdıklarımı kitap haline getirmekten başka hiçbir gelirim yok; son zamanlarda huzurunuzda kendimi savunmaktan başka bir iş yapamaz oldum. Ancak ülke cilvelidir; huzurunuzda gelip söylediklerimi kitaplar halinde yazıyorum. Yayınevleri basıyorlar. İnanılmaz görülebilir; insanlar, ilgiyle okuyorlar. Ben geçiniyorum.

Son zamanlarda DGM yargıçlarına söylediklerimi yazarak geçiniyorum. Geçimimi buluyorum.

BİZ YOL AÇARIZ

İsmail Beşikçi Türkiye'de bir yol açıcıdır.

Biz yol açarız.

"Biz", Toplumsal Kurtuluş, bir başka yol açtı. Bunda mahkemenizin de katkısı var. Bir yol açılmıştır ve bu toplumun onuru, bir başka alanda da kurtarılmıştır.

DAL'da, siyasi polislin Kürt uzmanları tarafından, yüksek ışık altında, sorgucumuzu görmeden sorgulandığımız zamanda bile, PKK ve Genel Sekreteri A. Öcalan'ın yasaların sınırları içinde kalan görüşlerini Türkiye toplumuna duyurmanın bir görev olduğunu savunduk. Türkiye insanının bunları bilmek hakkıdır.

Türkiye insanının hakkı, bizim sorumluluğumuzdur.

Türkiye insanı, kendi devletiyle savaşan bir örgütün ne istediğini, dürüstçe bilmek hakkına sahiptir.

Fransa insanı, Fransa'ya karşı bayrak açan Ceza-yir'in ve lideri Bin Bella'nın ne istediğini bilmıştır. Büyük Britanya insanı Londra'ya savaş sürdüren İrlanda Cumhuriyet Ordusu'nun, IRA, ne istediğini biliyor. Amerika Birleşik Devletleri'nde bile, uygar devletlerin bu en ilkelinde bile, Ho Şi Min'in görüşleri bilinmiştir.

Suç, görüşün sahibinde değil, görüşte olabilir. Benice Boran'ın, Nabi Yağcı'nın Nihat Sargın'ın, Ahmet Kaçmaz'ın, diğerlerinin, her biri yasak ilan edilmiş bir siyasal örgütün liderlerinin görüşlerinin her gün yayımlandığı bir ülkede, Öcalan'ın suç olmayan görüşlerini yayımlamaktan kimse bizi alıkoymaz. DAL'da işkence tehdidi karşısında, bunları savunduk. Bunları savunmaktan geri kalmadık.

Toplumsal Kurtuluş'ta inandığımızı yapmaya baş-

DGM Savcılarının en az her ay bir kez beni hücreye kapatma emirleri ve tutuklama talepleri karşısında, kendimi korumak ve savunmak için, Kürdolog olmaktan başka çare bulamadım.

ladık. Devletin zulmü üzerimize düştü. Dayandık; zulüm, yaptığımızın duyulmasına yol açtı. Mehmet Ali Birand, bu yolda yalnız kalmamamız gerektiğini düşünmüş olmalıdır; yolunuzu açacağıma inanmış olması da mümkündür. Benden zengindir. Ancak benden güçlü müdür?

Onlar zengindirler, devletin emirlerine uyarlar. Ben yoksulum, yoksulların temsilcisiyim. Devletin kanunlara uymayan emirlerine uymam.

Ben yoksulların zenginlerden daha güçlü olduklarımı göstermeye çalışıyorum.

Bizi, Toplumsal Kurtuluş'u, Bekaa Vadisi'nde mukim Abdullah Öcalan'ın görüşlerini yansıtmakla suçladılar. Hücreye koydular ve hapse attılar. Mehmet Ali Birand, TC televizyonunun en masraflı haber programının yıldızı, Bab-ı Ali'de Milliyet gazetesinin fıkra yazarı, Brüksel'de AET nezdinde görevli Birand, işi gördü ve mümkündür, sonucunu kimseye bırakmak istemedi. Bekaa Vadisi'ne gitti, Öcalan'la görüştü. Milliyet büyük reklamlar verdi. O sırada ben Ankara'da ünlü DAL'da hücredeydim. Hepsini çok sonra öğrendim. Birand'ın Öcalan'la ilgili magazin yayını kampanyasını çok sonra duydum.

Birand, Öcalan'ı magazin yapmak istemişti. Devlet bundan ürkmüş. Ankara DGM Savcısını göreve çağırması; Savcı Nusret Demiral, Milliyet'e ve Mehmet Ali Birand'a "dur" emrini vermiş. Hiçbir yasal dayanağı yoktur. Ancak Birand'ın kendisi çok zengin olmasa bile patronu Sirkeci'den zenginleşerek Bab-ı Ali'de asalet arayan bir zengindir.

Zenginler kanunsuz emirlere uyarlar.

Zenginlik, kanunsuz emirlerin kaynağıdır.

Biz, Toplumsal Kurtuluş, yoksuluz ve yoksulların sesi olmak istiyoruz. Kanunsuz emirlere uymayız.

Uymadık, uymadım. Bizi, hücrede, DAL'da, Savcılıkta PKK ile işbirliği yapmakla, Öcalan'ın görüşlerini Toplumsal Kurtuluş'ta yayımlamakla suçladılar. Yaptığımızın doğru olduğunu, ancak, hiçbir görüşmemizin olmadığını söyledik. Sonunda tutuklandık.

Tahliye olduktan sonra yapacağımız bir tek iş vardı; Bekaa Vadisi'ne gitmek ve Öcalan'la görüşmek. Öcalan'la ittifak halinde olmakla suçlanıyorduk; hiç görüşmemiştik ve görüşmek bizim için ve bu arada benim için zorunluluk oldu.

Milliyet ve Mehmet Ali Birand, zengindir ve yasak emirlerine uyarlar.

Biz yoksuluz. Bizim işimiz kanunsuz yasakları ortadan kaldırmaktır.

Bizi Öcalan'ın görüşlerini yansıtmakla suçlayarak hücreye kapattılar ve sonunda hapsedtiler. Yoksulların, Türk yoksullarının ve bu arada sahipsiz Kürt yoksullarının sesi olmamız lazım geldiğini düşündük. Bekaa Vadisi'ne gittim. Abdullah Öcalan Kardeşim ile görüşüm; görüşmemi önce profesyonel basında ve sonra da kendi dergimizde yayımladım.

Sorumluluk yerine getirilmiştir. Bundan sonrası bir hiçtir.

Her türlü sonucuna katlanacağımızdan hiç kimse- nin kuşkusu olmamalıdır; her türlü faturayı düşünerek yaptım. Faturanın bir yeni "Eylülist darbe" ile çıkarılacağından hiç kuşum yoktur; Değerli Mahkemenizden aklansam da, aklanacağımı umuyorum, zamana geldiğinde bir yeni darbenin sonucunda benim ya da çocuklarımızın Bekaa Vadisi'ne gitmek cürmünden bir mahkemenin önüne çıkartılacağını biliyorum. Bütün sonuçlarına razıyım; bu toplumun sorumluluğu da, onuru ve hapisleri de bizindir.

ABD : "BÜYÜK KÜRDİSTAN" VE ERMENİSTAN

Bu yalnızca bir kişisel ve toplumsal sorumluluk sorunu değildir. Bu sadece bir aydın sorumluluğu olmaktan da uzaktır. Bu bir politik görevdir.

Arkadaşlarım ve ben, Amerikan emperyalizmine karşıyız. Amerikan emperyalizmi bizim düşmanımızdır. Arkadaşlarım ve ben, Sovyet iktidarını, bir tür Vatikan olarak görmedik; arkadaşlarım ve ben, Moskova'yı Amerikan emperyalizmine karşı bir dost ve müttefik saydık. Şimdi müttefik saydığımız Sovyet iktidarını, Amerikan emperyalizmi ile uyuşma ve anlaşma yolundadır. İşbirliği yollarını arıyor. Gücümüz, bu işbirliği arayışını önlemeye yetmiyor.

Bundan dolayı ağlamıyoruz. Sovyet sisteminin çözülmesi karşısında perişanlık haline geçmiyoruz. Sadece sorumluluğumuzun ve görevlerimizin arttığını düşünüyoruz.

Acaba insanı ve sınıfları büyüten sorumlulukları mıdır?

ABD, PKK türünden, şoven olmayan ve giderek yoksul Kürt köylülüğünü harekete geçirme yönünde gelişen bir örgütlenmeyi temizleyerek Ortadoğu'da yeni düzenlemeler peşinde koşuyor

Washington'un bir "Büyük Kürdistan" politikası olduğu artık daha açıktır. Washington'un bir "Ermenistan" politikası olduğu da açıktır. Amerikan emperyalizmi, sosyalist sistemi, Ermenistan ve Azerbaycan'dan ufalayacağını planlıyordu. Doğu Avrupa'daki gelişmeler Garbaçov'un bir lutfü olarak gelişti. İkinci Dünya Savaşı sonunda Britiş emperyalizmi Sovyet sisteminin Batı Asya'dan ve Ön Asya'dan ilerleyeceğini düşünüyordu. Doğu Avrupa'dan ilerlemesi bir sürpriz oldu.

Sistem şimdi bir Garbaçov lüksü ya da Pax Garbaçova ile Doğu Avrupa'dan çözülüyor. Ancak bu durum önümüzdeki on yılda uluslararası kavga'nın merkezi Türkiye olan bir coğrafyada olacağını gözlerden saklamamalıdır; Washington hem Kürt ve hem de Ermeni toplumunu hoşnut tutmak için ödeyebileceği bütün fiyatları ödemekten geri kalmıyor. Türkiye Cumhuriyeti'nin bütün tepkilerine karşın Kürtlerle ilgili "insani" ve Ermenilerle ilgili "tarihi" kararları önlemek istemiyor. Washington, ibreyi Kürtler ve Ermeniler lehine çeviriyor.

Türkler ile ilgili politikasında haklıdır; Washington böyle bir ihtimale hazırlanıyor; gerici bir Kürt devleti ile Ortadoğu'da bir süre daha düdüğünü öttürebilmeyi planlıyor. PKK türünden, şoven olmayan ve giderek yoksul Kürt köylülüğünü harekete geçirme yönünde gelişen bir örgütlenmeyi temizleyerek Ortadoğu'da yeni düzenlemeler peşinde koşuyor.

Bizim ve bu arada benim işim, dünyanın her yerinde, Washington'un planlarının karşısına çıkmaktır. Eğer Sovyetler Birliği, Washington ile aynı senaryolar içine girerse Sovyetler Birliği'nin de karşısına çıkmaktır. Bu arada bir parantez açmak durumundayım. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin bütün şiddetinin bizim başımıza inmesi ile bizim Washington'un "Seçmeli Caydırıcılık" Doktrinini açıklamamız eş zamanlıdır. Türkiye'de Washington'un bu lanetli planını açıklama onuru da bize nasip oldu; bunun üzerine beiki de bizim için uyuyan devletin zulüm mekanizmaları harekete geçirildi.

Parantezi kapadıktan sonra devam edebilirim; Öcalan'ın kendisine yönelik her türlü düşmanca hareketin içinde Washington'un parmağını görmesi, Türk ya da Kürt her türlü kuşatmada Washington'un planlamasını araması son derece doğrudur ve gerçekçidir. Tarihin şu aşamasında Öcalan'a yönelik her tür-

lü düşmanca harekette Washington'un desteğini ya da hoşnutluğunu görme eğilimindeyim.

Amerikan emperyalizmi benim düşmanımdır.

Yaşamım ne derece değerlidir; bilmiyorum. Değerinin ölçüsü hiç önemli değildir; ben yaşamımı Amerikan emperyalizmi ile mücadeleye adıyorum. Sovyet sisteminin çözülmesi beni büyük ölçüde ilgilendirmiyor, bütün uygarlıkların bu en ilkelini, bu en hoyratını, ortadan kaldırmak bile sınırlamak, bende bir yaşam hırsı yaratıyor.

"Biz" basit ceza pratiğinin bildiği solcu devrimcilerden değiliz. "İki süper devlet" demeyiz. "Ne Amerika, Ne Rusya" demeyiz. Eğer Washington ile aynı çizgiye giriyorsa Moskova'yı da düşman sayarsınız.

Washington'un bir "Kürdistan" politikası vardır. Hiç kimse bizim de bir politikamız olmasını önleyemez. Washington'un bir Ermenistan politikası vardır. Washington Sovyet sistemini, Ermenistan ve Azerbaycan'dan ufalayacağını planlıyordu. Bir lutfükar sürprizle karşılaştı. İkinci Dünya Savaşı'ndan hemen sonra o zamanın büyük emperyalist gücü, Büyük Britanya, bizim yaşadığımız topraklardan çekilme kararı aldı. Bu kararın hem politik ve hem de pratik öyküsü, öyle sanıyorum, hiçbir yerde benim Tezler çalışmamdaki kadar açık değildir. Birinci Soğuk Savaş bu bölgelerden Büyük Britanya'nın çekilişinin öyküsüdür. Truman Doktrinini, isteksiz ve Ortadoğu'yu uzak sayan Washington'un Ortadoğu'ya bir güç olarak girişinin ilanıdır. İkinci Soğuk Savaş ise bu bölgelerden Sovyet freninin çözülmesiyle sona eriyor. Bu bölgeler tek yanlı olarak Amerikan hoyratlığına terk ediliyor.

Bizim işimiz buna karşı çıkmaktır.

Bu karşı çıkışta güç hesabı yapamayız. Güç hesabının pazarda yapılabileceğine inanıyorum. Bu bir görevdir. Bu bir sorumluluktur. Görev ve sorumluluk, güç hesabı kabul etmiyor. Karşınızda böyle bir hesapsızlık nedeniyle bulunduğumuzu düşünüyorum.

* * *

KÜRDİSTAN NERESİDİR?

"Kürdistan" sözcüğü, "biz" Türklerin icadıdır. Profesör Minorskiy, bir yerde, şunları ekliyor:

**Kürtlerin tarihi Roma'nın devamı olan
Osmanlılar ile Perslerin devamı
olan Safevi ve İrani devletlerarası
savaşların tarihidir.**

"Sous Sandjar la porvince 'Kürdistan' fut formee de la partie occidentale du Djibal" Sadece Selçuklular zamanında değil, aynı zamanda hangi sultan döneminde, 'Kürdistan' sözcüğünün keşfedildiğini de açıklıyor; Sancarsah zamanında, Cibal'ın batısındaki eyalete " "Kürdistan" deniyor.

Devam etmeden parantez açıyorum: Bize "Rum" derler. İlk Türk devletlerinden birisinin adı, Selçuklu Rum Devleti'dir. Bu kullanılıştta Rum'un, Helenlerle, "biz" yanlışlıkla "Yunan" diyoruz hiçbir ilgisi yoktur. "Rum", Arapça Roma'yı gösteriyor. "Rumi" sözcüğü tamtamina "Romalı" anlamına geliyor; "Musevi" sözcüğünün Musalı, Musa'ya bağlı anlamına gelmesi türündendir. "Hakkari" de böyle bir sözcüktür; Hakkari aşiretine ait olduğunu gösteriyor. Hakkarlar, Kürtler arasında en asil aşiretlerden birisi sayılıyor.

"Bize" Rum derler. Bu topraklarda kötleme ya da övme anlamında, hangi anlamda olursa olsun, "Rum" sözcüğü kullanıldığında "bizi", biz Türkleri anlatıyor; bundan kuşku duyulmaması gerektiğini düşünüyorum.

Rum xayine, bexte wi tune.

Rum haindir, güven olmaz.

Bu bir Kürt atasözüdür. Buradaki "Rum" sözcüğü tamtamina "bizi", biz Türkleri anlatıyor.

Uzattık istemiyorum; tarih içinde hala Avrupa'yı ve uygarlığını önemsemiyorum. Avrupa, Roma'nın, diğer bir sözcükle Rum'un uzantısıdır. Avrupa'nın ise ne olduğunu anlayabilmek için Amerika'ya bakmak gerekiyor; Amerika, gelişmiş ve uzatılmış bir Avrupa'dır. Tümüyle ilkeliktir. Amerika, insanın son bulunduğu topraktır. Amerika, insansız insanların yaşadığı yerdir.

İnsanlığın şimdiye kadar tanıdığı iki uygarlık olmuştur; birisi Roma ve diğeri de İran uygarlığı oluyor. Bu görüşlerimin özgün olmadığını belirtmek durumundayım.; daha önce Toynbee tarafından geliştiriliyor. Katılıyorum. Kürtlerin tarihi Roma'nın devamı olan Osmanlılar ile Perslerin devamı olan Safevi ve İrani devletlerarası savaşların tarihidir.

Minorskiy, on dokuzuncu yüzyıl ortasına kadar Kürdistan eyaletinin "eyalet de Kurdistan", Diyar-

bakır, Muş ve Dersim Livalarını, "les Liwa de Diyarbakır, Mush et Dersim", içine aldığı kaydediyor. Kürtler ise "Kürdistan vilayeti" dendiğinde özellikle Çemişgezek'i anıyorlar; bugün bakımsız bir ilçe olan Çemişgezek, Kürt tarihinde çok önemli bir yere sahip bulunuyor.

Kürdistan, Kürtlerin oturduğu yerdir. Ancak bu tanım doğru olmakla birlikte, "Kürdistan" yine de Kürtlerin oturduğu yeri netlikle göstermiyor. Bu nedenle olabilir, Nikitin şunları yazabiliyor: "Kürtlerin oturduğu ülkeyi tanımak istersek Kürdistan adına dayanamayız. Çünkü bu ad zaman ve mekan içinde itibarı değişen bir terimdir." Hem kendisi ve hem de "Ermenistan" nedeniyle değişiyor.

Böylece "Kürdistan" tarih içinde sınırları değişen bir isim oluyor. Hangi vilayetlerin buraya girdiği tartışma konusudur; kuşkusuz böyle bir durum bu sözcüğün kesin olarak gösterdiği vilayetlerin olmadığı anlamına gelmiyor.

Bu bölgelerde nüfusun etnik kökeni de zaman içinde değişiyor. Çok ilginçtir. Şerefname yazarı Emir Şeref, Bitlis yönetimini kabul ettiği zamanda, Bitlis için, "Şehrin şimdiki nüfusunun çoğunluğu Ermenidir" diye yazıyor; bu on altıncı yüzyılın sonlarına rastlıyor. M. Emin Zeki, "Şüphesiz Kürdistan'da, Arap, Ermeni ve Türklerden müteşekkil millet de mevcuttur" diyor; ancak bunların Kürtlere oranla az olduklarını kaydediyor. Bu Kürt yazar, M. E. Zeki, "Kürdistan'ın bugün nüfusunu teşkil eden halkın azımsanmayan bir kısmının kendisini Türk kabul ettiğini görüyoruz" diye de ekliyor. Bir "tursification" sürecinden söz etmek zorunlu oluyor.

M.E. Zeki şunları yazıyor: "Kürdistan Cengizlerin, Hulaguların, Selçukluların ve nihayet Osmanlıların istilasına uğramıştır. Her ne kadar zaman zaman toplum veya kabileler halinde de hakim devletlerle çarpışmışalar da çoğu zaman bunların şerrinden emin olmak veya güç hayat şartları içerisinde yaşamasını sağlayabilmek için milliyetçilik davasından uzak kalmayı zorunlu bulmuşlardır." Kürtler, Osmanlı unsurları arasında milliyetçilik sözcüğünü öğrenmeye en geç başlayanlardır.

Kim bunlar?

Tarihin bu kesitinde Kürtleri kendini arayanlar olarak tanımlayabiliyorum.

Kürtler, kimliklerini arıyorlar

Milliyet duygusu bir kavmin aşağılık duygusunu yenmesi de demektir.

Bu nedenle olabilir, Mustafa Kemal Paşa, Türklerde milliyet bilincini oluştururken, Türklerde de milliyetçilik çok geç uyanıyor, "Ne mutlu Türküm diyene" türünden son derece büyük bir abartmaya, belki de Türklerdeki derin aşağılık duygusunu ortadan kaldırmak için, çubuğu son derece sert bir biçimde tersine bükme mecbur kalmıştır.

Devam ediyorum: "Kürdistan" sözcüğü ile bölücülük de yapılmış olmuyor. Çünkü bölücülük, adı üstünde, bir bölgeyi tanımlamakla mümkündür. "Kürdistan" sözcüğü ise net olarak bir bölgeyi vermiyor. Buna bu alanda önemli bir isme sahip olan Nikitin de işaret ediyor; sözcük anlamıyla Kürtlerin oturduğu yer olmasına karşın "Kürdistan" yine de Kürtlerin oturduğu yeri tarif etmiyor.

Bu nedenle olabilir, Profesör Minorskiy, "la pays occupé la population Kurde", Kürt nüfusu tarafından işgal edilen ülke, diyor ve "représente une bande de territoire orientée de sud-est à nord-ouest; sa longueur est d'environ 1000 kilometre (Luristan-Malatya) et sa largeur, ayant en moyenne de 200 à 250 km, atteint 400 km sur la ligne Mawsil-Ararat" diye devam ediyor. Luristan-Malatya ve Musul-Ararat hatlarında Kürtler yaşıyorlar.

KÜRTLER KİMLERDİR?

Kim bunlar?

Tarihin bu kesitinde Kürtleri kendini arayanlar olarak tanımlayabiliyorum.

Kürtler, kimliklerini arıyorlar.

Uzun yüzyıllar bir üst egemenlik altında, katı bir feodal hiyerarşik düzen içinde, kimlikleri olabileceğini bile düşünmeden "hür" bir biçimde yaşadılar.

Tarih boyunca bir tek devlet kurdular; Irak ile İran sınırında, İran içinde, on altı bin kişilik nüfusa sahip Sablak'ta, "Mehabad Kürt Cumhuriyeti"ni kurdular. Tarihte kurdukları tek devletin adı bile Kürtçe değil; Farsça oldu.

Mehabad'ın ortasında bir meydan var;

"Çuwarçıra" adını taşıyor. "Çuwar" Kürtçenin Sorani lehçesinde "dört" anlamını veriyor. Kürtçe, Kurmanci ve Sorani olmak üzere iki lehçeye sahiptir; Zaza, çokça sanıldığı gibi aksine kimi Kürdologlara göre Kürtçenin bir lehçesi değildir. Zazaca, Kürtçe dışı kalıyor. Sorani lehçesini konuşanlar az olmakla birlikte Kürt tarihi açısından önemli Süleymaniye ve Mehabad'da konuşulduğu için daha büyük bir itibara layık görülüyor; Kürtçenin üstün lehçesidir.

Mehabad'ın en aydın kişisi Kadı Muhammed'dir ve çok zaman Çuwarçıra Meydanında buluşup konuşuyorlar. Ne konuşuyorlar veya ne arıyorlar? "Mehabad Kürt Cumhuriyeti" tarihçisi Aegleton Jr. bu soruya, "Bunlar Kürt olarak kimliklerini arayıp bulmaya çalışıyorlar" cevabını veriyor. Şöyle yazıyor: "Kadı Muhammed, halkın kökenine, dilinin köklerine, uygarlığının kaynağına ulaşmasını sağlayacak anahtar, kılavuzu, arkadaşlarıyla birlikte arayıp duruyordu. Ve bu yolda, yine arkadaşlarıyla birlikte aylardır çalışıyor, uykusuz kalıyordu." Sonunda, aşağı-yukarı, Türkiye'de Tan gazetesinin basılıp büyük bir sağ terör estirdiği ayda, bir gün, Çuwarçıra Meydanında kürsüye çıkıyor ve Mehabad Kürt Cumhuriyeti'nin kurulduğunu ilan ediyor.

Kimlik arıyor. Ancak üzerinde bir Sovyet üniforması ve başında bir sarık taşıyor.

Bir yıl kadar bir zaman sonra, aynı meydanda, Mehabad Cumhuriyet bakanları olan kardeşleriyle birlikte, bir sabaha karşı asılıyor.

Mehabad Kürt Cumhuriyeti'nin ilanından bir yıl kadar sonra bir gün Tahran'daki ABD Büyükelçisi G.V. Allen, "İran Hükümeti'nin ülkenin her tarafına güvenlik kuvvetleri göndermeyi düşündüğü yolundaki açıklaması, bana göre doğru ve normal bir karardır" diyen bir açıklama yapıyor. Aynı zamanda Sovyetler Birliği, Mehabad'dan son temsilcilerini de çekiyor. İran kuvvetleri giriyor. Tarihteki ilk ve minyatür Kürt devleti tarihe karışıyor.

Dört Lamba Meydanında üç darağacında üç Kürt sallanıyor.

Kimlikleri hep tartışılıyor. En büyük çoğunluk ve yoğunlukta Türklerin egemenliğinde yaşadılar; Yargıç İdris-i Bitlisi, Kürt birliğini Osmanlı egemenliği altında sağlamayı bir politika bildi ve Sultan Yavuz Selim'in tarafını tutarak Kürt beylerini üst Osmanlı egemenliği altında gerçekleştirmek politikasının da sonucu oldu.

Ancak bundan sonra hep savaş konusu oldular; üç yüzyıl Osmanlı-İran savaşının aktörü, kışkırtıcısı ve kurbanı olarak yaşadılar. 1639 Kasr-ı Şirin Antlaşmasıyla parçalandılar.

Kürtlerin bir bölümü Türk ve diğer bölümü İran egemenliğinde yaşamaya başladılar. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Osmanlı İmparatorluğu'nun çözülmesi üzerine artık bir bölümü de Arapların egemenliğine girmiş oldular.

Araplar, tarihin kaydettiği en şoven ırktandırlar. Diğer bütün kavimleri küçümser ya da aşağılarlar. Türklere, genellikle, "Etrak-ı bi idrak" derler; kafasız Türklere demek oluyor. "Etrak", Arapça Türkün çoğuludur; "Ektrad" ise Kürdün çoğulu oluyor. İranilere "Acem" diyorlar; "toy" ya da "yabanıl" anlamını da veriyor. Şoven oldukları için egemenlikleri altındaki Kürtlerin Arap olduğunu iddia etmiyorlar. Ancak hem Türklere ve hem de İranilere Kürtlerin olmadığını ve "bozulmuş" Türk ya da İrani bulunduğunu ileri sürüyorlar.

İraniler, Kürtlerin kendi soylarından geldiğini ileri sürüyorlar, İran yöneticilerinin dün de, bugün de hep bir "Kürt sorunu" oldu; İraniler zaman zaman Kürtlerin dillerini yasakladılar ve ulusal kostümlerini giymelerini engellediler. Kürtleri ortadan kaldırmak ve hiç olmazsa kimliklerini yok etmek için uğraştılar.

Bunlar kesindir; ancak İraniler ile Kürtler arasında bağ, Türklere ile Kürtler kadar dayanaksız görünmüyor. Kürtleri, köken olarak, Urartu ya da Medlere bağlama çabaları, bilimsel açıdan, bir çıkmazdır; kanıtlanamıyor. Bu nedenle, örnek olsun, "Medya" adıyla Kürtler arasında bir bağlantı kurmak, şimdilik bir özentiye geçmiyor. Bu alanda hala en yetkin kaynak sayılan Minorskiy, 1927 yılında, şunları yazmış bulunuyor: "Kurdes, peuple Iranien de l'Asie Anterieure, habitant en Perse, en Transcaucasie, En Turqui et dans le Irak " Kürtler, İran, Transkafkasya, Türkiye ve Irak'ta yaşayan İran halklarından; Minorskiy'in bu hükmü aradan geçen zamana karşın önemli ölçüde değiştirilmiyor.

Minorskiy, Kürtleri İrani halklardan sayarken bunu etnik nedenlere bağlamadığını açıkça belli ediyor; dil ve tarih itibarıyla Kürtler İrani kaynaklı oluyorlar. Bütün Kürdofil yazarlar, Rusya'nın Urmiye Konsolo-

su Nikitin, Hollandalı Van Bruinessen, Kürt dilini bir İrani dil sayıyorlar, Bruinessen, Kürt sosyolojisi ve antropolojisi üzerine dürüst çalışmasıyla "Kurdish is an Iranian language" diyor. Kürtler, İrani kaynaklı ve Hint-Avrupa grubundan dilleriyle de 'Türklerin Türk-lük iddialarına uygun düşmüyorlar. Kürt dili kesinlikle Hint-Avrupa, Türk dili ise Asyetik bir karakter taşıyor.

Tipleri ise değişiktir. Bir "Kürt" tipinden söz etmek kolay görünmüyor; yaşadıkları yöreye ve kaynaklıklarına diğer ırklara göre Kürt tipleri birbirinden çok ayrılıyor. Çok ezilmişler ve çok karışmışlar; en büyük zulmü Cengiz sürülerinden görüyorlar. Türklere ve özellikle Osmanlılardan kütlese bir zulüm gördükleri her zaman söylenemiyor; ancak Osmanlı'dan önce hakimiyetleri altına girdikleri Ak-Koyunlu ve Kara-Koyunlu hanedanları zamanında özellikle şiileştirilmek için büyük zulüm gördükleri biliniyor. Bağnaz bir şii olan Şah İsmail de aynısını yapıyor; Yavuz ve sonraki Osmanlı hükümdarları ise şiiileri, bu arada aynı anlama gelmek üzere kızılbaşları, İran casusu sayarak her çeşit bahanelerle yok ediyorlar.

Eziliyorlar. Ezilmek karışmak demektir.

Kürtler sünndir. Ancak Kürt kadınları diğer müslümanlara benzemiyorlar. Osmanlı ordusunda genç bir danışman subay olarak 1840 yıllarında Kürt ayaklanmalarını bastırma seferlerine katılan daha sonraki yılların ünlü askeri Mareşal Moltke, Kürdistan'dan günü gününe gönderdiği mektuplarında, "les femmes kurdes ne portent point de voile" diye yazıyor; Kürt kadınları peçe takmıyorlar. Şerefhan ise Kürtlerden "Yüksek makamlar ve yüce bilim rütbeleri almaktan uzak dururlar" diye söz ediyor. Anne ve babalarına çok saygılıdır; katı bir feodal düzen içinde büyümüş olmalarının sonuçlarıdır. Büyüklerinin sözüne uymayı öğrenmişlerdir; ancak yine Şerefhan'ın sözleriyle "Birbirlerinin sözüne uymazlar, aralarında ittifak ve işbirliği yoktur". Bu da feodal ve aşiret yaşamının bir damgası oluyor. Kürtler, birbirinden ayrılırlar; ancak kopamazlar. Biraraya gelirler; fakat birleşemezler. Aşiretler arası kavgalar ve bunların arkasından gelen ittifak arayışları, sanki tek tek Kürt insanının içine girmiştir; bugüne kadar uzanıyor.

Aşiret "beylik" düzenine gider. Şeyhlik, tarikatlarla birlikte varoluyor. Kürtlerde tarikatçılık yaygındır; Nakşibendi ve Kadiri en yaygın tarikatlar oluyor. Neden olduğunu düşünmek gerekiyor; tarikat, feodal ya

Kürtlerde politik hareket tarihini beşe ayırabiliyorum. Birinci aşama, beylerin önderliğindedir, İkinci ve en uzun dönem, şeyhlerin önderliğinde gidiyor. Üçüncü aşama, "Hamidiye entelijansiyası" denebilecek, kaybetmiş feodalite artıkları ile Sultan Hamid'in yetiştirdiği Kürt aydın tabakaların hareketidir. Cumhuriyet dönemi Kürt ayaklanmaları, şeyhlerle Hamidiye aydınlarının ortak girişimi oldular. Bunun arkasından Kemalist Kürt hareketi ya da hareketsizliği dönemi geliyor

da beylik düzeni türünden katı olmasa bile yine de bir düzeni anlatıyor. İslamda tarikat, islamın kendisinden daha belirgin bir düzine, otoriteyi ve örgütlülüğü temsil ediyor.

Kürtlerde politik hareket tarihini beşe ayırabiliyorum. Birinci aşama, beylerin önderliğindedir, İkinci ve en uzun dönem, şeyhlerin önderliğinde gidiyor. Üçüncü aşama, "Hamidiye entelijansiyası" denebilecek, kaybetmiş feodalite artıkları ile Sultan Hamid'in yetiştirdiği Kürt aydın tabakaların hareketidir. Cumhuriyet dönemi Kürt ayaklanmaları, şeyhlerle Hamidiye aydınlarının ortak girişimi oldular. Bunun arkasından Kemalist Kürt hareketi ya da hareketsizliği dönemi geliyor. Bu aşama ancak 1960 yıllarının sonlarına doğru gerçekleşen "Doğu Mitingleri" ile hareketleniyor. En ileri hedef müphem bir özerklik olarak görünüyor. Şimdiki aşama, 1965-1971 Türkiye sosyalist ve devrimci mücadelesinin dersleriyle kendi tarihinin içgüdüsel özelliklerine dayanıyor.

İran, Arap, hiç kuşkusuz Türk, fakat belki de en çok Ermeni nasıyal demokratik hareketi ile iç içedir; büyük bir etkileşim gösteriyor. Ermeni milliyetçiliği, Osmanlı'da önce patrikhane içinde örgütlenip gelişiyor; Ermenilerin dinsel lideri Kataligos aynı zamanda politik lideri de oluyor. Hınçak ve Taşnak devrimci politik örgütleri kurulduğu ve geliştiği zaman da, patrikhanenin ağırlığı duyuluyor.

Kürtlerde tarikatların gelişmesinde milliyetçi hareketin rolü olup olmadığını tartışmak istemiyorum. Ancak tarikatlar ortaya çıkınca, bunları, Ermeni patrikhanesi türü milliyetçi karargahlar olarak kullanmak cazip ve kaçınılmaz oluyor. Dinin Ermeni milliyetçiliği ve politik hareketinin gelişmesindeki pozitif rolü, Kürtleri de belli bir yöne zorluyor.

MAHMUT VE HAMİT VE MUSTAFA KEMAL

Son zamanlar Türkiye'sine hükmetmek üzere gelen yöneticiler arasında üçünü önemli buluyorum; yüzeysel tarihin bunlarda üçüncüsünü ayrı değerlendirmesine

rağmen bu üçlü, izledikleri politikalar açısından, birbirine çok benziyorlar ve birbirini izliyorlar. Üçü de Kürt tarihi açısından çok önemlidir; çünkü, Kürtler üzerinde Türklerin en temelli politikalarını oluşturuyor ve sürdürüyorlar. Bu nedenle bu üç Türk yöneticisi, Kürtlerin en büyük kazınılığının da hedefi oluyor.

Aslında Türklerin Kürt yönetiminde önemli olan yöneticisi üç değil dördtür; ancak birincisi Sultan Birinci Selim, Kürtler üzerinde yalnızca bir üst egemenlik kurmakla yetinmiştir. Birinci Selim, on altıncı yüzyılın başında Çaldıran Savaşı ile elde ettiği Kürdistan'da sadece bir üst yönetime razı olup bu toprakların ve halklarının idaresini tümüyle Kürt emirlerine bıraktı. Bu noktaya değineceğim; ancak şimdilik Selim'in kurduğu Türk egemenliğinin çok hafif olduğunu ve yine Öcalan'ın buna bir egemenlik değil de bir ittifak gözıyla baktığını söylemekle yetinmek istiyorum.

Mahmut'un yaptığı ancak Selim'in düzeni özetlenirse anlaşılabilir ya da en iyi bir biçimde Sovyet Kürdolog Lazarev'in "Kürdistan'ın İkinci Zaptı" "vto-roçnoe zavoevanie", sözleriyle ortaya konabilir. Aslında bu toprakların Türkler tarafından birinci zaptı da demek mümkündür; İkinci Mahmud, hem gecikmiş bir feodaliteyi ortadan kaldırarak geç kalmış bir biçimde merkezi devleti kurmak hem de vergi imkanlarını elinde toplamak için Selim'in düzenine son vermek zorunluluğunu hissediyordu. Bunun için çok uzun bir iç savaşı göze aldı ve Reşid Paşa'nın, daha sonra Reşid Paşa'nın 1837 yılında Diyarbakır'da koleradan ölmesi üzerine yerine geçen Hafız Paşa'nın komutasındaki seferlerle sonuca ulaştı.

Bir diğer Sovyet Kürdolog Hasretyan'ın sorumluluğunda "Kurdscoe Dvişenie v Novoe i Noveyşee Vremya" başlığıyla yayımlanan çalışmalarda bu kampanyanın sonucu şöyle açıklanıyor: "Türk ordusunun 1830-40 yıllarında Kürdistan'daki askeri hareketi Kürt feodal ayrılmışlığının yenilmesi ve bağımsız ya da yarı bağımsız Kürt emirlerinin tasfiyesi ile sonuçlandı." Mısırlı Mehmet Ali Paşa'nın oğlu İbrahim Paşa'nın askeri hareketiyle İstanbul'un bile sallantı geçirdiği bu zamanda Mahmud, Türk tarihinde olduğu gibi Kürt hareketiyle de bir dönemi kapattı ve yeni bir dönemi açtı.

Mahmut'un yaptığı ilericilik midir, gerici mi; Mahmud, İngiltere'de Sekizinci Henry ve aynı türün daha sonra gelen bir tipi olan Rusya'da Büyük Petro

cinsinden bir hükümdardır. Sekizinci Henry ve Büyük Petro'ya, Marx'ın düşüncesi, tüm kan dökücülüklerine karşı daha büyük çelişkilerin doğuşunu hazırladıkları için "ilerici" gözüyle bakıyor. Feodaliteyi ortadan kaldırıp merkezi devlete yönelmek, tarihin akışını hızlandırmak ve toplumlar da daha büyük çelişki çığları hazırlamak oluyor. Mahmud'un talihsizliği ise daha geç gelmesinden doğuyor.

İkinci Mahmud'un bu politikası, karşılığını ve karşıtını da doğuruyor; Botan, Rusçada Bohtan, Emiri Bedirhan'ın isyanı ve bir Kürt birliği çabaları ortaya çıkıyor. Bedirhan Bey'e Kürtler, Fransızca bir kaynak-taki nitelikleme ile "le pere di nationalisme kurde" diyorlar; Bedirhan'ı Kürt ulusçuluğunun babası sayıyorlar. Ulusçuluğun babası varsa, doğumu da olmalıdır. Mahmud'un Kürdistan'ı merkezi otorite altına alma çabaları Kürt hareketliğinin doğuşuna da sahne oluyor. Bundan sonra Osmanlı yöneticileri ve izleyicileri modern Türkler, sürekli olarak Kürt ayaklanmalarıyla uğraşmak zorunda kalıyorlar.

Bedirhan başkaldırısı sırasında Türkiye, İbrahim Paşa'nın yürüyüşü ile karşı karşıyadır; aslında, daha ilerde sözünü edeceğim, önemli Kürt ayaklanmalarının çoğu Türkiye'nin yaptığı bir savaşa denk düşüyor. Bu ayaklanma Mısır-Osmanlı savaşı ile iç içe geliyor.

Kürt ayaklanmalarının iki özelliği, çoğunlukla bir savaşa denk gelmesi ile sonunda isyanın başının teslim olmasıdır. Birincisini anlayabiliyorum; ancak ikincisinin yaygınlığını ve nerede ise bir kural karakteri taşıdığını görerek yadırgıyorum.

Burada bir parantez açarak ikinci Hamid'in tarih içindeki yerini saptamak istiyorum, Hamid gerçekçi ve soğukkanlı, kişisel alanda vesveseli olmakla birlikte, yeni politikalar oluşturma ve uygulamada cüretlidir. Hamid, daha çok paşalarının politikası sonucu katıldığı 1877-78 Türk-Rus Savaşı ile bir yeni değerlendirme yolundadır; bu izlenim çıkıyor.

Hamid'in bu politikasıyla görmüşste politik muhalifleri olan İttihat ve Terakki politikası arasında bir nite-

lik farkı bulamıyorum; tam tersine İttihatçılar, Hamid'in bu politikasını daha büyük bir hırs ve süratle uygulamak istiyorlar. Bu hızılık, Enver Paşa ve arkadaşlarına, Avrupa'da, Afrika'da kaybettikleri toprakların bir bölümünü Doğu'da telafi etme hayalini de veriyor.

Hamid, panislamist-pantürkisttir. Enver ve arkadaşları pantürkist-panislamist oluyorlar; arada bir vurgu farkı olduğunu kabul ediyorum.

Mustafa Kemal de nitelik olarak aynı politikanın dışına çıkmıyor. Ancak hayal gücü açısından Enver'den daha çok Hamid'e yakındır. Çıkış politikasında ve Kürt şeyhlerini kurtuluş savaşına katma planları açısından da Hamid'e daha yakın duruyor. Ancak kurduğu devletin ikinci yılında, belki de vermiş olduğu ümitleri fazla ciddiye aldıkları, belki de Kemal Paşa'nın ve Türklerin başarısına öykündükleri için güçlü ve başında şeyhlerin ve Osmanlı subaylarının bulunduğu bir Kürt ayaklanmasıyla karşı karşıya gelince, tekkelere karşı ve bir politika ile daha Türkçü bir çizgi tutturmak zorunda kalıyor.

Kemal Paşa'nın çıkışının Sadrazam Damat Ferit tarafından belirlenmesine karşı, işe Erzurum'dan başlamasını başka türlü açıklamanın mümkün olamayacağını düşünüyorum. Erzurum, Kürt ve Ermeni politik hareketinin merkezi niteliğindedir ve Türklerin "Kurtuluş" kongresinden önce pek çok Kürt ve Ermeninin kongreye ev sahipliği yapmış olduğu kesindir.

Bu parantezden sonra Hamid'in politikasına dönüyorum. Hamid, Kürtlerle savaşmak yerine Kürtleri kullanma politikasını başlatıyor. Burada özgün ve önemli adımlar atıyor. Bu adımları atmasında, 1877-78 Türk-Rus Savaşı'nda gönüllü Ermeni birlikleriyle de savaşmak zorunda kalması ve Kürtler içinde Rusya yanlısı eğilimlerin güçlenmesi de etkili oluyor. Kürtler arasından, bu savaşta, Rusya birliklerinin yanında savaşanlar ve Kürt otonomisi ya da bağımsızlığını Rusya'nın üst egemenliğinde arayanlar da çıkıyor; bu durum, Hamid'i özgün ve yeni bir Kürt politikası oluşturmaya yöneltiyor. Bu politikanın özü şudur: Kürtlere Kürtlüklerini unutturmak. Hamid'in diğer politikalarında da görülen bir temel çizgi Kürt politikasında da var; Hamid, hep yücelterek ortadan kaldırıyor.

Kemal Paşa'nın politikasının da özü Hamid'inkinden hiç farklı değildir. Hatta burada bir parantez

**Kürtler, sürekli başkaldırıyor.
Baskaldırı, yakın zamanda, Kürt
hareketliliğinin temel çizgilerinden
birisini oluşturuyor. Bu çizgi,
teslimiyet çizgisine bittir**

açabilirim; Aydın Üzerine Tezler dizisinin beşinci kitabında Kemalizmin Hamidizm olduğunu ileri sürmüştüm; bunu ileri sürerken, bilimsel açıdan, çok ürktüğümü hatırlıyorum. Doğru olduğuna inanmakla birlikte bana inanılmaz görünüyordu; şimdi ise hem çok doğru olduğunu ve hem de başkasının düşünemeyeceğini düşünüyorum. Hamidî, Enver, Kemal arasında bir öz ve hatta bir niyet farkı görünmüyor; sadece üslup ve heyecan ayrılığı var.

Nasıl olabilir? Bir kez daha tekrarlıyorum; Enver ve Kemal'in ilkökul, yıllarından Harbiye'den mezun oldukları yıllara kadar, hükümdar olan Hamid'dir ve Hamid, 1890 yılları ortasında başlayan Ermeni pogromuna kadar dışarda ve içerde çok büyük bir prestijin sahibidir. Despottur; ancak Osmanlı tahtına oturmuş en büyük aydınlanmacılardan birisidir. Hiçbir büyük devletin aydıncağı değildir; büyük devletlerden uzak durma politikası, Hamid'e, dedesi İkinci Mahmud'un mirasıdır.

Enver ve Talat'ın, Hamid'e yönettikleri muhalefet izlenen politikanın yönünü değiştirmekle ilgili görünmüyor; daha hızlı ve daha radikal olma yönünde geliyordu. İttihat ve Terakkicilerin özgürlükçülükleri ise Türkiye'de eksik olan özgürlük edebiyatına, yazınına, kat'kıda bulunmanın ötesinde, iktidarlarının ilk yıllarında ekonomi politik düzende hiçbir dayanağı olmadığını gösteriyor.

Kürtler bunu çok iyi bilirler, İttihak ve Terakkî'nin içinde yer alırlar, aslında İttihat ve Terakkî'nin kuruluşlarının dökümü son dedece ilginçtir. Dört kurucudan birisi, Mehmet Reşit, Çerkezdir ve ikincisi, İbrahim Temo, Arnavut oluyor, üçüncü Abdullah Cevdet ile dördüncü İshak Sükuti ise Kürttürler. Sadece kişi düzeyinde değil hareket ve delegasyon planında da Kürtler Jön Türk hareketi içinde yer aldılar. Hürriyet Devriminden çok heyecanlandılar, Ön Asya, İttihat ve Terakki kulüpleri ile doldu. Muş, Bitlis ve benzeri yerlerdeki İttihat ve Terakki Kulüpleri, üye sayısı itibarıyla, çok büyük ölçüleri buldular. Fakat çok çeşitli kaynaklar ve bu arada Kürdoloji üzerindeki en güvenilir yayınların yapıldığı Rusça kaynaklar, bu kulüplerden "Kürt kulüpleri" olarak söz ediyorlar, Kürtler, İttihat ve Terakki kulüpleri içinde örgütlendiler ve bir yarı legalite kazandılar.

Ancak, özgürlük balayı kısa sürüyor, İttihat ve Terakki çok kısa bir zaman sonra kendi kulüplerini,

Doğu'daki tüm İttihat ve Terakki kulüplerini, gerçekte Kürt kulüplerini kapatıyor.

Kemal Paşa'nın İstanbul'un görevlendirilmesiyle Erzurum'a gidişiyle, Londra'da Müstemlekeler Bakanlığı'nda görevli Binbaşı Noel'in Kuzey Irak'a ya da Kürtlerin telaffuz etmeyi sevdiği bir söyleyişle Güney Kürdistan'da Kürt hareketliliğini söndürmek görevini alıyor. Kemal Paşa, Doğu Anadolu'da İstanbul'dan görevlendirilmiş bir otoritenin sükuneti sağlayabildiğini göstermek istiyor. Ancak çok ilginçtir; kısa bir zaman sonra, 1920 ve 1921 yıllarında Kemal Paşa yönetimindeki Kemalist kuvvetler, Kuzey Irak ya da Güney Kürdistan'da Kürt ayaklanmalarını destekliyorlar. Daha ilerisi, buralarda Kürt ayaklanmaları örgütlemeye başlıyorlar.

Sorun, önce Londra'ya karşı bir güç olduğunu gösterebilmek ve daha sonra da Londra ile masaya oturup bir çözüm bulmaktır. Kemal Paşa böyle bir labirentten ustalıklı geçerek Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kuruluşuna çok büyük katkıda bulunuyor. Bu keşindir. Ancak Paşa'nın daha önceki döneminde böyle bir durum düşündüğünü düşünmek son derece hamdır. Paşa, çok çeşitli faktörlerin ve kişilerin etkisiyle böyle bir yola giriyor. Pratiğin ve politikanın zigzaglarını yaşıyor.

Hem böyle bir göreve getirilmesinde hem de bu işi başarılmasında 19 Mayıs 1919 öncesindeki yaşamında kayda değer bir politika, partililik ve başarı almaması önemli bir rol oynuyor. Çok pratiktir; herkesle anlaşılıyor ve çok kısa bir zaman içinde herkesle anlaşılmasını bozuyor.

1923 yılında Türkiye Cumhuriyeti kurulurken Kürtlerin de bir genel ayaklanma için hazırlığa başladığını gösteren işaretler var. Hazırlıklar, yine de hazırlık tarihinden önce olmakla birlikte, 1925 yılında Şeyh Sait isyanı olarak su yüzüne çıkıyor. Bundan sonraki cumhuriyetin yaklaşık on beş yılı ve Kemal Paşa'nın iktidar dönemi bütünüyle Kürt ayaklanmalarıyla geçiyor. Genel resmi tarihin tartışılması bile yasakladığı bu ayaklanmalar ve önemleri, Genel Kurmay Harp Tarihi Başkanlığı tarafından yayımlanan, okunması yasak olmayan ancak bulunması imkansız olan, genellikle Silahlı Kuvvetler Akademileri'nde kurmay subay eğitimi için kullanılan "Türkiye Cumhuri-

Kürtler, on altıncı yüzyılın başından on dokuzuncu yüzyılın ortalarına kadar, Türkiye ile İran arasındaki çekişmenin malzemesinden birisi ve en önemlisi oldular

yeti'nde Ayaklanmalar 1924-1938" başlıklı kitapta yer alıyor.

Öcalan'ı Bekaa Vadisi'nde gördüğüm ve sözünü ettiğim ders notlarından aktarma yapmak istiyorum. Öcalan'ın yeni bir tarih yazma çabalarından ve benimki bir yeni tarih felsefesi araştırmalarından kaynaklanmakla birlikte iki çözümlemenin birbirine uzak olmadığını kaydetmek durumundayım.

"Türk burjuvazisi, 1925-1940 yılları arasında Kürdistan'da uluslaşmayı önlemek için burada kapitalizmin gelişmesine izin vermemiştir. Burada kapitalist gelişmeyi mahkum etmiş, kapitalist gelişmeyi Türk uluslaşmasının maddi bir alanı haline getirmiştir." Şöyle de söylenebilir: Sultan Selim'in Birinci, İkinci Mahmut'un ikinci fehinden sonra, Mustafa Kemal de bu bölgelerde egemenliği kurma mücadelesiyle karşı karşıya geliyor. Böyle bir durum, diğer sınırlılıklarla birleşince, Doğu'nun "geri bırakılmasını" da açıklayabiliyor.

Fakat 1950 yıllarında Türkiye kapitalizmi, bu bölgeye akmaya başlıyor. Ancak Kürt kimliği tümüyle ezildiği için kapitalizmin girişi de Türkiye'de herhangi bir Kürt hareketliliğine yol açmıyor. Öcalan şu değerlendirmeyi yapıyor: "1950'lerden sonra Türk kapitalizmi Kürdistan'a girdiğinde, bu kapitalist gelişmeyi olumlu bir tarzda, ulusal-inkarcı olmayan bir temelde özümseyip, Kürdistan pazarı üzerinde bir savaşıma dönüştürecek ve bu savaşı milliyetçilikle yürütecek bir Kürt hakim sınıfı sözkonusu değildir." Kapitalizmin girişiyle milliyetçilik arasındaki sıkı bağ burada kopuyor.

"Sözkonusu olan bireysel olarak Türk kapitalizminin uzantısı haline getirilmiş, Türk ulusçuluğunu tamamen özümsemiş bir Kürt hakim sınıfının varlığıdır.

"1940-1950 yıllarında ve daha sonraki dönemlerde ulusal açıdan Kürt egemen sınıflarının Kürtçülükle alakaları kalmamıştır.

"Demek ki Kürdistan'da hakim olan ulusçuluk Türk burjuva ulusçuluğudur."

Böylece bir sonuç çıkmış oluyor; Kemalizm, yalnızca Türk ulusçuluğunu yerleştirmekle kalmıyor ve bunun dolaylı bir sonucu olarak karşı ulusçuluğun doğuşunu önleme başarısını gösteriyor. Bunu daha da genellemek mümkündür; Kemalizm, tüm eklektik yapısına karşın kendisinden çok daha homojen ve ra-

dikal akımları köreltmeyi başarıyor. Şöyle de söylenebilir; Kemalizm, hiçbir zaman tutarlı bir öğreti olmakla birlikte, komünizm, islamcılık ve Kürtçülük üzerinde bir üst ideolojik hegemonya kurabiliyor ve bunları sığlaştırabiliyor.

Kemalizmin başarısını ve tarihselliğini burada aramak gerektiğini düşünüyorum. 1960 yıllarının ikinci yarısından itibaren bu üst egemenliğin yıkılmaya başladığı yolundaki görüşlerimi tekrarlıyorum.

1960 yıllarının ikinci yarısından itibaren Kemalizmin üst egemenliği sona eriyor, ayrıca eklektik olan ve tutarlı olmayan yapısının verdiği imkanlarla, 1970 yıllarının başından itibaren, köylülüğün değil büyük tekellerin bakışı ve bayrağı olmaya başlıyor; bir dönüştürüyor.

Dönüşü yaşamak kolay değildir; zor gerektiriyor. 12 Mart 1971 ve 12 Eylül 1980, aynı zamanda Kemalizmin sahip değiştirmesini ve kaybettiği egemenliği silah zoruyla yeniden kurma girişimlerini anlatıyor. Eylülüst darbe ise, bununla birlikte, tekeller egemenliğini yerleştirme operasyonudur; bu operasyon sırasında Diyarbakır ve Mamak hapishanelerinde dipçik ve cop zoruyla Kemalizm okutulması, neresinden bakılırsa bakılsın, tarihin çok acı bir şakası oluyor.

TESLİMİYET İLE BAŞKALDIRI

Söylenecek ve ortaya çıkarılacak temel çizgi şudur: On dokuzuncu yüzyılın başlarından itibaren Türkler, Kürtler üzerindeki egemenliklerini güçlendirmeye çalışıyorlar. Kürtler, sürekli başkaldırıyor. Başkaldırı, yakın zamanda, Kürt hareketliliğinin temel çizgilerinden birisini oluşturuyor. Bu çizgi, teslimiyet çizgisine bitişiktir.

Kürt hareketinde, çok zaman Kürtlerin bir bölümü başkaldırırken diğer bölümü başkaldırılan otoriteyle anlaşılıyor ve zaman zaman başkaldırılan halkın bastırmaktan ve kırmaktan çekinmiyor. Ancak Kürt tari-

Seyid Rıza
Şeyh Said
Mustafa Barzani

hinde başkaldırının teslimiyet ile yapışıklığından söz ederken sadece bunu anlatmak istemiyorum. Bunun yanında ve pek çok durumda başkaldıran Kürt önderleri de mücadelenin bir yerinde başkaldırdıkları güce teslim oluyorlar ve sarayına gidiyorlar.

Bunu şaşkıncu buluyorum. Ancak Ortaçağ mücadelesinde bu türün pek çok örnekleri bulunuyor; Kürtlerin on dokuzuncu ve yirminci yüzyıl mücadelelerinde Ortaçağ çizgilerini görmek zor olmuyor.

Bu noktaya dönmek durumundayım; şimdi Kürt başkaldırılarının birkaç temel çizgisini ortaya çıkarmak istiyorum. Bunlardan ilki, başkaldırıların önderlerinin kimlikleri ve nitelikleriyle ilgili oluyor.

1958 yılında General Kasım liderliğinde Irak Devrimi başarıya ulaştı, Kürdistan Demokrat Partisi, "açığa" çıkıyor ve üyelerine kimlik kartı veriyor. Verilen kimlik kartlarının üzerinde beş Kürt mücadelesi önderinin resimleri yer alıyor ve sayıyorum: Şeyh Abdülkadir, Seyyid Rıza, Seyh Mahmud, Kadı Muhammed, molla Mustafa Barzani. Eksik olmakla birlikte bu sayımı son derece ilginç buluyorum. Barzan aşiretinin lideri Mustafa'nın önündeki "molla" sözcüğü bir sıfattır ve dinsel bilgide üst düzeyi anlatıyor. İran'daki "mollalar" ihtilalinden de biliniyor; "Molla" nitelemesi, Barzanlı Mustafa'nın bir din adamı oluşuna tanıklık ediyor. Kadı Muhammed de, Mehabad Kürt Cumhuriyeti'nin başkanı oluyor, dinsel bir kimlik taşıyor. Mehabad'da bir aşiretin lideri olmasının yanında, "kadı" sözcüğünün de işaret ettiği üzere, aynı bölgede şeriatın en üst uygulayıcısı oluyor. Şeyh Mahmud, Güney Kürdistan'da Berzen aşiretinin lideri ve çok zaman Berzenci Mahmud olarak biliniyor, adı üzerinde şeyhtir. "Seyyid" sözcüğü "şeyh" sözcüğü ile aynı rütbeyi gösteriyor; dinsel bir sıfat oluyor. Dersim isyanının lideri Rıza da bir önde gelen din adamıdır. Şeyh Ubeydullah'ın küçük oğlu, Osmanlı Ayan Başkani Abdülkadir de şeyhtir; aynı zamanda ittihatçı liderler arasında yer alıyor.

Kadı Muhammed ile birlikte Mehabad'da Çuvarçıra Meydanında asılanlar arasında da dinsel rütbeliler çoğunluktadır. Kadı Muhammed'in kurduğu hükümet de nerede ise bir "kadılar hükümeti" manzarası veriyor.

Şeyh Mahmud Berzenci, 1922 yılında Süleyma-

niye'yi "Kürdistan'ın başkenti", kendisini Kürdistan kralı ilan ettiği zaman bir de "Kürdistan Kabinesi" kuruyor. Başkanlığı Şeyh Kadir, Milli Savunma Bakanlığı'nı bir başka Şeyh Mahmud, İçişleri Bakanlığı'nı Şeyh Muhammad, Adalet Bakanlığı'nı Şeyh Ali, polis şefliğini Seyit Ahmet, Eğitim Bakanlığı'nı Hacı Mustafa Paşa üstleniyor. Şeyh Mahmud'un Kürdistan Krallığı hükümeti nerede ise bir şeyhler hükümeti olarak kuruluyor.

Böylece Kürt başkaldırılarında bir diğer çizgiyi çıkarmış oluyorum; dinsel ve hatta tarikat rengi her zaman var oluyor. Bunun bir tek önemli istisnası görülüyor; PKK tarafından 1984 yılında başlatılan başkaldırı, dinsellikten ve tarikat örgütlenmesinden çok uzak duruyor.

Barzani Mustafa, Irak Kürdistan'ından olmasına karşın, Mehabad Kürt Cumhuriyeti kurulurken peşmergeleriyle birlikte Mehabad'a geçiyor ve yine cumhuriyetin dört generalinden birisi oluyor. İran kuvvetlerinin tazyikiyle bu minyatür cumhuriyet çökerken Mustafa, Tahran'la pazarlığa oturabiliyor ve Büyük Britanya'dan güvence alarak pazarlığını sürdürmek üzere Tahran'a gidebiliyor.

Mustafa'nın geçmişinde benzer durumlar görülüyor; Bağdat'a başkaldırırken, ansızın Bağdat'a gidebiliyor ve "teslimiyet" ile iki taraf arasında görüşmelere benzer bir konumda Bağdat'ta günlerini geçiriyor. Başka durumlar da olabiliyor; Barzani Bağdat'a karşı başkaldırısını sürdürürken kayınpederi ve müttefiki Mahmut Zibari, gidip Bağdat'a bu kez resmen, teslim oluyor.

Bu durumu iki nedenle açıklama eğilimindeyim. Birincisi, başkaldırıların, başkaldırdıkları düzen ve otoriteden tümüyle kopmamalarıdır. Başkaldırıyor, bir kopuş olarak değil, bir yeni durum için bir konuşma yolu saydıkları anlaşılıyor. Osmanlı ya da Bağdat veya Tahran sarayının da böyle yaklaştığını sanıyorum.

İkincisi, Kürt sorununun uluslararası bir nitelik kazanmasıdır. Bölge ülkeler ve bölgede çıkarılanlar, Kürt hareketlerini ve liderlerini, birbirlerine karşı veya birbirleriyle pazarlıkta kullanmak istiyorlar.

Dört Lamba Meydan'ında (Çuvarçıra) üç darağacında üç Kürt sallanıyor

KÜRT SORUNUNDA ULUSLARASI BOYUTLAR

Kadı Muhammed, Kürtlerin ilk devletini, minyatür Mehabad Kürt Cumhuriyeti'ni ilan ederken başında sarık, üzerinde bir Sovyet üniforması taşıyordu. İran Azerbaycanı'nda kurulan Sovyet destekli yeni Azerbaycan Devleti'nin Sovyetler Birliği'nin gözleri önünde yıkılışının ardından Mehabad'daki Sovyet temsilcisi de çekilip gidince Muhammed sonunun geldiğini anladı. Cumhuriyeti ilan ettiği Çuvarçıra Meydanında asıldı.

Kürtler, on altıncı yüzyılın başından on dokuzuncu yüzyılın ortalarına kadar, Türkiye ile İran arasındaki çekişmenin malzemesinden birisi ve en önemlisi oldular. Bu dönemden sonra uluslararası politikanın başrolünü oynayanlar Kürt sorunu ile ilgilendiler ve Kürtlere hep düşmanın arka cephesini zayıflatacak bir faktör olarak baktılar. Bir ulus görmediler. Rakiplerinin pozisyonunu zayıflatacak bir güç saydılar ve bu gücü harekete geçirmekten kaçınmadılar.

Kürt sorununun anlaşılmasını güçleştiren en önemli nedenlerden birisinin uluslararası politikanın ilkesiz bir aktörü haline getirilmesi olduğunu sanıyorum. Kürt sorununun hem anlaşılması zordur hem de anlamak isteyenin aklını karıştıran bir özelliği var.

Kürt liderleri arasında, tüm kızgınlığa karşın, Kemal Paşa'yı taklit ve Kemal Paşa'nın mücadele yöntemlerini ciddiye alma eğiliminin sanıldığından güçlü olduğunu yazabiliyorum.

Ayrıca önem verdiğim şu tezi de kaydetmek istiyorum: 1925 yılında patlak veren bu Kürt ayaklanmasında, en önemli etkenlerden birisinin, Türklerin hareketinin başarıya ulaşmasının ve Türklerin otuz sekiz yaşına kadar Osmanlı ordusunda görev yapmış Kemal Paşa'nın liderliğinde, umulmadık koşullardan, bir devlet kurarak çıkmalarının çok büyük etkisi olduğunu düşünüyorum.

Türklerin umulmadık zamanda devlet kurma yönünde gelişen başarılı eylemi, Kürtleri bilinçlendirmiştir.

Ayrıca Kürt tarihi üzerine geliştirdiğim bu tezlerde, beylik düzeninin etkisinin kırılmasından sonra, Kürt hareketlerinin hepsinin başında yüksek rütbeli bir din adamının, şeyh ya da seyitin bulunduğunu gösterebildiğimi umuyorum. Bunun da ötesinde, Ermeni ulusal ve bağımsızlık hareketinin de patrikhane çatısı altında geliştiğini kaydettim; Kürtlerin buradan dersler çıkardığına işaret ettiğimi hatırlıyorum.

Son yıllarda, Irak Kürdistanı'nda Kürtlerin karşılaştıkları en büyük iki katliam, ikisinde de, İran desteğini çekince gerçekleşti. 1970 yıllarında gerçekleşen katliamda İran ve Irak, Cezayir'de masaya oturup kendi sorunlarını kısmi bir çözüme bağladılar. Bu, İran'ın kendi desteğiyle giden Kürt hareketinden bütün yardımı kesmesi demek oluyor. Irak, katliama geçiyor. 1980 yıllarında olan ise, İran-İrak Savaşında ateşkes imzalanmasından hemen sonra ortaya çıkıyor.

KÜRT MÜCADELESİNDE İKİ ÇİZGİ

Kürtler hep başkaldırıyorlar. Ancak mücadele bilinçleri çağın çok gerisinde kalıyor. Şimdiye kadar, belki de PKK tarafından başlatılan silahlı hareket bir yana, bütün Kürt başkaldırıları bir başka güce dayanarak ortaya çıkıyor. Hep yanılıyorlar ve büyük bir hayal kırıklığı yaşıyorlar.

Bunda uluslaşmalarının geç kalması, sınıfsal ayrışmanın başlarında olmaları, harekete geçen güçlerin çok yamalı yapısı, lider kadrosunun başkaldırılan toplumdaki kopmamış niteliği, isyanı yönetenlerin her zaman isyan ettikleri sosyete de eski yerlerini alabileceklerine inanmaları, Seyit Rıza ve Kadı Muhammed örneği yaptıkları işin ciddiyetini kavrayamamaları, hep etkili oluyor. Bütün bunlar ve bunlara eklenebilecek nedenler bir net sonucu doğuruyor; tüm başkaldırıları, muhtemelen sonucusu hariç, bir kopmuşluğu

Otonomi programı, PKK ortaya çıkıncaya kadar, Türkiye'de de pek çok Kürdün ve Kürt hareketinin programı sayılabilir

Kürt beyleri, uzunca süre, bugünkü sözcükle "otonom" hareket ettiler; ancak bir tür "otonom devlet" sayıldılar. Otonomi isteminde, geç kalmış bir merkezi devlet içinde geç çıkmış bir feodal yapıya öykünen bir yan görüyorum

ve kararlılığı taşıyor. Hepsi, bir başka söyleyişle, köprüleri yakmıyor.

Bu, bir cephesidir. Belki bu cephe uzaktan daha iyi görüldüğü için, bütün uluslararası ve bölgesel güçler, Kürt hareketi ile oynamaktan korkmuyor. Hepsi, kendileri için istedikleri ölçüde, harekete geçirebileceklerini ve kullanabileceklerini düşünüyorlar. Her kuvvet ya da devlet, çok kısa bir zaman içinde Kürt hareketi ile dost olabileceğini, düşmana dönüreceğini, tekrar dostluk bulacağını aklına getirebiliyor ve tarihin incelemesinde akla gelenlerin tümünden yanlış olmadığını gösteriyor.

Kürtler, tarihlerinde, Doğu Roma'da Abbasi Sarayı'nda, Mısır'da paralı askerlik yaptılar. Sanki şimdi profesyonel başkaldırımı oynuyorlar.

Profesör Ömer Kürkçüoğlu'nun "Türk-İngiliz İlişkileri 1919-1926" başlıklı çalışması daha sonra gizliliği kaldırılan İngiliz yazışmalarına da dayanıyor. Burada Büyük Britanya'nın Akdeniz Donanması komutanı, Çanakkale'yi geçemeyen, Amirel de Robeck'in Lord Curzon'a gönderdiği 9 Aralık 1919 tarihli şifre var. Şunları yazıyor : " Mr. Hohler, Kürt meselesi hakkında, Kürt lideri olan Şeyh Sait Abdülkadir Paşa'yla görüştü. Kürtler bütün ümitlerini İngiliz Hükümeti'ne bağlamış durumdadılar. Bu ara Mustafa Kemal gittikçe tehlikeli olmağa başlıyor. İngiliz kuvvetleri, Kürtleri Mustafa Kemal'e karşı kullanmak için her parayı ödemeğe hazırdır." Buradaki "para" sözcüğünün yerine "fiyat" sözcüğünün geçmesi gerektiğini düşünüyorum. Britanya, Kürtleri Mustafa Kemal Paşa'ya karşı kullanabileceğini düşünüyor. Aynı zamanda Mustafa Kemal, Kürtleri, eninde sonunda Britanya'ya karşı geliştirecek olan direnişte kullanma hazırlıklarını yapıyor.

Neden, bütün çarpışan güçler veya devletler, her zaman Kürtleri kendi yanlarında veya rakiplerinin cephe arkasında savaşacaklarına inanıyorlar; bu soruya netlik ve kesinlikle cevap bulabildiğimi sanmıyorum. Bulabildiğim cevap şudur: Kürt hareketleri ve başkaldırıları, her zaman, birer ideolojik çıkış olmaktan daha çok örgütsel atılım oldular. Şu veya bu bağlarla disiplinli, ancak gelişmiş ve öğeleri birbirine asimile olmuş, bir tutarlılık bağı ile bütünleşmiş bir ideolojiden yoksun örgütlenmelerin saf ve yön değiştirmesi son

derece kolay olabiliyor.

Bunda, Kürt insanında, aşiret kanalıyla gelen feodal izlerin hala varolması ve mücadele tarihinde aşiretlerin, beylerin ve şeyhlerin damgasının bilinmemesi en önemli etkiyi yapıyor olmalıdır; böyle düşünmekten başka bir yol göremiyorum. Böyle bir durum başkaldırı ile ortaya çıkıldığı zamanda bile net bir hedef olmaması sonucunu doğuruyor.

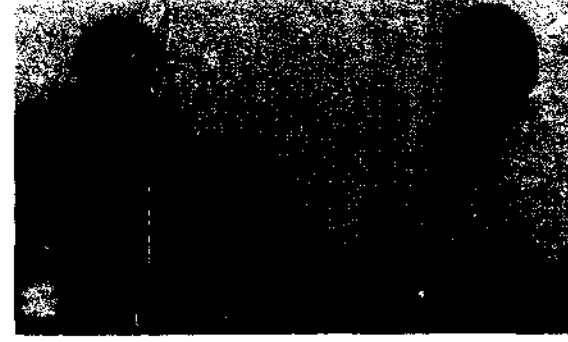
Kürt bağımsızlık hareketlerinde özellikle son yüzyıla yakın bir zamanda iki çizgi ortaya çıkıyor; bunlardan birisi otonomi ya da özerklik ve diğeri ise bağımsızlıktır. Özerklik ya da otonominin daha yaygın olduğu görülüyor; Irak Kürdistan Demokratik Partisi'nin programında temel amaç olarak yazılıyor. İki Mehabad'da kurulan KDP'ler içinde Irak Kürdistan Demokratik Partisi, bütün Kürt hareketleri üzerinde, en azından son zamanlara kadar, "ideolojik" etkiye sahip oldu; bu nedenle, buradan kaynaklanan otonomi programı, PKK ortaya çıkıncaya kadar, Türkiye'de de pek çok Kürdün ve Kürt hareketinin programı sayılabilir.

Doğrusu otonomiden ne kastedildiğini pek anlayabilmiş durumda olmadığımı belirtmek istiyorum; eğer bir kilise düzenlemesi olmazsa, "kültürel özerklik" sözünü ise tümüyle boş görebiliyorum. Kilise düzenlemesinde kültür, kiliseler içinde örgütlenerek geliştiği için, kültürel özerklikten ya da bağımsızlıktan söz etmek mümkün olabiliyor; bugün Türkiye'de, bu anlamda, Greklerin, Bulgarların, Ermenilerin kültürel özerkliği bulunuyor. Bu uluslardan Türkiye'de yaşayan her birisi, kiliseye ve kilise çevresindeki liseye kadar örgütlenen eğitim kurumlarına gittikleri takdirde dillerini, kültürlerini ve tarihlerini öğrenebiliyorlar.

Kürtlerin Ermeni modelini daha önce görerek ulusal hareketlerini şeyhlik ya da tarikat düzeni içinde geliştirmek istemelerinin anlaşılabilir bir yanı var; ancak islamın tekke düzenleri hiçbir zaman hıristiyanlığın kilise düzenine ulaşamıyor. Aralarında köy ve kent yaşamı kadar büyük ayrılık var. Bu nedenle idari bir mekanizma içine oturmadağı sürece kültürel özerkliği bir serap saymak durumundayım.

Bunun ötesinde otonomi isteklerinde de programın netlikle çizilmediği görülüyor. Kürt hareketinde otonomi isteğinin yaygınlığının iki nedeni olabilir; bunlardan birisi, İdrisi-i Bitlisi'nin katkılarıyla Kürt birliğinin Sultan Birinci Selim'le birlikte bir üst Osmanlı egemen-

**PKK, Marksizm-Leninizmi açıkça
ideolojik silah sayan ve giderek
yoksul Kürt köylülerine dayanmak
isteyen ilk Kürt çıkışıdır**

liğinde sağlanmış olmasıdır. Kürt beyleri, uzunca süre, bugünkü sözcükle "otonom" hareket ettiler; ancak bir tür "otonom devlet" sayıldılar. Otonomi isteminde, geç kalmış bir merkezi devlet içinde geç çıkmış bir feodal yapıya öykünen bir yan görüyorum.

İkinci neden, Kürt ulusçu hareketinin doğumunun gecikerek, Birinci Dünya Savaşı sonlarında ortaya atılan Wilson Prensipleri'ne denk düşmesidir. Birinci Dünya Savaşı'ndan emperyalizm, son derece "hümanist" renklere boyadığı mandacı programla çıkıyor. Özellikle yıkılan Osmanlı İmparatorluğu'nun üzerindeki halkların bir bölümünün henüz kendi kendisini yönetemeyeceği ve bir süre hümanizmin temsilcisi Batı uygarlığının bir vekilin, mandatör, gözetiminde yaşaması gerektiği vurgulanıyor. İşin ilginç yanı, yıkılan imparatorlukların enkazı arasında ayağa kalkmaya çalışan pek çok halk da, Batı uygarlığının kendisine sunduğu mandatör lutfü için birbiriyle yarışa giriyor.

Daha önceki çalışmalarımda, işin bu yanını oldukça masum bulduğumu yazdığımı hatırlıyorum. İstanbul'un en seçkin aydınları, bunlar arasında, boyunda idam hükmü ile Kurtuluş Savaşı'na katılan, seçkin roman yazarı, Profesör Halide Edip'i de mandacılıktan ibra etmeye çalıştığım biliniyor. Kemalist tarihin tahriflerinin aksine Sivas Kongresi, manda seçimini yapıyor; oy birliğiyle yapılan bu seçimde Kemal Paşa da var. Sivas Kongresi, Washington'a oy birliğiyle manda kararı olarak bildiriliyor.

En çok istenen mandatör Amerika Birleşik Devletleri'dir; o kadar istek var ki, Washington, durumu incelemek üzere, Doğu'ya General Harbord başkanlığında bir heyet gönderiyor. Harbord, Amerika'dan istenen Ermenistan ve Türkiye mandaları için rapor yazmakla görevlendiriliyor; Türkiye, Ermenistan mandasını önleyerek, tek kalmaya çab alıyor. Sevr ise aynı bölgede Kürtlere manda benzeri bir düzen çiziyor.

Irak, Birleşik Krallık mandasına veriliyor; birçok işinde otonom davranıyor. Kürtlerde son zamanlara kadar yaygın ve hatta tek çözüm olarak çıkan otonomi isteklerinin, manda tartışmalarından ve pratiğinden etkilenmiş olması mümkündür. Bu dönemde bağımsızlık isteklerinde bile bir üst yönetimle bağları tümüyle koparmamak isteği sezilebiliyor. Bağımsızlık hareketleri bile bir büyük güçle bağlanmayı içeriyor.

Profesör Lazarev, 1911 yılında Abdülrezzak'ın Rus-

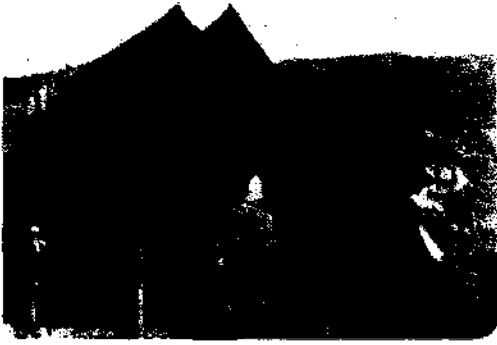
ya'ya bağımsız bir Kürt Devleti önerisi yaptığım kaydediyor. Abdülrezzak'ın, vpervie v istorii kurdiv, Kürt tarihinde ilk kez, Rusya'nın doğrudan yardımıyla birleşik bir Kürt Devleti programını ortaya koyduğunu belirtiyor.

Lazarev, 1916 yılında, Yusuf Kamil Bedirhan'ın, Velikoy Kinyaz, Grand Duke, Nikolay Nikolayeviç'e Kürt Devleti için başvurmuş olduğunu da yazıyor. Daha önce de belirttim; Türkiye'de yazılanların aksine, Rusya bir Kürt Devleti projesine hep uzak duruyor. Ermeni Devleti projelerini de içten desteklemiyor. Profesör Lazarev'in çok haklı olarak işaret ettiği üzere, Osmanlı döneminde Ermenistan ve Kürdistan denilen bu topraklar çoktan Rusya kapitalinin pazarı olmuş ve Rusya sermayesi ile bütünleşmiştir. Milletler hapishanesi olarak da adlandırılan Rusya'nın buralarda bağımsız devletlerden yana olmaması kolay anlaşılabilir.

Kürt liderlerinden Necmettin Hüseyin'in Britanya Yüksek Komiseri'ne yazılı başvurusu var: "Tout kurde, dove de quelle bon sens, est convaincu qu'un futur Kurdistan ne peut vivre et prosperer sans bienveillance et le secours de l'Angleterre." Necmettin Hüseyin, bütün Kürtlerin, İngiltere'nin yardımı ve iyi yürekliği olmadan yaşayamayacaklarına inandıklarını, Yüksek Komiser'e, yazıyor. Yazgılarını, İngiltere'nin himayesine koymaya hazır olduklarını belirtiyor. Manda istiyor.

Genellikle Büyük Britanya'ya meyleden Abdulkadir, 1922 yılı Nisan ayında Poincar'e'ye yazarak, Kürtlere otonomi vermesi için Kemalist hükümet üzerinde etkisini kullanmasını, a user de son influence aupres du gouvernement Kemaliste pour qu'il reconnaisse l'autonomie kurda, istiyor. Eğer bunu yaparsa kendisi Kürtlerin reisi olarak, moi, mème, comme chef du Kurdistan, Suriye'de Fransızların işini kolaylaştırmayı vaad ediyor.

Bu kez Tiflis'te yaşayan Kamil Bedirhan, 1918 yılı Ocak ayında Londra'ya başvurarak, eğer planını mütefikler uygularsa, "allumer dans tout le Kurdistan un enorme incendie, de la frantire persani jsqu'ua de la de Diarbekir," Kürdistan'ın her yanında, İran sınırından Diyarbakir'in ötesine kadar uzanan bir bölgede müthiş bir ateş yakacağını söylüyor. Kürtlerin başına geçmeyi, devlet olmayı, öneriyor ve bu yapılsa Kürtler, Londra'nın yanında yer alacaklar; bunu belirtiyor.

Her zaman, bağımsızlık ya da otonomi programları ortaya atıldığında bağlanacak bir devlet aranıyor. Yakın zamanlarda Şeyh Abdülkadir ailesinin genellikle otonomi ve Bedirhan ailesinin de bağımsızlık programlarına eğilim gösterdiği anlaşılıyor.

Profesör Hasretyan'ın yayımladığı çalışmalarda, bu iki çizgi arasındaki ayrımı, Bohtan ve Şemdinan aşiretleri ile de temsil etme eğilimi görülüyor; Bohtanlı Bedirhan ailesi, Şemdinanlı Abdülkadir ailesini sadece dini lider çıkarmakla eleştiriyor ve ştoiz şemdinantsev vıhodili tol'ko religioznie lideri diyor. Abdülkadir ailesi ise, Bohtanlılardan sadece başbuğ olur, yönetici olmaz şto bedirhanıdı bıvalı tol'ko polkovodtsami, a ne provıteyami, görüşüyle cevap veriyor; böyle bir tartışmayı, belirleyici olmamakla birlikte düşündürücü olduğu için aktarmakta yarar gördüm.

"Kürtler Üzerine Tezleri" artık bitirebilecek duruma gelmiş bulunuyorum. Tarih anlamak içindir; anlamak ise insanı daha anlayışlı yapıyor. İnsan aklının çalınmasında anlamak kadar hoşgörü ile yanyana giden bir başka süreç olduğunu sanmıyorum. Sevgi bile her zaman anlamak kadar hoşgörü getirmeyebiliyor; bu nedenle insanlar sevgi beklerken de kendilerini anlatmaya çalışıyorlar.

Kürt başkaldırılarının bir büyük bağ arayışı ile birlikte çıkışını anlayabiliyorum; bir zayıflığa işaret ediyor. Aynı zayıflık Kürt hareketlerinin çıkışında hep bir örtü arayışında da görülüyor. Abdülkadir'in kendisi, Bedirhanlar, Jön Türk hareketi içinde yer alıyorlar; İttihat ve Terakki'den umutlanıyorlar. Kürt ulus hareketinin Türk ulus hareketinden umutlanması düşündürücüdür; ancak İttihat ve Terakki'nin Muş ve Bitlis'teki kulüpleri, adı İttihat ve Terakki kulüpleri olmakla birlikte, tümüyle "Kürt kulüpleri" olarak gelişiyor.

İttihatçılar bir süre sonra bunları kapatmak zorunluluğunu duyuyorlar. Kemal Paşa'nın 1919 Baharında Darnat Ferit ve Sultan Vahdetin tarafından görevle Doğu'ya gönderilmesinde kalan Kürt kulüplerini kapatma programı olduğunu da sanıyorum. Amasya'dan Diyarbakir vali vekiline çekilen telgraf bunu gösteriyor.

Kemal Paşa rejimi, kurtuluş Savaşı başında sağlanabileceği ortaklığa karşın, 1925-1940 yılları arasında, Kemalist tarihin gözardı etmek istediği ancak çok büyük boyutta bir kampanya ile Kürt istek ve plan-

larını kırıyor. Bundan sonraki yirmi beş yıl, Kemalizmin restorasyonu olarak nitelediğim 1945-1965 yıllarında, Kürt hareketi Türkiye'de tümüyle sessizliğe gömülüyor. Kürt lider ve entelijansiyası çok büyük ölçüde Kemalist bir renk kazanıyor ve Kürt ulusçuluğu önemli ölçüde Türk ulusçuluğuna doğuyor.

Irak'taki General Kasım liderliğindeki ihtilalden sonra Güney Kürdistan'da Kürdistan Demokratik Partisi'nin legale çıkışının Türkiye'ye de bir etkisi olmalıdır; bu zamanda Türkiye yüksek öğrenim gençliği içinde bir tarafın benim yönettiğim Bayar-Menderes istibdadına karşı mücadelede Kürt üniversite gençliğinin Demokrat Parti bayrağı altında toplanması, belki de hep bir açık kapı arayışının işaretidir. Bu işaretle birlikte yine KDP kıvılcımıyla "Kürt" sözcüğünü telaffuz etmek isteyenlerin şiddetle bastırıldığı biliniyor.

Çeşitli kaynaklardaki küçük işaretler, Türkiye'de KDP açma girişimlerinin 1967 yılında yenilediği merkezindedir. Kürt ilericileri, çoğunluğunun yine de Kemalist renk taşıdığını düşünüyorum, daha önceki zamanda bir politik açılımın imkansızlığıyla Türkiye İşçi Partisi içinde çalışma kararı almış olabilirler; bu nedenle, yakın zamanlarda Kürt sorunu açısından çok önemli olan 1960 yılı sonlarındaki "Doğu Mitingleri" hareketinin, TİP yönetiminin sorumluluğunu taşımasına karşın bir KDP arayışından da yararlanmış olmasını mümkün görüyorum.

Bir eşitsiz gelişmedir. 1925-1940 döneminde, Türkiye'de Kürt hareketliliği canlılık gösterirken, bu tarihten sonra Türkiye'de tam bir sessizlik, ancak Irak'ta ve İran-İrak sınır bölgelerinde tam bir canlılık olarak gelişiyor. Hakim olan çizgi KDP türüdür; bu ideolojik açıdan netlikten uzak ve her türlü sınıf ve tabakalara açık bir "halk partisi" çalışması oluyor. Şeyhler, büyük toprak sahipleri, aydınlarla birarada olmakla beraber liderliğe damgasını vuruyorlar.

Eşitsiz gelişmedir. Bu sırada Türkiye'de Kürt hareketliliği çok geridir. Ancak Türkiye'de TİP ile başlayan sol açılım, 1960 yılı sonlarında hem bir yol ayrımına ve hem de eldeki enternasyonalist birikimi deneme hirsına kapılıyor. TİP-TKP çizgisi yanında, THKP bir eylemliliği ve Mahir Çayan ile İbrahim Kaypakkaya adına da iki ayrı silahlı mücadele yöntemini filizlendiriyor.

Şu anda sesini en çok duyuran Kürt hareketinin bu filizlerden kaynaklandığını söylemek gerekiyor. 1980

Sovyetler Birliği'nin çok yakın zamana kadar Kürt sorunu ile ilgisizliği, bölgedeki dengeleri değiştirmek istememesiyle de ilgilidir; bundan kuşku duymuyorum. Sovyetler Birliği uzun süredir, Kürt sorununa sadece bölgede, esas olarak memnun olduğu dengelerde bozuklukları tamir aracı olarak bakıyor

yılından itibaren Türkiye'deki Kürt hareketliliği sadece uyandırdığı ilgi ve tepkiler açısından değil, ideolojik ve sınıfsal eğilimleri bakımından da tam bir sıçramadır. PKK, Marksizm-Leninizmi açıkça ideolojik silah sayan ve giderek yoksul Kürt köylülerine dayanmak isteyen ilk Kürt çıkışıdır.

Bu haliyle, diğer Kürt hareketleriyle arasındaki mesafeyi tehlikeli bir biçimde açmıştır. Bu açıdan, kendi tarihinin yanında Türkiye'deki sol, sosyalist ve devrimci birikimin üzerine oturmasının rolü büyük görünüyor. PKK, bu çizgisinde geliştiği sürece, Türkiye Cumhuriyeti kuvvetleri kadar, diğer Kürt politik hareketlerinin de husumetini çekmek durumundadır.

Buradan Kürt hareketinde her çıkış programı yapılırken bir büyük devletle bağlantı kurma eğilimine tekrar dönmek istiyorum; bu eğilimde, her yeni devletin uluslararası dengelerde küçük ya da büyük bir değişiklik olacağı değerlendirilmesinin de rolü olabilir. Feodal bir geleneği olan Kürt liderliğinin içgüdüsel olarak bunu bilmesi mümkündür.

Bu çerçeve içinde bugüne bakıldığında, Sovyetler Birliği'nin çok yakın zamana kadar Kürt sorunu ile ilgisizliği, bölgedeki dengeleri değiştirmek istememesiyle de ilgilidir; bundan kuşku duymuyorum. Sovyetler Birliği uzun süredir, Kürt sorununa sadece bölgede, esas olarak memnun olduğu dengelerde bozuklukları tamir aracı olarak bakıyor. Buna karşılık, İkinci Dünya Savaşı sonrasında itibaren Ortadoğu'ya geldiği tarihten beri Amerika Birleşik Devletleri'nin Kürt sorununu gündemine almış olduğu anlaşılıyor. 1970 ve 1980 yıllarındaki Kürt kırmındaki ısrarlı ve "insani" tutumu, Mustafa Barzani'ye ülkesini açması, yayınlarında geniş Kürt kütlesini rahatsız edecek elfazdan sakınması, Talabani'yi kabul etmesi, benzeri bütün gelişmeler, ısrarlı ve tutarlı olarak, Washington'un bir Kürt politikası olduğunu gösteriyor. Bunu, Washington'un "Büyük Kürdistan Projesi" olarak adlandıyorum.

Humeyni adına yazılan Mollalar Devrimi, Johnson'la fotoğraf çektirerek başbakanlığa gelen Süleyman Demirel'in bile her zaman Türkiye'deki Amerikan üslerini Amerika'ya açamaması, Türkiye devrimci hareketinin, tüm aksi iddialara karşın, göreceli olarak Türkiye politikasını etkilemesi ve belirlemesi, artık Washington'u Türkiye'nin geleceğinden kuşkuyla bir hale getirmiştir. Türkiye'nin yöneticileri anlasalar bile anlamazlıktan geliyorlar; Kıbrıs Savaşı nedeniyle ko-

nulan silah ambargosu, Ermeni sorununda bir başkandan diğerine değişmeyen çizgi, Kürt sorununda Türkiye'nin hassasiyetini hiçe sayan tutum, hepsi ve hepsi, Washington'a Türkiye'yi kampta tutabilmenin fiyatının çok yüksek olduğunu anlatmış olduğu ortaya çıkıyor.

İran, Irak ve Türkiye'den ayrılan bir bölgede birleşik bir Kürdistan, Washington'u, 1945 yılından sonra istemediği halde eline düşen Türkiye'nin kaybını telafi edebilir; ancak oldukça geri bir toplumsal ve siyasal yapının sahibi olması zorunludur. Bu durum, Washington'un sadece global olarak Kürt sorunu ile ilgilenmesini değil aynı zamanda içine girmesini de açıklıyor. Washington Kürt hareketinin içinde bir taraf olarak varolmak zorunluluğunu duyuyor. Temizlemek istedikleri ve destekledikleri var.

Buna karşılık Sovyet sistemindeki gelişmeler şu anda tam bir akış halindedir; daha kararlı çözümlere imkan vermiyor. Bu kararsızlıkla birlikte, ancak, iki eğilimi çizmek mümkün görünüyor. Bir: Moskova'da çok sert bir yönetim ve politika değişikliği olmazsa, Sovyet sisteminin çözülüş sürecinin hızlanacağını tahmin etmek gerekiyor. İki: Bu olsa da olmasa da, bölgenin dengeleri bozulmuştur. Dünyada önümüzdeki yıllarda en önemli politik karşılaşmaların Sovyet Ermenistanı, Azerbeycan'ı da içine alan bu bölgede olacağını görebiliyorum.

Ne olabilir? Bu müdahale edilmesine bağlıdır.

AMERİKAN GİZLİ SERVİSLERİNİN RAPORLARINA GÖRE MOSKOVA KÜRT SORUNUNA NASIL BAKIYOR?

**Rıza Altun
KORUCULUK SİSTEMİ
VE
AŞİRETLERİN SİLAHLANDIRILMASI
GELECEK SAYIMIZDA**

S. Erdem, Federal Almanya PKK Davasından yargılanan ve yaklaşık iki yıldır tutuklu bulunan 16 Kürt politikacıdan biri. Dergimizde MarksizimLeninizmin ulusal sorunda teorik ve pratik açıdan yetersizliğini vurgulayan ve Kürt sorununda pratiğin teorisinin önünde olduğunu savunan görüşler çerçevesinde sorunu yeni gelişmelerle birlikte genel boyutlarıyla ele alıyor. Erdem "Bir eleştiri ya da tartışma amacıyla değil özellikle son dönemlerde bilimsel sosyalizmi daha çok açıklamaya gerek duyduğu için yazdığını" belirtiyor. Yazıyı hukuki denetimden geçirerek yayımlıyoruz.

ULUSAL SORUNDA

MARKSİST-LENİNİST TEORİ VE PRATİK

S. Erdem

Kürdistan dağlarından esen özgürlük rüzgarları Türkiye siyasal ortamını giderek daha çok dalgalandırıyor. Toplum üzerinde 12 Eylül'ün yarattığı karabasanı dağıtıyor; düşünen beyinlere, kurtuluş arayan sınıf ve tabakalara yeni çıkış yolları gösteriyor, yeni alternatifler sunuyor ve toplumdaki umutsuzluğu altederek geleceğe ilişkin yeni umutlar yaratıyor.

Bu rüzgarın gündemleştirdiği "Kürt sorunu", her kesimden basın en önemli konusu haline gelmiş bulunuyor. Kendi siyasal yaklaşımlarına ve çıkarlarına göre, kimisi bir halka karşı cihad çağrılarını yapıyor, kimisi de Türk halkının çıkarları doğrultusunda sorunu incelemeye, teorik ve pratik çözümler üretmeye çalışıyor. Ama hepinde şu iki nokta ortak: Öyle ya da böyle hepsi de sorun üzerinde yazmak zorunda kalıyor ve yine hepsi de sorunun ciddiyetini ve önemini vurguluyor.

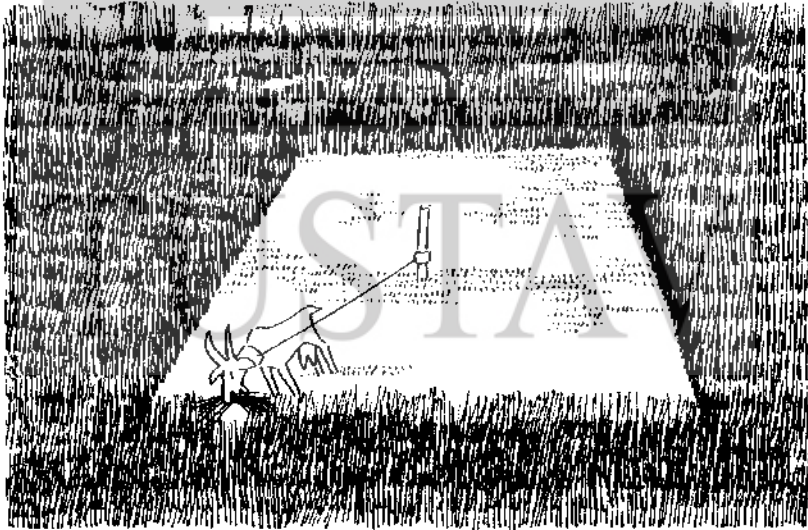
Askeri yetkililerin ve uzmanların artık açıkça "gerilla savaşı" olarak ifade etmekten çekinmedikleri olay, Türkiye'deki siyasal yaşamın ve mücadelenin birinci gündem maddesini oluşturuyor. Her siyasal güç ya da çevre, kendi anlayışı doğrultusunda yeni politikalar üretmeye, mevcut durumdan kendisi için politik kazanç sağlamaya çalışıyor. Geçmişten gelen ve ordu-

nun temsil ettiği bir devlet politikası var. Devleti yönetmek amacıyla kurulan burjuva partileri de elbette bu politikayı benimsiyorlar. Fakat her burjuva partisinin, yönetime gelebilmek ya da yönetimini sürdürebilmek için, bu sorun çerçevesinde süren mücadeleden yararlanmaya çalıştığı gözleniyor. "Kürt sorunu" karşısındaki tutum, devlet için bir mihenk taşı oluyor. TBKP'den, bu sorun karşısındaki tutumuyla,

12 Eylül rejimi ve burjuvazi önünde rüşdünü ispat etmesi isteniyor. Genel olarak artık sorun yadsınmıyor ya da yadsınmıyor, fakat ilginç bir biçimde, çoğunlukla, sorunun gündemleştircisi olan güç, PKK yadsınmaya ya da sorundan yabıltılmaya çalışıyor.

Aslında Türkiye siyasal ortamı açısından bu sorun yeni de değildir. En azından son on yılda siyasal gündemin en önemli so-

runtlarından biri durumundadır. Burjuva siyasal ortam, bu sorunu hep birinci sıraya almış ve kendi gerçeği içinde "çözmeye" çalışmıştır. Farklı burjuva siyasal güçler ise, buradaki başarısızlığı kendi iktidarı için kullanmayı sürdürmüştür. 12 Eylül öncesi Ecevit-Demirel mücadelesinin önemli bir konusu bu olmuştur. 12 Eylülcü generaller, herkesi "bölücülük karşısındaki başarısızlığı" ile suçlamıştır. Aynı tutumu,

kendi yönetimini devam ettirebilmek için ANAP yıllardır ustaca kullanmıştır. Demirel ve Ecevit'in yeniden siyasal yaşam bulabilmesinin en önemli verilerinden biri, 12 Eylül rejiminin "Kürt sorunu"ndaki başarısızlığı olmuştur. Bugün de aynı durum sürüp gitmektedir.

Kuşkusuz, bütün bu güçlerin sorun karşısındaki politikaları ortaktır. Yaptıkları şey, sorun karşısında farklı politikalar üretmek değil, kendi yönetsel çıkarları açısından, karşıtlarının bu sorunda uğradığı başarısızlıktan yararlanmaktır. Ve bu gerçekten etkili olmuş, uzun vadede hepsini siyasal tükenişe götürürken, kısa vadeli siyasal güç kazanmalarının bir vesilesi olarak kullanılabilmiştir. Burjuvazinin değişik siyasal grupları için bu denli önemli sonuçlar doğuran bir gelişmenin, Türkiye işçi sınıfı ve halkı açısından daha az önemde olduğu söylenebilir mi? Fakat, işçi sınıfı ve halk için politika yürüttüğünü söyleyen güçler, sosyalistler ve genel olarak sol, bu konuda geçen süreci hiç de iyi kullanamamıştır. Bu konuda geçmişin taşıdığı olumsuzluk, bilimsel sosyalist teori ve pratik karşısında son derece ağırdır. Bunu, Toplumsal Kurtuluş'un 27. sayısında A. Zengin arkadaş, "...bugünkü gerçeklik karşısında herkesin geçmişte söyledikleri kendi önünde engel" diyerek ifade etmektedir. Bugün, geçmişin taşıdığı olumsuzluğun yarattığı "engel"i aşmak, gelişmenin doğurduğu gerçekleri benimsemek, bilimsel sosyalist teorinin çözümleyici yaklaşımına ulaşarak buna uygun pratik tutum geliştirmek için değişik çevrelerin çaba harcadığı gözlenmektedir. Kuşkusuz bunda, Kürdistan'daki devrimci gelişmenin ulaştığı düzey ile emekçi halk kitlelerinde gelişen eğilim temel etken olmaktadır. Ancak, böyle de olsa, mevcut yönelim Türkiye sosyalist hareketinin geleceği açısından olumludur ve hem teorik yaklaşım, hem de pratik mücadele olarak bu yönelimi geliştirmek ve genişletmek gerekir.

Toplumsal Kurtuluş'un 26. sayısındaki "Gerekli Olan İlerletici Tartışmadır" başlıklı yazısında C. Derişoğlu Arkadaş, haklı olarak devrimin çeşitli sorunlarının ayrıntılı irdelenmesini ve aydınlatılmasını öneriyor. Kürdistan'daki devrimci gelişme üzerine ise şunları yazıyor:

"Hem dünya, hem de Türkiye'deki gelişmeler, Marksizmin ulusal sorun konusunda söylediklerini eskitmiş ve yetersiz bırakmıştır. Bizde, Kürt sorununda pratik teoriyi aşmıştır. Kürt devrimci hareketi eylemi ile Türkiye devrimci hareketini yeni teorik ve pratik çözümlere zorlamaktadır. Bunu devrimci bir şansa dönüştürmek Türkiye devrimcilerinin elindedir."

İçtenliğinden kuşku duymadığımız bu yazıların, doğrularla yanlışları içiçe barındırdığını belirtmemiz gerekiyor. Gerçekten de ulusal sorun, dünyadaki devrimsel gelişmenin temel sorunlarından biri olma özelliğini bugün de koruyor. İnsanlığın gelişiminde tarihsel bir kategori olan ulus, toplumsal gelişmenin belirgin çerçevesi olmaya devam ediyor. Ulusal sorun ve ulusal çıkarlar, bu temelde yürütülen ulusal mücadeleler, giderek daha açık sınıfsal baza oturarak top-

lumsal devrimin temel güçlerinden biri olma özelliğini sürdürüyor. Kuşkusuz bu konudaki her pratik deney, toplumbilime yeni katkılar sunarak, onu zenginleştiriyor. Toplumsal pratiğin gelişmesine, genişlemesine ve derinleşmesine bağlı olarak da, toplumbilim, Marksizm-Leninizm geliyor, gelişmesi gerekiyor. Ancak, bu böyledir diye, ulusal mücadele pratiği günümüzde daha yaygın ve etkili yaşamıyor diye, bundan yola çıkılarak, Marksizmin ulusal sorun konusunda söyledikleri eskimiş ve yetersiz kalmıştır denebilir mi? Hayır, denmemesi gerekiyor; Marksizm-Leninizmi bilenlerin ve ona inananların böyle söylememesi gerekiyor. "Eskime" ve "yetersiz kalma" deyimleri gerçeği ifade etmiyor. Hatta üzerinde ısrar edilirse tehlikeli yönelimleri bile içerisinde taşıyor.

Burada, Marksizm-Leninizmden ne anlaşıldığı sorusu ortaya çıkıyor. Bilinen bir deyim olarak, Marksizm-Leninizmin bir dogmalar yığını olmadığı, bir eylem kılavuzu olduğu söylenir. Marksizm-Leninizm, toplumsal yaşamın ve gelişmenin temel yasalarını veren bir bilimdir. Ama, her zaman, her yerde ve her somut toplumsal olayda geçerliliği olan bir siyasal programı veren reçete değildir. Bu bilimin, onun yasalarının, toplumsal olaylara ve gelişmeye bakış açısının özümsemesi, bu temelde somut bir toplumsal olay tahlil edilerek siyasal programın yaratılması gerekiyor. İşte burada ya tembellik ve kalıplılık ortaya çıkıyor ya da sağa-sola sapıklık. Derinliğine çaba yerine kolaylık tercih ediliyor veya diyalektik materyalizm adına metafizik idealizm işletiliyor. Başka sınıfların çıkarlarının ve düşüncelerinin etkisi altında kalınıyor. Bunun sonucunda, bilimsel sosyalist teori adına siyasal önermeler ortaya sunuluyor ama, ortaya atılan siyasal hedefler gerçekte bilimsel sosyalist teoriyi ifade etmiyor. Bu nedenle, bilimsel sosyalizm adına ileri sürülen siyasal programlar pratik karşısında yenik düşünce, bundan bilimsel sosyalizmin "eskidiği" ya da "yetersiz kaldığı" sonucunu çıkarmak doğru olmuyor. Tersine, ortaya sürülen siyasal programın bilimsel sosyalizme ne kadar uygun olup olmadığına bakmak gerekiyor. Pratiğin yenik düşürdüğü siyasal önermeler, bilimsel sosyalizm adına ileri sürülen ve fakat bilimsel sosyalizme uygun olmayan önermeler oluyor. Günümüz dünyasında bunun çok yaygın ve canlı örnekleri yaşanıyor.

Ne diyor, bilimsel sosyalizm, ulus ve ulusal mücadele konusunda? Herşeyden önce, ulusları, toplumsal şekillenmenin kapitalizmin yarattığı pazarla oluşan tarihsel bir kategorisi olarak görüyor. Ve toplumsal gelişmenin ileri bir evresinde, insanlığın özgürlükler dünyasına ulaştığı, ekonomik, toplumsal ve kültürel gelişmenin böyle bir düzeye vardığı bir dönemde, insanlığın daha çok kaynaşarak bugünkü ulusal şekillenmenin söneceğini öngörüyor. Dikkat edilirse, bunun herhangi bir siyasal program ve planla, siyasal kararlarla gerçekleşeceğini söylemiyor; tersine devlet için öngörüsüne benzer bir biçimde, toplumsal gelişme içinde eriyeceğini varsayıyor. Sosyalizm, insanlığın, zorunluluklar dünyasından özgürlükler dünyasına

ilerleyişinde çok önemli bir evreyi oluşturuyor. Bu evrede, ekonomik ve toplumsal gelişmeye bağlı olarak, toplumun ve bireyin özgürlüğünün, üretkenliğinin ve yeteneğinin olabildiğince gelişmesi, geliştirilmesi gerekiyor. Marks, bunu, bir insanın bir günde birçok işi birlikte yapabilmesi ve yaşamını çok canlı ve çeşitli hale getirebilmesi olarak ifade ediyor. Toplumun ve bireyin gelişip serpilmesi süreci olan bu evre, aynı zamanda ve benzer biçimde ulusal özgürlüğün de olabildiğince gelişmesi ve bütün ulusların ulusal-kültürel gelişimlerini sonuna kadar özgürce yaşaması evresi oluyor. Bütün uluslar ve ulusal topluluklar böyle bir gelişimi yaşamadan uluslararası kaynaşmanın gerçekleşmesi ve ulusal kategorinin sönmesi olası görünmüyor. Aşlında yaşanan bütün sosyalizm pratiği ciddi bir değerlendirmeye tabi tutulabilir. Tarih, Rus proletaryasına, proleter sosyalist dünya devriminin açılmasında öncü rolü vermiştir. Fakat, bütün ulusların Rus ulusal yapısı içinde kaynaşacağı gibi bir rol vermemiştir. Bu kaynaşmanın nasıl olacağı ve nasıl bir yapının şekilleneceği henüz belli değildir. Bu nedenle, Rus ulusal değerlerine öncelik veren her türlü anlayış, gerçekte bilimsel sosyalist değil, şovenizm uygulamasının köklü bir değerlendirmeye tabi tutulmasına bugün ciddi bir ihtiyaç vardır. Aynı şekilde, ulusal sorunun çözümü, ulusal eşitlik ve özgürlük alanında da benzer irdelenmeyi yapmak gerekmektedir. Emperyalist demagojiyi altedebilmek, sosyalizm uygulamasındaki hataları aşarak bir yenilenme ve gelişme yaratabilmek için bu gereklidir.

Bilimsel sosyalizm, ulusal sorunu ve bu sorunun çözümü için verilen ulusal mücadeleyi, kendi başına ve ayrıksı bir olay olarak ele almaz, tersine temelinde sınıf mücadelesinin yer aldığı toplumsal gelişmenin bir parçası olarak görür. Bu nedenle, sorunu ve çözümü, kapitalizm çağında genel burjuva demokratik hareketin bir parçası, sosyalizm çağında ise proleter sosyalist dünya devriminin bir parçası, olarak ele almış ve değerlendirmiştir. Ulusal bağımsızlık ve özgürlük için mücadele, kapitalizm çağında burjuva demokratik hareketin bir parçası olmuştur. Marks ve Engels, bu mücadelelere genel demokratik hareketin bir parçası olarak bakmışlar, onların karakterini bu harekete hizmet edip etmemesi açısından belirlemişlerdir. Bu nedenle, Marks ve Engels'in somut bir olaydaki siyasal tespitlerini olduğu gibi bugünkü olaylara da uyarlamaya çalışmak, sadece bilimi ve gelişmeyi inkar etmek olur. Fakat, olaylara yaklaşım tarzı, taşınan öz önemlidir; bu öz ve tarz devrimcidir, toplumsal gelişmeden yanadır; Marks ve Engels'ten alınması, öğrenilmesi gereken de budur.

Kapitalizmin emperyalist aşamasıyla, ulusal çitleri aşip bir dünya egemenliği yaratmasıyla, ulusal sorunun da alanı genişlemiş, bütün sömürge halkları ve bağımlı ulusları kapsamı içine alarak emperyalizme karşı mücadele haline gelmiştir. Ekim Devriminin emperyalist sistemi yarması ile de, ulusal kurtuluş mücadelelerinin, emperyalizmden kopma ve dünya sosyalist devriminin parçası olma durumları pratikte

doğrulanmış ve gerçekleşme olanağı doğmuştur. Aynı zamanda, ulusal mücadeleye burjuva sınıf öncülüğü yerine proleter sınıf öncülüğünün de koşulları oluşmuştur. Ekim Devriminden günümüze kadar, ulusal mücadele ve ulusal kurtuluş hareketleri, toplumsal gelişimin ve dünyanın devrimle değiştirilmesi mücadelesinin temel güçlerinden biri olmuştur. Bugün de bu rolü, önemini daha da artırarak devam etmektedir. Dünyada ulusal etkenin de içinde yer almadığı hiçbir proleter devrimi olmamıştır. Rus proletaryasının devriminde, bağımlı ulusların ve sömürgelerin çarlığa karşı ulusal mücadelelerinin önemli payı vardır. Daha sonraki devrim pratiklerinde ise, bu rol daha da belirgin ve etkilidir.

Ulusal mücadele pratiği günümüzde daha yaygın ve etkili yaşanıyor diye, bundan yola çıkılarak, Marksizmin ulusal sorun konusunda söyledikleri eskimiş ve yetersiz kalmıştır denebilir mi?

Ekim Devriminden sonra ulusal mücadele ve ulusal kurtuluş hareketlerinin gelişimi iki biçimde olmuştur. Birincisi, ulusal mücadelede burjuvazinin önderliği devam etmiştir. Günümüze kadar, dünyanın her alanında birçok sömürge ve sömürgeleştirilmek üzere olan halk, burjuva sınıf önderliğinde bir ulusal yapı kazanmıştır. Ancak, emperyalizme karşı mücadele içindeyken sosyalist güçlerle ittifak kuran burjuvazi, egemen yönetici sınıf haline gelince bu ittifakla çeşitli düzeylerde ve biçimlerde bozmuş, emperyalizmle ittifaka yönelerek yeni tür bağımlı ilişkileri geliştirmiştir. Böylece ulusları emperyalizmden tam kopuşa, tam bağımsızlığa ve özgürlüğe götüremeyen, ancak yeni tür sömürgecilik ilişkileri yaratabilen burjuvazi, ulusal sorunun çözümleyici gücü olma rolünü kaybetmiştir; sorunun tam ve gerçek çözümüne karşıt bir güç haline gelmiştir. Ve bu tür hareketler, dünya sosyalizminin sadece taktik birer müttefiki olmuşlar, stratejik müttefik özelliği taşımamışlardır. Bu tür hareketleri sosyalizmin stratejik müttefikleri olarak gören anlayış ve yaklaşımlar, ortaya çıkmışlardır. Bu tür ulusal hareketlerin en belirginlerinden biri de Türk ulusal hareketidir. Kemalist hareketin, sadece bu bakımdan bir evrenselliği ve öncülüğü vardır. Buna karşılık, ikinci ve temel olarak, ulusal mücadeleler ve ulusal kurtuluş hareketleri işçi sınıfı önderliğinde gelişmiştir. Ulusal sorunun gerçekten çözümleyicisi, ulusal bağımsızlığın ve özgürlüğün yaratıcısı olarak işçi sınıfı hareketi ortaya çıkmıştır. Dünya sosyalizminin ve devriminin temel bir parçası ve stratejik müttefiki olarak dünyanın çeşitli bölgelerinde gelişip zafer kazanan bu hareketler, dünya devriminin sürdürücüsü, devrimci teori ve pratiğin geliştiricisi olmuşlardır. Bugün de dünya çapında en yaygın ve etkili devrimci gelişme bu

alandadır. Bütün bu hareketlere yön veren, onları gerçek zafere taşıyan bilimsel sosyalist teoridir. Bu nedenle, ulusal sorun konusunda bilimsel sosyalizmin "eskimiş" ya da "yetersiz kalmış" olduğunu söylemenin gerçekte bir ilişkisi yoktur. Fakat, gerçekten de eskiyip yetersiz kalmaktan da öte yenilgiye uğrayıp iflas eden bir anlayış var; bilimsel sosyalizm adına ileri sürülen, fakat ulusal sorunun çözümünde ve devrimci gelişmenin yaratılmasında burjuvaziyi temel bir güç ve sosyalizmin stratejik müttefiki olarak gören ve bilimsel sosyalizmle ilişkisi olmayan revizyonizm.

Denilebilirki, yaşadığımız yüzyılın en temel sorunlarından biri ulusal sorun en etkili olaylarından biri de ulusal kurtuluş hareketleri olmuştur. Bu sorun ve hareket, önemini ve etkinliğini günümüzde de arttırarak devam ettirmektedir. Kapitalist-emperyalist sistemin en zayıf noktaları yenisömürge ülkelerdir. Emperyalizme karşı en yoğun ve yakıcı mücadeleler bu ülkelerde gelişmektedir. Bu yeni bağımlılık türüne göre kendisini biçimlendiren ulusal kurtuluş hareketleri, günümüzde de emperyalizme karşı en yaygın mücadele gücüdür. Kapitalist-emperyalist sistem içindeki ulusal sorunlar böyle çözümlenmektedir ve bunların teori ve pratikleri ise oldukça zengindir. Denilebilirki, Marksist-Leninist bilim en çok bu alanda gelişmiş ve zenginleşmiştir. Fakat bir de sosyalist ülkeler pratiği var. Bu ülkelerde ulusal azınlıklar bulunuyor ve Sovyetler Birliği ise çok sayıda ulusun birliğinden oluşuyor. Buralarda da ulusal talepler, hatta mücadeleler görülüyor. Bunları nasıl açıklamalı? Sosyalizm pratiği ulusal sorunu çözümlemede yetersiz mi kalmıştır?

Dünyada ulusal etkenin de içinde yer almadığı hiçbir proleter devrimi olmamıştır. Rus proletaryasının devriminde, bağımlı ulusların ve sömürgelerin çarlığa karşı ulusal mücadelelerinin önemli payı vardır. Daha sonraki devrim pratiklerinde ise, bu rol daha da belirgin ve etkilidir

Sovyetler Birliği, Ekim Devrini sonrası süren uzun iç savaş sonucunda, dıştan emperyalizmin saldırılarını, içten ise emperyalizmin kıskırttığı burjuva-feodal güçlerin direncini kırmada işçi sınıfını ve halkları güçlü kılmak amacıyla kurulmuş bir birlik, bir dayanışmadır. Bilimsel sosyalizme göre, bu birliğin, karşılıklı güvene dayalı, eşit ve özgür birlik olması gerekir. Özgürlük, her ulusun birliğe katılma ve ayrılmasında kendi iradesini kullanmasını, ayrılma hakkının her zaman geçerli olmasını içerir. Eşitlik ise, birlik içinde her ulusun eşit haklara sahip olmasını, ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel gelişimini birlik dayanışması içinde sürdürmesini ifade eder. Hatta Lenin, çarlık yönetimi altında halklar üzerinde uygulanan ağır baskı ve sömürünün giderilebilmesi için, ya-

sal ve pratik düzenlemelerin eski sömürge ve bağımlı ulusları kısmen kayırmasını ister, "Çubuğu doğru-Itabilmek için ters tarafa biraz eğmek gerekir" der. Çünkü, çarlık yönetimi altında çubuk Rus ulusundan yana epeyce eğilmiştir. Karşılıklı güven ise, esas olarak, Rus ulusunun diğerlerine güven vermesini, büyük ulus şovenizminin bütün izleri yok edilerek proleter enternasyonalist tutumun tam uygulanmasını içerir. Çünkü, daha önce ulusal baskı kurmuş ve şovenizmini geliştirmiş olan güç odur. Diğer ulusların ulusal baskıdan kurtuluş sorunu vardır, başka ulusları egemenlik altına alma durumları yoktur. Onlar için tehlike, dar milliyetçi tutumlara saplanarak geniş sosyalist dayanışmanın dışında kalmaktır ve bu tehlikenin aşılması gerekir. Sosyalist ulusların Sovyetler Birliği bu ilkeler temelinde oluşmuş ve yetmiş yıllık bir pratik yaşanmıştır. Eğer bunun sonucunda bugün ortaya sorunlar çıkıyorsa, elbette bu pratiğin irdelenmesi en çok da Marksizm-Leninizm ve proleter enternasyonalizmin ne kadar doğru ve yeterli uygulandığını ortaya çıkarılması gerekir. Burada da sorunların bilimsel sosyalist teorinin "yetersizliğinden" kaynaklandığı fikri doğru değildir; bilimsel sosyalizm gelişmeyi öngören bir bilimdir ve pratik deneylerle geliştirilip zenginleştirilmesi sorunu vardır. Sorunların bu bilimin pratiğin deneyleriyle zenginleştirilmemesinden ve doğru uygulanmamasından kaynaklandığı giderek daha çok açıığa çıkmaktadır.

Sovyetler Birliği ve sosyalist ülkelerde görülen ulusal talep ve mücadelelerin kaynakları nelerdir? Bir kere, yetmiş yıllık pratiğin yarattığı bir gelişme vardır; yaşamın her alanında olduğu gibi, ulusal-kültürel alanda da bu gelişmeye uygun bir siyasal yapılanma gereklidir. Ulusal taleplerin önemli bir kaynağı olarak bu durumu görmek gerekir. Yine, sosyalizme karşı mücadelenin bir parçası olarak, emperyalizmin milliyetçilik etkenini kıskırtmaya çalıştığı iyi bilinen bir gerçektir. Sosyalizmin ve Sovyetler Birliği'nin zayıf noktaları olarak da buralar görülmektedir. Bu kıskırtmaların da etkisiyle yerel milliyetçilik gelişmekte ve yaşanan sorunların önemli bir kaynağı olmaktadır. Bütün bunlar gerçektir; fakat sorunların bir de yanlış ve hatalı uygulamalardan kaynaklanan yanının olduğu, Marksizm-Leninizmin ulusal özgürlüğü içeren ilkelerinin doğru ve yeterince uygulanmadığı anlaşılıyor. Somut durumu yeterince bilmiyoruz ve burjuva basınının yazdıkları da elbette güvenilir olmuyor, ama örneğin çeşitli cumhuriyetlerde resmi dilin kendi ulusal dillerinin olmasının istendiği yazılıyor. Değişik cumhuriyetlerdeki uluslar daha bağımsız ekonomik ve siyasal güç olmayı ve bu alanlarda özgür gelişimi yaşamayı talep ediyorlar. Hatta gençlerin kendi ülkesinde askerlik yapma talepleri var ve her ulustan gençlere başka ulusal topraklarda askerlik yaptırıldığı söyleniyor. Şimdi, eğer bütün bunlar gerçekleşse, bunun bilimsel sosyalizmin uygulanması olduğu nasıl söylenebilir? Bilimsel sosyalizm adına bu taleplere karşı çıkılabilir mi? Bu tür uygulamaların büyük ulus şovenizminin yansımaları olduğu açık değil midir? Bi-

bilimsel sosyalizm ve gerçek sosyalistler bu tür uygulamaları kabul edebilir mi? Her ne kadar, Sovyetler Birliği yöneticileri, yerel milliyetçiliği haklı bir biçimde "zehir" olarak tanımlıyor ve sorunların kaynağını sadece burda arıyorsa da, sorunun önemli bir kaynağı da büyük ulus şovenizmidir ve bu çok daha tehlikeli bir zehirdir. Açıkki Marksist-Leninistler, bütün ulusların ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel alanlarda güç olmalarından ve özgür gelişmelerini yaşamalarından yanadırlar. Ulusal özgürlüğü ve gelişmeyi engelleyen, ulusal baskı yaratan her türlü anlayışa ve tutuma karşıdır. Marksist-Leninist bilimin ve proleter enternasyonalizmin gereği budur. Bağımsız ulusların karşılıklı güvene dayalı eşit ve özgür birliği de bu demektir. Kuşkusuz, biz devrimci sosyalistler, toplumsal gelişmenin yarattığı sorunları doğal karşılarız; emperyalizm karşısında ulusların ayrı ayrı küçük parçalar olmasını istemeyiz; sosyalist bir birlikten, Sovyetler Birliği'nden ayrılmaya karşı çıkarız; daha çok sayıda ulusun eşit ve özgür birlikler oluşturmasını ve aralarındaki bu dayanışmayla daha güçlü olmasını isteriz. Yine emperyalist kışkırtmaya ve yerel dar milliyetçiliğe şiddetle karşı çıkarız. Fakat aynı şiddette, hatta daha fazla da büyük ulus şovenizminin karşısında oluruz. Ulusal özgürlüğü ve eşitliği engelleyen her türlü baskıya karşı mücadele eder, bu temelde ortaya çıkan talepleri ve mücadeleleri destekleriz. Emperyalist kışkırtma ve yerel milliyetçilik var diye, ulusal ayrıcalık doğuran durumlar, eşitlik ve özgürlük istemleri gözardı edilemez. Ulusal özgürlük ve eşitlik için yürütülen mücadele Marksizm-Leninizmin bir gereği ve doğru uygulanmasıdır; bu tür mücadeleler sosyalizme zarar ermez, tersine onu daha çok geliştirir ve sağlam kılar.

Yaptığımız bu kısa belirlemeler ışığında Türkiye ve Kürdistan'ın bugünkü durumu anlaşılabilir ve bunlar için nasıl bir gelecek öngörmemiz gerektiği bu belirlemelerden çıkarılabilir. Dağlardan esen özgürlük rüzgarları, bu konuda Türkiye'de şimdiye kadar üretilen "teorinin" gelişmesi önünde ciddi bir "engel" haline gelmiş, Türkiye devrimci hareketini yeni ve bilimsel sosyalizme uygun bir teori ve pratik üretmek zorunda bırakmıştır. Ama bundan, bu gelişmenin bilimsel sosyalist teoriyi aştığı ve ulusal sorunda bilimsel sosyalizmi yetersiz bıraktığı gibi sonuçlar çıkarmak doğru değildir ve de tehlikelidir. Çünkü, bir kere, sosyalizm adına çok günahların işlenmiş olduğu bir dönemde yaşıyoruz ve bilimsel sosyalizmi doğru temellerde daha çok ve kararlı bir tutumla savunmaya ihtiyaç var. Ulusal sorunda eskiyen, yetersiz kalan ve hatta iflas eden bilimsel sosyalizm değil, onun adını maske yapan revizyonizm ve sosyal şovenizmdir, bürokratik, kalıpcı, dogmatik anlayış ve tutumdur. Bunların iflasını bilimsel sosyalizme yüklemek doğru değildir, tersine bu ayrımın bugün daha kesin yapılmasına ve bilimsel sosyalist anlayışın geliştirilip yaygınca propaganda edilmesine gereksinim vardır. Marksist-Leninist bilim bu konularda son derece zengin ve aydınlatıcıdır. Ayrıca, Kürdistan'daki devrimci

gelişme için "Pratik teoriyi aşmıştır" demek, bu harekete bakış açısından da hatalı ve sakıncalıdır. Gelişen devrimci hareket teoriksiz gelişmiyor ki, tersine teorik ve pratik bir bütünlük içinde gelişiyor. Her pratik adım devrimci teori ile geniş olarak aydınlatılıyor. Bu açıdan, gelişmeyi sadece bir pratik olgu olarak görmek, bu pratikle bütünlük içinde gelişen teoriyi görmemek, gelişmeyi teorik-pratik birliği içinde ele almamak doğru değildir. Böyle bir yaklaşım, kişiyi faydacı ve pratiksiz bir tutuma götürebilir. Yine, genel olarak bugün artık "Kürt sorunu" yadsınmıyor; fakat bu sorunu gündemleştiren hareket yadsınmaya ve sorundan yahtlanmaya çalışılıyor, sorunun devrimci çözümü inkar ve tasfiye edilmek isteniyor. Bu açıdan, Kürdistan'daki devrimci pratik gelişmeyi kabul etmek, artık sosyalistlik için yetmiyor. Bundan öteye, doğru devrimci çözüm tarzını ve bunu geliştiren hareketi kabul etmek gerekiyor. Oysa, gelişmeyi sadece pratik bir olgu olarak görmek, bu gerçeği yeterince ifade etmiyor ve yeni inkarcılığa açık kapı bırakıyor. Bu nedenle de sakıncalı ve tehlikeli oluyor. Çünkü, doğru devrimci teorik ve pratik çalışma içine girme önüne kara bulutlar çıkıyor.

Ulusal özgürlük ve eşitlik için yürütülen mücadele Marksizm-Leninizmin bir gereği ve doğru uygulanmasıdır; bu tür mücadeleler sosyalizme zarar vermez, tersine onu daha çok geliştirir ve sağlam kılar

Bütün bu konularda Marksizm-Leninizm son derece aydınlatıcı bir bilim olma özelliğini koruyor. Hem bu bilim, hem de mevcut pratik gelişme çerçevesinde bakılınca, ulusal sorun konusunda Türkiye'de yakın zamana kadar üretilen teorinin çoğunlukla bilimsel sosyalizme uygun olmadığı görülüyor. Sosyalizm adına ileri sürülen görüşlerin, ya sorunu aydınlatmayacak kadar muğlak ve yetersiz olduğu ya da sosyal şoven bir içerik taşıdığı ortaya çıkıyor. Bu nedenle, gerçeği endişesiz olarak teslim etmek, şovenizme ve sosyal şovenizme karşı kapsamlı, bilimsel ve yoğun bir mücadele yürütmek gerekiyor. A. Zengin Arkadaş, "... Kürt sorununa Türk solunun bakışını sakatlaştıran da bu yaklaşımdı büyük oranda" diyerek sorumluluğun esas yanını Stalin'e yüklemek istiyor. Stalin'in ulusal sorun konusunda hem teorik, hem de pratik olarak yadsınamayacak oranda önemli katkıları var. Elbette hata ve yetersizlikleri de bulunabilir ve eleştirilebilir. Lenin, bu konuda Stalin'e iki kez karşı çıkıyor ve eleştiriyor. Birisi, Kafkas uluslarından birinde erkenden referandum yapma isteğidir. Lenin, "Ne verdik de doğru olarak ne isteyeceğiz" anlamında buna karşı çıkıyor ve aceleci bir tutum olarak görüp burjuva milliyetçiliğine güç kazanma olanağı vereceği için eleştiriyor. İkincisi ise, yerel milliyetçiliğe güç kazanma olanağı vereceği için eleştiriyor. Büyük Rus şovenizmine karşı etkin olmadığı biçimindeki endi-

şesini ifade ediyor. Bunlara karşın, bu konuda Stalin'in anlayışını ve çalışmalarını çok kez övüyor ve görevli kılıyor. Ayrıca, ezilen halkların ulusal kurtuluş hareketleri Stalin'in teorik ve pratik çalışmalarından büyük ölçüde yararlanıyor ve güç alıyor. Bu nedenle, Türk solunun hatalarının ve sakat bakışının sorumluluğunu büyük oranda Stalin'de aramak doğru olmuyor. Bu, Türkiye'deki yaygın bir hastalığı çağırıyor: İyiyi de kötüyü de hep dış kaynaktan aramak. Marksizmin "yetersiz kaldığını" söylemek de benzer bir yaklaşım oluyor. Halbuki, bilimin özünü alan kişiler için, örneğin Marks'ın "Başka bir ulusu ezen ulus özgür olmaz" biçimindeki hükmü bile, burada doğru bir yaklaşım ortaya koyabilmek açısından yetiyor. Marksist-Leninist klasikler, ulusal sorun ve ezen ulus devrimcilerinin görevleri açısından son derece zengin tahliller sunuyor.

Demek ki, Türk solunun ulusal sorun konusunda teorik aşımışlığının ve sakat bakışının nedenini dışarda, Marksizm-Leninizmde aramak doğru olmuyor. Tersine, içerde ve kendinde aramak, devrimin bütün sorunlarındaki genel teorik duruma bakmak, resmi ideolojinin, Kemalizmin üzerindeki etkisinde ve sosyal şovenizmde aramak gerekiyor. Kemalizme ve sınıf mücadelesine bakışta doğruya yaklaşım, ulusal sorunda da doğru bir gelişmeyi ortaya çıkarıyor. Nitekim bu açıdan yakın zamanda önemli gelişmeler yaşanıyor. Oysa geçmişte Türkiye'de teori üretenlerin çoğu, Kürdistan ve Kürt ulusu hakkında en az somut bilgiye sahip olarak bunu yapıyordu. Gelişmiş bir ulusal kurtuluş mücadelesi de olmayınca, somut gerçeklerden çok hayali istemlerden yola çıkılıyordu. Bu nedenle de, burjuva düşünceler, sosyal şovenizm kolaylıkla egemen tutum olarak ortaya çıkabiliyordu. Şimdi bunların aşılması, Türk solunu ciddi bir teorik ve pratik boşlukla büyük hatalar taşıyan geçmiş içinde bıraktı.

O halde, mevcut koşullarda ne yapılmalıdır?

Kürdistan'daki devrimci gelişme, Türkiye devrimci hareketi için sadece bir şans değil, bundan da öte önemli bir kazanımdır. Bu açıdan Kürdistan her zaman bir şansı oluşturuyordu. Mevcut gelişmeler ise, bunu bir kazanım haline getirdi. Fakat henüz sonuca ulaşmamış bir kazanımdır, başlangıç halindeki bir kazanımdır. Türkiye devrimci hareketinin hatalarından arınmasına ve teorik-pratik gelişmesine büyük olanaklar sunan bir kazanımdır. O halde yapılması gereken, bu gerçek durumdan yola çıkılarak, bunun gerektirdiği teorik ve pratik çalışma içine girmektir.

Bu konuda, en başta ve en çok yapılması gereken şey, Türkiye gerçeğinin ve Türk solunun geçmişinin Marksist-Leninist bilim temelinde derinliğine irdelenmesinin sürdürülmesidir. Eleştiri ve özeleştiri kormak zorundadır. Ancak derinliğine geliştirilen bir eleştiri, geçmiş ve gelecek hakkında doğruyu ve gerçeği ortaya çıkarabilir. Bir devrimcinin ve devrimci hareketin güvenilirliğinin ölçütü, onun hataları karşısındaki samimi eleştirel tutumudur, özeleştiri yapabilme yeteneği ve gücüdür. Bunu yapamayan hareketlerin, iktidar olsalar bile sosyalist gelişme önünde nasıl engel

oluşturdukları ortadadır. Hatalardan arınabilme ve yenilenebilme ancak böyle doğar. Ancak bu biçimde "Kürt sorunu"nda devrimci ve sosyalist bir tutuma ulaşılabilir. Hiçbir endişe taşımaksızın ve hiçbir önkoşul ileri sürmeksizin Kürt halkının kendi kaderini kendisinin tayin etmesi kabul edilebilir. Bunun için, şovenizme ve sosyal şovenizme karşı yaygın, tutarlı ve kararlı bir mücadelenin yürütülmesi zorunludur. Eğer en büyük tehlike olan şovenizm zehirini taşımayacaksak, asırlık tehlike olan "pantürkist" ideolojiyi gizleyebilmek için "pankürdizm" uydurmalarına sarılmayacaksak, C. Kırca ve E. İnönü gibilerle aynı düşünceye sahip olup aynı dili kullanmayacaksak, Türk emekçi halkının çıkarlarını savunmanın başka yolu yoktur. Bunlar yapılmadan yüzyılların yarattığı güvensizlik nasıl ortadan kaldırılabilir? Güvensizlik güvene nasıl dönüştürülebilir?

Elbette sağlıklı ve sonuç alıcı olabilmek için, teorik ve pratik gelişmenin birlikte yaşanması gerekir. Karşılıklı güvene dayalı eşit ve özgür birlik hem mücadele güçleri temelinde yaratılmalı, hem de bunu gerçekleştireci devrimin başarısı için herşey yapılmalıdır. Kürt halkı, özgürlük ve eşitlik istemiyle, bu uğurda yürüttüğü mücadele ile gerçekleri ortaya koymaktadır. İkibine Doğru dergisinde "Kovsalar da, hayır, ben birleşeceğim diyeceğim" diyerek PKK Genel Sekreteri, ezilen ulus devrimcilerinin sosyalist tutumunu çok açık sergilemektedir. Bunun karşısında Türkiye devrimci hareketinin durumu nedir? Ezen ulus devrimciliğinin görevleri ne kadar yerine getirilmekte ve sosyalist tutum ne oranda gösterilebilmektedir? Kürt halkının iradesine önkoşul koyma ve Kürt halkının özgür bir güç olmasından korkma anlayışları ne kadar aşımıştır? Geçmişte bu konuda önemli hataların yaşandığı ve gerçekten ne denli uzak kaldığı ortadadır. Sosyalist ve ilerici basın, adeta dünyanın çok uzak köşesindeki bir halkın mücadelesine yaklaşır gibi yaklaşmaktadır Kürt halkının mücadelesine. Hem de çok geç kalmış olarak. Bu bile, gerçek durumu açıkça gösterir niteliktedir. Oysa burjuva basını ve egemen güçler hiç de böyle davranmadılar ve davranmıyorlar. Türk halkını bu denli yakından ilgilendiren bir gelişmenin böyle uzağında kalmanın izah edilebilir bir yanı yoktur. Neyseki, bu durumun artık aşımaya çalışıldığı gözlenmektedir. Bu doğru ve olumlu yönelimin, hem anlayış ve politik tutum düzeyinde, hem de pratik mücadele ile geliştirilmesi, Kürdistan'da yaratılmış olan bugünkü kazanımın zaferle taçlandırılarak kalıcı bir kazanım haline getirilmesi gerekir. Türkiye devrimci hareketi, elindeki şansı ancak bu biçimde değerlendirebilmiş olur. Bu şansın kalıcı başarı haline getirilmesi için koşullar ve olanaklar vardır. Bunun için, doğru bir anlayış, etkin bir örgüt çalışması ve cesaretliliği bir mücadele gereklidir.

Devrimci pratik, hatalı anlayışları mahkum ederek ve yeni deneyler yaratarak devrim bilimini zenginleştiriyor. Marksizm-Leninizm, işçi sınıfının ve ezilen halkların kurtuluş mücadelesinin zafer yolunu daha çok aydınlatıyor.

Yalçın Küçük, geçen yaz Almanya'da Bielefeld Üniversitesi'nde gençlik üzerine konferans verdi. Aynı konferansı Frankfurt Üniversitesi'nde ve başka yerlerde tekrarladı. Toplumsal Kurtuluş yazı kurulunda da tartışılan bu konferansın özetini sunuyoruz. Konferansı yayına Safiye Osmanoğlu hazırladı.

Gençlik Açısından

20. YÜZYIL TÜRKİYE SİYASAL TARİHİNE BAŞLANGIÇ

1900'lü yılların başından günümüze kadar Türkiye siyasi tarihini gençlik açısından ele alacağım. Böylece tarihi bir daha yazıyor ve aynı tarihe bir objektif olarak gençliği getiriyorum. Sanıyorum ki tarihe böyle bakmakla da ilginç sonuçlara varacağım.

Öncelikle gençliğe bakmak ve bu açıdan siyasi tarihe başlamak için bir ön hazırlık, üvertür sahneyi hazırlamak gerekiyor. Bu nedenle önce çocukluk ve yaşlılık tanımını açmak gerekiyor.

***Marks ve Engels'in romantizmi,
önemli ölçüde kötülemelerine karşın,
ben romantizmi, devrimci romantizmi
ön plana çıkarmak istiyorum***

Çocukluk-yaşlılık ikileminde, çocukluğu kural bilmemek olarak tanımlıyorum. Yaşla ilgisi yok. Yüz yaşında olsa bile kural bilmeyen yaratık çocuktur. Çok kural biliyorsa sekiz yaşındaki çocuk yaşlıdır. Yaşlılık kuralı olmak demektir.

Aileleriyle bayram gezmelerine, akraba ziyaretlerine giden, smokinli, papyonlu çocuklara rastlarız bazan. Bütün kuralları çok iyi bilir, iyi teşekkür eder, iyi reveras yapar. Çocuk gibi davranamazsınız, ailesi onu ihtiyarlatmıştır.

Şimdi başka bir noktaya geliyorum. Uygarlık ya da uygar adam nedir? Kural bilen adam uygar adam demektir. Batı Avrupa çok uygardır. Trafik kazaları çok az olur. Herkes trafik ışıklarına dikkat eder, sağdan gider, soldan gelir. Oysa Türkiye gibi ülkeler ilkeldir, kural bilmezler.

Uygar Avrupalı, hep küçük şeyleri, düzendeki ufak tefek değişiklikleri dert edinir. Avrupalıdan, Avrupa

partilerinin en dirisinden bile neden önemli adımlar çıkamayacağı düşünüldüğünde uygar olmakla açıklamak mümkündür. Kafası kuralla işler. Büyük değişikliklere alışmamıştır. Çünkü büyük değişiklikler kural tanımaz, hatta kuralların alt-üst oluşudur. Bir çeşit ilkelliktir.

Uygarlık-ilkellik ikileminde, uygarlığı insanlığın temel sorunlarını sormama eğitimi olarak kabul edebiliriz.

İnsanlar uygar oldukları sürece en güzel soruları soramazlar, çocuk oldukları sürece ise en güzel sorulara koşarlar, kafalarında menedici bir kural veya sansür yoktur.

Çocuk ve yaşlı, ilkel ve uygar olmayı anlattım. Bu tartışma açısından, ilkel ve uygarla ilgimiz yok. Çocuk ve yaşlıyı, bunların arasındaki gençliği tanımlamak için yardımcı olarak kullanıyorum.

Gençlik, toplumun koyduğu kuralları görmeye başlamış ama bunları ortadan kaldıracıcağına inanan yaratıktır.

Gençliğin bir romantizmi vardır. Marks ve Engels'in romantizmi, önemli ölçüde kötülerine karşı, ben romantizmi, devrimci romantizmi önplana çıkarmak istiyorum.

XX. yüzyılın sonlarına doğru, romantizmden çare ve umut arayışının çok basit bir nedeni var: Marx ve Engels Aydınlanma Çağı'nın çocuklarıdır. XVIII-XIX. yüzyılda herkes ayaktadır; herkes devrimci romantiktir. Burjuva demokratik devrimleri yapanlar, Robespierreler, Maratlar, bunlar zaten kendilerini çok güçlü hisseden insanlardır. Marks ve Engels sınıfsallığı ifade etmek istedikleri için bireysel gücü abartmayı kendi devrim perspektifleri içinde sakıncalı bulurlar.

Parti, taraf olan ve taraf tutan harekettir. Parti, sınıf değil, gönüllü bir politik birliktir. Güç kazanmaya, güç üretmeye, gücü sınırları belli bir toprak parçasında egemen yapmaya çalışan politik örgütlenmedir

Oysaki, XX. yüzyılın sonuna doğru geldiğimizde, tekelcilik altındaki dünyamızın insanları giderek sürüleliyor. Burada da yığıtılma ihtiyaçları ortaya çıkıyor. Romantizm, yığıtmeyi de içeriyor.

Romantizmi kendi gücünü abartma olarak tarif ediyorum. Bir insan kendi gücünü görüyor ve bunu abartıyorsa romantiktir. Romantizmin bu yanı olumlu. Ancak bir de toplumun ve bireyin gücünü tarihte bulan, tarihin derinliklerine gömülüp, geçmişte yaşayan vardır ki onu her zaman olumsuzlamak gerekiyor.

Politik mücadele belki de bir anlamda, çubuğu ter-

sine bükme ve rüzgara karşı yürüme eylemidir. İnsanların, bireylerin, gerçekten güçlü ve eylemci oldukları zamanda, romantizm gereksiz ve olumsuz anlamda "idealist" bir çaba olarak görülebilir. Fakat feodal ya da tekelsel boyunduruk altında, bireylerin tepkisel davranışlarının köreltildiği bir dünyada, romantizme ve yığıtmeye ihtiyaç olduğunu düşündürüyor.

Bu anlamda gençleri romantik aktörler olarak ele almak istiyorum. Aktör sözcüğünü geniş anlamda eylemci olarak kullanıyorum. Türkiye'nin yirminci yüzyıl siyasal tarihine bu açıdan bakmaya çalışıyorum.

XX. yüzyılın sonuna doğru geldiğimizde, tekelcilik altındaki dünyamızın insanları giderek sürüleliyor. Burada da yığıtılma ihtiyaçları ortaya çıkıyor. Romantizm, yığıtmeyi de içeriyor

20. yüzyıl siyasal tarihi, bu topraklarda çok güzel çözümlenmelere imkan veriyor. Her bilimsel çalışma bir soyutlama olduğu için, ben önemli bulduğum altı siyasi partiden söz edeceğim. Daha sonra bunları ikiye ayırıp ayrı ayrı sepetlere koyacağım. Bunlar:

- 1- İttihat ve Terakki
- 2- Kemalist Parti-CHP
- 3- Demokrat Parti
- 4- Türkiye İşçi Partisi
- 5- Türkiye Halk Kurtuluş Partisi
- 6- Partiye Karkeren Kürdistan.

Önce, çözümlemenin objelerini tanıtmak durumundayım. Bilimin, politikanın, sanatın ve hatta aşkın bir seçme işi olduğu yolundaki görüşlerimi tekrarlamak istiyorum. Neden bu altı obje alınıyor ve başkaları alınmıyor; bu bir seçimdir. Bilim, bir seçim ve bir tasnif işidir.

Şimdi tasniflemeye geçiyorum.

Jön Türk hareketi veya İttihat ve Terakki hareketi bir ekoldür. Türkiye'de Kemalist Parti (CHP) bir kuruluş savaşı yürütmüştür; Osmanlı'dan gelen sistemi önemli ölçüde değiştirmiştir. Demokrat Parti bir hükümet değişikliği ile Kemalist restorasyonu sonuçlandırmıştır.

TİP, 1961-71 döneminde Türkiye'de çok önemli olmuştur. Devrimcilik anlamında olumsuzlamak için demiyorum. Bütün devrimci örgütler buradan çıkmıştır. THKP, kendi yaptıklarının ötesinde, hala Türkiye'de kendisinden hep söz ettiren, 1970'lerde, 1980'lerde ardıl hareketler yaratmış bir partidir. PKK bu topraklarda Türk solundan ayrı örgütlenmiş bütünyle Kürt olan bir harekettir. PKK beğenilir, beğenilmez, eleştirilir veya eleştirilmez; ama bu topraklarda, önem bakımından başka bir Kürt hareketi de sözkonusu olmaz.

Bilim, seçim, tasnif ve aynı zamanda tarif işidir. Bu nedenle parti kavramı üzerinde anlaşmak gerekiyor. İttihat ve Terakki, kendisini hep "cemiyet" olarak adlandırdı, ancak partidir. Kemalist Parti, şeklen kurulmadan önce vardı ve "parti" olarak kabul ediliyordu. THKP'nin bir programı ve usulüne uygun olarak kurulları olduğu şüphelidir; ancak, parti sayılmıştır. PKK, varlığı ve kuruluşunu, şeklen kuruluşundan daha önceki tarihe götürüyor. DP ve TİP'in şeklen ve fiilen kuruluş tarihleri özdeş görülüyor. Ancak, TİP'in gerçek kuruluşunu, şeklen kuruluşundan bir yıl sonraya alan görüşlere katılıyorum.

Öyleyse, "parti" nedir? Parti, taraf olan ve taraf tutan harekettir. Parti, sınıf değil, gönüllü bir politik birliktir. Güç kazanmaya, güç üretmeye, gücü sınırları belli bir toprak parçasında egemen yapmaya çalışan politik örgütlenmedir. Bu anlamda altı obje de partidir.

Birinci bölümde sahneyi hazırladık. Uygarlık-ilkellik, yaşlılık-çocukluk ikileminden söz ettik. İkinci bölümde de altı tane olguyu tanıdık. Şimdi de bunları ikiye bölüyoruz. Birinci gruba Jön Türk hareketi-THKP ve PKK'yı, ikinci gruba Kemalist Parti-Demokrat Parti ve TİP'i koyuyorum.

Bilimsellik sınıflama ile başlıyor. Sınıflamada yan yana koyduğumuz birbirinden çok farklı gibi görünen bu partilerin ortak özelliği nedir? Bir tarafta, 1900'lere girerken oluşmuş İttihat ve Terakki, 1970 başlarında kurulmuş THKP ve sonlara doğru PKK. Diğer yanda 1920'lerde Kemalist Parti, 1945'te Demokrat Parti ve 1961'de TİP. Neden böyle bir sınıflama ortaya çıkıyor.?

İttihat ve Terakki, Türk siyasi politikasına şiddeti ve burjuva anlamda radikalizmi getirmiştir. THKP Türkiye tarihinde kendine öncül bir hareket arayacak olursa, bu İttihat ve Terakki'dir. PKK bir parti olarak Türkiye'de, Türkiye'den ayrı olarak bir devlet kurmayı ve bunu silahla yapmayı ortaya atmıştır

Bunlar arasında ilk bakışta hiç akla gelmeyecek bir ortaklık var. İttihat ve Terakki, THKP ve PKK üniversite öğrencileri tarafından kurulmuştur. Üçünde de kurucu olan insanların yaş ortalaması 20-22'dir. Daha sonraki resimleri bizleri aldatmamalıdır. İttihat ve Terakki, on dokuzuncu yüzyıl sonlarında, Arnavut kökenli İbrahim Temo, Çerkez Mehmet Reşit, Kürt kökenli Abdullah Cevdet ve İshak Sükuti tarafından kuruldu. Hepsî Askerî Tıbbîye öğrencisi idiler. THKP Siyasal Bilgiler Fakültesi öğrencisi Mahir Çayan ile ODTÜ öğrencileri tarafından kuruldu. PKK adını alacak kuruluş kararı verildiğinde Abdullah Öcalan da SBF öğrencisidir.

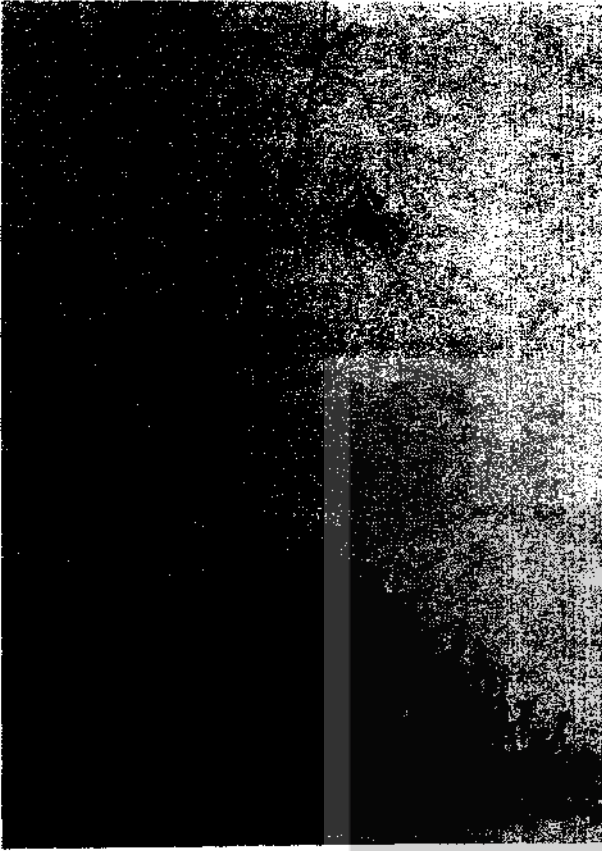
Uzun süre, ele aldığım yüzyılda, Askerî Tıbbîye ve Mülkiye, yeni adıyla SBF ilerici hareketlerin odağı oldular. 1960 yıllarında ise ODTÜ önplana çıktı.

Özet şudur: Üçü de üniversite öğrencileri tarafından kurulmuştur ve üçü de gizli olarak kurulmuştur.

Diğer üçlü gruba geçiyorum. Üçü de yaşlı sayılacak kadrolar tarafından kuruluyor. Kemalist Parti'nin durumu tartışmalı olmakla birlikte, üçü de açık olarak ortaya çıkıyorlar.

Bunlardan Kemalist Parti'yi öne alıyorum; başta Kemal Paşa, Osmanlı toplumunda gelebileceği yerlerin önemli bir bölümüne gelmiştir. Çalışmalarına başladığı sıra ordu müfettişidir. 40 yaşlarındadır, bu yaş insanın o zaman için en ileri yaşı sayılabilir. İsmet Paşa Harbiye Müsteşarıdır. Bugünkü düzeyde Milli Savunma Müsteşarı. Fevzi Paşa, Osmanlı'nın Harbiye Nazıdır. Demek öyle bir parti ki, böyle çok yüksek düzeyde bürokratlar tarafından kuruluyor. Ayrıca çoğunun da ilk siyasi hareketi.

Demokrat Parti daha da ihtiyardı. Celal Bayar 1884 doğumludur. 1945'te partiyi kurduğunda 61 yaşındaydı. Refik Koraltan daha 1923'te validir. Fuat Köprülü ise 1915'te profesördü, aradan otuz yıl geçmiş parti kuruyor. Demokrat Parti'yi kuranların arkasında bağlı oldukları ve atamayacakları bir geçmişleri var.

TİP'in kuruluşunu da 1961'de sözünü ettiğimiz anlamda sendikal hareket olarak değil, 1962 yılında, yani M.A. Aybar'ın, Behice Boran'ın, fiilen Sadun Aren'in geldikleri zamanı baz olarak almak lazım. Aybar'ın resmi doğumu 1907, Behice Hanım'ın da 1912'dir. TİP'in gerçek kurucuları yaşıdır.

Demek ki bu sepetteki üç parti CHP-DP-TİP kuruluşlarında, büyük ölçüde de yönetimlerinde yaşlılar yer alıyor.

Şimdi bir başka bölüme geçiyoruz. Sahneyi hazırladık, ikinci bölümde aktörleri getirdik, altı partiyi ayırdık ve bunların arasındaki ortak özellikleri bulduk. Ancak bu kadarıyla çözümlene bitmez. İngilizce sözcükle burada "so what?" demek gerekiyor. Buradan ne çıkıyor?

Şimdi KP- DP ve TİP grubunu ele almak istiyorum. Bunların mücadelelerini yadsımıyorum, ancak zaman zaman pek çok araştırmacıyı şaşkırtan bir de uzlaşma çizgileri var.

İdris Küçükömer, Mustafa Kemal Paşa'yı "ingiliz ajanı" ilan etti ve ben hiç katılmadım. Ancak, Mustafa Kemal'in hep İngiltere'yle uzlaşmak istediği kesindir. Sürekli Batı'ya yaklaşmak istedi ve Batı hep itti. Anti-emperyalist mücadelesinin böyle bir ikinci yamı var.

DP ise "muvazaa" partisi olmakla suçlanmıştır; danışıklı parti anlamına geliyor. İktidar partisi ile hep anlaşma yolunu arıyor.

TİP, önemli iş yapmıştır. Ancak meşruiyet yollarını

aramıştır. Kendisini kabul ettirebilmek için kendi ideolojisini bile sulandırmıştır..

Yine yöntemsel olarak diğer gruba geçtiğimizde bunların hepsinin zıddı olması lazım.

İttihat ve Terakki, Türk siyasi politikasına şiddetli ve burjuva anlamda radikalizmi getirmiştir. THKP Türkiye tarihinde kendine öncül bir hareket arayacak olursa, bu İttihat ve Terakki'dir. Politik amaçlı silahlı mücadele yapan sadece İttihat ve Terakki olmuştur. Temsilcileri Enver, Niyazi, Eyüp Sabri'dir. Dağa çıkmışlardır. Siyasal otoriteyi oradan tehdit etmiş, anayasa istemişlerdir. İlk ciddi gerilla hareketini yapmışlardır. THKP ideolojisi olmasa bile yöntem olarak bir kopuşu temsil eder. PKK bir parti olarak Türkiye'de, Türkiye'den ayrı olarak bir devlet kurmayı ve bunu silahla yapmayı ortaya atmıştır.

Rejim, TKP'yi kontrol edebileceği bir obje olarak görmüştür. Şu anda da rejim Sovyetler Birliği'ne önem vermediğinden TKP'yi de önemsemez olmuştur

70'li yılların ortalarına kadar, Kürt hareketi hep Türk hareketinin içinde yer almıştır. Bu ayrı bir çalışma konusu, ancak PKK burada belli bir radikalizmi ve belli bir de kopuşu temsil ediyor.

Bu altı objenin de önemli olduğu konusunda kafanda hiçbir kuşku yok. Açıkça bunlardan bir tanesini çıkartıp yerine bir başkasını koymak zor. Belki TİP'in yerine TKP olabilir, ancak bence pek mümkün görünmüyor. Çünkü, TKP ilk defa 1970'lerde küttelleşebilmiştir. Çok yumuşak ve geri bir programla. Daha önce böyle bir küttelleşliği yok. TİP ise çıkışı ile sarsıcı olabilmiştir. Rejim kendini tehdit altında hissetmiştir. TKP'yi rejim hiçbir zaman bir tehdit olarak görmemiş, tam aksine bir şamar oğlanı olarak görmüş, düşünmüştür. Ayrıca izlediği politikanın bir göstergesi durumuna getirmiştir.

Rejim, TKP'yi kontrol edebileceği bir obje olarak görmüştür. Şu anda da rejim Sovyetler Birliği'ne önem vermediğinden TKP'yi de önemsemez olmuştur.

Şimdi asıl sonuca geliyoruz. Bir sepet sol açısından burjuvazi ile uzlaşma içerisindeyken, yöntemsel olarak diğer sepettekiler, ideolojileri ne olursa olsun, bir kopuşu, bir radikalizmi temsil ediyorlar. Ve radikalizmi temsil eden grup gösterdiğimiz gibi gençlerden kuruyor. Türkiye tarihi de bu iki eğilim arasında gidiyor. Gençlerin kurduğu ve başlattığı hareketler radikal ve gizli olurken, yaşlıların kurduğu hareketler belli bir uzlaşma ve açıklığı da içeriyor. Toplum bir radikalizme ihtiyaç duyduğunda gençlik önplana çıkıyor.

Bitirirken başa dönüyorum. Türkiye pratiği büyük soyutlamalara gebe görünüyor. Altı önemli politik hareketin böylesine net bir çözümlenmeye imkan vermesini şaşkırtıcı buluyorum.

Buradan önemli yollar açılacağına ve bu yollarda gençlerin bulunacağına inanıyorum.

ROMANYA DEVİRİM VE DEMOKRASİ

Mesut Hastürk

Yaşam, kısaca, insan zihni dışında ve rastlantısal-kendiliğinden varolan, maddi dünya (evren) ve bu maddi varoluşun diyalektik ilişkilerle tanımlanmasından başka birşey değildir.

Düşünce ve sonra bilim (sistemli düşünce) doğal rastlantısal toplamı yaşama insani bir müdahaledir. Düşüncebilim, doğal düzene insan tarafından sokulan ve onun yanslarıyla etkin olabilen değişim dönüşüm unsurudur.

Marksizm, doğal düzene, düşünce-bilimi egemen kılma ve tarihsel süreci insan lehine, insan eliyle dönüştürmenin kendisidir.

Tarihte insan iki kez devrimci olabildi. Bir başka deyişle gerçek anlamda insan iki kez; insani özellikleri sayesinde doğal-toplumsal sürece müdahale etti. Birincisi doğuştan taşıdığı doğal özelliklerin verdiği ve varolmuş olan aklıdır. Ama asıl devrimini bir kez yapmıştır. Çünkü bu devrim, kendi düşünce, irade ve inisiyatifi ile gerçekleşmiştir. Bu yüzden daha insani, daha doğru ve gurur vericidir.

Egemenlik, irade ve inisiyatif kavramlarının birleşimidir. Bilinçle açıklanabilir. İradesiz, bilinçsiz insan kendiliğinden ve evrimsel belirsizliğe boyun eğen isandır. Yüzerce yıl gerizekalıdır.

İkinci devrim Ekim Devrimidir.

Bu noktada burjuva devrimine haksızlık ettiğimiz düşünülebilir. Ancak burada iki önemli öğenin altı çizilmeli. Birincisi burjuva devrimleri, Ekim Devriminin insancıl ve insani eylem nitelik ve biçiminden uzaktır. İkincisi daha kendiliğindencidir.

Toplumsal-sınıfsal ilişkiler, insan yaşamını ve tarihini yazarken ve düşünsel ilerleyişini sürdürüp toplumbilimler diye ifade etmek istediğim diyalektiği çözümlenip bilimselleşirken, diğer yandan aynı süreç, doğal-müsbet bilimlerin maddi dünyayı araştırma, çözümlenme ve teknik gelişimi ilerletme şeklinde gelişmiştir.

Kısaca, doğa ve topluma ait bilimsel (artık bilimsel) gelişmeler birbiriyle etkileşerek felsefe düzlemi dünyayı (evreni) anlama-kavrama yeteneğine de ulaşmıştır. Bu nokta Marksizm noktasıdır. Marksizm, bu ikili bilimsel-diyalektik gelişim sürecini, determinist bir yöntemle çözümlenme başarısını göstermiş ve artık insanlığa doğal ve toplumsal düzeni anlama-açıklama gibi gerçekliğe yönelik hiçbir etkisi olmayan spekülasyon felsefeyi reddedip, yerine aynı bilimsel bütünlük içinde, bilimsel-felsefi bilinçle, doğal-toplumsal sürece müdahale edebilme, onu insan lehine değiştirme; dönüştürme gücünün teorik silahını vermiştir.

Başka türlü devrim de olmaz.

Bu silahı eline alıp doğru kullanan ilk insan Lenin'dir. Düşünce insan tarihinde ilk kez bilinçli bir biçimde sokağa çıktı ve ayakları yere bastı.

Lenin, insanın insanlaşması sürecinin en somut kanıtı oldu.

3000 yılında insan düşüncesi, doğa ve toplumsal sürece egemen olma, onu değiştirme ve dönüştürme (müdahale) yeteneğinden yoksun olacaksa, insanlığın hala zaaf ve zayıflığının sürdüğü anlamı çıkar. Marksizm sonrası böyle bir gerilik, hiçbir ciddi gerekçeye dayandırılmaz.

Bilen insan yaşama müdahale eder. Lenin müdahale etmiş ve onbinlerce yıllık insanlık tarihine şunu kanıtlamıştır: İnsan (bilgisi) doğal ve toplumsal sürece egemen olabilir. Onun kendiliğinden (evrimsel) dönüşümüne, iradi (devrimsel) bir hız kazandırabilir.

Egemenlik, irade ve inisiyatif kavramlarının birleşimidir. Bilinçle açıklanabilir. İradesiz, bilinçsiz insan kendiliğinden ve evrimsel belirsizliğe boyun eğen insandır. Yüzerce yıl gerizekalıdır. Çünkü insan, yaşamı laboratuvar bir beyinle yeniden yaratma gücünü bulmuş ve kanıtlamıştır: 1917.

Formülasyon: Yaşam-bilgi (bilimsel felsefi bilinç) artı eylem

Sosyalizm bu formüller koşulun yaratılabileceği tek yaşama biçimidir.

Bugün insan kendini reddedebiliyor. Sevdiği kızla evlenemeyen delikanlının intiharını yaşıyor. Sovyet-Polonya delikanlısı gibi.

Devrim dönüşümle tamamlanamazsa karşıtı doğurur.

Çavuşesku bir iradedir. İnsanın doğa ve toplum

düzenine egemen olmasının bir biçimidir. Çavuşesku biçimidir. Cehaletin nefreti üzerinde olacaktır. Doğru.

Halk, bilimsel-felsefi bilgi ile günlük kendiliğinden yaşamını buluşturamamış-buluşurulamamış ise, ideolojik egemenlik kurulamamış ise, Çavuşesku halk için bir resmi geçit aksesuarı olmaktan öteye kolay kolay geçememiş demektir. Sorun sistemin şu ya da bu aksağı, eksiki olmaktan öte, yaşama biçiminin egemen değerleridir. Ahlakıdır, sanatıdır, bilimidir, bütün yaşama biçimidir. Egemenlik bu koşullarla tanımlanabilir. Aksi halde ancak iktidar olursunuz.

Egemenlik iktidarı kapsar.

Romanya bu cümlelerin olumlu olumsuz anlamlarından hangileri ile buluşuyor? Bu soru için tek yanıt düşünüyorum. Romanya iktidardır ve tam egemen değildi. Egemen olma koşulları iç ve dış bir çok unsuru büyük ölçüde belirleyeceği bir iradedir.

Süreç: Devrim ve dönüşümle tanımlıdır. Evrim doğal bir yasa ise devrim de insanî bir yasadır. İktidar devrimle elde edilir, evrimini hazırlar ve dönüşüm dinamiğinin koşullarını yaratır. Bu teorinin, pratik zeminini mevcut koşullardır. Dünyasal koşullar iki kez anti-sosyalisttir. Birinci kez, kapitalist egemenliğin yer yüzünde ciddiyetle varolması, ikinci kez sosyalizmin rotasında sürekli sapma unsuru olan ekonomizmin varlığını sürdürmesidir. Toparlayıcı bir halka daha eklersek, teorik etkinliğin pratik gerçeklik tarafından sürekli budanmasıdır. Marksizmin ve dolayısıyla ilerici sınıfın ideolojik-bilimsel felsefi genişliğinin, pratik koşullara uydurulma zorunluluğunun ortaya çıkardığı bilinçsiz, yalınlaştırılmış (basitleştirilmiş) bilinçle gidilmesi zorunluluğu...

Heykelcilik, resmi törencilik, saygı duruşu gibi, tamamen geri ve burjuva değerlerle, sosyalizmin ideolojik aktarımının yapılması, bilimsel hiçbir değeri olmayan bu metafizik yolun baştan kabul olması, sosyalist ideolojik aktarım ve gelişiminin sapma unsuru olarak kaydedilmelidir. Tüm bu kısa değiniler bir egemenliğe de işaret ediyor. Burjuva-feodal yaşam tarzından kopuşun yaşanmadığına da işaret eder.

Romanya'da, Yugoslavya'nın propaganda ve dünya kamuoyuna ilgi aktarmada kapitalizmle girdiği işbirliği ve Macaristan'ın fiili karşı devrimei etkinliği, kapitalizme Romanya üzerinde oyun oynama avantajı sağlarken, Sovyet kaynaklı kapitalizm-sosyalizm bir arada adı verilebilecek bir teorik arka planın, yukarıdaki sosyalizme ilişkin belirttiğimiz unsurların varolmasına rağmen, provakatif, kanlı bir darbeye başvurulması Romanya'yı (Çavuşesku'yu) övünülür kılmaktadır.

Yugoslavya şimdi de kapitalist merkezler için Arnavutluk konusunda karşı propaganda ve haber üretiyor. Macaristan'ın yerine ise daha cazip olmasa da Yunanistan geçmiş durumda. İçeride üç beş Yunanlı ve Sırp dışında trua adına olan azınlık olmadığı sürece ve açık işgal gündeme gelmedikçe zor bir oyun olduğu söylenebilir.

Devamla; Çavuşesku, Romanya ve ötekiler dahil, bu gün Leninizmin faturasını ödüyor. Bu fatura nasıl

çıktı? Bu fatura, insan gücünün doğal ve toplumsal gelişim sürecine insani noktadan müdahale etme cüretinin faturasıdır. Onurlu bir faturadır. Ödenir, ödenecektir.

İnsan bilgi ve bilinç, irade ve insiyatif kazanıp, sokağın bilinciyle buluşuncaya dek (sosyalist egemenlik) sosyalizm...

Çavuşesku faturasını öterek ödedi. Ölüm yaşamın kanıtıdır. Demokrasi sakızı çiğneyenler, bitki-hayvan ilkel insan doğal çizgisinde kaldığı sürece yeni ve ileri ölümler kaçınılmazdır.

Yalnız Küçük, Toplumsal Kurtuluş'un son sayısında "Dünya Ekim Devrimine Dar Geldi" derken ve aynı sayıda Haluk Yurtsever İdeolojik devrimin altını önemle çizirken bu noktalarda buluşuyordu sanırım. Dünya bizim için henüz dar. Bu bizi heveslendiriyor. Yeryüzünü (insan düşüncesini) genişletmek.. Leninizmin tek sözcükle devrim ilkesiyle ve ek bir cümlecik, faturasını ödeyerek..

Fransız burjuvazisi tam egemendir. Demokratiktir, Çünkü karşılarının egemen olma koşulları şu an için sözkonusu değildir. Bu olanak arttığı ölçüde faşistleşecektir. Bu, şu anlama gelir, ideolojik-politik, pratik alanda ilerici sınıfın yaşama biçiminin, ideolojisinin her zaman için faşistidir

Çavuşesku ölecektir.

Gücünden korkanlar ve korukutulanlar öldürecektir.

Ruh hastası doktorunu öldürür. Bunda şaşılacak çok şey yok. Doktor eleştirilir. Ölse doktordur.

Devrim, ilkel insanın dağda yürürken öntüne çıkan bir taş itelemesi ile başlamıştır. Bu doğal düzene ilk Leninist müdahaledir. Üç adım sonra bacağı kırması, taş iteleme becerisinin faturasıdır. Başka yol yok, itelemese üç adım eksik ölecekti.

Romanya'da gerici darbe olmuştur. Kapitalizme boyun eğmeden ve bağımsızlığını yitirmeden kapitalist bir dünyaya karşı ve kendi (o ya da bu şekilde) sosyalizmini sürdürme politikası güden Romanya, ekonomik ve siyasi açmazlarla kıskaçlıdır ve bunu halkın sıkıntılar çekmeye davet ederek aşmaktan başka açar yol bulamamıştır. On yıllık ekonomik siyasi yalnızlık ve beş yılda yirmi milyar dolar dış borcu sıfıra indirme başarısı bu sıkıntılardan alternatif maliyettir. Bu olumlu maliyetin karşısına bir olumsuzluk eklemiştir. Halk pratik yaşamında çekmiş olduğu sıkıntılar sonucu, inançlı ya da inancı zedelenmiş olarak nütürleşmiştir, halkın önemli bir kısmının Çavuşesku'yu desteklemesi nötr konumda olan kesimi de olumlu tavra götürmüştür ve darbeye kadar da bu tavır sürmüştür. Darbe, nötr halkın hoşnutsuz ve dış etkiye açık azınlıklar tarafın-

dan etkilenmesi sonucu olmuştur.

Aktif emekçi kesim halk milisleri olarak mücadele edebilmiştir.

Ruh hastası doktorunu öldürebilir.

Ruh hastalığı zihinsel yetersizlik, gerilik veya durgunluktur.

İdeolojik eksiklikler.

İdeoloji yaşamı algılama ve değerlendirme biçimlerini ifade eder. Kolektif paylaşım koşullarında, bu paylaşımı bireysel çıkar güdüsüyle algılamak ideolojik eksikliklerdir. Geriliklerdir.

Sahiplik duygusu modern ilkeliktir.

Sosyalizmin yüzde elli başarısızlığıdır.

Nötrüdür.

İdeolojik devrim kaçınılmazın yansıdır.

Koşullar elverir-vermez tartışması, vakti olanlar için iyi bir egzersiz olabilir. Çünkü koşullar, insani mücadele için vardır. Uygun olup olmaması, eylemin ruhunu değil biçimini ilgilendiren bir tartışmadır.

Politik-yöntemsel bir sorundur.

Demokrasi dejenarasyondur.

Başka anlamları da var. Bakacağız. Mevcut sosyalist ülkelerde yaşanan bütün olayları birçoğu ve başını tövbekarların çektiği sol çevre demokratikleşme hareketi olarak düşünürken, kimisi radikalizmi temel etse de sosyalizmin demokratikliğinden söz etmeye başlamış ve iktidarda çeşitli sınıflara "halk", pay vermeyi ve her yerde halkı belirleyici kılmayı hedefleyerek ideolojik-ve tam egemenlik koşullarını reddetmeye ucube bir sosyalist karikatür çizmeye çalışıyor. İlerici sınıfın ideolojisinin iktidar olmaktan öte egemen olma koşulları yaratılmadan, bu egemenliğin gerçek halk (sınıfsız toplum) egemenliği olacağından kaçıyorlar. Yazık.

Yalçın Küçük'ün Tezler 3'te, Ahmet Zengin'in Toplumsal Kurtuluş'un 27. sayısında üzerinde durduğu demokrasinin sınıfsal savaşlar mevcutsa olabileceği saptamasında bulunuyorlar. Sınıflı toplumda demokrasi bu anlamda iki biçimde varolur. Birincisi sınıfsal güç dengeleri arasında mücadele vardır. Bu mücadelede taraflar, ekonomik, siyasal ve birtakım kazanımlarda bulunur ve birtakım tavizler verir. Bu sıcak mücadele koşulları her iki tarafı da söz sahibi kıldığından demokrasiden söz etmek mümkündür. Ama, mücadele kazanılmadığı ölçüde insanca yaşama sansı emekçiler için mümkün olmayacaktır.

Geriyeye, burjuvazi için de proletarya için de egemen olma hali kalıyor. Demokrasi egemen olma halidir. Yani ya burjuva egemenliği halinde mümkün olur ya da proletarya egemenliği altında.

Savaş halinde demokratik koşullar bir yaşama biçimi olmadığı ve bir durum olduğu için önemli bir siyasal değere sahip sayılmamalıdır.

Burjuva egemenliği koşullarında demokrasiden söz edebiliriz. Demokratik olabilmenin koşulu egemen olmaktır. Egemen olmanın koşulu ise iktidar olmaktır. Bugün Türkiye burjuvazisinin, ideolojik-ekonomik, siyasal ve diğer tüm alanlarda egemen olmadığı, kendi sisteminin tam anlamıyla yeniden üretmediği

açıktır. Devrimci macalelere olanak veren koşullar da buradadır.

Demokrasi kavramı yerine, hiç tereddüt etmeden egemenlik kavramını kullanmak durumundayım. Söylenildiği anlamda, insanların kendini özgürce ifade edebilmesi, azınlığın çoğunluk olabilme hakkının olması gibi ilkeler, nihayetinde egemen ideolojinin kendini yeniden üretebilmesi koşuluyla içseldir. Bu cümleden bir adım daha atarsak, tersi, bir savaş durumu (mücadele) kendini getirecektir.

Tarih, demokrasiye tank olmamıştır.

Demokrasi dejenarasyondur. İkinci bir kavrama daha ulaşıyoruz; demokrasi bukaletumdur. Kendi liginden bukaletumdur. Sürekli yamalıdır. Dikkat edilmelidir.

Bu, bukaletun kavramı, egemenlik koşullarında mümkün ise iki seçenek kalıyor. Kapitalist egemenlik koşulları-sosyalist egemenlik koşulları. Şimdi bu noktada demokrasi kavramına ihtiyaç da kalmıyor. Kapitalist diktadan ya da sosyalist egemenlikten söz etmek hem açık hem doğru ve gerçekçi oluyor.

Demokrasi kavramına ihtiyaç yoktur ve açıklayıcı değildir.

Fransız burjuvazisi tam egemendir. Demokratiktir. Çünkü karşıtlarının egemen olma koşulları şu an için sözkonusu değildir. Bu olanak arttığı ölçüde faşistleşecektir. Bu, şu anlama gelir, ideolojik-politik, pratik alanda ilerici sınıfın yaşama biçiminin, ideolojisinin her zaman için faşistidir.

Demokrasi egemenlik halidir.

Egemenlik hali demokrasi değildir.

Değildir çünkü net tanımlı var: Sosyalizm ya da kapitalizm.

Demokrasi kavramına ihtiyacımız yok.

Yanılıya da ...

Sorun bir yaşama biçimi sorunudur. Sistem sorunudur. Teorik-pratik kopuş ve kendini ifade sorunudur. Burjuvazi kendini en iyi, kendi egemen demokrasi-dikta koşullarında ifade edebilir. Aksi halde sancılıdır. Sosyalizm içinde aynı dengeler sözkonusudur. Fark: Eşitlik ile eşitsizlik arasındaki fark kadardır.

Sosyalizm; özgür bireyin toplumsal örgütlenişinin teorik, pratik, siyasal, ideolojik, ekonomik (...) alanlarda bilimsel ve eşitlik düzeyinde oluşmuş, sınıfsız yaşayabilme koşuludur.

Uzlaşmazlık buradadır.

Dengesizliğin dengesi olmaz. Olursa sözcük oyunu olur.

Demokrasi sözcük oyunudur.

Leninizmin yere indirdiği bilincin sokakla buluşma eyleminin sürekliliği ve haklılığı başka bir doğru seçiş olmadığını bir kez daha ve en son Romanya ile kanıtlamıştır.

Uzlaşmaz çelişkilerin uzlaşması değil, haklı çelişkinin iktidar ve egemen olma sorunudur.

Leninizmin yere indirdiği bilincin sokakla buluşma eyleminin sürekliliği ve haklılığı başka bir doğru seçiş olmadığını bir kez daha ve en son Romanya ile kanıtlamıştır.

BİRLİK VE AYRILIĞIN SINIR ÇİZGİLERİNİ DOĞRU ÇİZELİM

Haluk Yurtsever

Türkiye solu, kendi iç netleşme ve ayrışma süreçlerinin özel bir evresine ulaşmış bulunuyor. Ulaşılan netleşmeyi yok sayan "en geniş birlik" adına buluşukluğun ve muğlaklığın sürmesinden yarar umanların yaratmaya çalıştığı engeller önemli ölçüde aşılmıştır. Bu, Türkiye devrimci hareketine dayatılan top-tan tasfiyeciliğin boşa çıkartılması anlamına da geliyor.

Birlik tartışmalarından çok, ilerleyen sürecin kendisi, önümüzdeki yakın dönemde, sol içinde yeniden gruplaşma ve yeniden örgütlenmelerin somut biçimleriyle ortaya çıkacağını gösteriyor. 1990 başlarında Türkiye solu, vardığı netleşme ve ayrışma düzeyine uygun örgütlenme ve eylem biçimlerini çıkarma göreviyle yüzyüzedir. Gelişmelerin bu noktasında, sınıf mücadelesinin dayattığı örgütlülük ve eylem gereksinmelerine yanıtlar getirmeyen hiçbir birlik tartışmasının şansı ve geleceği yoktur.

Türkiye solu, devrimci sosyalizmin evrensel teorik sorunlarına üretici, yaratıcı katkılar getirme çabasını, (*) devrimci siyasal pratiğe yeni devrimci örgütlenmelere açılma atılımı ile birleştirmelidir.

Tutulacak temel halka, sosyalizmin devrimci partisinin yaratılmasıdır. Bu yöndeki çalışma ve çabaların yoğunlaştırılması, enerjinin odaklaştırılması gereklidir. Partileşme, parti kurulduktan sonra da devam edecek bir süreçtir. Ancak, böyledir diye partileşme çalışması, savaşın uzun zaman örgütsüz, yarım örgütlü kalmasına ya da ikame tipi örgütlerle yürütülmesine yol açacak bir anlayışla ele alınmaz. Çünkü, böyle bir anlayış da eninde sonunda beklemeci, pasif

ve tasfiyeci sonuçlar yaratmaktan kendini kurtarmaz.

1990 yılı, devrimci partinin doğum yılı, hiç olmazsa temellerinin atıldığı bir yıl olmalıdır. Türkiye devriminin temel ideolojik, siyasal ve örgütsel birlikte örgütlenme olanaklarını sonuna dek araştırmak zorundadırlar. Sonuna dek, ancak sonsuza dek değil! Epeyce araştırma ve deneme yapılmış, epeyce zaman tüketilmiş, Olasılık ve olanaklar ortadadır. Önümüzdeki yakın dönemde olası ve olanaklı görülen buluşmaların (***) gerçekleşmesi durumunda, önlerine temel halka olarak devrimci partiyi koyanlar, bu görevi yerine getirecek yetki, güç ve kapasiteyi kendilerinde bulacaklardır. Bulmak durumunda-dırlar.

Öte yandan, kendisini işçi sınıfının partisi gördüğü için ya da başka nedenlerle parti düzeyinde birliğe hazır olmadığı için ayrı duran ancak paralel akış ve devrimci bloklaşma temelinde eylem birliği arayan örgüt ve çevreler var. Bu da değerlendirilmesi gereken başka bir olanaktır. Parti ile öteki devrimci birlikler birbirinin karşıtı ve alternatifi değildir. Bugün, oluşum halindeki Devrimci Birlik'i güçlendirmek ve geliştirmek önemli görevlerden biridir. Devrimci Birlik, Türk ve Kürt devrimcilerinin mücadele ve eylemlilik temelinde geliştirmek istedikleri iktidar hedefli bir birliktir. Savaşımını yükseltecek uygun araçları oluşturur, pratik atılımlar yapabilirse, daha üst düzeydeki birlik biçimleri için döl yatağı olma şansı da taşıyor.

Yeni evrenin bir özelliği de, bu dönemde Türkiye solundaki üç ana akımın birbirleriyle sınır çizgilerinin kesinleşmesiyle yanyana giden bir süreç olarak her

1990 başlarında Türkiye solu, vardığı netleşme ve ayrışma düzeyine uygun örgütlenme ve eylem biçimlerini çıkarma göreviyle yüzyüzedir. Gelişmelerin bu noktasında, sınıf mücadelesinin dayattığı örgütlülük ve eylem gereksinmelerine yanıtlar getirmeyen hiçbir birlik tartışmasının şansı ve geleceği yoktur

(*) Böyle bir çaba gerekli ve yerindedir. İlk ipuçlarıyla verimli olacağı izlenimini de veriyor. Türkiye'de sosyalizm yeniden üretmek sorunumuz vardır.

(**) Buluşmalardan birleşmenin kendini değil, birleşme gündem ve perspektifli ilişki ve çalışmaları anıyoruz.

akımın içinde büyük birliklere yönelmesidir. Sol hareketin yeniden gruplaşmasında ayrılık ve birlik çizgilerinin doğru noktalardan çekilmesini çok önemli buluyoruz. Ayrılıklar da, birlikler de yapay ve rastlantısal değil, gerçek ve sağlıklı olmalıdır. Çünkü, bu yalnızca sol siyasal yelpazenin gerçek duruma uygun biçimlenmesi için değil, aynı zamanda, işçi emekçi halk örgütlenmelerinin sağlıklı gelişmesi, devrimin siyasal ordusunun doğru dizilişi için de önemlidir. Burada, devrimcilik-reformculuk ayrımı, iktidar perspektifi kadar, sınıf yönelişi, hedeflenen iktidarın sınıf karakteri de önemli bir ayrım noktasıdır.

Kısaca anlayışımız budur.

Günümüzdeki görevlere ve birlik tartışmalarına bu anlayış temelinde yaklaşıyoruz.

Ekim Dergisinin Kasım 1989 tarihli 26. sayısında yayımlanan "Birlik Sorunu" başlıklı yazıyı da bu çerçevede ele alıp tartışacağız.

Okuyucularımızın önemli çoğunluğunun okumadıklarını düşünerek **Ekim** başyazısını olduğu gibi yayımlıyoruz. Ayrıca, **Toplumsal Kurtuluş**'un Temmuz-Ağustos (23-24) sayısının arka kapağında yayımlanan "Birlik ve Ciddiyet" başlıklı yazıyı da konuyla ilgili olduğu için yeniden yayımlıyoruz.

BİRLİK ve CİDDİYET

Türkiye solunda birlik güdüsü zayıftır.

Yalnız solda değil, burjuva siyasette de birbirlerine benzeyenlerin, birleşme, birleşerek büyük ve güçlü siyasal örgütler oluşturma örneklerine rastlanmıyor.

Burjuvazi arasındaki bölünmelerin tarihsel ve nesnel nedenleri var.

Bunların başında, Kemalist hareketin güdük ve bulaşık bir burjuva devrimi olması geliyor. Osmanlı geleneksel sınıflarının evrimleşmesiyle oluşan, kendine ait köklü radikal bir geçmişi ve kişiliği olmayan, sosyalizm korkusuyla dolu bir sınıfın önderliğinde kurulan yeni düzenin siyasal modeli tek devlet partisidir. Tek devlet partisi toplumsal tabanlı bir siyasal taraflaşmayı geciktirmiş ve çarpıtmıştır. Çok partili döneme geçişin ve düzenin restorasyonunun yeni iktidar partisi DP tek devlet partisinden çıkmıştır. Burjuva partilerinin doğuşundaki bu özelliğin bugünlere uzanan inatçı bir etkisi var.

İkincisi, Türkiye sürekli alt üst oluşlar içinde bir ülkedir ve siyasal yaşamın belirleyici ögesi istikrarsızlıktır. Düzenin istikrarını ve sürekliliğini sağlamak için başvurulan askeri darbeler, tarih içinde süzülerek oluşan siyasal yapılar da kesinti ve dağınıklara yol açmıştır.

Üçüncüsü, sermaye kampında her zaman varolan farklılıklar tekeleci dönemde yeni biçimler olarak siyaset alanına yansıyor ve burjuva sınıfın çeşitli partilerinin nesnel temelini oluşturuyor.

Burjuvazi yönetici sınıfıdır. Burjuva partileri, aralarındaki farklılıklara rağmen bu bilinçle davranıyor ve devrimci hareket karşısında tek bir taraf, tek bir parti gibi durabiliyorlar.

Türkiye solundaki bölünmüşlük sağdakinden çok daha ileri boyutlardadır. Oysa, hem nesnel etmenler bu denli bölünmeyi haklı çıkaracak ölçüde temelli değildir, hem de iktidarı almak için devrimci birliğe daha güçlü bir gereksinim vardır.

Bütün sol güçleri birleştirecek sihirli bir formül yoktur ve bu gerekli ve istenilir de değildir.

Önemli olan yapay ayrılıkları ortadan kaldırmak, devrimci birliği kurmaktır.

Türkiye'de devrim ve sosyalizmi teorik ve pratik bir olasılık olarak görmeyen, düzenle uzlaşma yolunu seçerek, kendilerinin devrimci yürüyüşün dışına çıkaranlarla devrimci bir birlik arayışı olamaz.

Devrimci sosyalist hareketin tekleşmesi ve devrimci demokratlarla mücadele birliğinin kurulması için ise koşullar olgunlaşmıştır.

Devrimci güçler arasındaki bölünmede teorik sığlık ve sınıf-temsili bağındaki zayıflık aşılması gereken iki önemli engeldir.

Teorik sığlık, devrimci harekette ideolojik-siyasal farklılıkların aşırı biçimde abartılmasına yol açıyor. Çünkü, teorik sığlık ayrı durarlarda, sanıldığı kadar köklü olmayan teorik ayrılıkları abartarak varlıklarına meşruluk gerekçesi kazandırma eğilimlerini besliyor.

Sınıf hareketiyle birleşememe, devrimci hareketi birleştirici bir çimentodan yoksun bırakıyor.

Teorideki sınıf temelindeki ayrılıklar yok sayılamaz ve ilkesiz birlik anlayışlarından bir sonuç çıkamayacağını deneyler göstermiştir. Ancak, artık devrimci güçleri bölen yapay duvarlar da yıkılmalıdır. Bunun için de önce eski ve eskimiş kalıpların yıkılması gerekiyor.

Sovyetler Birliği değerlendirmesindeki kolaycı yaklaşımlar ile minimum-maksimum program ayrımları ve aşama sınıflandırmaları böyle kalıplardı. Bunları, Türkiye devrimci solunu bölen konular olmaktan çıkarmak gerekiyor.

Teorik derinlik, devrimci birliğin yolunu döşeyecek kızıl şerittir.

Sınıf hareketiyle bağlı, iktidarı isteyen bir devrimci pratik en büyük birleştirici dinamiktir.

İktidarı ve birleşmeyi istemek, ciddi olmak gerekiyor.

Ekim, 1987 Ekim ayında yayına başlayan, ilk sayısında TDKP ve TKİH'ten ayrılan bir grup yöneticinin yazdıkları "Yakın Geçmişe Genel Bir Bakış" ve "Platform Taslağı" başlıklı metinlerin derginin temel yol göstericisi olduğunu söyleyen aylık bir yayın organıdır. Ekim, TDKP ve TKİH'ten kopanların oluşturdukları Eylül sonrasının yeni siyasal gruplarından biri oluyor.

Bu kopuş ve oluşumu, teorik ve siyasette geçmiş aşma, devrimci açılımlara yönelme çabası taşıdığı için önemli buluyoruz. Bu nedenle de, başından bu yana yazdıklarıyla ve yaptıklarıyla ilgiliz. İlgi, sorumluluk gereğidir ve karşılıklıdır.

Ekim, birlik sorununu ele aldığı yazısında bizimle tartışıyor; yazılarımızdan yer yer cümlecik ve sözcükler alıyor; ancak her nedense bizimle tartıştığını ve tartışmadaki konumumuzu açıkça ortaya koymuyor. Bunu doğru bulmuyoruz. Gölge boksı yapmanın anlamı yok. Eğer olacaksa tartışma açık olmalıdır. Açıklığın, kendi açtığı yarayı iyileştiren bir neşter olduğuna inanıyoruz.

Önce, kimin nerede durduğunda ve ne söylediğinde karışıklık yaratan birkaç noktanın temizlenmesi gerekiyor.

Ekim, "Solda birlik güdüsünün zayıflığı'nı bölünmüşlüğü'n tarihsel etkenleri arasında görülenler dahi çikabiliyor" diyor.

Solda birlik güdüsünün zayıf olduğunu biz söylüyoruz. Doğru bir saptamadır; Türkiye solunda birlik güdüsü gerçekten zayıftır. Ancak, insaf edilsin; bu bir saptamadır; sonuçtur. Kendisi tarihsel etken değil, tarihsel, nesnel etkenlerin sonucu bir durumdur. Yazılanlar, başka anlam çıkarılmayacak kadar açıktır. Ekimci arkadaşlar söylediklerimizi doğru anlayıp, doğru da aktarmaya özen göstermelidirler.

1990 yılı, devrimci partinin doğum yılı, hiç olmazsa temellerinin atıldığı bir yıl olmalıdır

Söylediklerimizi doğru aktarmadıkları ve "bölünmüşlüğü'n tarihsel etkenleri" sözlerini araya kendileri ekledikleri için şu söyledikleri tümüyle boşlukta kalıyor:

"Öznel ya da psikolojik etkenlere dayalı bu gibi tahliller birlik sorununda duygusal bir zorlamayı olduğu kadar ideolojik ve ilkesel sorunlarda bir zayıflığı, bu sorunları önemsememek ya da yeterince önemsememek anlamında liberal bir aydın eğilimini de ifade ediyor." Ekim başyazarı, üst perdeden büyük büyük konuş-

Ekim dergisinin Kasım 1989 tarihli 26. sayısından

BİRLİK SORUNU

Sosyalist oldukları iddiasındaki bir kısım sol çevrelerde, son ayların üzerinde en çok konuşulup yazılan konularından biri haline geldi birlik sorunu. Yaklaşık yirmi yıldır büyük bir parçalanmışlığı sürekli bir durum olarak yaşayan sol harekette bu tür tartışmalar ve girişimler yeni değil. Birlik sorunu her zaman gündemde belli bir yer tutmuş, ilgi ve tartışma konusu olmuş, "tüm sosyalistlerin birliği" gibi iddialı hedeflerle olmasa bile, hiç değilse birbirine yakın duran bazı grupların birliğini gerçekleştirmek doğrultusunda genellikle başansız kalan bir dizi girişime neden olmuştur.

Bu sorun üzerine tartışmaların son aylarda böyle aniden yoğunlaşmasında, konunun bir kısmı po-

püler bazı solcu aydınlar tarafından kamuoyu önünde, "sosyalistlerin birliği"ne bir açık çağrı olarak gündeme getirilmesinin önemli bir payı oldu. İçlerinde değil sosyalist, devrimci bile olmayanların yer aldığı, reformizmden Troçkizme uzanan geniş ve renkli bir yelpazeyi temsil eden, çoğu örgütsüz bu legal aydınlar çevresinin çağrısını, haklı olarak sonuçsuz bir girişim sayıp itibar etmeyenler dahi tartışmalara katılmaktan geri duramadılar. Bir-

lik doğrultusunda bir rastlantı olarak aynı döneme denk gelen başka girişimler de oldu. Devrimci hareketin bu konuda en sekter ve mezhepçi gruplarından biri, bu kez liberal bir cömertlikle, kendine yakın gördüğü bazı grupları, geçmişlerini de kapsamak üzere, "komünist" ilan etti ve "tarihsel önemde" gördüğü bu kararları bu gruplarla birliği acil bir görev olarak saptadı.

Birlik üzerine tartışmalar hızını kaybetmeksizin aylardır sürüyor. Birlik rüzgarının güç kazandığı her dönem olduğu gibi bölünmüşlüğü'n kötülükleri, buna karşın birliğin önemi ve erdemleri sıralanıyor. Kuşkusuz biçimsel olarak kimse sorunu ideolojik ve ilkesel esaslar dışında sunmak saflığını göstermiyor; "teorik ve tarihsel arka plan"-

EKİM

İşçi sınıfının kurtuluşu
kendi eseri olacaktır

BÜTÜN ÜLKELERİN PROLETERLERİ BİRLEŞİN!

Sayı: 17, Şubat 1989 1000 TL

mayı seviyor; belki de bu sözlerin tıngırtısı kulağa hoş geliyor; ancak söylenenlerin dayandığı gerekçe boşlukta kaldığı için sataşma ve yakıştırma olmaktan ileri gidemiyor.

Biz, bölünmenin nedenlerini, teorik sıgılık, iktidar perspektifsizliği ve sınıf-temsili bağındaki eksiklikte gördüğümüzü, bütün sol güçlerin birliğini ise mümkün ve istenir bulmadığımızı açıkça yazdık. Bütün propaganda çalışmamız, devrimci birliğin, parti birliğinin ideolojik ve ilkesel temellerinin atmaya yöneliktir.

Parti ile öteki devrimci birlikler birbirinin karşıtı ve alternatifidir. Bugün, oluşum halindeki Devrimci Birlik'i güçlendirmek ve geliştirmek önemli görevlerden biridir

Bu kadar değil. Bizim peşinde olduğumuz ve peşini bırakmayacağımız, yapay ve abartılmış ayrılıkları ortadan kaldırmaktır. "Birlik ve Ciddiyet" te yazıldığı gibi, "Teorideki ve sınıf temelindeki ayrılıklar yok sayılamaz ve ilkesiz birlik anlayışlarından bir sonuç çıkmaz. Ancak, devrimci güçleri bölen yapay duvarlar

dan, buna dayalı "imkan ve şartlar"dan söz ediliyor. Ama bu sözler bir içerik ya da hiç değilse açık ve net bir içerik taşıyor. Böyle olunca, bölünmüşlüğü teorik ve tarihsel bir tahlilinin yapılamadığı, birlik isteminin bu çerçevede nesnel olanaklara ve esaslara, bunlardan doğacak net ve sağlam perspektife dayandırılmadığı her durumda olduğu gibi, bölünmüşlük bir kötü niyet, bundan kurtulup birleşmek ise kişilerin ya da grupların gösterebileceği bir iyi niyet, bir "özveri" sorunu olarak çıkıyor ortaya. Öyle ki, "solda birlik güdüsünün zayıflığı" nı bölünmüşlüğü "tarihsel" etkenleri arasında görenler dahi çıkabiliyor. Özne ya da psikolojik etkenlere dayalı bu gibi tahliller birlik sorununda duygusal bir zorlamayı olduğu kadar, ideolojik ve ilkesel sorunlarda bir zayıflığı, bu sorunları önemsememek ya da yeterince önemsememek anlamında liberal bir aydın eğilimini de ifade ediyor.

Birlik ihtiyacına gösterilen temel gerekçelerden biri, "sol hareketin" aşırı bölünmüşlüğü, güçlerin

çok sayıda grubun bünyesinde parça parça kalışıdır. Aşırı bölünmüşlük bir gerçektir ve birlik doğrultusundaki girişimlere hep bir moral dayanak olmuştur. Ama bu yirmi yıldır böyle ve süreç hep yeni bölünmeler üretmiştir. Neden? Önce bunun temelde nesnel etkenlere dayalı bir açıklamasını yapabilmek gerekir. İliğin olan, birlik girişimini hararetle savunanların hareketin geçmişi konusunda böyle bir değerlendirmeden yoksunluklarıdır. Utangaç revizyonistler sınıflamasına giren ve birlik girişimlerini oportünist bir manevra alanı olarak kullanmaya çalışan gruplardan birinin temsili; "Birliğin temelinde yatan nesnel zemin, sosyalist hareketin bugünkü yapay çok parçalı durumudur, bu bilince çıktıkça birlik eğilimi güç kazanıyor" diyor. Alakası yok! Parçalanmışlık bilinci hep vardı. Bu bilinç bütünleşmeye yetseydi, bu iş çoktan hallolmuştu. Önemli olan bunun nedenleri konusunda açıklığa kavuşabilmek, birliğin koşullarını, olanaklarını ve sınırlarını bu açıklıktan bulup

da yıkılmadır. Yapay duvarları yıkmak için, önce eski ve eskimiş kalıpların yıkılması gerekiyor."

"Modern revizyonizmle" araya "sağlam ve kesin sınır çizgileri" çizebilenlerin "grup kaynaklarından bağımsız olarak, proleter sosyalizminin güçlerini oluşturduğunu ve birlik perspektifi içinde yer aldıklarını.." söylemek eskimiş bir kalıba sıkı sıkı sarılmaktır. Bu formülasyonla dile getirilen anlayışın Ekim'in öteki söyledikleriyle çelişmesi, ilkesel olmaktan çok pragmatik bir kaygıyla yazılmış olması bir yana, "modern revizyonizm" söz kalıbından devrimci birlik-ayrılık ilkesi türetmek mümkün değildir.

"Modern revizyonizm " bir söz kalıbıdır. Dünya sosyalist teori ve pratiğinin çok boyutlu sorunlarını, 1956'da Hruşçev'in Sovyetler Birliği'nde iktidarı alması, böylece "modern revizyonizm" in üstün gelmesiyle açıklamak, aşırı kolaycı ve basmakalıp bir anlayıştır. "Modern revizyonizmin iktidara gelmesiyle birlikte, "1950 ve 60'lı yıllardaki gelişmeler Sovyetler Birliği'ni uluslararası kapitalist sistemin bir parçası durumuna getirmiştir." (T.Göker, Ekim, Sayı: 9 Haziran 1988) Bu kadar basit!

Burada bir küçük parantez açmak gerekli. Maoçu gelenekten gelen akımlar için "revizyonizm", hele de "modern revizyonizm" SBKP ya da başka bir uluslararası akımın Marksist teoriyi revize etmesiyle ilgili bir kavram değil, koca bir sosyalizm tarihini Hruşçev'in

çıkarmaktır. Bu açıklıktan yoksun olanlar bölünmüşlüğü "yapay", yani öznel kusurlardan doğmuş bir olgu olarak görmekten öteye gidemezler.

Sol hareketin çok parçalı durumu 20 yıllık geçmişi olan bir toplumsal siyasal olgudur. Bunu öznel etkenlerle ya da salt abartılmış düşünce farklılıkları ile açıklamaya kalkmak Marksist perspektife yabancı liberal bir masaldır. Bu tür masalların, reformist TBKP'den başıboş Troçkist aydınlara uzanan çok renkli bir bulamacı, yeni yeni mücadele bilincine eren ve kendi gerçek sınıf örgütü arayışı içine giren işçilere, "sosyalistlerin birliği" olarak sunan liberal tasfiyecilerde rağbet görmesi boşuna değil.

Bölünmüşlüğü nesnel esaslara dayalı bir değerlendirmesi demek, bu nesnel siyasal olgunun, iç ve uluslararası tarihsel ve toplumsal koşullarını, sınıfsal ortamını, iç ve uluslararası düşünsel kaynaklarını ve bu temeller üzerinde, nedenlerini ve anlamını, ideolojik içeriğini ve

revizyonizme kaymasıyla açıklayan, ancak hiçbir teorik derinliği ve pozitif çözümlemesi olmayan sihirli bir sözcüktür.

Üstelik, bu sihirli sözcüğün yorumunda ve içeriğinde çok dalgalanmalar olmuştur.

Ekim'i doğuran belgelerden biri olan, "Yakın Geçmiş Genel Bir Bakış"ta söylenen şu sözler ilginçtir:

"... modern revizyonizme ÇKP ufkuyla bakıldığı bunun sonucudur ki; modern revizyonizmin sadece bir varyantı, çok daha kaba ve bayağı biçimi olan 'üç dünya teorisi'nin uluslararası hareketin genel çizgisi olarak görülüp savunulduğu da bir gerçektir...Bu gerçek, modern revizyonizme karşı alınan tavrın sınırlarını ve kapsamını vermektedir."

(Yakın Geçmiş Genel Bir Bakış-Platform Taslağı, Mayıs 1987, s.18,19)

Peki bugün, Maoçu geçmişlerini eleştiren Ekimci arkadaşlarımız, "modern revizyonizmi" ÇKP ufkundan kurtarmış, yeniden kavramlaştırmış, yeni çözümlerle yeni bir içeriğe kavuşturmuşlar mıdır? Bunu yapmadıklarını kendileri söylüyorlar:

"Modern revizyonizm sosyalizmin tarihsel kazanımlarını çok büyük ölçüde tahrip eden, dünya komünist ve işçi hareketini parçalayıp dağıtan bir teori ve akım oldu. Bu akımın, dünya işçi hareketinin bünyesinde, ama özellikle sosyalist Sovyet toplumunda ortaya çıkışının ve egemen oluşunun tarihsel ger-

çeklere dayalı bilimsel-materyalist bir açıklamasını yapmak mutlaka gereklidir." (Ekim, Sayı:25 "Ekim üçüncü yılında" Başyazı, s.4)

Yeterince açık. Herşeyi açıklayan bir modern revizyonizm var; ancak onun ortaya çıkışının bilimsel-materyalist bir açıklaması henüz yok!

Evet, "modern revizyonizm" kalıbından, birlik ayrılık ilkesi türetmek mümkün değildir.

Ekim, mümkün olmayanı zorluyor.

"Birlik Sorunu" yazısında şunlar söyleniyor:

"Bu arada, birlik tartışmalarıyla bağlantılı, hatta

sınıf mantığını kavramak demektir. Bu hala devrimci hareketin en acil ihtiyacı olan, geçmişin değerlendirilmesinden başka birşey değildir aslında. Bu yapılabildiği ölçüde, sol hareketteki bugünkü bölünmüşlüğü'nün kötü niyetten, 'birlik güdüsü'nün zayıflığından, grupçuluktan vb. doğmadığı, bu tür öznel etmenlerin olsa olsa bölünmüşlüğü pekiştiren, aşırı noktalara vardırıran sonuçlar olarak tali ve kısmi bir rol oynadığı görülecektir. Daha da önemlisi, bu yapılabildiği ölçüde, gündemde olanın ayrışma, saflaşma ve netleşme olduğu; birliğin, ancak bu temelde ve bu sürecin bir uzantısı olarak ele alınabileceği görülecektir.

Geçmişin Leninist bir eleştirisi temelinde, ondan kesin ve köktü bir kopuş olarak ortaya çıkan hareketimizin, çıkışından itibaren, "Herkes Kendi Bayrağı Altına!" şiarını atması bundandır. Bu bir ayrışma ve saflaşma çağrısıydı. Demokrasi ile sosyalizm bayraklarını netleştirmeye bu çağrı, dolaysız olarak bir birlik perspektifi içeriyordu. Buradaki

birlik perspektifi, sorunu, küçük burjuva darkafahlığının ya da aydın sekterizminin ifadesi ahşılagelmiş yöntem ve yaklaşımlarla, yani uzlaşma ve karşılıklı tavizi içeren gruplararası ilişki ve görüşme diplomasisi şeklinde değil; mevcut grup yapılarını aşan, bu yapılarda kaçınılmaz olarak parçalanma ve ayrışmaları gerektiren bir ideolojik ve ilkesel içerikte ortaya koyuyordu. "Birleşmeden önce ve birleşebilmemiz için, her şeyden önce sağlam ve kesin sınır çizgilerini çizmemiz gerekir", Leninist ilkesinin, günümüz Türkiye'sine uyarlanmış biçimiydi bizim şiarımız.

Son yirmi yılın devrimci hareketinde, kanışık ve bulanık bayrakların toplumsal ortamı ve temeli küçük burjuvazi, düşünsel kaynakları ise sol hareketin reformist mirasının yansıması, esas olarak, iki başlıca evrensel akım olan modern revizyonizm ve çağdaş popülizm idi. Bunlarla araya "sağlam ve kesin sınır çizgileri" çizebilenler, grup kaynaklarından bağımsız olarak, proleter sosyalizminin güçlerini

oluşturur ve bizim birlik perspektifimiz içinde yer alırlar. Kuşkusuz bu çok genel bir teorik ve ilkesel çerçevedir. Ama bu gelişmeyi başarabilenlerin, Türkiye devriminin programatik sorunlarında, proleter sınıf mücadelesinin temel ve taktik ilkelerinde ve örgüt sorununda Leninist bir konuma ulaşmakta güçlük çekmeyeceklerine ve işin doğası gereği, ideolojik atılımı net ve kararlı bir sınıf yönelimi ile birleştirebileceklerine inanıyoruz.

Birlik sorunu sözkonusu olduğunda bu sonuncu nokta, net ve kararlı bir sınıf yönelimi, ayrı ve özel bir önem taşır. Zira gerçek komünistlerin birliği kadar, hatta bundan da önemli ve acil olan komünistlerin sınıfla birliğidir. Komünistlerin birliği, komünistlerin sınıfla birliği sorununa ve sürecine bağli ele alınmalıdır. Bu hem birliği kolaylaştıracak ve hem de kalıcı ve sağlıklı kılacaktır. Sınıf hareketiyle kararlı ve militan bir birlik kurma çabası içinde değil de, aydın ya da sınıf dışı çevre ve örgütlerin görüşme diplomasisine, bu nedenle de

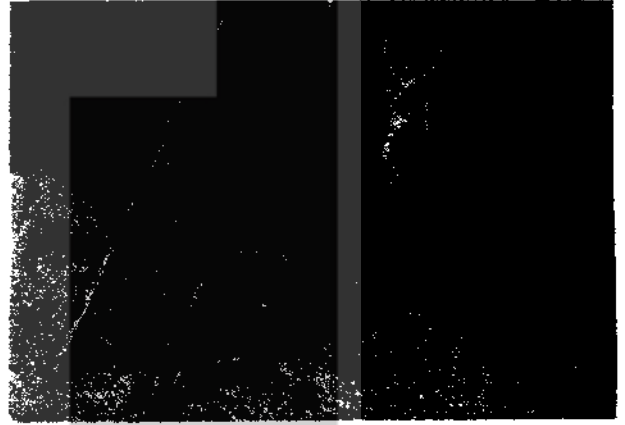
"Birlik ve Ciddiyet" başlıklı yazılara konu olduğu için, bir noktayı vurgulamamız gerekiyor. Dünya komünist ve işçi hareketini muazzam bir yıkıma uğratan, sosyalizmin tarihsel kazanımlarını zaman içinde parça parça yok eden, bunların bir toplamı ve sonucu olarak, dünya burjuvazisine ve kapitalist sisteme nefes aldır-
tan çok boyutlu tarihsel süreçleri, üzerinde görüş ayrılıkları olabilecek özel ya da tali sorunlar sayabil-
mek bu görüş "ciddiyet" adına ileri sürülse bile, ger-
çekte ancak hafiflik olabilir. Modern revizyonizme kar-
şı açık ve kesin bir tavır alınmadan, onunla her türlü
bağ koparıp atılmadan, Marksizm-Leninizm savunulamaz.
Bu temel ve ilkesel bir sorundur. Revizyonist çürümenin en kaba ve uç biçimlerine sınırlı bir eleştiriy-
le yetinerek bu temel ve ilkesel tutumdan kaçınmak, ince ve bu dönem için özellikle tehlikeli bir
oportünizmi ifade ediyor."

Nereden başlamalı?

BİR: Sözü edilen "çok boyutlu tarihsel süreçler" üstünde görüş birliğini, parti birliğinin önkoşulu olarak getirmek ciddi bir tez olamaz. İdeolojik birliğini en üst düzeyde sağlamış partide bile, "çok boyutlu tarihsel süreçlerle" ilgili farklı değerlendirmeler olması kaçınılmazdır ve bu bir partide birlikte durmaya engel olacak programatik bir konu değildir. Kaldı ki, Ekimci arka-

daşlar sürecin bilimsel-materyalist açıklamasını da yapmamış durumdadır. "Yakın Geçmiş Genel Bakış" ve "Platform Taslağı"nda da "çok boyutlu tarihsel süreçlerin" çözümlenmesi yoktur. Bundan önemli bir sonuç çıkıyor: Bu arkadaşlar, kendi birliklerini kurarken şimdi ileri sürdükleri ölçütleri kullanmamış, bu konuda yazılı metinlere geçmiş bir birlik sağlamamışlardır. Bundan da çıkan, konu üzerindeki birliklerinin geçmişte Mancu ya da daha yakın geçmişteki, Arnavutlukçu gelenek ortaklığından ibaret olduğudur.

Bizim söylediğimiz açıktır. "Çok boyutlu tarihsel süreçlerin" değerlendirilmesinde ayrılık aramak doğ-

kaçınılmaz olarak ideolojik uzlaşma ve tavize dayalı olacak bir birlik istemi kolay gerçekleşmeyecek, gerçekleşse bile ne sağlıklı ne de uzun ömürlü olabilecektir.

'70'li yıllarda sol hareket başlıca iki ana kesimden oluşuyordu. Bir yanda, uluslararası modern revizyonizmin yörüngesinde bulunan ve başlıca TKP-TİP-TSİP tarafından temsil edilen reformist kesim; öte yanda ise, değişik özgünlükte çok sayıda devrimci-demokrat gruptan oluşan devrimci kesim. Bazı ara oluşumlar ile, birinden diğerine karşılıklı akışlar da kuşkusuz vardı. Örneğin; '70'lerin ikinci yarısında, devrimci yükselişin dolaysız baskısıyla, reformist kesimin bünyesinden bazı kopmalar ve devrimci yönelişler yaşanabilmiştir. Bazıları bugün, her iki kesimi ayıran esas farkın, "politikada şiddeti bir yöntem olarak kullanıp kullanmamak" olduğunu iddia ediyorlar. Fakat bunun hiç de teknik ya da salt pratik bir fark olmadığını, siyasal ve sınıfsal bir içerik taşıdığını, düzen ve devlet karşısında devrimci ve re-

formcu konumların önemli bir ayrım noktası olduğunu karartıyorlar ya da daha iyimser bir yorumla, geçiştiriyorlar.

Devrimci kampı oluşturan ve '70'li yıllara egemen olan devrimci demokrasi, küçük burjuva sosyalizmi, dünyanın ve Türkiye'nin özgün tarihsel ortamında demokrasi ve sosyalizm düşünce ve ideallerini bulanık bir içiçelikle temsil etme olanağı bulmuş, eklektik ve çelişik bir hareketti. Bir yandan olayların genel evrimi, öte yandan hareketin kendi iç gelişimi ve olgunlaşması, bu çelişik ara konumda bir çözüme ve ayrışmanın, ileriye ve geriye, liberalizme ve proleter sosyalizmine yönelecek güçler çıkarmanın koşullarını ve potansiyel olanaklarını besliyordu.

Karşı-devrim dönemi, yıkıcı sonuçlarına rağmen, küçük burjuva demokrasisinin kusurlarını ve sınırlılıklarını görmeyi de kolaylaştırdı. Hareketi bir çözüme ve ayrışma sürecine soktu. Liberal öğeler yenilgi döneminin uygun atmosferinden aldıkları muazzam güçle, hareketin

zaafalarını onu geriye çekmek için kullandılar. Doğal olarak önemli bir başarı sağladılar. Ama hareketteki iç çözüme, hareketin en diri ve Marksizme en yakın öğelerinin halkçı konumdan Marksist-Leninist bir kopma yaşamalarını da olanaklı kıldı. Bu yöndeki gelişimin zayıf ve hareketin belli bir kesimi ile sınırlı kaldığı bir gerçektir. Bunda, devrimci hareketin kendini tam da toparlamaya ve sorgulamaya çalıştığı bir dönemde, Sovyet modern revizyonizminin Marksizm-Leninizme ve devrimci komünizm davasına karşı tarihin en büyük ve en aşağılık saldırı kampanyasını başlatmasının büyük rolü oldu. Bu gerici kampanyanın gücü karşı-devrim döneminin henüz kırılmayan yıkıcı etkisiyle de birleşince, devrimci hareketi bir kez daha geriye itti. İdeolojik planda yeni bir tahribata ve kan kaybına uğrattı. Güçlü bir anti-Leninist akım oluştu. Bu akım devrimci hareket üzerinde dolaysız bir ideolojik baskı kurdu. Bu ideolojik baskının esas içeriğini, burjuva demokratik ilke ve değer-

ru değildir. Kendileri de aramamışlardır.

İKİ: Parti birliğinde aranacak temel ölçütler, Türkiye devriminin temel sorunlarında ve dönemin temel

Bize göre, Türkiye ve Kürdistan devrimlerinin Marksizme soldan müdahale etme ve dünyaya ileri sosyalizm örneği verme misyonu vardır. Bu misyonun yerine getirilmesi, bu toprakların öz dinamiklerine dayanan, teori ve pratikte özgülün sorunlarını çözerken evrensel teoriye ve dünya sosyalizmine de katkı yapan, hiçbir uluslararası merkeze bağlı olmayan, enternasyonal ruhta yaratıcı bir devrimci savaşım yürütülmesine bağlıdır

devrimci görevlerindedir. Ekim üçüncü yıl yazısında, "sosyalizmin sorunlarını" tartışmaların odağına koyanları haklı olarak "Türkiye devriminin sorunlarından kaçmak"la eleştiriyordu. (Ekim, Sayı: 25) Bi-

leri sosyalist ilke ve değerler karşısında yüceltmek ve sosyalizmin tarihini birinciler temelinde yargılamak oluşturuyor. Bunun tek sonucu, yalnızca liberal akımın yeni güçler kazanması değildir; belki de daha dikkate değer olanı, devrimci harekette zaten yerleşik bulunun burjuva-demokratik önyargıların, bu saldırının etkisiyle taze kan bulmadır. Bu halkçılığın ve demokrasinin aşılması zorlaştıran yeni bir etken olarak rol oynuyor.

Yaşadığımız anın bu gerçeklerine rağmen biz iyimseriz. İyimserliğimizi güncel olumsuz etkenler karşısında, temel ya da tarihsel önemde bir dizi iç ve dış gelişmeden alıyoruz:

Birincisi; milli kurtuluş devrimlerinin hızının kesilmesine de bağlı olarak, çağdaş popülist akımın evrensel etkisi hızla gerilemiş, siyasal ve düşünsel cazibesi kaybolmuştur. Bu Türkiye'de güçlü olan sosyalizmin küçük burjuva yorumunun evrensel ideolojik kaynaklarının zayıflaması demektir. Küçük burjuva demokrasisinin halen yaşamakta

olduğu ideolojik bunalımın temel nedenlerinden biri durumundadır.

İkincisi; Gorbacovculuk kısa dönemli olarak büyük bir yıkıcı etkide bulunmuş olmakla birlikte, revizyonist kampın yaşadığı yeni süreçler, bu rejimlerin gerçek niteliklerinin anlaşılmasını kolaylaştırmaktadır. Nitekim dün yalnızca "Maocu" bir jargon sayılan "kapitalist restorasyon" kavramı, bugün, "reel sosyalizm" in dünkü bağnaz savunucuları tarafından yeni gelişmeleri anlama ve yorumlamada anahtar kavramlardan birine dönüşmüştür. Bunların bir kısmı Polanya ve Macaristan'ı daha şimdiden gözden çıkardılar bile. "İnatçı gerçekler" buna yenilerini ekletecektir. Burjuva ideologlar revizyonist kamptaki gelişmelere "yaprak dökümü yasa-sı" (M. Duveger) ışığında bakıyorlar ve yanıldıklarını düşünmek için bir neden yok. Birbirini izleyen gelişmeler bu umutları doğruluyor. Bu arada, birlik tartışmalarıyla bağlantılı, hatta "Birlik ve Ciddiyet" başlıklı yazılara konu olduğu için, bir noktayı vurgulamamız gereki-

zimle tartışmada ise aynı duruma kendisi düşüyor.

ÜÇ: Uluslararası sosyalist hareketin teorik, siyasal sorunları hiçbir biçimde küçümsemez ve küçümsemiyoruz. Bizler, dün ve bugün en kabul görmüş Sovyet ve Komintern tezlerini eleştirdik ve eleştiriyoruz. Çok boyutlu tarihsel süreçleri anlamakta ve bu süreçlerin bilimsel materyalist açıklamasında ortaya konulmuş tezlerimiz var. Bunlar yazılıdır ve tartışmaya, eleştiriye açıktır. Öte yandan, modern "revizyonizm" sözcüğünü yüzlerce kez tekrarlayıp sonra da en modası geçmiş Sovyet tezlerini devrimci teori diye ortaya koyanlar bu çelişkiyi ortadan kaldırmak zorundalar. (Bu sözler özel olarak Ekim'i değil, Türkiye solunun önemli bir kesimini muhatap alıyoruz.)

DÖRT: Türkiye devriminin sorunlarından çıkan bir anlayışla, uluslararası sosyalist hareketin bugünkü temel teorik sorunlarında ve izlenecek siyasetlerde anlaşmak önemlidir. Siyasal birlik için aranacak ölçüt de budur. Örneğin biz, bugün Sovyetler Birliği ve öteki Doğu Avrupa ülkelerindeki süreçleri kapitalist restorasyon olarak değerlendiriyor, "yeni düşünce"yi özel mülkiyetçi bakışın sosyalist etiketli bir biçimi olarak görüyor ve bu akımla ideolojik mücadeleyi önemli bir görev sayıyoruz. Bize göre, Türkiye ve Kürdistan devrimlerinin Marksizme soldan müdahale etme ve dünyaya ileri sosyalizm örneği verme misyonu vardır. Bu misyonun yerine getirilmesi, bu toprakların öz dina-

yor. Dünya komünist ve işçi hareketini muazzam bir yıkıma uğratan, sosyalizmin tarihsel kazanımlarını zaman içinde parça parça yok eden, bunların bir toplamı ve sonucu olarak, dünya burjuvazisine ve kapitalist sisteme nefes aldırtan çok boyutlu tarihsel süreçleri, üzerinde görüş ayrılıkları olabilecek özel ya tali sorunlar sayabilmek, bu görüş "ciddiyet" adına ileri sürüle bile, gerçekte ancak hafiflik olabilir. Modern revizyonizme karşı açık ve kesin bir tavır alınmadan, onunla her türlü bağ koparıp atılmadan, Marksizm-Leninizm savunulamaz. Bu temel ve ilkesel bir sorundur. Revizyonist çürümenin en kaba ve uç biçimlerine sınırlı bir eleştiriyle yetinerek bu temel ve ilkesel tutumdan kaçınmak, ince ve bu dönem için özellikle tehlikeli bir oportünizmi ifade ediyor.

Revizyonist kamptaki gelişmeler konjonktürel değil, teorik bir çerçeveye ve iktisadi-toplumsal bir mantığa oturan tarihsel bir değerlendirme gerektiriyor. Gelişmelerin bunu kolaylaştıracağını gösteren

miklerine dayanan, teori ve pratikte özgülün sorunlarını çözerken evrensel teoriye ve dünya sosyalizmine de katkı yapan, hiçbir uluslararası merkeze bağlı olmayan, enternasyonal ruhta yaratıcı bir devrimci savaşım yürütülmesine bağlıdır.

Devrimci parti, Türkiye ve Kürdistan devrimlerinin ana sorunlarında sağlanacak ilkesel birlik temelinde oluşturulacaktır. Bunun yerine, "çok boyutlu tarihsel süreçlerin" değerlendirilmesinde birlik aramak, siyasal birliğin önüne akademik ve tarihsel bir tartışmayı koymak olur. Biz, bir programa yazılacak konu-

larda anlaşmayı yeterli görüyoruz. Gerisi birlik içinde tartışılabilir. Tarihsel süreçlerle ya da başka konularla ilgili farklı değerlendirmelerin eylemde birliği bozma koşulu ile bir parti içinde birlikte durması bir olumsuzluk değildir. Tersi, parti birliğini tek fikirli bir din birliğiyle karıştırmaktır.

"...Gerçek komünistlerin birliği kadar, hatta bundan da önemli ve acil olan komünistlerin sınıfla birliğidir. Komünistlerin birliği, komünistlerin sınıfla birliği sorununa ve sürecine bağlı ele alınmalıdır (Ekim, Başyazı Sayı: 26)

Bu söylenenler doğrudur. İşçi sınıfı ve emekçi halk devrimci hareket kadar bölünmüş değil ve devrimci bir öncünün aradan sıyrılarak sınıfın birliğini sağlama mümkündür.

Burada birkaç noktaya dikkat edilmesi gerekiyor.

Birincisi, merkezi çekim gücü kazanmış bir öncünün henüz kendini kabul ettiremediği koşullarda, sol hareketteki bölünmelerin işçi sınıfına da taşınmasının kaçınılmaz olduğudur. Sorun, somut olarak merkez çekim gücü kazanmış öncünün ortaya çıkarılmasında düğümleniyor. Burada teorik olasılıklara değil, somut tarihsel güç mevzilenmesine bakmak gerekiyor.

İkincisi, birinciye bağlı olarak, Türkiye devrimci hareketinin yılların pratiğinden süzülmiş kadro birikiminin toparlanmasıdır. Bunun mutlaka grupların biraraya gelmesi yoluyla gerçekleşeceği biçimde bir ku-

belirtiler daha şimdiden var.

Üçüncüsü; Türkiye'nin bir devrim ülkesi olmasıdır. Keskinleşen sınıf çelişkileri ve bunun beslediği toplumsal hareketlilik, reformist-liberal eğilimlerin etki alanını daraltacaktır. Devrimci Kürt hareketi kendi alanında daha şimdiden bu gerçeği yaşıyor; reformist-liberal eğilim tecrit olmuş bulunuyor.

Dördüncüsü; Türkiye'nin yeni devrimci hareketliliğinde, küçük burjuva yığınlar işçi hareketini gölgeleyebilecek bir politik aktivite gösteremeyeceklerdir. Hareketimizin başından beri vurguladığı ve son iki yıllık gelişmelerin doğruladığı bu tespit, küçük burjuva politik ortamdan beslenen halkçı ve liberal eğilimlerin toplumsal yaşam ortamının zayıflaması bakımından önem taşıyor.

Beşincisi; bir öncekinin tersi bir gelişme olarak işçi hareketi öne çıkıyor ve militan bir eğilimin belirtilerini taşıyor. Bu ihtilalci bir komünist hareketin gelişmesi bakımından uygun bir toplumsal-siyasal zemin demektir.

Tüm bu gelişme ve etkenlerin içiçe geçen karmaşık etkisi, devrimci hareketin mevcut yapısını tekrar tekrar zorlayarak onu yeni arayışlara ve değerlendirmelere, bu temelde, yeni ayrışma ve saflaşmalara itmeye kalmayacak, bu süreçlerden proleter sosyalizmin güçlenerek çıkmasını kolaylaştıracaktır. Bu sonucun olayların etkisiyle kendiliğinden yaşanacağını düşünmek boş bir avuntu olur elbet. Bu kararlı ve enerjik bir teorik ve pratik mücadele sürecini gerektirir. Devrimci hareketin sosyalizm adına biriktirdiği güçlerin en iyi ve diri kesimleriyle, Leninist esaslara dayalı bir program ve politik hat etrafında ve Leninist ilkelere dayalı olarak proleter sınıf tabanı üzerinde örgütlenmiş gerçek bir sınıf partisinde birleşebilmenin, bu zorlu mücadeleye sürecinden başka yolu yoktur.

Bu mücadele, bugün liberal ve tasfiyeci çevrelerin legal platformlarda estirmeye çalıştığı liberal birlik rüzgarlarını göğüslemeyi ve iç yüzünü sınıf bilincine eren işçiler

önünde sergilemeyi de kapsamalıdır. Bu rüzgar, yalnızca sol hareketteki köklü konum farklılıklarını, ayrışma ve saflaşmada katedilen mesafeyi, "genel sosyalist hareket" gibi liberal bir kavram içinde karartmaya çalışarak değil, fakat aynı zamanda, "yasal sol parti projesi" gibi tasfiyeci girişimlerle, işçi sınıfının bugün en acil ve en temel ihtiyacı olan ihtilalci bir komünist sınıf partisi fikrini geri plana iterek ve gölgeleyerek de bir kısım samimi, devrimci ve işçileri aldatıyor, yanlış yola ve çözümlere sürüklüyor.

Büyük bir bölümüyle, örgütlenmek konusunda isteksiz ve yeteneksiz aydınlar ile, sınırlı örgütlülüğünü bile erimeye ve tasfiyeye terk ederek birer tartışma kulübünü dönmüş yeni dönem liberallerinden oluşan bu sözde sosyalistlerin, proletaryanın gerçek politik örgüt ihtiyacını karşılamada yapabilecekleri bir şey yoktur. Kendi aralarındaki birlik girişimleri ise, zayıflıklarının ve iddiasızlıklarının ifadesi bir yeni meşgaledir yalnızca.

ral yoktur. Başka türlü de olabilir; ancak, hangi yoldan ve kaç kişiyle olursa olsun öncü devrimci örgütlenmenin bir kadro odaklaşması yaratması şarttır. Herkes bu açıdan da duruma ve kendisine bakmak zorundadır.

Komünistlerin sınıfla birliğinin elde edilmesinde, devrimci sosyalizmin nitel, aynı zamanda nicel gücü ve çekim kuvveti önemli bir rol oynayacaktır.

Biz, bugünkü ayrışma ve yeniden örgütlenme aşamasında, sorumluluğumuzun gereğini yerine getirmeye yapay ve abartılmış ayrılıkları kaldırmaya çalışıyoruz. Bu konuda ısrarlı olmayı sürdüreceğiz. Bugünkü tutumumuzda vurgu bu yöndedir.

Ancak, bu vurgunun temel tutumlarımızla ilgili yanıltıcı bir izlenim vermemesi için üç noktanın altını çizmeyi gerekli görüyoruz.

BİR : Teori ve sınıf yönelişindeki temel gerçek ayrılıkları derinleştirmekten yanayız. Tövbekar ve teslimiyetçi çizgilerden kopuşun tam ve kesin olmasını gerekli görüyoruz. Reformizmin yığınların bilincinde ki izlerini kazımak amansız bir ideolojik mücadeleden geçecektir.

*Komünistlerin sınıfla birliğinin
elde edilmesinde,
devrimci sosyalizmin nitel,
aynı zamanda nicel gücü ve çekim
kuvveti önemli bir rol oynayacaktır*

İKİ : Ortada kendini işçi sınıfının partisi sayan örgütler, onlarca çevre ve dergi varken, bunların hiçbirine katılmayıp, ayrı bir siyasal çizgi, hareket ve örgüt yaratmaya koyulmak, varolanların tümünü şu ya da bu ölçüde yanlış bulmak demektir. Yanlış bulduğumuzu saklamıyoruz. Doğru bulsak, doğru bulduğumuza katılırız. Mutlak doğru ve doğruların tekeli yoktur. Ancak bundan, doğrunun mutlaka parçalara bölünmüş olarak, her parçası bir tarafta bulunacağı sonucunun çıkarmak çok mekanik ve zorlamadır. Birlik hatırına yanlış bulduğumuz görüşlerle uzlaşmayı, eklektik birlikler kurmayı düşünmüyoruz. Görüşleri doğrudan yaklaştırmamızın yöntemi olarak ideolojik mücadeleyi ve bununla birlikte ortak iş ve eylem yapmayı görüyoruz.

ÜÇ : Belli çevre ve güçler arasında ideolojik birliğin şu ya da bu yöntemle sağlanması durumunda bile, bunu istemeyenler, kendi konformist dünyalarının, küçük dükkanlarının yıkılmasına karşı çıkanlar olacaktır. Bir devrimciler kuşağının birliğinin bunlara "rağmen" başarılacağı, birlikte ısrarın bu dayatmayı da içereceği bilinmelidir.

Devrimci örgütçülüğün bugünkü tanımı, birlik ve ayrılık çizgilerini doğru yerden çekmek, gerçek ayrılıkları derinleştirmek, yapay ayrılık duvarlarını ise yıkmaktır.

DÖNEM YAYINCILIK

Genel Dizi

HERŞEY İNSAN İÇİN
Mihail Gorbaçov

**TOPLUMSAL KURTULUŞ'UN KÜRT
DAVASI**

Öndül, Gökdemir, Akalın, Küçük,
Erenus

KURTULUŞ YAZISI
Yalçın Küçük

Temel Dizi

**SOVYETLER BİRLİĞİ'NDE
SOSYALİZMİN KURULUŞU**
Yalçın Küçük

İnsanlığın Serüveni Dizisi

DARWIN VE EVRİM KURAMI
İldeniz Kurtulan, Ümit Kartoğlu

**SOVYETLER'DE UZAY
ÇALIŞMALARI**

Anı Dizisi

RİGAS'IN DEDIĞİ
Mihri Belli

Şiir Dizisi

ÇALINMIŞ KUYULARI BABİL'İN
İbrahim Baştuğ

AYDINLIKKAPI
Bozan Yaman

Özel Dizi

MERHABA 1 MAYIS 1987

İsteme Adresi: Konur Sokak 73/9 Kızılay, Ankara

BAKIŞ

Mustafa Silar

Yenilişin ifadesi olan 12 Eylül ile birlikte, ülke karanlığa girmiş ve kör düğüşte en fazla darbeyi devrimciler yemiştir.

Çöken karanlık, ülkenin içi ve dışındaki değişmelerle, ton değiştirmeye başlamıştır. İşte bu anda, zamanla yarışımız başlamaktadır.

Bu noktada, ülkenin iç yapısındaki değişmeler derken: Türkiye ekonomik yapı olarak artık 12 Eylül öncesi Türkiye değildir. Bu yapı, üretim güçlerinin gelişmesini yavaşlatan; insanı, doğayı bozan veya boğan tekelci sistemdir.

Dolayısıyla bu yapının üst yapısı olan ülke rejimi de ona göre ton değiştirmiştir. Ama sağcıların dediği gibi ülkeye "demokrasi" de gelmemiştir. Tam bir siyasal boşluk! Ne yazık ki bunu dolduran sağ olmuş, çünkü sola hiçbir hak tanınmamıştır. Şimdi "Demokrasi var" diyenlere hemen sormak gerekiyor: Demokrasi bunun neresinde?

Demokrasi istemek, aynı zamanda sınıfların varlığını kabul etmek demektir. Fakat sınıf varlığını nasıl kabul ediyoruz? Buna bakalım:

1. "Sınıfların varlığını kabul ediyoruz. Ama onların da temsil edilmesi gerekli! Nerede? Tabii ki parlamentoda."

Böyle düşüncelere sahip sağcılar var.

2. "Sınıfların varlığını kabul ediyoruz. Ama bugün ülkede, özel mülkiyet sahiplerinin diktatoryası var. Bu yıkılmalı, bunun yerine üretim araçlarını kullanan sınıfın diktatoryası geçmeli, çünkü iktidara gelen sınıf, devrimci bir değişikliğe uğrayarak bir çiçek gibi açılıp serpilecek, halkın devlet yönetimine aktif olarak katılımını yaratacak ve giderek sönen bir devlet örgütüne geçecek."

Butür düşüncelerini savunan devrimciler de var!

Şu anda dış etkenlere de bakıyoruz. Görünen en büyük etken, perestroyka -iç çözülme- sosyalist ülkelerdeki süreçtir. Bu ülkelerin KP'lerinde söz sahibi veya iktidar olan sağların etkileriyle, aynı zamanda diğer tekelci-kapitalist ülkelerdeki KP'lerde de iktidara gelen sağlar, ülkelerindeki gerici iktidarlara bile işbirliğine kadar gidebilmişlerdir. (2. Enternasyonal hortladı denilebilir.) Görünen odur, bu hareketlerin küçük burjuva devrimcileri üzerinde, görüşleri sanki doğruymuş gibi, "Marksizm iflas ediyor" veya "Tek ülkede sosyalizm kurulamaz!" sözleriyle kendileri gibi olan, yani eskisi daha üzerinden atamamışlar arasında ifadesini

bularak kargaşalık yaratmakta, hatta onlarda geri dönüşler, teslimiyetler dahi olmaktadır.

Tek ülkede sosyalizmin kurulmasının bedeli var!

Devrimini yapan ülke devrimcileri, proletarya diktatörlüğünü kurduktan sonra, halkın devlet yönetimine aktif olarak katılmasını, bunun yanında sosyalist ülkelerin birliğini savunup, onu kurup, ileri teknolojiyle kapitalist pazarı etkilemesi gereklidir. Bunu yapmadığı zaman; bedeli şu anda yaşanan durumdur.

Türkiye bugün ekonomik, politik çıkmazlar nöbeti içinde olması, bunun yanında dünya ortamının böyle olması Türkiye Cumhuriyeti için paha biçilmez bir ortamdır ve istediği şekilde manevra yapma yetisine sahiptir. Aynı zamanda karşısında örgütlü, devrimci bir sol yoktur! TC'nin isteği bu durumu devamlı kılmaktır. Bunu yapabileceği en iyi ortam da Avrupa gibi olmaktadır. Avrupa gibi olmak özenti de, Osmanlı'dan beri vardır. Bunu ağırlıkta Türk aydını da istiyor ve özentisini de her bir şekilde propaganda ederek, buna eğilimli olanları da etkilemekte.

İşte böyle bir ortamda bulunan TC'nin ilk işi Avrupa Ekonomik Topluluğu'na girmektir. Çünkü, birincisi; ekonomik sorununu çözebilme, onun getirdiği "refah"la birlikte, yanına aldığı 'Batılı hayranlarıyla'; ikinci problemi olan politik sorununu çözmek diğer bir deyişle "solu sola karşı" kullanmak başka bir adıyla da "ehlileştirme."

Bu sorunlarının yanında bugün Türkiye'de bir ulus uyanmakta ve benliğine kavuşmak için başlattığı mücadelesine her gün gelişerek ilerlemektedir. Bugün Kürt ulusal hareketi devrimci önderliğinde gitmektedir. Her geçen gün de önderliğin bu harekette kalacağını göstermektedir!

İşte içinde böyle bir ulusal hareketin, yükselen (sol) savaşı var ve bu ulusal hareketin başarısının da Türkiye devrimci güçlerinin birlikte yapacağı mücadeleden geçtiğini gören Türkiye Cumhuriyeti bunları bir potada eritebilmek için kurtuluşu AET'ye girmekte görmektedir. Biz ise devrimci güçler-Türkiye'yi devrime ve sosyalizme götürmek istiyoruz. Ortaklığı sosyalist temelde ve Doğu'da arıyoruz.

Onlar, ekonomik krizi çözemiyorlar, daha da katlanarak büyüyor sorunlar. Siyasal kriz nöbetleri çoğalıyor. Toplumdaki çürüme boyuna ve enine genişliyor. Kürt hareketine karşı çaresizlikleri sürüyor.

Türkiye'deki tekelciliğin manevra alanının darlığı,

burjuva politikacılarının birbirine benzerliğini, dolayısıyla alternatif olma özelliklerini yitirmelerini getiriyor.

Son söz: Bütün bu çelişkiler yumağı içindeki Türkiye'yi AET'nin kabul etmesi ne kadar sürer? Biz devrimcilerin bu sürece etkimiz ne olur? Nasıl olur?

Bugün Türkiye solu çok dağınıktır. Ama dağınıktır diye "Birleşmeliyiz" demekle de yapay birleşmeler yapılmamalıdır. Diyalektik gelişmesini yaratıp, gerekli olan devrimcilerin birliği yaşatılmalıdır.

Son sözün en sonu, bu diğer "sol"lara son bir davetiye bile değildir!

TÜNEL

Müzikli kadın sürekli gitar
tuşlar ve kuşlar arasında sıkışık gece
dekolte bir yürek topuklu inilfililer
şehir sakin
satıcıların sesine kırılıyor pencereler

sana geliyorum pazarını ayıklayan piring
bir hınç getiriyorum yanımda çakıl soyundan

kayalar var suları kurutup ateşe veren
ezili kayalar beynimin sokaklarında
dudağımda bir çizgi-cam elinden
elimde bir kazma gözünü deşen bulunacak hiçbirşey yoksa da deşen
açtığı çukura parça parça düşen ölünecek hiçbirşey yoksa da düşen
çocukları ve çoklukları da yanına alıp

kadınları ve tünelleri de yanına alıp
-yazık öldüler- cümlesinin altına giren

Azar Gök

BİR HUKUK VİRTÜÖZÜ ÖLDÜRÜLDÜ

Eğer doğru bir çizgi ise, Muammer Hoca'nın yaşamı zigzaglarla doludur. Eğer doğru bir yolsa, Muammer Hoca'nın yaşamında zigzag yoktur. Ancak doğru ister çizgi, ister yol olsun; Muammer Hoca'da bükülme görmedim. Bükülmeyi bilmediği için, çıkar uğruna hiç eğilmediği için vuruldu.

Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne girdiğim günlerde tanıdım. Otuz yılı geçti; bana hiç değişmemiş görünüyordu. Hep ayak parmaklarının ucundan yükselerek konuşuyordu, hep saçları aktı, hep güleçti, kendine göre şakacıydı, hep hem yakın ve hem uzaktı.

Muammer Hoca, hep kendisiydi.

Muammer Aksoy, Turhan Feyzioğlu, Aydın Yalçın, arkadan Coşkun Kırca, bir gruptular; Türkiye aydınını temsil ediyorlar. Ben öğrenci, onlar üniü öğreticiler; beni aralarına aldılar. O zaman inanmazdım, zaman zaman kuşkuya kapılırdım; sanki bana eşit davranıyorlardı. Aydın Yalçın'ın Saraçoğlu Mahallesi'nden, Turhan Bey'in Bahçelievler'deki ve Muammer Hoca'nın yine Bahçeli'de öldürüldüğü eve giderdim; benimle sohbet ederlerdi ve ben Muammer Hoca'ya yardım ederdim. Sanki benim yetişme ayrıca özen gösteriyorlardı.

Muammer Aksoy "kaptırdı." Radyo, 1950 yıllarında siyasal tartışmaya girince, Muammer Hoca, radyoya kapılır, iki cilt kitap yazardı. Petrol tartışması olunca birkaç cilt de petrol için kaptırdı. Gazete kupürlerine bayılır, otobüste kart çıkarır, öldürüldüğü evde yerlere serili gazetelerden yürümek mümkün olmazdı. Bir tek yemek masası özgürdü, ısrar ederdi ve ben yemeğinden kaçmak için türlü çareler düşünürdüm.

Muammer Hoca vejeteryandı; olabilir. Ancak Hoca için en doğal ve en doğru buydu; bir insanın vejeteryan olamayacağını anlamaz gibiydi. İsrar ederdi. O zamanki eşi Gülseren ile oturur ve lokmalarını sayardım.

Daha sonra İhrami Soysal anlattı. Mamak Cezaevi'nde bütün koğuş sabah saat altıda klasik müzikle uyanmak zorundaydı. Muammer Bey, klasik müziği pek severdi ve bir insanın klasik müziği sevmeyeceğini aklına getiremezdi. Erken kalkardı ve geç kalkılabileceğini düşünmezdi.

Her misyon sahibi insan türünden doğruları kendindeydi.

Belki de hukukçu, üstelik büyük bir hukukçu olmasının da bunda rolü vardır. Bir hukuk virtüözüydü. Hiç kimsenin göremeyeceği iğne deliklerinden büyük hukuk kapıları açabiliyordu. 1974 affı da böyle oldu. Necmettin Erbakan, safdil Ecevit'e bir kazık attı ve suçluların affını garantiledikten sonra solculara af kapısını kapattı.

Af yasası böyle çıktı; Ecevit'in yapacağı hiçbir iş yoktu. İçine çekecekti ve koalisyonu bile bozamıyordu. İşte burada Profesör Aksoy bir iğne deliği gördü. Başladı demec vermeye ve yazmaya; Orhan Apaydın da aynı yerden hücumla geçti. Bu hukuk virtüözünü iyi bir uygu-

lamacısı olan Apaydın, solculara cezaevi kapısını açmanın yolunu gösterdiler.

Profesör Sadun Aren, Muammer Aksoy için, "Medeni kanun ile adam astırır" dendi; doğrudur. Profesör Aksoy'un hukuk yorumu ile yaptırmayacağı bir iş yoktu.

Medeni hukuk alanında çalışmaya başladı. Politik mücadele Aksoy'u Anayasa alanlarına çekti. 1961 Anayasasını hazırlayan Kurucu Meclis Komisyonu'nun sözcüsü oldu. Ancak buradaki çalışmaları, toplumsal sorunlara daha maddeci bakan Doğan Avcıoğlu ve Mümtaz Soysal grubu ile çalışmaya yol açtı. Fakat yine de Anayasa Hukuku'nu çok sevdi ve tekrar üniversiteye döndüğünde Anayasa dersleri vermeyi tercih etti.

Türk Hukuk Kurumu ile Profesör Aksoy'u ancak ölüm ayırabilirdi. Ben bildiğimden beri Türk Hukuk Kurumu başkanıdır; burayı tümüyle hakların savunma kalesi olarak elinde tutuyordu.

Sonradan FKF ve daha sonradan Devrimci Gençlik Federasyonu olan Fikir Kulüpleri, ilk önce ve bir tek olarak Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde ortaya çıktı. Fakülte içinde bir yeri vardı; Profesör Feyzioğlu, Aksoy, Aydın Yalçın hep üyeydiler. Benim genel başkanlığımda fakülte yönetimi kulübe dayanamaz oldu. Fakültenin temiz olacağı gerekçesiyle ilk kazma Fikir Kulübü'nün bulunduğu odaya vuruldu. Dekanlık, Fikir Kulübü'nü fakülte'den attı; masamız ve birkaç sandalyemizle sokakta kaldık. Menderes-Bayar istibdadının en azgın zamanıydı; gidecek yer bulamıyorduk. Muammer Hoca yetişti ve kurumun bir odasını Fikir Kulübü'ne verdi.

Aydın Belgesi'ni hazırlarken pek çok kez telefonla konuştum. Beni pek sevdiğini biliyordum; öğrenciliğimde renkli gözlük kullanırdım. Başbakan Adnan Menderes de siyah gözlük kullanırdı; Hoca, her gördüğünde beni sevdiğini gözlüklerimi sevmeyi söyledi. Aydın Belgesi hazırlıkları sırasında ise aynı sevgiyi görmüyordum. Uzak duruyordu. Bahri Savcı'nın ısrarı üzerine bir gün kurula geldi. Arkadaşlarımızın hepsini şaşırttı. İmzalaması için Turhan Feyzioğlu'dan da imza almamızı istiyordu.

Bunları "Davalarım" kitabımda yazdım. Şimdi tekralamak istemiyorum.

Turhan Feyzioğlu, Turan Güneş, Muammer Aksoy; üç hukuk profesörüydüler. Şimdi üçü de yoklar. Feyzioğlu, en yeteneklisi, Turan Bey en zekisi, Muammer Hoca en çıkarsızıydı. Her zaman kavga edecek bir dava bulurdu.

Muammer Aksoy'un kavgalarının konusu unutulabilir; o bir kavgacıydı.

Öyle sanıyorum, Aksoy'un katilleri elektronik hesap makinasıyla çalıştılar. Öldürmeye başladıklarını haber vermek için daha "iyisini" başka nasıl bulabilirlerdi?

Öldürmeye başlamak için daha "iyisini" nereden bulacaklardı?

Y.K.

PARTİ İKTİDARI HEDEFLERİDİR

- Birlik tartışmalarıyla ilgili bir söyleşi için, Ertuğrul Kürkçü'yle biraradayız.

Şimdi Ertuğrul, 11 Mayıs 1989'da, seninle bir kez daha birlikte olmuştuk. Toplumsal Kurtuluş'ta bu "Henüz Yaşanmamış Zamanı Görebilmek" başlığıyla yayımlandı ve çok sevdiğim bir röportajdı. Şimdi bu kez buluşma tarihimizde herhangi bir aksama olmadı, çünkü saat 6'dan bu yana burdayız. O zaman öyle bir aksilik olduğunda Toplumsal Kurtuluş okuyucuları hatırlayacaklar; ben uzun bir süre, Ertuğrul yerine, Ertuğrul'un konuşmalarından notladığım alıntılarla konuşmak zorunda kalmıştım. Evet doğru yer ve doğru saat diyorum. Cennet bahçesi yerine de, bizim evde olduğumuzu söyledim. Üstüne üstlük bir de not alıyordum o zaman, teybim yoktu, şu anda önümüzde bir teyp var, açık durumda. Aslında Ertuğrul, Cennet Bahçesi röportajına değişişim, yani bir sıradan girişin dışında bir anlam da taşıyor. Ben onu bir kez daha okudum, bugün ikinci buluşmamız için. Aşağı yukarı bir yıla yakın bir zaman geçmiş. Bu bir yıllık süreyi de sorguladımsa, onu sorguladım; Ertuğrul Kürkçü'yü kesinlikle değil.

Şimdi ben bu girişten sonra, dergi okuyucularına hatırlatma adına şöyle bir soru soruyorum sana. Birlik çalışmaları nasıl başladı? Kısaca onu bir özetler misin?

- Aslında, şöyle bir benzetme yapmak gerekirse bu, donmak üzere olan suya taş atıldığında donarmış, çünkü tek bir enerji katresi daha gerekir donması için ve taş atıldığı zaman öyle birşey olurmuş. Ben öyle düşünüyorum ki, birlik tartışmalarının başlaması da, böyle bir zamana denk geldi. Yani bütün, aşağıdan gelen birşeyle, itkiyle, insanlar şimdiye kadar olmadığı ölçüde bir birlik hakikaten mümkün mü diye tartışmaya başladıkları bir dönemde, Sosyalist Parti içe-

risinde bir ayrışma oldu. Oradan ayrılan arkadaşlar "Yahu bir birlik meselesi, siz tartışıp duruyorsunuz, biz de buna dahil olmak istiyoruz ne dersiniz?" gibi sorular sormaya başladılar. Bu dönemde, bütün bu konuşmaları gayriresmîlikten ve sıradanlıktan çıkartıp bir başlangıç yapılabilir mi diye ciddi bir soru sorulması anı geldi. Aslında, yani hepimizin öznel olarak, konuyla ilgilenmemizin ötesinde böyle bir anda olduğunu söylemek gerekir ama doğrusu kişisel olarak ben, eğer benim bu tartışmadaki konumum da sorgulanacaksa ben böyle bir fikri çok uzun zamandan beri ortaya atıp duruyordum.

- Ona geleceğiz Ertuğrul, yani ben Mayıs konuşmalarından sorular çıkaracağım.

- Buna dahil olabilen, söylemi böyle olan, böyle yazıp çizen çok insan da olduğunu biliyorduk. O zaman biz burada biraz ilkin gayriresmî kıstaslar kullanıp tamamen kişisel düzeyde bir ilk görüşme yapabili miyiz diye bir teşebbüste bulunduk. Biz dediğim kim, aslında bana bu fikri ilk, işte gelip yani, beni, şöyle diyeyim, de-

nizin kıyısında dururken, kıçına tekmeyi atan Necmi Demir'dir.

- Bu ilk 18 kişiyi sanırım söylüyorsun.

- Evet. Necmi Demir, ben, birkaç kişi daha, ne olabilir falan diye konuştuk ve birden şimdi şöyle birşey oldu, şimdi bu görüşmeler kişisel olduğu kadar, gayri şahsiydi; çünkü herkes bir bütünlüğün de bir parçası. Oralarda bunlar duyuldu falan, birdenbire anaför olmaya başladı. Ya dedik biz bu işi bir düzene sokalım bari ve sonuçta, epeyce geniş bir liste hazırladık ilkin, bu listede herkes vardı. Mesela sizin okuyucuları yakından ilgilendirmesi bakımından, Murat Belge ile Yağın Küçük de olsun dendi. Ferit İlsever'le Umur Coşkun da olsun dendi. Ama böyle başladığımızda biz öyle gördük ki, yani, böyle bir gayriresmi görüşme ya da resmi görüşme bu şekilde başladığında bloke olmaya mahkum, insanların yaşadıkları tarihler, teorik ve ideolojik ayrılıkları, 12 Eylül sonrasındaki pozisyonları bakımından birbirleriyle düştükleri ihtilaflar vs dolayısıyla, bu blokajı kesebilmek bakımından da bu sefer, simetrik bir biçimde insanları elemeye başladık ve çok keyfi ölçütler de kullandığımızı söyleyebiliriz. Ama bir bakıma da keyfi de değildir. Nihayet biz 18 kişilik bir toplulukla biraraya gelip bir yemek yesek, hem bunun masrafını karşılayabiliriz, hem de burda çingar çıkmadan bir ilk görüşme yapabiliriz diye düşünmüştük. Yani birlik tartışması biraz, bu dediğim şekilde, yani biraz tesadüfi, biraz gayriresmi, biraz öznel ölçülerle bir grubun içinde başladı ve biz bir tartışmaya başlayınca, insanlar birbirlerinden, birbirleriyle tartışmaktan hoşlandılar, bu anlaşıldı.

Şimdiye kadar epey ayrı çizgilerde bulunmuş, o deklarasyonun altında imzası bulunan 18 kişiyi, açık baktığımızda görürsünüz ayrı tarihlerden ayrı geleceklerden geldiğini. İlk kez şöyle hem üzerlerinde tarihsel bir sorumluluğu taşıyarak, hem de öbür taraftan, kendi çizgilerinin çizdiği formel konulara kapılmaksızın tartışmaktan, insanların hoşnut olduğu ortaya çıktı. İlk görüşmede herhangi bir sonuca varılmadı, uzadı ve bir kere, bir kere daha ve nihayet Türkiye'de bu sefer konuşulmaya başlandı birileri görüşüyorlarmış diye. O zaman bütün bunları, şahsiliikten kurtarıp, anonim hale getirecek bir karakter vermek gerekti ve bizi birleştiren ortak çizgiler ne olabilir diye bu bildiğimiz deklarasyon üzerinde, kendimizi tarif üzerine bir anlaşma sağlandı. Ben öyle düşünüyorum ki aslında bu deklarasyon bir başlangıç ilkeleri bütünü olarak epey geniş bir spektrum içerisinde devrimci bir pozisyon tutmayı mümkün kılabilen bir metindi. Ben hala, mesela bu deklarasyonun önemli bir başlangıç noktası olduğunu düşünüyorum. Ama Türkiye'deki sosyalist hareketin tarihi ve bugünkü gerçekliği, bu insanlar bakımından temsil edilip, bir olmak bakımından hayli geniş. Yani bu insanlar kendi kişilikleriyle bu spektrumu, temsil edemezler. Etmelerine imkan da yok. Onlar, bu tarihi yaşamış, bunun içinde mücadele etmiş insanlar olarak, bu tarihin içinden konuşmakla bir meşruiyete sahipler diye düşünüyorum. Ve böylelikle bir başlangıç noktası tespit etmiş

olduğumuzu düşündük. Bunun eksikli olduğunu çok iyi biliyorduk ve bizim açımızdan en önemli eksiklik daha çok THKP-C tarihi içinden gelen, o tarihi takip eden arkadaşların önemli bölümünün burdan, hatta çok büyük bir bölümünün bu tartışma zemininde bulunamıyor olmaları idi. Biz onlar olmaksızın herhangi bir birlik sürecinin gerçekleşeceğine çok inamıyor değildik ama...

- Ertuğrul, netleştirirsek yani hapisanedeki arkadaşlarımız ve yurtdışındaki arkadaşlarımız diye mi bakıyorsun eksikli derken?

- Hayır ben öyle bakmıyorum, kişisel olarak o insanların kiminin bizzat varolup olmaması, bir süreci tayin etmek bakımından hayli önemlidir ama ben daha çok bir eğilimin taşıyıcısı olan arkadaşların, diyelim ki temsili olarak böyle bir süreçte bulunamamalarının ciddi bir sıkıntı olduğunu düşünüyorum; daha somut olarak söylersem; Devrimci Yol çevresinin biz bu ilk girişimde, daha sonraki gelişmede bulunmasını çok isterdik, istedik de. Ancak iki türlü engel gözüktü; bir tanesi bu arkadaşların kendilerini temsilen konuşmaya yetkili, bu sürecin kendi özgür süreçlerinin tarihini ifade etmeye yetenekli herhangi bir kişi üzerinde müttefik olmamalarından gelen bir sorun vardı. İkincisi de, onlar aslında bunun üzerinde müttefik olmuş olsalardı da, böylesine bir girişimi çok fazla verimli bulmuyorlardı aslında. Bunu kişisel görüşmelerimizde bildirdiler. Onlar haklı olarak inamıyor ki kendi yaşadıkları tarihten, aslında Devrimci Yol Türkiye'de, 80 öncesi solculuğunun ve devrimciliğinin bütün ortalamasını temsil etmektedir. Dolayısıyla, kendi dışlarındaki bir gelişimin kendi tarihlerine bir müdahale olduğunu düşündüklerini açık değilse bile örtük olarak ifade ettiler...

- Pardon. Çok zorunlu bir soru değil ama, bir dergi yazısı olduğu için, araya girmek için yapıyorum. Senin bir deyimim vardı. İnsanlar, gruplar kabuklarında yaşamayı seviyorlar ve kabuklarından dışarı çıkmak istemiyorlar diye. Bu, az önce Dev-Yol için verdiğin örnekte, böyle birşey var mı?

- Ben bunu çok genel olarak ve herkes için söylediğimi düşünüyorum ve Dev-Yol için de ben bunu söylüyorum aslında.

- Şimdi kabuklarından çıkmış insanlar olarak gelen eğilimleri, yani bunlar bunlar çıktı ve şunlar şunlar çıkmadı biçiminde bir sınıflandırma yapabilir misin?

- Bence yapamayız. Çünkü süreç çok çelişik gelişti. Mesela şimdi ben aradan bir yıl geçtikten sonra insanların, kendi kabuklarını bir yıl öncekinden daha fazla önemsemeye başladıklarını hissediyorum. Ama gene de, şimdi bu da birlik önünde çok ciddi bir engel değil, çünkü aşağıdan gelen talep yani günün görevleri o kadar belirleyici ki bu kabuk içinde dahi birşey yapmak pekala mümkün. Ama, ben şunu sezdiğimi söylemeliyim; insanlar şimdi yeni bir şeyin, birleşme sürecinin çok zahmetli, sürüncemeli olduğunu ve bunun kendilerini, kendi kabuklarından çıktıkları zaman, ege-

men sınıf karşısında zırhtan yoksun bırakacağını, uzun süre böyle kalmalarının kendilerini bir zırhtan yoksun bırakacağını düşünerek şimdi kabuklarını daha fazla önemsemeye başladılar. Ben öyle gözlemliyorum, bu aslında açıkça söyleniyor da. Yani çelişkili bir süreç oldu. Bu işe mesela baştan, tartışma sürecine birlikte girdiğimiz arkadaşların bir bölümü, şimdi mesela kendi kabuklarını niçin o kadar kolay feda edip etmeyeceklerini tartışır konumdalar. Ama beri yandan şu oldu, yani eğer benzetme kabilseniz biz şimdi sihirli lan-badan Alaaddin'i çıkarttık, bir birlik fikri geziyor ve insanlar bunu çok fazla önemsiyorlar ve bunun kuvveden fiile çıkma ihtimalini daha çok gördüler ve bunun çevresinde bir tartışma süreci başladı gidiyor. Şimdi bu nedenle, kendi iç gerilimlerini de taşıyan, pürüzsüz olmayan, böyle bir tıkrık tıkrık işleyen bir birlik tartışmaları süreci var, ama, diyeceğim bana bugün herşey bu işe başladığımız andakine göre daha çok zahmetli, daha sürüncemeli daha fazla ara evreler, ara aşamalar gerektiren bir süreç olarak gözüktüyor. O zaman sadece şöyle birşey sözkonusu: Bir imkan mıdır, değil midir? Yani tanışalım görelim idi, şimdi bence bu bir imkan ama bu imkanın gerçekliğe dönüşmesi, çok fazla zahmet gerektirecek yani ben, bunu kavradığımı söyleyebilirim.

- Affedersin. Şöyle bir toparlamak istiyorum. Yani insanlar birbirlerini buldular, ilk 18 kişi, sonra 22 sosyalist dergiye bir çağrı yapıldı. Kuruçeşme'deki toplantı gerçekleştirildi. Okuyucu için bunları özetlemek zorundayım. Ve en geniş sosyalist kesim hedefleniyordu. Seninle buluşmadan önce çok hızlı bir şekilde Birlik Tartışmaları Düzenleme Kurulu'nun üç yayınının giriş sözlerini karıştırdım. Şimdi orada amaç olarak da şöyle deniyor: "Sosyalistler arasındaki birliğin, teorik ve tarihsel arka planının imkan ve şartlarını tartışmak üzere" deniyor. Bu pekala bir amaç maddesi sayılabilir. Şimdi Mayıs görüşmemize dönme ve şimdikiğe geri gelebiliriz. Mayıs'taki söyleşimizde, bir yıl önceki konuşmamızda diyordun ki; "Türkiye'de sosyalizm güçleri, bir tek grubun kavrayamayacağı kadar fazla genişti." Şimdi bu tartışmalardan sonra, katılan grupların sosyalist güçleri kavrayabilecekleri konusundaki düşüncen netleşti mi?

- Şunu söylemeliyim, birincisi, hala büyük eksikliklerle bu tartışmayı sürdürdüğümüzü biliyorum, yani bu bakımdan hayale kapılmıyorum. Sadece şunu söyleyebilirim, birincisi hiç kimse bu süreçten, bu süreç girmiş olduğu gibi çıkmıyor. Yani bu sürecin dönüştürücü gücünü görmüş olmak benim için son derece önemli. Mesela bence Türkiye tarihinde, Türkiye'nin sosyalist hareketinin tarihinde, ümit edilmeyecek kadar ciddi, embriyonik gelişmeler oldu. Örneğin, kendilerini kategorik olarak Stalinci ve kategorik olarak Troçkist diye tarif eden unsurlar, aslında bir devrim hedefine ve ilkesine bağlı olduğunu takdirde, kendi aralarındaki farklılıkların bu amaçta birleşmelerini engellemesini gerektirmediğini, hem kavradılar, hem ifade ettiler. Bu ciddi bir kazanımdır diye düşünüy-

yorum. İkincisi bu insanlar programatik olanla teorik olanı birbirinden akıllıca ayırd etmeyi becerebileceklerini gösterdiler yani teorik farklılaşmaların, bir tek program üzerinde birleşmeyi apriori olarak engellemeyeceğini gördüler, gösterdiler. Böyle pozitif gelişmeler oldu, bunu söyleyebilirim. Ama şunu da söylemek zorundayım ki, bu süreçte şu da oldu: Bizim sürece çok fazla dahil olmasını istediğimiz ve murad ettiğimiz kesimler, bir teorik tartışma süreci ile sorunu ele almaya başlamasının, gereğini ve yararını bizim gibi kavramadılar, bunun dışında durdular. İnsanlar daha çok şöyle bakma eğilimindedirler, "Pratik olarak ne çıkar?" Ben böyle bir yaklaşımın boşuna olmadığını düşünüyorum. Pratik olarak ne çıkar sorusunun tabii ki, boşuna olmadığını düşünüyorum ama bir teorik arkaplan üzerinde, kendimizi kurmanın yararını baştan yadsıyan böyle bir yaklaşımın çok fazla da, pragmatik olduğunu düşünüyorum. Yani bu, şu; Lenin'in bir sözü var ve ben onu sık sık tekrarlıyorum, insanlar bana "yahu ortalığı kana bulayan sözler" diyorlar bunlar. Şöyle "Grupların kendisini parti mezbahasında boğazlamaya hazır hissetmeleri" ve kurmaları gerekir, bir birlik ancak böyle mümkün olabilir. Yani gruplar olarak girdiğimiz bir yerden, bütün grup varlıklarımız dağılmış ve bambaşka bir bütünlük içerisinde çıkmamız gerekir. Ben insanların bunu hazırlamaya da, bunu kabule de henüz yeterince hazır olmadıklarını düşündüğümü söylemeliyim. Yani, bunu anlaşılabilir de buluyorum. Şundan ötürü anlaşılabilir buluyorum; efektif sonuçları bakımından, Türkiye solunun tarihini, mücadelesini vs'ni kavrayabilecek bir genişliğe erişmiş bir bütünlük ihtimali ortaya çıkmadan kendi grup varlığını sona erdirmeye ihtimali katlanılmaz bir yol, birçok insan için. Ama öbür taraftan görünen şu ki, siz buna cüretli olmaz iseniz, böyle birşeye de varamazsınız. O zaman gruplar sonsuza kadar birarada durur. Yani siz okyanusa atılmaya, kendi varlığınıza, daha büyük bir varlığı ortaya çıkarmak için son vermeye hazır olduğunuzun işaretlerini vermezseniz, sonsuza kadar da gruplar halinde yaşamaya devam edebilirsiniz, yani çelişme burda.

- Başından beri söylediğim gibi Mayıs konuşmamızda seninle; orada şöyle birşey notlamışım. "Bu birliğin" diyorsun, "baştan beri bazı ayrılıkları getirdiğini, getirmesi gerektiğini" söylüyorsun ve Türkiye'de sosyalist hareketin temeli olarak da iki kanat var diyorsun, biri devrimci öteki de reformcu kanat diyorsun. Şimdi burdan yola çıkarak, Lenin'in "Birlik için grupların kendilerini parti mezbahasında boğazlaması" örneklerini de içererek sorsarsam, böyle bir birleşim için acaba, oluşturulan tablo, biraraya gelişlerde, bu iki kanadın varlığı sözkonusu muydu, değil miydi?

- Sözkonusu. Biz bunu veri sayarak başladık. Kuruçeşme'deki çağrı, Türkiye'de kendini, sosyalist ya da Marksist kabul eden herkeseydi. O gün herkese şunu söyledik, biz bir tarafız deklarasyon olarak, ilkelermizi söyledik, biz bunun etrafında bir birlik olursa iyi olur diye düşünüyorduk. Bize katılanlarla, bu bir-

liğin, bu deklarasyonun arka planını durmaksızın geliştirebiliriz ama Türkiye'de bir taraftan insanlarla ayrıışmamız da gerekir yani bizden ayrıışmak isteyenlerle de meşru bir zemin üzerinde ayrıışmak.

- Anladım, yani Mayıs'taki konuşmamızda belirttiğin ayrıışmayı yaşayarak görmek istedin sanıyorum, ben daha çok senin düşüncelerini çok merak ediyorum.

- Benim düşüncem kesin. Ben şunu istiyorum, mesela, bu, Türkiye'de kendisine, bir grup etiketi izafe etsin veya etmesin, Türkiye'de net kendini düzen dışı sosyalist olarak tanımlamış bir sosyalist kesim var. Bu kesimin gözünde, sosyalist hareketin iç ayrıışmalarının bu kadar teferruatlı bu kadar çok olması anlaşılabilir, insanlar bunu meşru addetmiyorlar. Onların meşru addedebilecekleri şeyler var. Ayrım çizgileri var. Ben insanlara şunu söyledığımızı, şuraya çağrdığımızı düşünüyorum. Bu yığın, sosyalist hareketin tabanı addedeceğimiz bu kitlenin gözünde, birliğimizi de ayrıışmamızı da meşru kılabilecek uygar, dürüst ve ciddi bir tartışmaya yapalım, yani reformcular niçin reformcu olduklarını, niçin devrimci olmamak gerektiğini, açıkça söylesinler, biz açıkça söyleyelim, birbirimizden açıkça ayrıışalım, biz bir partinin içinde, dolayısıyla programatik açıdan birarada bulunamayacağımızı ifade edelim, bundan sonra da birlikte başka neler yapabiliriz onu görelim. Yani insanları şöyle yanıltmayalım: "Türkiye'de sosyalistlerin, bütün eğilimleri tek parti içinde birleşebilir." yanlıştır. Bunların ayrıışması gerekir, ayrıışalım. Ama öbür taraftan sosyalistlerin hepsi gene de birlik olup bir başka şey yapabilirler. Bunun zeminlerini kuralım. Dolayısıyla burada bir kaç düzeyi tarif etmiş oluyorum. Mesela tarifteki örneklerinden gidersek, yani bir partide programatik temelde birleşebiliriz burada ayrışıyorsak ayrıışalım. Ama öbür taraftan...

- Yani, özür dilerim, bu bir çaresizlik değildir. Bile bile birarada olmayı vurgulamak adına.

- Tabii tam tersine biz bunu bilerek yaptık, kimden ayrışacaksak ondan ayrıışmayı, kimle birleşeceksek onunla birleşmeyi, kapalı kapılar ardında süren pazarlıklarda değil, alenen yığın önünde yapmayı istedik. Yani şimdi bunun bir handikapı var. Böyle bir zemin, bizim bunu üzerinde konuştuğumuz zemin, ancak diyelim ki yasal olanı kucaklayabilir. Onun geri kalanını açıkça konuşmanın güç olduğunu düşünüyorum. Ama ben Türkiyeli sosyalistlerin, çok uzun zamandan beri ezop diliyle konuşmayı öğrenmiş olduklarını düşünüyorum. Bunun o kadar büyük bir güçsüzlük olduğunu falan da zannetmiyorum. Bunlar örgütler aracılığıyla konuşulur sözünün pek geçerli olduğunu düşünmüyorum. İnsanlar kendi kimliklerini, kendi varlıklarını az buçuk riske ettiklerinde ve ezop dilinde konuştuklarında, her şeyi konuşabiliyorlar. Bu kadar da korkunç bir yerde yaşamıyoruz. Hal böyle olunca bu ayrıışmayı ve birliği kitlenin gözü önünde kurmak ve kurmamak noktasında bizim elimize ilk defa bir meşru platform kurma imkanı geçti ve bunun özellikle altını çizmek istiyorum bunun yanlıı anlaşıl

ıldığını düşünüyorum. Mesela net ifadeleriyle söyleyeyim, TBKP'nin bugünkü çizgisiyle örneğin; ben sadece kendi adıma konuşayım, şahsen ben bir programatik birlik sağlayamam, bu net birşey. Dolayısıyla benim bu platformda TBKP ile olan ilişkim, ayrıışmamızın anlamlı kılınmasıdır. Biz ayrışacağız, ama biz birbirimizle gözümüzü kaşımızı sevmediğimiz için değil, birbirimizi kışkandığımız için değil, programatik anlayışlarımızın farklılığından ötürü ayrışacağız.

Dolayısıyla bir TBKP'li işçi de, benim fikrime bir kıymet veren işçi de niçin ayrı durduğumuzu bilecek. Bu birinci nokta. Ama ikinci nokta şudur. Biz bütün bunlara rağmen, işte diktatörlük, gericilik, faşizm, emperyalizm karşısında birlikte hala birşey yapabiliriz. O zaman birlikte yapacaklarımızda ilkin birbirimizden ayrıışıp, ondan sonra ayrı kimliklerle birbirimizi yeniden karşılayalım. Bizim amaçladığımız bu idi. Birçok insan bilerek, bir kısmı da bilmeyerek şöyle anladı: Yahu işte, tarihler belli, teoriler belli, programlar belli, pratikler de belli, dolayısıyla böyle bir birlik tartışmasını yapmanın ne anlamı var. Bence işte demin dediğim anlamları var.

- Yani, dönüştürücü gücüne inanıyordun, böyle bir şeyin; yani hiçbirinin girdiği gibi çıkmayacağına inanıyordun...

- Kesin olarak ve ben bunun mesela, bütün sonuçlarını az çok tartışmaya katılanlar açısından aldığımızı düşünüyorum, mesela şimdi bu tartışmaya katılan en geniş temelli gruplar açısından baktığımızda. Mesela TBKP açısından artık eski monolitizm sözkonusu değildir. Bu sürece girdikten sonra, bütün eğilimler kendilerini açıkça ifade etmeye başlamışlardır. Bence böyle bir etkisi olmuştur. Mesela Yeni Öncü açısından, hakeza böyledir. Ben öyle diyebilirim ki: Gelenek açısından böyledir, Troçkistler açısından böyledir, bizzat kendim için de böyle diyebilirim. Mesela ben, önceden, kendileriyle iş yapmaya kendimi daha az hazır hissettiğim insanların bir bölümüyle iş yapabilir olduğumu, süreç içerisinde gördüm ve bu bizim için dönüştürücü etkisiyle v.s. ile olumlu bir rol oynadı. Şimdi bu sürece şöyle itirazlar geldi. Bizim çağrdığımız gruplardan, bir bölümü onlar, bir kısmı gelip ilk toplantıda da konuşular. Şunları söylediler, dediler ki "Bu aydınların bir girişimidir. Aydınların, işçi sınıfına ait olan sosyalizm projesi altında konuşmaya ne hakları var? Çeksinler gitsinler." Ama bence bu Türkiye'nin aşağı yukarı 20 yıl önce tartışıp bitirdiği bir meselenin, yeniden ortaya getirilmesiydi. Ben doğrusu sosyalist harekette Lenin'in demiş olduğu gibi aydın-ışçı ayrıışmasının sözkonusu olmayacağını, olması gerektiğini ve bu ayrım üzerinde çok fazla durmanın da aslında bir yandan işçi sınıfından yanaymış gibi davranıp aslında onun tarihsel çıkarlarını anlamazlıktan gelmek olduğunu düşünüyorum. Bu aşamada ayrıca hiçbirimizin, yaşadığımız hayatlarla, sürdürdüğümüz mücadelelerle öyle 1990 yılında işe yeni başlayan aydınlar olmadığımızı düşünüyorum. Biz bir tarih yaşadık, bu tarihin içerisinde, işçi sınıfıyla teorik ve tarihsel aidiyetler kurduk ve biz bunları tartışmaya yete-

nekliz. Yani insanların sosyalizm ve sosyalizm projesi etrafında bir birlik tartışmasına girmeleri için işçi olmaları gerektiğine hiç inanmıyorum bir, ikincisi ben Türkiye'de işçi-aydın ayrımının da, kafa emeğinin proleterleşmesi sürecinin çok hızlanmış olması dolayısıyla, kısmen aşılmaya başlanmış olduğunu düşünüyorum. Dolayısıyla o itirazlar geçersizdir diye düşünüyorum. Burada sözkonusu olan, tartışma sürecinin temsil yeteneğiyle sınırlı olduğu gerçeğinin ki, biz de zaten bunu baştan kabul ettik ama şimdi 90'ların içine girmişken Türkiye'de toplumsal mücadele ritmi bu kadar hızlanmışken, bu birlik sürecine dair bir söz etmeden ve bir insiyatif almadan yaşamamaya çalışmıyorum. Dolayısıyla, buraya bir adım atmam gerekiyordu, biz adım attık? Şimdi ben şunu söyleyeyim, bu tartışma sürecinin sonucunda hiçbir şey çıkmış olmasa dahi, bir kazanım vardır. İnsanlar neyin nasıl yapılması gerektiğini görmüş olacaktırlar. Her ne kadar ben buna katılmıyorsam da. Ama biz bunu böyle yaptık. Şimdi buna iki türlü müdahale edilebilir; bir içine girilerek, ikincisi bir alternatif birlik projesi ortaya koyarak. Ama ben tabandan gelen bu birlik talebi tüketilmeden, Türkiye'de sosyalistlerin, kendi birliklerini ya da ayrılıklarını hiçbir şekilde meşru kılamayacaklarını düşünüyordum. Ve bu süreç bence bunu doğruladı. Mesela siz, böyle bir süreç olmasaydı belki de benle bu görüşmeyi yapmak istemezsiniz.

- Yoo, biz çağrılıydık, Yalçın Küçük ve ben çağrılıydık ama bir takım şeyler oldu yani bir yerlerde dışarda mıydık içeride mi yani böyle bir şey oldu.

- Ama çağrıda bulunamazdık size ve bir türlü denk gelmezdi.

- Belki, belki işte tartışma metinlerini okuduğum zaman, gene çok hızlı okuduğumu söyleyeyim, yanıyorsam bana söyle, şeyi merak ediyorum, teraziyle tartılacak bir şey değil bu. Ama gene Mayıs konuşmasına dayanarak, iki kanattan söz ettiğimize göre, bence o tartışmalarda epey zaman harcanmıştı. Teraziyle tartmıyorum bunu, ama bu iki kanadın varlığından dolayı hatta, bir arkadaşın adını hatırlamıyorum çok net bir lafı var ve diyor ki "Ben buraya reformcu kanatla, polemik yapmak için geldim." Yani bunu da yararlı ve gerekli buluyor musun?

- Şimdi ben zaman kaybedildiği eleştirisini doğru buluyorum, çünkü Kuruçeşme toplantısı Ağustos ayında yapıldı ve biz ilk açık toplantıyı ancak bundan iki ay önce yapabildik, yani Ocak ayında. Demek ki 6 ay yöntem üzerinde tartışmalar var. Şimdi ben bunun ciddi bir kayıp olduğunu düşünüyorum. Doğrusu bu sürecin çok daha önce başlayıp tüketilmesi gerektiğini ben çok biliyordum. Mesela kendimle bóbürlenmek için anlatmıyorum ama hiç değilse bir kapah devre yuvarlak masa toplantılarını araya sokarak, sürecin arasını kapatmakta çok ısrarlı olmak istedim. Bence yöntem ve usul tartışmaları çok vakit kaybedildi. Bu yöntem ve usul tartışmaları çok vakit kaybedilmesinin nedeni aslında tartışma sürecinin öbür kut-

bunda bulunan arkadaşların kendilerini daha çok zamana muhtaç hissetmeleriydi. Bunun net olarak söylenebileceğini doğrusu ben düşünüyorum. Ama gene de şöyle birşey vardı. Kendilerini reformcu olarak nitelediğimiz ve kendilerini de böyle niteleyen arkadaşlarla kitlenin önünde, onları belgelerle bağlayarak açıkça tartışmaksızın bir ayrışma yaşamının kitlenin gözünde, 12 Eylül öncesinden devr alınmış bölünmeleri herhangi bir kritiğe tabi tutmaksızın, eski hayatı yeniden yaşamak olduğuna dair bir izlenimin geçerliliğini silmek mümkün değildi diye düşünüyorum. Ben bunu önemsiyorum, çünkü Türkiye'de özellikle işçileri geçeköndü mahallelerinde yaşayanlar, nispeten daha az aydın karakteri ve örgütlü militan karakteri gösteren ve daha çok bu işin tabanını teşkil eden insanlar, 12 Eylül öncesi bölünmelerin meşruyetine pek inanmıyorlar. Buradabir ayrım yapıyor herkes, nasıl faşist saldırganlığa karşı kararlı bir mücadelede bulunmakla bundan geri çekilmek arasında bir ayrımı pratikte yapıyor ama bunun dışında çok ciddi ayrımın anlamlı olmadığını düşünüyor. Şimdi biz bunlarla ilişkiye geçeceksek eğer, bu ayrımı anlamlı kılmalıyız. Ben öyle düşünüyorum ki TBKP programından kendimizi nasıl ayırdığımızı bu insanların önünde meşru kılmadığımız takdirde, ben TBKP'li bir işçiyle hasım olmak istemiyorum açıkça; bunu yapmam gerekir, çünkü bence, TBKP'li bir işçi fabrikada patronun karşısında ben komünistim diyebilmeyle mümkün kıldığı için TBKP'li olmak istiyor. Onun programıyla ilgili pek fazla fikri olmayabilir. Ben sosyalist hareketin tabanında bulunan insanlarla, birarada gitmek istiyorum ve bunların Türkiye'de çok fazla, diyebilirim ki, bir işçi aristokrasisine tekabül ettiğini düşünmüyorum. TBKP'liliğin, mesela İngiltere'de olduğu gibi. Bu işçilere verilen önemle ilgili birşey, işçi söylemiyle ilgili birşey. İnsanlar kendi ifadelerini orada buluyorlar. Ben bu insanlarla birleşmeliyim, birleşebilmek için TBKP politikasından, nerde ve nasıl ayrıldığımızı o insanın gözünde meşru kılmalıyım. Benim endişem budur. Birçok insanın da endişesi budur. O zaman bu sürecin yaşanması gerekiyor. Şimdi bunun ne kadar vakte mal olduğu meselesi görece birşey. Yani biz bu süreç içerisinde daha sol bir program etrafında birlik sürecini bir yandan örebilseydik, bu vakit kaybedilmiş sayılmazdı. Ama ben bunda çok fazla mesafe kat edemediğimizi düşünüyorum. Tartışmanın bir de kendi mantığı ile ilgili tarafı var, biz öyle bir tartışma mantığı kurduk ki, teorik olandan pratik olana doğru inen ya da çıkan bir tartışma süreci kurduk, mesela birlik tartışmaları en son tartışmadır. Şimdi birlik tartışmalarına gelmeden önce program, devrim anlayışı, çalışma tarzı, enternasyonalizm, ulusal sorun, Türkiye perspektifi üzerinde bir tartışma tüketilmeliydi ki, mesela ben yarın çıktığım zaman diyebilirdim ki, bütün bundan elde ettiğim sonuçlar karşısında şunlarla birleşebilir, şunlarla ayrılabilirim, ama halkın hayatı böyle teorik yaşamadığını düşünüyorum. Devrimci kadroların da hayatı bu kadar teorik yaşamadığını düşünüyorum,

ama o zaman, karşımızda kalan tek alternatif de şu oluyor. Ve ben bunu da yaşamak istemiyorum. Bütün öteki fraksiyonların yanında, bir de birlik fraksiyonu kurmak ve kendi kimliğini böyle ifade ederek sosyalist hareketin, toplumun karşısına çıkmak da bana en az bunun kadar sıkıntı verici geliyor. Ben bu nedenle gerek katedilen mesafenin boşuna olmadığını düşünüyorum. Şimdi elimizde bir program materyali sağlayabilecek bir tartışma sonucu çıktı ikincisi buna karşı tepkiler elde edildi, şimdi biz buradan hareketle ne yapabiliriz? İki şey yapabileceğimizi söylüyorum, birincisi şunu gördüğümüzü söyleyeceğiz; bir birlik mümkün değildir, herkes evine dönsün, herkes kendi grubuyla yaşamaya ve çalışmaya devam etsin, ikincisi bir birlik mümkündür, her şeye rağmen bütün nüanslara hatta derin gibi görünen ayrılıklara rağmen. Ya da toplumsal devrim perspektifi etrafında, bütün nüanslarıyla birlikte, sosyalist hareketin çeşitli sektörlerini oluşturan unsurların bir birliği mümkündür diyeceğiz. Ben hala ikincisinin mümkün olmaya devam ettiğini düşünüyorum. Ancak demin dediğim gibi sürecin başlangıcına dahil olmayan ve hala da dahil olma işareti vermeyen önemli çevrelerin bu sürecin dışında yaşamaya devam ettiklerini düşünüyorum. Devrimci Yol ve Devrimci Sol, bunlar olmalıdır bir; ikincisi Kürt Marksistleri olmalıdır, bu ikisinin olmadığı yerde, geri kalan tüm parçacıkların birleşmesinin hala anlamlı bir birlik olabileceğini ben düşünmüyorum. Bunun olması gerek, ama gene de bence bu bir mesafedir. Biz hiç değilse şunu yaptık, bunların dışında kalan alanda bir birlik imkanı kurduk diye düşünüyorum. Bu deklarasyon çevresi hala sağlam duruyor, şimdi o zaman biz şunu umabiliriz, iki şey, ya görüşmeler yoluyla daha sonra bu süreçten çıkararak devam edebiliriz, ya da ikincisi burda buluşmuş olanlar şimdi kendi perspektifleri etrafında hareket etmeye devam ederler, pratik hayatta buluşurlar, eninde sonunda ben şunu söyleyeyim Türkiye'de sosyalist hareketin, bir devrim talep eden sektörleri, birbirleriyle buluşmadan, ne devrim gerçekleştirebilirler, ne sosyalizm adına bir proje kurabilirler, ne Marksizm'e ileriye doğru bir adım attırabilirler, eninde sonunda herkes bunu kavramak durumundadır. Şimdi tabii benim gibi tekil bulunduğu yerde, kişisel olarak konuşan insanlar için bunları söylemek kolay. Ben bir grubun ister istemez, bir birlik projesi karşısında muhafazakar kalması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü grup olmak demek kendini korumakla işe başlamak demektir, oysa biz insanlara kendilerini çözmeyi teklif ediyoruz. Şimdi bu bir dilemma. Bu ancak zaman içinde çözülebilir birşey. Ben çok aceleci değilim, ısrarlı değilim bu konuda falan ama, şunu da çok iyi biliyorum ki, bugün Türkiye'de kendi aralarındaki ayrımlardan bahsederek yaşayan insanlar ashında, Bolşevik Partisi içindeki fraksiyonlardan ya da eğilimlerden, eğilimlerin beste birini temsil etmezler. Bolşevik Partisi ashında bu kadar çok eğilimle beraber yaşayabilen bir parti. Dolayısıyla böyle bir tarihsel örnekten hareketle ben bunların bu çokluklarını muhafaza ederek bir devrimci Marksist parti içinde

birleşebileceklerini düşünmeyi ummaya devam ediyorum.

- Peki ben demin kendi soruma karşın, ne kadar zamana mal oldu terazi ile ölçülmez demiştin ama, bir tek sorum daha var bu konuda, biraz zaman almasına rağmen söyleyeceğim. Şimdi, etkilenme dedik, çok inanıyorum buna, hiçbir grup girdiği gibi çıkmayacak. dedik. Gene o iki kanadın, Mayıs konuşmalarından biliyorum ki iki kanadın var olduğunu şimdi de söyledik. Şimdi Ertuğrul beni bağışlayacaksın çünkü ben oyun yazarım, diyaloglar beni çok ilgilendiriyor. Şimdi, çok kötü bir örnek verebilirim, ama bağışlayabileceğini umuyorum. Etkilenmenin karşılıklı olması. Ben reformcu kanadın ne şekilde etkilendiğini senin anlatmalarından sonra sevinerek karşılıyorum. Şimdi, devrimci kanadın etkilenmesini, gene özür dileyerek senden örnek veriyorum, çünkü, yani sen varsın karşımda şu anda. Şimdi Ertuğrul Kürkçüyle, bir oyun yazarı, Zülfü Dicleli'yi şöyle karşılıklı konuşabilir mi?

"Türkiye'de devletin bir minimizasyonu, yani en az yürütme gücü (devlet) olmadan, halkın demokratik kontrol mekanizmalarını maksimuma çıkarmadan, parlamento dışı, egemenlik organlarının işçiler tarafından özgürce gerçekleştirilmesi olmadan, hiçbir şekilde gerçekleşemez diye düşünüyorum ve bu kaçınılmaz olarak bir devrimci kriz demektir. Bu devrimci krizin imkanları yalnızca nesnel gelişmede değil işçi sınıfının öncüsünün bilinçli faaliyetinde yatmaktadır. Demokratik mücadele burjuva toplumunda işçi sınıfının demokrasi mücadelesi doğası gereği anti-kapitalisttir diye düşünüyorum." Şimde şurada notladığım 33. sayfada da şöyle bir konuşma var: "Şimdi burada", Zülfü Dicleli söylüyor, "Ertuğrul arkadaş, sonra da Çağatay da katıldı, önümüzdeki dönemde, alternatif güç merkezleri işçi sınıfının, devrimci güçlerin, halkın çeşitli mevcut kurumlara, alternatif kendi güç odaklarını oluşturmalarını ve bunun giderek ikili iktidar durumunda yoğunlaşmasını önerdiler." Ben buna katılıyorum diyor. Merak eden Toplumsal Kurtuluş okuyucuları ahr okur. Acaba diyorum, -haksızsam hemen düzeltme yoluna git- bu etkilenme devrimci kanat açısından da sözkonusu mu? Yani biz bula bula demokrasiyi mi bulacağız?

- Şimdi, tabii ki ben bir belirleme yaparak buna cevap vermeliyim, bu, başlığından da görebileceğiniz gibi demokrasi mücadelesi ve devrim perspektifinin arasındaki ilişkinin araştırıldığı bir tartışmaydı.

Şimdi, Türkiye'de yadsıyamayacağımız bir gerçeklik var. Türkiye'de demokratik talepler, hala kapitalizm zemininde kalarak, işçi sınıfının elde edebileceği kazançlar toplamının hepsi elde edilebilmiş değil. Dolayısıyla köylülüğün de ve öteki çalışan sınıfların da vs. vs. Şimdi devrimci bir politika, taleplerin gerçekleştirilmesi, elde edilmesi ve tüketilmesi isteğine karşı kayıtsız kalamaz. Ama öbür taraftan, şimdi diyelim ki mesela reformizm bizim gözümüze bunu sokup dur-

maktadır, yani bunlar vardır. Bunlar olmadan nereye gidilebilir. Geçmiş MDD tartışmalarında da bunlar hep sözkonusuydu. Şimdi bu gerçekliğin kabulü bakımından, ben öyle düşünüyorum devrimci politika, reformcu politika kadar realist olmak durumundadır. Belki de reformcu politika bunları gözümüze sokmakla bizi bir şekilde etkilemektedir.

- Yani, bunu, etkilenme biçimi olarak kabul edebiliriz diyorsun.

- Bence etmeliyiz, çünkü onlar, yüzeyde görünen gerçeklik üzerinde o kadar çok durmaktadırlar ki, bunun derinine gitmek isteyenlerin ilk bakışta göremeyecekleri kadar çok fazla ayrıntıyı önümüze sunmaktadırlar.

- Yoksa biz olmayacak şeyleri konuşan insanlar haline gelebileceğiz.

- Evet. Daha doğrusu, var olan bir engeli görmezlikten geliyor durumuna, en azından işçilerin karşısında düşmemeliyiz ve biz en az onlar kadar realist olmalıyız diye düşünüyorum. Realizm buysa. Ama realite denilen şeyin, ben öyle düşünüyorum ki, bizim bakımımızdan en önemli farkı realitenin değişkenliği, realitenin altında yaşayan temel süreçlerde kuracağımız ilişkidir. Bir diyoruz ki demokrasi geçicidir, demokrasi bir burjuva egemenlik biçimidir. Bu egemenlik biçiminin en derin temelindeki gelişmelere biz dikkatimizi yöneltmeliyiz ve demokratik bütün talepleri sosyalizm talebine bağlamanın yolunu bulmalıyız, bu Türk devriminin gerilediği dönemde de, devrimin ilerlediği dönemde de, bizimle var olan gerçeklik arasındaki ilişki böyle kurulmalıdır. Dolayısıyla ben şunu kabul ederim, aramızda böyle bir etkileşim vardır. Onlar en azından hiç değilse maddeci kalmak istedikleri sürece bu uzun erimli projeyi reddedemezler ve bir yandan biz de varolan aktüel gerçekliği reddedemeyiz ama nihayet bu çelişme bir yerde çözülmek durumundadır. Yani aktüel gerçeklik temelinde ancak aktüellik kadar kalabilirsiniz, hayat uzundur.

- Peki Ertuğrul, tam burada sormam gerekiyor galiba, şimdi, gene okurken çok dikkatimi çekti ve gerçekten anlıyorum sandım, böyle bir kaygı var konuşmalarda. Devrimci bunalım, devrimci kriz yaratma konusunda, bir kaygı ve devrimci duruma olanak tanıma konusunda bir takım kaygılar. Ve sanki öyle hiçbir şey, yani yanlış anlamadımsa, böyle birşey yaşanmıyor, böyle birşey yok. Benim anlayamadığım şu yani böyle bir krizin, böyle bir bunalımın, sözcükler doğru mu değil mi onu da tartışabilirim belki ama, gerek yok. Bunun nesnel şartları zaten ortada değil mi? Şunu sormak istiyorum, yani gereği kadar bir kriz ve bunalım yok mu ve bunun özlemini mi çekiyoruz, bu toplantı bana bunu mu anlatmak istiyor?

- Hayır. Bu toplantı sana bunu anlatmak istemiyor.

- Aman, çok memnun oldum buna.

- Şimdi şu, eğer milyonlarca insanı harekete geçirmek sizin gerçekleştiremeyeceğiniz bir devrim sözkonusuysa bu milyonlarca insanı kapsayacak genişlikte bir kriz ile bir fikri ilişki kurmak zorundasınız,

herşeyden önce diye düşünüyorum. Bizim tartıştığımız nokta şu, iki tür politika olabilir bir tanesi krizi yatıştırmak, öbürü ise krizden birşey ummak. Bizim TBKP'li arkadaşlarla aramızdaki ihtilaf bence şudur ki, onlar krizi yatıştırmak gerektiğini düşünüyorlar, bizse krizden birşey umulabileceğini söylüyoruz. Mesela budur.

- Az önceki konuşmalarından da, aslında şu hazırladığım sorunun cevabını almış gibiyim ama bir toplantıya yönelik bir eleştiriden söz edeceğim. Ve onu sen de çok duydun sanıyorum. Şöyle, gene o Mayıs konuşmalarımızda sevdiğim bir cümle var diyorsun ki "Ben politikanın saklı yapılacağına inanmıyorum, politika mutlaka açıkta olur." O sırada şöyle bir parantezimiz var, sana ait, parantez kullanmışsın ama diyorsun ki, "İçinde bulunan mevzuatın, açıklığı da önemli tabii" böyle bir parantezimiz var. Şimdi, eleştirilere gelince kapalı başladı deniyor. Sen onu sanıyorum benim kattığım toplantıda, güzel bir biçimde, bu olabilir de olmayabilir de diye, Beşiktaş düğün salonundaki konuşmada açıkladın. Ama ben okuyucular için tekrar senden rica ediyorum bunu. Demin cevabını aldığım şeyde, Kürt Marksistleri konusundaki tutum ne idi? Acaba ben, o kapalı dönemde böyle bir buluşma var mıydı diye düşünüyorum.

- Şu an Türkiye'de, Kürdistanla ilgili olarak bir görüşme gerçekleştirecekseniz, PKK temsilcilerini muhatap almadan yapabileceğiniz her görüşme gayriciddidir. Bizim de böyle bağlantılarımız yoktu ve bizim ilk biraraya getirdiğimiz ilişkiler aslında bu bakımdan kırılmıştı. Mesela bunların bir devrim bakımından da kırılmış oldukları anlamına gelir, tek tek kişiler hangilerine tekabül eder, onu söylemek istemiyorum ama, böyle birşey sözkonusuydu. Yani biz bir yandan, o toplantıya PKK'lı arkadaşları dahil edilemek bakımından, kendi gerimizdeki yığıntıdan çok emin olmayabilirdik. Birincisi, o insanlar neredelerdi. İstanbul'da falan değillerdi. Onlar Kürdistan'da dövüşüyorlar şimdi dolayısıyla onlarla pratik olarak bir ilişki kurmak çok zordu, bu istemediğimizden değil. Ama isteseydik eğer ve mesela toplantıya ilk çağırıldıklarımızdan bir bölümü olmayabilirdik. Ama biz bunu çok fazla düşünmedik. Ben bunun dışında kalanların ciddiye alınmayacağı düşüncesinde değilim. Rızgari, Ala Rızgari eğilimleri ciddiye alınanlardı geçmişten beri tüm Kürdistan'da. Marksizm açısından epey ciddi faaliyet gösterdiklerini düşünüyorum. Keza genişliklerine göre etkiledikleri bakımından örneğin Özgürlük Yolu çevresini önemsemem gerektiğini düşünüyorum ama bu insanlarla dolaysız ve hemen ilişkiye geçebilecek durumumuz yoktu ve ilk 18 kişilik topluluk, biraz subjektif, biraz rastgele, biraz tartışmalar bloke olmasın diye seçilmiş insanlardan oluşuyordu. Bunun kendi handikapıyla bu iş böyle başladı ama ben öyle görüyorum ki, sürecin kendi taşıdığı dinamiklerden ötürü bu arkadaşlar zaten süreçle ilgilenmeye başladılar, biz ona kapalı değildik.

- Onlardan bir ses geldi mi?

- Geldi.

- Basından izliyorlar.

- Vatan Güneşi toplantılara katılmaya başladı. Bu sürecin içerisinde, mesela diyelim ki bir sol eğilimin ya da bir devrimci kutbun ortaya çıktığı andan itibaren, Kürdistan'da bir devrim perspektifini kuvvetle savunan arkadaşlar sürecin bu kısmıyla ilgilenmeye başladılar. Ashında çok etkisiz kalmadık ama gene de şöyle bir yan var. O insanlar ilişkilerini daha çok örgütlerle kurmaya alıştılar, biz örgüt değiliz. Öyle olunca ne yapacağını bilemezlik gibi bir durum söz konusu. Ama ben şunu söyleyeyim; biz bu tartışma sürecinde, bu arkadaşları çokça arzu ettik. Belki diyelim ki aşkıımızı çok açığa vurabilecek biçimler bulamadık işte, ne olduysa oldu ama bizim şimdi mesela bu hafta sonu siz davetlisiniz onu da söyleyeyim, ulusal sorun üzerine çağrılılarla yapabileceğimiz bir kapalı toplantı var. Orada arkadaşları görebilmeyi umuyoruz. Şimdiye kadar ki sürecin bunu ne kadar kolaylaştırmış ya da güçleştirmiş olacağını göreceğiz. Fakat ben şunu diyeyim, benim gördüğüm, eleştirileri çok daha sert olmakla birlikte, Kürt Marksistleri, Türk Marksistlerinin, pozitif projeye dönüşebilecek her türlü girişimine karşı Türk Marksistlerinden daha hassaslar ve daha gözeticiler. Ben de bunu algıladığımı düşünüyorum, bu da çok pratik birşey yani onların burada enternasyonalist bir sese ihtiyaçları var ve ben girişimi o bakımdan destekleyeceklerini umuyorum. Zaten bizim attığımız adım herhangi bir biçimde programatik hedeflerinin karşısına kendisini konumlandırmadığı için bu zemini kullanabileceklerini umuyorum. Ama pratik olarak ben kendim hapisanede tanıdıklarım dışında Kürt Marksistlerinin kategorisini 1970 yılında bilmiyorduk, açık söylemem gerekirse. Arada geçen 15 seneden sonra ben bu insanları hapisanede tanıdım kısmen. Benim kurabileceğim doğrudan bir ilişki söz konusu belki olmayacaktır. Ama bu sürece arkadaşların ilgi gösterdiklerine dair bazı işaretler olduğunu biliyorum. Şimdi şöyle demeliyim belki, bizim yürüttüğümüz süreç, daha çok şöyle: Teorik-politik bir süreç oysa insanların geniş bir çoğunluğunun ilgi gösterdiği süreç politik-pratik bir süreç. Şimdi bu ikisi arasında bir açığı var, ben bu açığı yadsımıyorum ama siz nasıl isterseniz öyle değerlendirin, ama ben şöyle düşünüyorum, onu sizin olduğunuz toplantıda da ifade etmişim, hatta karşımda siz oturuyordunuz biraz gözünüze bakarak da konuştum. Ben insanın en önemli farkının, başka yaratıklardan, yapacağı işi, tasarlaması olduğunu düşünüyorum. Böyle bir teorik süreç yaşanmadan, çok birşey yapılabileceğine inanmıyorum. Yani yapılır, herşey yapılır, ama nihayet öngörülebilir olasılıkların hepsini kapsayan bir teorik perspektifiniz olmadan çok fazla anlamlı şeyler yapmış olamazsınız ve ben Lenin'in üstünlüğünün, pratikte Leninizm'in üstünlüğünün burda olduğunu düşünüyorum. Lenin'in bir dünya projesi ve bir Rusya projesi vardı, biz böyle bir projeyi kurmalıyız. Bununla çok vakit kaybetmemeliyiz. Bunda anlaşıyorum ama bunsuz geçirdiğimiz bir on yıl yaşadık 1970 ile 80 arasında, ama bunun sonuçlarını

gördük. Şimdi buna bir katkıda bulunmak istiyorum, burda yanlış anlaşılmaktan ben doğrusu korkarım yani arabayı atın önüne koşmak deyimi gibi bir sorun ama bizim böyle bir projemiz olmadan eğer 12 Eylül'de kopmuş olan filmi yapıştırmak ve aynı şeyi döndürmek gibi bir yerde isek ben orada olmayacağım. Bunu net söylüyorum. Ben yeni güçlere, yeni eğilimlere, yeni perspektiflere muhtaç olan insanlara çok önem veriyorum. Ben 70-80 arasının kendini tüketmiş olduğunu düşünüyorum, bütün pozitif ve negatif yönleriyle. Başka bir yerde yaşıyoruz. Bu başka anın gerçekliğinde, pozitif bir iş yapmak istiyorum. Yani benim kişisel endişem bu. Onun dışında ben bu yaşanmış hayatları hiç önemsiz saymıyorum ama şimdi insanlara dönüp 10 yıl önce şöyleydi diye, bir hikayeye başlayarak çok uzağa gidemeyeceğimizi düşünüyorum. Çünkü burjuvazi de böyle var olmuyor bu toplumda. Çok saçma bence, Türkiye'de pozitif projelerin hep burjuvaziye ait olması, öbürlerinin de bize ait olması, ben tersine çevrilmesi gereken bir şey olduğunu düşünüyorum. O neyin yapılmaması gerektiğini biz ise neyin yapılması gerektiğini söylemeliyiz ve öne almalıyız.

- Ertuğrul, 10 yıl önceki filmde belki en fazla üzerinde titreyeceğimiz birşey var. O da galiba anti-Amerikancı yanımız değil mi?

- Valla her zamanki yanımız, ben, devrimci olduğumu zannettiğim andan beri, Türkiye'de böyle bir hegemonya vardır ve bu hegemonyanın yıkılmasının zorunluluğunda hiç kimsenin şüphesi yoktur, bu böyledir.

- Yani, şu dünyanın yaşadığı şaşkınlıklar içerisinde, 10 yıl önceki filmde tekrar tekrar hatırlayıp hatırlatmamız gerekir diye düşünüyorum.

- Bütün filmlerin baş aktörü zaten.

- Teorik bir sürecin yaşanması elbette çok gerekiyor. Şimdi bu birlik tartışmaları sonrasında, demek ki insanlara evlerinize dönün demiyoruz. Ve umudumuzu da sürdürdüğümüze göre. Ben şimdi gene Mayıs konuşmamıza dönüyorum. Ve orada çok ilginç bir saptaman var senin. Diyorsun ki "Parti politik iktidar talep ediyorsa." Bu birliğin talep oranını söyleyebilir misin?

- Ashında haklarını yemek istemem, bütün herkes bir çeşit politik iktidar talep ediyor bu süreç içerisinde, ancak tartışmalardan sonra vardığım sonuçlardan bir tanesi şu, şimdi böyle bir partiyi asıl partinin bir gölgesi olarak gören arkadaşlarımız var, ikincisi asıl partiyi bu gölge sanılan şeylerin toplamı olarak gören arkadaşlar var ben ikinci kategorideyim. Yani bunu daha az metaforlarla anlatmam gerekirse şöyle birşey söylemem lazım, bir grup arkadaş ya da tek tek gruplardan ortaya çıkan bir grup, şunu söylüyor. "Asıl parti vardır, ashında onu ben temsil ediyorum", "Ben sizle bugünkü toplumda, pratik bazı şeyler yapmak için başka bir şey bulamadığımdan, böyle bir parti projesi içinde siz de birşey yapabilirsiniz." Yani ashında o, bir cephe partisi öneriyor. Ben ise onun ikinci sınıf parti dediği şeyin ashında birinci parti olması gerek-

tiğini düşünüyorum, yani şu, eğilim farklılıklarını koruyarak, ama tek bir devrim perspektifi altında birleşmiş insanların, hem açık alanda, hem de düzenin elinin erişemeyeceği alandaki ilişkilerin tümünü kapsayan bir organizasyon. Bence sahici bir birlik projesi bundan ibarettir diye düşünüyorum ve eğer siz siyasi iktidarı hakikaten istiyorsanız, bu güçlerin bir tekini olsun, kendi ilişki alanınızın dışında bırakamazsınız. Bunu da bir partiyle sağlayabilirsiniz. Daha önce de söylemişim, parti bölen bir şeydir, dolayısıyla parti şunu bölmelidir. İktidar talep edenler ve bunu devrimci bir tarzda talep edenlerle, etmeyenleri birbirinden ayırmalıdır. Bu tarafta kalanların hepsi, şimdi böyle bir belirlemeden sonra bence aralarındaki bütün ayrılıkları halledebilirler, demin söylediğim gibi. Çok böyle efsanevi bir tarzda anlatılmış olan tarihte Bolşevik Partisi bütün bu nüansların toplamıdır. Ben böyle bir nüanslar toplamının Türkiye'de mümkün olduğunu düşünüyorum ve bunu yapmakta yanayım. Ama şunu düşünüyorum, Türkiye çok bölünmüş ve parçalanmış bir sosyalist hareket tarihi yaşadı, buradan öbür tarafa bir anda geçilemez. Bu geçiş için bazı aletler yaratmamız gerekir, bazı platformlar, bazı zeminler... Bunları kurabildiğimiz takdirde bu yolu kısaltabileceğimizi düşünüyorum.

- Peki, Mayıs konuşmasından son bir alıntı yapıyorum. Senin bir sopa teorin vardı orada. Hapishanede de örnek veriyordun, orada insanların gruplarının kabuklarını kırarak sopa karşısında tartışabildiklerini söylüyordun ve sanıyorum ki bu birlik toplantısında umudumuz hala sürüyorsa, sopanın gerçekliğini en azından netliğini, görmüş olmanızın da büyük payı var. Ama ben şimdi şunu sormak istiyorum sana, sakın yanlış anlama, birlik tartışmalarına devletin sopası inmedi. Henüz inmedi. İnmesin de, bu dileğimiz de, ama nasıl yorumluyorsun? Yani devletin bunu izlemediği konusunda ne senin ne benim bir kuşku olamaz zaten. Bunu nasıl yorumluyorsun?

- Bunu söylemek için, çok fazla düşünmüş olduğumu söyleyemem. Yani düşündüm de, çok fazla formüle ettiğimi söyleyemem. Bence şundan ötürü inmemiştir. Birincisi bu, anlaşılması kavranması gereken bir süreçtir, yani bu Türkiye'de gerçekleştirilmiş olan projeler içerisinde, diyebilirim ki en az bildik bir şeydir. Yani bunu tanımak bakımından izlemek gerekir bence kavramaya çalışıyorlar, birinci nokta bu. İkincisi şu. Çok fazla henüz pratik süreçlerle ilgisini kurmuyorlar, pratik süreçlerle ilgisini kurduğu an, herşeye hazır olması gerekir. Ve ben bunun işaretlerinin gelmekte olduğunu düşünüyorum. Üçüncü bir nokta da, belki de bize sandığımız kadar önemli değildir. Basit bir aydın tartışmasıdır. Öyle bir, devlet gerçeği tespit etmiştir bilemiyorum (karşılıklı gülmeler).

- Sen benim ilerleyen yaşına rağmen, bir yaramaz çocuk edam olduğumu biliyorsun, az görüyoruz ama. Çok özel bir meraktan yola çıkarak sana soracağım. Çağrılara kadar geçti, tartışma

ilanlarına kadar geçti, birlik tartışmacılarında bir sözcüğü çok sevdiler. Bu benim yazarlık esprim olabilir. Bağışlamamı dileyerek söylüyorum, tüketmek. Tüketmek, şimdi bu bir, benim anlayamadığım espri anlayışı mı, politik bir argo mu bu? İnan bana, soruyu hazırlamadan önce sözlüğe tekrar baktım, bildiğim bir sözcük olmasına rağmen. Sözlüğü açtım baktım, yiyip içerek bitirme yani benim anladığım bir şeymiş.

Nedir bu?

- Şimdi, aslında, bu lafı bu sürecin başına musallat eden benim. Tabii ben böyle bir şeyi hiç kastetmiyordum. Bir miktar yani işte, ne derler, şöyle diyeyim, yani bir düşünme alışkanlığı olarak, biraz Hint-Avrupa dillerinde herhangi birinde olabilecek bir kavramla düşünmek idi. Bunun karşılığı şey İngilizcede consume, exhaust denilen fiille ifade edilen süreç. Türkçedeki karşılığı şudur. Bir süreci sonuna kadar takip edip, son noktayı koymak. Bir şeyle ilgili son sözü söylemek. Yapılabilecek her şeyi deneyip artık, en son bulunan çareyi uygulamak vs. gibi bir anlama denk gelebilir. Consume ya da exhaust da Türkçede tüketmekle karşılamıyor.

- Hayır ben şeyden ürküyorum, yani bir kesimin bize yönelik en büyük eleştirisi, bunlar yalnız konuşurlar, biraraya gelirler tüketirler, tüketirler, tüketirler.

- Aslında Türkçede bunun doğru olduğunu düşünüyorum. Tartışmayı tüketmek eğer işte dediğim içerikle kavrandığı takdirde... Burda daha tartışılabilecek eksik bir şey bırakmadan tartışmayı bitirmek. Daha sonra bir daha dönüp, "birlik, birlik" diye konuşmamak, 20 yıl boyunca biz konuştuk, olur dedik yaptık veya olmaz dedik ve başka bir şey yaptık idi. Çünkü ben, bunun gündemde tüketilmeden kaldığı sürece çürümeye yolaçacağını düşünüyorum yani aşağıdan gelen bir birlik talebi var, insanlar buna cevap vermiyorlar, aşağısı bir türlü, yukarısı başka türlü yaşıyor ve sonunda bunun yolaçacağı şey çürümedir. Ben bunun karşılığını bu süreci tüketmek olarak söylemişim. Doğu Perinçek de tüketim toplumu falan filan diye mugalata yaptı. Tüketme, ben bir yazıda, herkes onları okumaya mecbur değil zaten, çok da satan bir organ da değil, Yeni Öncü'de bunu yazdım. İktisattaki tüketimle bir alakası yoktur diye. Tüketmekten kastımız bu. Yani bunlar bitsin ve işimize bakalım.

- Ve şimdi netleşiyor o zaman, sendeki tabii ki net. Yani tüketim ama noktayı koyarak, yeni açılmalara yönelik.

- Bu birliğe yönelik söylenebilecek herşeyi söyleyip, işimizi bakmak. Benim bundan murad ettiğim bunlar. Ben işte 86'da çıktım cezaevinden, sene 1990, dört yıldır Türkiye'de birlik konuşuluyor, yani bu tartışma tüketilmeli. Bu benim sıkıntılımla ilgili olan sözcük.

- Ama çok tuttu, herkes kullanıyor şimdi. Peki ben çok çok teşekkür ediyorum. Toplumsal Kurtuluş okuyucuları adına da kendi adıma da.

- Ben de teşekkür ederim.

12 MART ve DEV-GENÇ

A.Veli Yıldırım

12 Mart'a gelindiğinde ülke ekonomisi derin bir bunalıma girmişti. Her alanda işçisiyle, köylüsüyle, öğrencisiyle toplumsal muhalefet büyük boyutlara ulaşmıştı. Sol bir askeri darbe beklentisi yaygınlaşıyor, TİP parlamenter çizgiyi meclis binasına hapsediyordu. Bir çıkış aranıyordu.

Generaller durumu çok özlü biçimde ifade ettiler: "Toplumsal uyanış ekonomik gelişmeyi aştı."

12 Mart günü radyodan öğle haberlerinde meşhur muhtıra okundu. General Menduh Tağmaç imzalamıştı. Muhtıra hükümete ve parlamentoya yönelikti. Fakat en fazla solcular payını aldılar bu işten. Şöyle diyordu generaller:

"Parlamento ve hükümet siyasal tutum, görüş ve icraatlarıyla yurdumuzu anarşi, kardeş kavgası, siyasal ve ekonomik huzursuzluklar içine sürüklemiş, Atatürk'ün bize hedef verdiği çağdaş uygarlık düzeyine ulaşma umudu yitirilmiş ve Anayasanın öngördüğü reformlar yapılmamış, TC'nin geleceği ağır bir tehlike içine düşmüştür."

Generaller ayrıca, "ordunun üzüntü ve ümitsizlik içinde olduğunu" belirttikten sonra güçlü bir hükümet kurulmasını ve kardeş kavgasını durduracak reformlar istiyorlar. Bu gerçekleşmediği takdirde doğrudan "idareye el koyacaklarını" söylüyorlar.

Fazla beklemeleri gerekmiyor. Günün başbakanı Demirel daha muhtıranın olduğu gün istifasını verip şapkasını alıyor ve gidiyor.

12 Mart'ın anlamı çok açık: Amerikan ve yerli ortaklarının 12 Mart'tan beklediği, ekonomik gelişmenin ilerisine geçtiğini düşündükleri toplumsal uyanışın durdurulması, tekelci burjuvazinin ekonomik gelişmesinin önündeki engellerin kaldırılması ve bu amaçla anayasal ve yasal yeni düzenlemelere gidilmesi.

Muhtıra karşısında sol önce büyük bir şaşkınlık içine düşüyor. Sosyalist hareketin o gün için Marksist bir devlet-ordu tahlili yapmamış olmasının yanısıra bunda ordudan ilerici-devrimci bir hareket bekleme anlayışının büyük payı söz konusudur.

Dev-Genç'in muhtıradan hemen sonra yayımlandı-

ğın bildiriye buraya alıyorum. Generallerin hareketine doğrudan bir karşı çıkış sözkonusu değil. Bildiride görüleceği gibi Dev-Genç kendi istemlerini sıralayarak "Bunları yaparsanız sizi destekleriz" diyor. Burada olayı bütün netliğiyle tahlil edememenin şaşkınlığı görülüyor.

DEV-GENÇ'İN MUHTIRA SONRASI BİLDİRİSİ

"İşçiler, köylüler, gençler, yurtsever askerler bütün halkımız:

Devrimci gençliğin Amerikan emperyalizmine ve yerli köpeklerine karşı yürüttüğü amansız mücadele her geçen gün etkisini göstermektedir.

Gençliğin yaktığı ateş giderek işçi ve köylü kitlelerini de sarmış, işçilerin ve köylülerin ekonomik ve demokratik mücadeleleri görülmemiş biçimde artmıştır.

Emperyalizm döneminde zaten varolan buhran, gençlik, işçi, köylü hareketleriyle giderek daha da derinleşmiştir.

Kendi aralarında çeşitli menfaat gruplarına bölünen hakim sınıflar, ülkeyi yönetemez hale gelmişler, kendi yaptıkları kanunları çiğneyerek her türlü zor metotlarına başvurmaya başlamışlar; örgütledikleri resmi ve sivil güçleriyle devrimci gençleri, işçileri köylüleri öldürmeye, hapishanelere doldurmaya, üniversiteleri polis karakolu haline getirmeye başlamışlardır.

Bu şartlar altında doğal olarak ordudaki radikal subaylar da harekete geçmişlerdir. Giderek ordu ve bütün devlet kurumlarında emperyalizmin lehine, kendi aleyhlerine bozulan dengelyi düzeltme; anti-emperyalist yönde bir çıkış yapma hazırlıklarına girişmişlerdir.

Türkiye'mizdeki varlığını herşeye rağmen sürdürmek isteyen Amerikan emperyalizmi de, yıpranan sağcı Demirel iktidarının yerine bir yenisini getirme; radikal genç subaylara oyun oynama; Türkiye'mizdeki sınıf mücadelelerini durdurma çabalarına luz vermiştir.

Amerikan emperyalizmi, milliyetçi, devrimci diye lanse ettiği bazı yüksek rütbeli subaylar vasıtasıyla, radikal subayların hareketini kontrol altına alma; onların bağımsız örgütlerini dağıtma; hareketlerini pasifize etme oyununu ustalıkla oynamaya başlamıştır.

Genel Kurmay Başkanlığı'nın ve ordu komutanlarının verdiği muhtıra sonucu, yıpranan sağcı Demirel Hükümeti istifa ettirilmiş ve böylece radikal subayların hareketi bir süre daha ertelenmiş, Amerikan emperyalizmi oynadığı oyunla zaman kazanma fırsatına sahip olmuştur.

Anti-emperyalist mücadelesini sürdüren ve olayların gelişmesini dikkatle izleyen devrimci gençlik, ancak şu şartları yerine getirdiği takdirde ordudan gelecek her ilerici hareketi sonuna kadar desteklemeye hazırdır. Devrimci gençlik, bütün yurtseverleri bu ilkelere uğruna sonuna kadar mücadeleye çağırır.

1- Amerikan emperyalizminin ülkemizdeki bütün üslerine derhal el konulmalı, ikili anlaşmalar feshedilmeli ve NATO'dan çıkılmalıdır.

2- Bütün yabancı sermaye, dış ticaret ve bankalar derhal millileştirilmelidir.

3- Ağaların elindeki bütün topraklar derhal yoksul köylülere dağıtılmalıdır.

4- İşçilerin üzerindeki bütün baskılar kaldırılmalı ve genel grev hakkı tanınmalıdır.

5- İşsizliğe, pahalılığa, konut problemine acil çareler bulunmalı; gelir dağılımı adaletli bir şekile sokulmalı; sanayileşme yolunda ciddi adımlar atılmalıdır.

6- Bugüne kadar devrimci gençlere, işçilere ve köylülere karşı işlenen cinayetler ve yapılan zulümler derhal durdurulmalı ve bunların hesabı sorulmalıdır.

7- Toplum polisi teşkilatı ve bütün faşist kurumlar derhal dağıtılmalıdır.

8- Ceza Kanunundaki 141 ve 142. maddeler kaldırılmalı ve derhal bir genel af çıkartılmalıdır.

9- Doğu'da yoksul Kürt köylüleri üzerindeki zulme, hakim sınıfların ve emperyalistlerin uyguladığı şoven ırkçı politikaya, asimilasyona son verilmelidir. (Ancak böyle bir politika bütün Türkiye halkını emperyalizme karşı birleştirebilir. Emperyalizmin istediği, Doğu halkına baskıların arttırılması ve şoven (ırkçı) politikanın şiddetle uygulanmasıdır. Böylece onlar, Türkiye halkını birbirine düşürmek, bölmek ve sömürü düzenlerini kolayca sürdürmek istemektedirler. Türkiye halkını emperyalizme ve gericiliğe karşı tek birleştirici ve emperyalizmin oyununu bozucu politika, zulmü ve baskıyı durduran, şoven olmayan politikadır.)

10- Emperyalizme karşı mücadele veren mazlum dünya halklarının yanında yer alınmalıdır.

11- Sosyalistlerin işçi ve köylü kitlelerini devrimci bir ruhla örgütlemelerine herhangi bir şekilde karşı çıkılmamalı, hiçbir devrimci örgütün varlığına dokunulmamalıdır.

Devrimci gençlik, ancak bu kısaca sayılmaya çalışılan şartlar yerine getirildiği takdirde hareketin anti-emperyalist ve demokratik yönde gelişeceğine inanır ve onu sonuna kadar destekler.

Devrimci gençlik, Türkiye'nin gerçek kurtuluşunun işçilerin, köylülerin, gençlerin, devrimci askerlerin ve bütün sömürülen halk kitlelerinin ortak ve zor bir mücadelesi sonucu gerçekleşeceğine inanır..

Devrimci gençlik, her şart altında, eskiden beri verdiği amansız anti-emperyalist mücadelesini sürdürmeye kararlı ve hazırdır.

Yaşasın işçilerin, köylülerin ve bütün yurtseverlerin anti-emperyalist mücadelesi!

Yaşasın dünya halklarının emperyalizme karşı verdikleri halk savaşları! "

Dev-Genç'in bildirisini ihtiyatlı bir dille kaleme alınmış. Aynı şeyi generallerin muhtırası için de söyleyebiliriz. Muhtırada oldukça temkinli bir anlatım görülür. Muhtıranın bir özelliği daha var. Görüldüğü gibi yalnız iktidarı ve parlamentoyu suçluyor.

Ancak "kabak" yine tam anlamıyla sosyal-demokratından komünistine kadar solcuların başına pathyor. Erim Hükümeti kuruluyor. Mecliste programını okuyor. "Muazzam" bir sayıyla güvenoyu alıyor.

Ve hemen arkasından ilan ediyor: "Anarşinin kökünü kazıyacağız." Bu söz çok geçmeden "Solun kökünü kazıyacağız" a dönüşüyor.

12 Mart'ın temkinli tavrı netleştikçe Dev-Genç de tavrını açıkça ortaya koymaya başlıyor. 25 Nisan tarihli gazeteler şu haberi geçiyor:

"DEV-GENÇ HÜKÜMETE KARŞI ÇIKTI"

Altında Genel Başkan Ertuğrul Kürkçü'nün açıklaması: Kürkçü diyor ki: "Erim'in iktidara getirilmesindeki asıl amaç ortaya çıkmıştır. Anti-emperyalist mücadeleyi durdurmak ve devrimci hareketin legal imkanlarını yok etmek istiyorlar. Bunu yaparken Atatürkçülükten bahsediyorlar. Fakat Atatürkçülüğün temel ilkesi anti-emperyalizmdir. Onların hedef aldığı çevreler de anti-emperyalist mücadeleyi sürdürenlerdir. Bizim amacımız bellidir. Amacımız tam bağımsız ve Amerika'sız bir Türkiye kurmaktır. Bugün milli kurtuluş meclisi binası emperyalistlerin bayraklarının dalgalandığı CENTO binası olmuştur.

"Erim iktidarını Demirel iktidarından ayıran hiçbir

şey yoktur. O da işçi sınıfı hareketine karşı çıkmış, üniversiteleri kapatmıştır.

"Büyük kapitalist çevrelerden yardım gören Erim Hükümeti'ni hiçbir zaman desteklemeyiz. Ayrıca Erim Türkiye'deki devrimcileri elinde hiçbir belge olmadan dışardan para almakla suçluyor. Erim'in bütün tehditleri sınıf çıkarları Türkiye'ye giren burjuvaziyi korumak içindir.

"Banka soygunlarına gelince, bugün Türkiye'de Dev-Genç'ten başka örgütler de vardır. Onlar ne yaptıklarını sık sık açıklamaktadırlar. Ben şunu söylemek isterim ki eğer bu gibi hareketler halkın baş düşmanı ABD'ye yönelmemişse devrimci sınıfların düşmanlarına yönelmişse bizden destek göremezler ve adi bir zabıta vakası olurlar."

Generaller muhtırada belirttikleri gibi fazla beklemediler. Emirlerinin sivil bir hükümetle yerine getirilmeyeceğini görür görmez yine şu ünlü askeri iç hizmet kanununa dayanarak iktidarın başına geçtiler.

Tarihler 26 Nisan 1971'i gösteriyordu.

11 ilde sıkıyönetim ilan edildi...

Ve emekçiler için devrimci güçler için kara bir döneme girilmiş oldu..

Balyoz hareketi başladı...

Sendikaların faaliyetleri durduruldu. Grevler yasaklandı. ABD'nin isteği üzerine haşhaş ekimi yasaklandı.

Başta TİP olmak üzere, tüm demokratik kitle örgütlerinin kapısına kilit vuruldu. Çalışmalar durduruldu.

Ve başladı gözaltılar...

Ve başladı işkenceler...

Ve başladı göstermelik yargılamalar...

Ve insanlar zindanlara doldurulmaya başlandı...

Sendikacısından profesörüne, generalinden işçisine, sosyalistinden gecekondulu halkına kadar herkes payını aldı balyozdan.

"Aramıyor" afişleri asıldı şehrin dörtbir yanına.

Radyodan adları anons edildi.

Ve sonuçta Dev-Gençli olup da 12 Mart'la tanışmayan kimse kalmadı.

DEV-GENÇ KAPATILIYOR

12 Mart generalleri kardeş kavgasının doğrudan sorumlusu olarak gördükleri Dev-Genç'i daha sıkı yönetimin ikinci gününde süresiz olarak kapattıyordular.

Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 27 Nisan 1971 günü yayımladığı 2 nolu bildiriyle:

"Bugüne kadarki faaliyetleri ile Ankara halkının huzurunu bozan Dev-Genç süresiz olarak kapatılmıştır" diyerek Dev-Genç'in hukuksal varlığına son veriyordu.

Amasya Cezaevi Tutsaklarından

KAMUOYUNA

Cezaevlerinde uygulanan faşist baskı ve işkenceler karşısında onlarca ölüm ve sakatlanmalar pahasına koruduğumuz insanî değerler ve siyasi kimliğimiz hazmedilmemekte, direnişler sonucu elde ettiğimiz kazanımlar gaspedilmek istenmektedir.

Bulduğumuz cezaevinde ise tamamen provakatif tutumla ve komplolarla daha üst boyutlarda olaylar yaratılmak istenmektedir. Dört-beş ay önce değişen tüm idari personel biz tutsaklara karşı intikamcı ve düşmanca tutumlar içerisinde.

1980 öncesi sivil faşist örgütlenme (MHP) içinde militan olarak faaliyet yürüten 1. Müdür Şükrü Öztürk sürekli bizleri taciz ve tahrik ederek, intikamcı duygu ve düşüncelerine yaşam vermenin yoğun çabasıdadır. Çok çüretkar bir biçimde keyfi uygulamalara yönelerek haklarımızı gaspetmek ve faşist bir statü oluşturmak istemektedir.

Çok tehlikeli bir durumla karşı karşıyayız. Tüm ilerici, yurtsever, devrimci-demokrat kamuoyunun burada ve Aydın Cezaevi'nde gerçekleştirilmek istenen provakasyon ve komplolarla karşı duyarlı olmaya ve bizlere destek vermeye çağırıyoruz.

Amasya Özel Tıp Cezaevinden PKK, THKP-C/ Acilciler ve TKP-B'li Tutsaklar

Ozgürlük hücrelerinde Dört Ozge Can,
Dört Kahraman

DÖRTLERİN GECESİ

Fevzi YETKİN - Mehmet TANBOĞA

"Sabahın gün ışmasıyla bir kara duman bulutu doğuyordu 33. Koğuştan zindana. Tutsakların kara haberini iletiyordu. Ellerinde su bidonlarıyla bekleyen tutsaklar arkadaşlarımızı kurtaralım anlayışıyla hareket ederek suları döktüler. Ateşin içinde olanların kimler olduğu artık anlaşılıyordu. Bu, Ferhat Kurtay, şu, Eşref Anyık, bunlar da Necmi Öner ve Mahmut Zengin'dir. Ateşin içindekiler hâlâ bağıryorlardı: Ateşi yakın, ateşi. Su dökmeyin. Yeter, yakın ateşi..."

YI
YURT

KITAP - YAYIN

Necatibey Cad. 25/9 Sıhhiye-ANKARA

8 MART

DÜNYA KADINLAR GÜNÜ

Nuray Bayındır

Ataerkil ideoloji erkek şovenizmini kadın ve erkekte içleştirmiştir. Bu öyle bir içleştirmedir ki, bu yolla iç sömürü düzeni ortaya çıkmıştır. İç sömürü düzeni, her türlü ırk ayrımından, sınıf bölünmesinden daha keskin daha katı ve daha sürelidir.

Kadınlara gerek yasalarca, gerekse toplumsal yaşamda gösterilen aşağılayıcı ve ayrımcı tavır 1850'lere kadar Avrupa'ya ve 1923'lerden sonra Kemalist Burjuva Devrimiyle Türkiye'de egemen olmuştur.

Kadının kocasının himayesinde yaşaması düşüncesi Batı'dan gelir.

1908'lere kadar Amerika ve İngiltere'de kadınlar ataerkil hukukun onları hapsediği koşullarda evlilik yapar, evlenince de suçlu gibi tüm medeni haklardan mahrum kalır, tamamıyla kocasının malı sayılırdı. Koca kadına ait herşeye sahip olma hakkına sahipti. Avrupa'daki bu durum bizde hala kanunen geçerlidir. Medeni Kanunun 159. maddesi bu durumu çok açık bir biçimde vurguluyor.

MADDE 159. Karı koca malları idare için hangi usulü kabul etmiş olursa olsun karı, kocanın selahaten veya zimmen müsaderesi ile bir iş veya san'atla iştigal edebilir.

Kocanın izninden imtinai (kaçınması) halinde karı, kendisinin bir iş veya san'at ile iştigal etmesi birliğin veya bütün ailenin menfaati icabı olduğunu ispat ederse, bu izin, hakim tarafından verilebilir. Koca karısını bir iş veya san'at ile iştigalden men ettiği takdirde keyfiyet noter marifetiyle ilan edilmedikçe hüsniyet sahibi üçüncü şahıslara hüküm ifade etmez.

Kadını akılsız, güçsüz, zayıf aciz gören aynı mantık 156. maddede de açıkça ifade edilir.

MADDE 156. Karı, kanunen haiz olduğu temsil selahiyetini suistimal eder, yahut kullanmaktan aciz olursa koca, bu selahiyeti kendisinden tamamen veya kısmen nezledebilir.

Aradan birbuçuk asırlık bir zaman süresinin geçmiş olmasına karşın kadına bakış değişmemiştir.

Ataerkillik eşi benzeri olmayan bir egemenlik sistemidir. Hiçbir sınıf, hiçbir sistem böylesine mutlak olmamıştır. Türkiye'de 1926'da "Batı medeniyetine ulaşma"nın telaşıyla İsviçre Medeni Kanunu kopye edilerek "Türkçeye" çevrilen Türk Medeni Kanunu sonradan yapılan bir-iki ufak değişiklik dışında olduğu gibi uygulanmaktadır.

Erkek üstünlüğünün ve egemenliğinin yasalarla ne

denli garantilendiğini sergilemesi bakımından Medeni Kanunun 152., 154., 155., 158., 199., 200., 263., 292. ve 318. maddelerini olduğu gibi geçiyorum.

MADDE 152. Koca birliğin reisidir.

Evin intihabı (seçme, seçim) karı ve çocukların münasip vechile iiaşesi ona aittir.

MADDE 154. Birliği koca temsil eder, malları idare hususunda karı-koca hangi usulü kabul etmiş olursa olsun koca, tasarruflarından şahsen mes'ul olur.

MADDE 155. Evin daimi ihtiyaçları için koca gibi kadın dahi birliği temsil hakkına haizdir. Karının üçüncü şahıslar tarafından malum olabilecek surette selahiyetini tecavüz etmeyen tasarruflarından koca mesuldür.

MADDE 158. Koca serahaten veya zimmen tasarruf vermedikçe karı, kanunen haiz olduğu temsil selahiyetini, tecavüz edemez.

MADDE 199. Karı, birliği temsildeki selahiyet nisbetinde birliğe dahil olan mallarda tasarruf edebilir.

MADDE 200. Kadın bir mirası ancak kocasının rızasıyla reddedebilir. Koca razı olmazsa karı sulh mahkemesine mütacaat edebilir.

MADDE 263. Evlilik mevcut iken ana ve baba, velayeti beraber icra ederler. Anlaşamazlarsa, babanın reyî muteberdir.

MADDE 292. Birbirleriyle evlenmeleri memnu olanlardan veya evli erkek ve kadınların zinasından doğan çocuk tanınmaz.

MADDE 318. Aile halinde yaşayan müteaddit kişiler üzerinde ev reisliği, kanuna veya atde veya örf'e göre reis olan kimseye aittir. Reislik hakkı kan veya sihri hısım sıfatıyla yahut işçi çırak kaffesi (tümü) üzerinde cuuridir.

Ataerkil din ve ahlakta, mitolojide "insanoğlunun" başına gelen tüm kötülüklerin kadının başının altından çıktığına inanılır. Kadının cinselliği kusuru ve günahı sayılır. İslamiyet kadını erkeğin zevkinin esiri ve kölesi konumuna indirger. Kadını erkeğini mutlu etmekle yükümlüdür. Bunun Medeni Kanuna etkisini 153. maddede de görebiliriz.

"Karı kocasının aile ismini taşır.

Evin intihabı (seçme, seçim) karı ve çocukların münasip vechile iiaşesi ona aittir.

Kadının evlenmeyle uslanacağına, karakter kazanacağına inanan anlayışın, boşanmadan sonra kadına kötü gözle bakacağı açıktır. 126., 141. ve 302. madde-

lerde görüldüğü gibi.

MADDE 126. Hüsniyetle evlenen kadın, feshine hükmedilmiş olsa bile evlenme ile iktizap ettiği vaziyeti muhafaza eder; fakat evlenmeden evvelki aile ismini tekrar alır.

MADDE 141. Boşanan kadın, evlenme ile iktizap ettiği şeraiti muhafaza eder, şu kadar ki evlenmeden evvel taşıdığı aile ismini tekrar alır. Eğer kadın evlenmenin himi akdinde dul idiyse, kendi aile ismini taşımasına boşanma hükmüyle birlikte müsaade edebilir.

MADDE 302. Ananın, gebe kaldığı zaman iffetsizlikle meluf olduğu sabit olursa; babalık davası reddolunur.

"Çagdaş" toplumsal düzende günlük yaşamın kargaşasında farkına varılmayan, oysa kurumlaşmış bir özellik taşıyan ruh ve davranış hali; erkeklerin kadınlara üstünlüğünü ezelden beri kazanılmış hak üstünlüğü olarak görmenin rahathğidir.

İnsanların evli-bekar hemen hemen üçte birinin gizli-açık fahişeliğe ya da kendisini satarak para kazanmaya itildiği toplumumuzda başta Türk Ceza Kanunu'nun 438. maddesi ve diğer Medeni Kanun maddelerinin yürürlükte tutulması düzenin ikiyüzlülüğünün ve sahtekarlığının göstergesidir.

MADDE 438. Fuhuşu meslek edinen kadınların ırzlarına geçilmeleri kaçırılmaları halinde verilecek ceza üçte iki oranında indirilir.

Avrupa'da kadınların politik anlamda kitle hareketi 1840'larda başlamış ve köleliğin kaldırılması mücadelesinde yer almışlardır. 1860'lara doğru New York'ta kadın işçiler "eşit işe, eşit ücret; çalışma saatinin kısaltılması; ırkçılığa ve savaşa karşı "büyük yürüyüşler yaparlar.

1911'de Clara Zetkin önderliğinde Kopenhag'da toplanan Uluslararası Kadın Konferansı'nda New Yorklu kadın işçilerin, mücadelelerinin anısına 8 Mart'ı "Uluslararası Kadınlar Günü" ilan edilir.

8 Mart, kadının yüzyıllarca süren sömürüye başkaldırışıdır.

Devrim Şehidimiz

BÜLENT RAMAZAN ONGAN

1956-

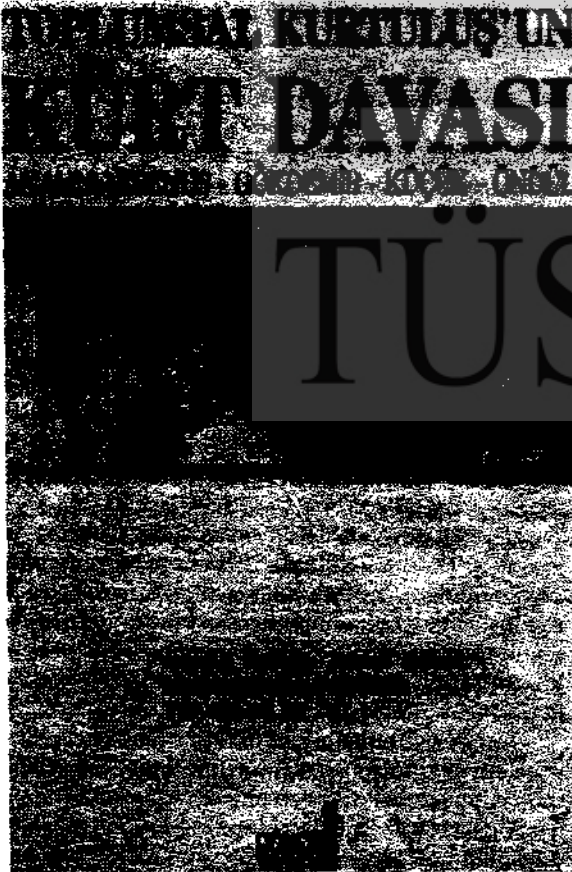
"Devrim için savaşmaya sosyalist denmez"

şiarını mücadelesiyle bayraklaştırdı.

Anısı yolunuzu aydınlatacak ve zafer savaşan sosyalizmin olacaktır.

16H Tutukluları Adına

Serdar Kaya M. Bülent Özbek

RÜZGAR ALMAYAN TÜRKİYE

DÜNYADA bir rüzgar esiyor. Ne getirip ne götüreceği henüz bilinmiyor. Şimdi görülen sosyalist ülkelerde milliyetçiliği ve kapitalizm tutkusunu hatırlatmış olduğudur.

RÜZGAR esiyor ve Batı, bu rüzgarı şişiriyor. Şimdilik getirdiği en büyük hediye Mandela'nın özgürlüğüdür. Nelson Mandela, 22 yıllık bir karanlıktan kara renkli yurttaşların arasından geçerken inançlı insanın güzelliğini sergiledi. Kararlılığını tekrarlayarak, umudu yüksek tuttu.

TÜRKİYE rüzgar almıyor. Rüzgar, Türkiye'de yalnızca yönetenlerin çapını göstermeye yarıyor. Rüzgardan korkmaya başladılar. Dilleri tutuldu. Konuştukça daha da anlamsız ve önemsiz sözler etmeye başladılar.

ESEN rüzgar, kapitalist kalplere gülücükler saçarken, ne garip, Türkiye yöneticilerini kekeme yaptı. Hep aynı anlamsız heceleri tekrarlayan kekemelere döndüler ya da hep kekeme idiler ve şimdi rüzgarla daha iyi ayırt ediliyorlar.

ÜLKEDE rüzgardan korkan rejim var.

CEVAPLARI şunlardır; Bir: Meclisin ilgili komisyonu, Kürtçe üzerinde yasak koyan yasaların kaldırılmasını reddetti. Bu meclisten Kürtçenin özgürleştirilmesini beklemek hayaldir. İki: 141-142 yılan hikayesine dönüştürüldü. Doğulu iki bakanın Adalet Bakanı Sungurlu ile Başbakan Akbulut'un çocukları ve bu arada kendilerini de kandırmayarak araştırmıyoruz", "mutabakat lazım", "önemlidir", "kolay değil", "bakın ben diyorum, düşünce suç değil" türünden tiradları artık kimseyi ilgilendirmez oldu. İki bakan 141-142 diye diye yutkunmaya başladılar.

ARKASI geldi. Rüzgar alınmadığını göstermek için, üç, bir hukuk virtüözü olan Prof. Muammer Aksoy, mutlaka devletle bağlantılı örgütlerce ve haince öldürüldü. Dört: 1988 yılında Gaziantep'te Kürtçe üzerinde yasakların kalkmasını savunduğu için, o zaman Gaziantep DAL'da gördüğü kötü muamele yetmiyor olmalı, Yalçın Küçük, Malatya Devlet Güvenlik Mahkemesi tarafından, giyabında, dört yıl iki aya mahkum edildi. Beş: TBKP'li safdiller, önce kendilerini açıklamaya özendirildiler. Suçsa, ilk çıkan üzerine gidilecek yerde, çoğunun serçeler örneği dizilmeleri beklendi ve sonra toplanmaya başlandı.

RASTLANTI değildir. 141-142 oyunu, Kürtçe yasağını sürdürme kararlılığı, Prof. Aksoy'un katli, Yalçın Küçük'ün mahkumiyeti, TBKP'lilerin toplanması, hepsi ayrı aynı gelişmelerdir. Tekelsi ahtapot sıkıyor. Tekelsi ahtapot rüzgardan esnemeyeceğini göstermek istiyor.

TERSİ var. Türkiye ilerici hareketi de esnemiyor. Tövbekarların durumu ayırıcıdır; bunlar bir kez Moskova'dan gelen her esintiye övgü düzmeye mahkumdurlar. Bunlar, bu rüzgarla tümünden yere yattılar. Bunların karşısında olan bir eğilim de lam tersi yönde yere yatıyor. Sosyalist sistemdeki gelişmeleri bir bayram sevincine dönüştürenlerin, Çavuşeski ile katillerini aynı sepete koyanların, gelişmelerin daha önceki söylediklerini çürütmesine bakmadan "Biz demedik mi" diyenlerin, Azerbaycan'daki ırkçı Halk Cephesi ile saf tutanların sosyalizmle bir ilgileri olamaz; bu iki çizgi dışında, Türkiye ilericiliği de rüzgar almıyor.

KURTULUŞ, bu rüzgardan çok önce, Türkiye devrimci hareketinin Avrupa'dan olduğu kadar Sovyetler Birliği'nden de öğreneceklerinin kalmadığını ileri sürdü. Rüzgarı bilmeden, önceden uyarısını yapmış oldu. Şimdi Türkiye devrimciliği, hem Avrupa partilerinin itibarsızlaştığı hem de reel sosyalist ülke partilerinin raydan çıktığı bir zamanda kendi yolunu çiziyor.

GÖRÜNÜR çizginin yeteri ölçüde güçlü olmamasına bakarak bu çizimi görmemek mümkün değildir. Son zamanlarda hacmi ve etkisi ne olursa olsun, Türkiye devrimciliği, esen ve şişirilmiş rüzgardan umutsuzluk ve kararsızlık almamıştır. Hacmi ve kapsamı ne olursa olsun, kararlılığın olumsuz olarak etkilendiği söylenemez. Belki de bir misyon sezgisi ile Türkiyelilere özgü o derin sorumluluk duygusuyla kararlılık artmıştır.

DEVRİMCİLİK, Türkiye'de, rüzgarın üstüne yürüyor.

SAYIYA her zaman bakılmıyor; pratiğin zigzaglarını inatla aşacak olan hep niteliktir.

İKİ taraf rüzgar almıyor.

ÖYLEYSE fırtına mı geliyor?